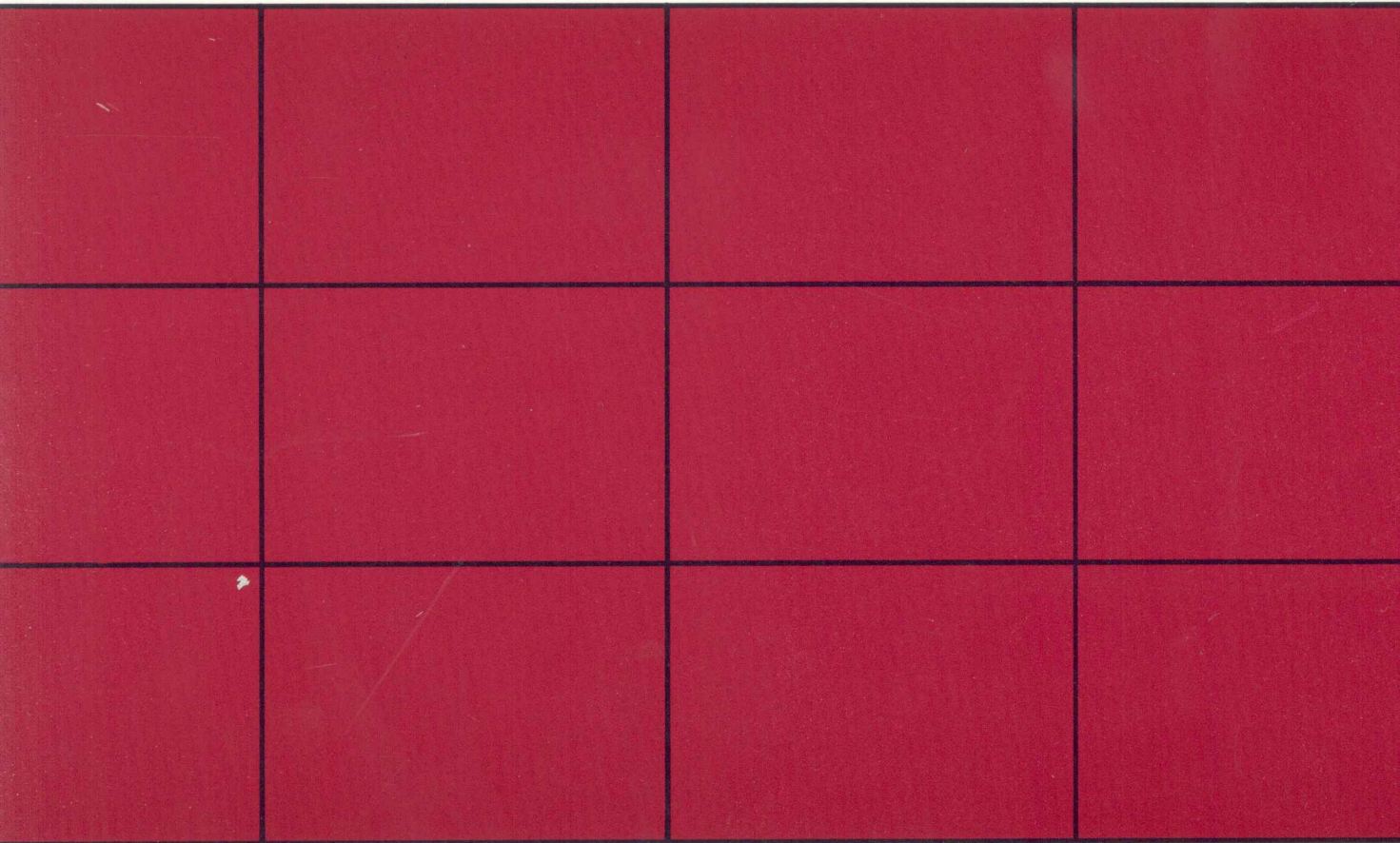

การพัฒนากลยุทธ์ทางการค้าของประเทศไทย (เล่น 1)

งานศึกษาวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

ฝ่ายการวิจัยอุตสาหกรรม การค้า และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

การพัฒนากลยุทธ์ทางการค้าของประเทศไทย

(เล่มที่ 1)

การค้าระหว่างประเทศ

งานศึกษาวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรม และการค้า
ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)

คณะผู้วิจัย

ผู้อำนวยการโครงการ	: ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี
ผู้วิจัย	: ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ : ดร.ชนศักดิ์ วหาวิศาล
ผู้ช่วยวิจัย	: นายธีรพล ผูกเกษร : นางสาวรสดา เวชฎาพันธ์ : นายสุรพล เหลี่ยมสูงเนิน : นางสาวณัฐริยา ก้อนเทียน
ผู้ประสานงานโครงการ	: นางสาวเนตรสุดา ศาลิคุปต์
คณะทำงาน	: นางสาววารยา ขวณิทรพานิช : นางสาวนุชนาถ นุ่มพฤษ์ : นางสาวอุดมวิทย์ สุทธิแพทย์ : นางสาวมัจฉินทร์ สมเจตน์ศฤงคาร

รายชื่อคณะกรรมการแนวทางการพัฒนาการค้าในช่วงแผนฯ 7

<u>ชื่อ/นามสกุล</u>	<u>ตำแหน่ง/หน่วยงาน</u>
<u>ประธานคณะกรรมการ</u>	
นางสาวสุนันท์ กาญจนาลัย	อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
<u>คณะกรรมการ</u>	
นายพิรพรรณ อินทรศัพท์	รองปลัดกระทรวงพาณิชย์
นางอรพินธ์ วีระวุฒิ	ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
นางสาวอำไพ เจริญผล	หัวหน้าฝ่ายการขนส่งทางอากาศ กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม
ดร. รุ่งเรือง อิศรางกูร ณ อยุธยา	รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
นางสาวอรจิต สิงคาลวนิช	ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
นายวีระ บุญศรี	รองอธิบดี กรมการค้าภายใน
นางสาวภัทรา สกุล ไทย	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านวิเคราะห์สินค้า กรมการค้าต่างประเทศ
นายนิติษฐ เศรษฐวงศ์	รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
นางสาวพจณี ธนวรรณิช	ผู้อำนวยการกองวิชาการและสถิติ สำนักงานประกันภัย
นางสาวนิตยา หนูลย์รัตนกิจ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย
นางวนิดา ไหมกิจเหมา	กองแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
นายจักรมณฑ์ ผาสกุลนิช	ผู้อำนวยการ กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน สศช.
นายต๋องพงศ์ วัจนะสวัสดิ์	ผู้อำนวยการกองโครงการเศรษฐกิจ สศช.
ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์	TDRI
ดร. เฉลิมศักดิ์ ระเบิดวงศ์	หัวหน้าฝ่ายประสานแผนอุตสาหกรรม สศช.
นายฐานา บุญนา	รองเลขาธิการฝ่ายวิชาการ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
นายวิจิต แสงวงศ์	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ชื่อ/นามสกุล

ตำแหน่ง/หน่วยงาน

นางสาววิไลพร ลีเกษมศานต์

เลขานุการ

นายสุชาย ปิยะภัทร์

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางวนิดา นิชาลัย

ผู้ช่วยเลขานุการ

นายพิชิต เดชนิรันด

ผู้ช่วยเลขานุการ

เจ้าหน้าที่กอง กรอ.

นางสยามพร คล่องวัฒนกิจ

นางสาวพะดา สิทธิวิชัย

นางสาวกนกภรณ์ เสริมวัฒนากุล

นางสาวพรเพ็ญ วรสีหะ

คำนำ

รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การค้าระหว่างประเทศของไทยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง "แนวนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า" ซึ่งจัดทำขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการวางแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2539) ในรายงานวิจัยฉบับนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ ส่วนแรกการค้าระหว่างประเทศ ส่วนที่สองการค้าภายในประเทศ และส่วนสุดท้ายคือเศรษฐกิจภาคบริการ

คณะผู้วิจัยหวังว่า นอกจากรายงานฉบับนี้จะมีส่วนในการกำหนดแนวนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 แล้วคงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจอื่นๆ ด้วย

คณะผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณประธานและคณะกรรมการทุกท่านในคณะทำงาน ที่ทำหน้าที่ดูแลกำกับติดตามงานวิจัยชิ้นนี้มาโดยตลอดตั้งแต่ต้น ซึ่งคำแนะนำ ข้อเสนอแนะของประธานและกรรมการทุกท่านนั้น ได้นำมาใช้ประกอบในการปรับปรุงรายงานวิจัยชิ้นนี้จนถึงขั้นสุดท้าย นอกจากนี้คณะผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี ที่ได้ช่วยให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารายงานวิจัยชิ้นนี้มาโดยตลอด ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยสังกัดในโครงการวิจัยชิ้นนี้และเจ้าหน้าที่ในฝ่ายอุตสาหกรรมการค้าและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศท่านอื่นด้วย

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณองค์กรและหน่วยงานทางราชการและภาคเอกชน ตลอดจนบุคคลต่างๆ (ดังรายนามแนบท้ายนี้) ที่มีส่วนในการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นประเด็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานวิจัยฉบับนี้

รายชื่อบุคคลที่สัมภาษณ์

ลำดับ ชื่อ - สกุล

ตำแหน่ง/หน่วยงาน

1. คุณอุบลกุล สุวรรณาศรัย
หัวหน้าฝ่ายราชจ่ายประชาชาติ กองบัญชาประชาชาติ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
(สศช.)
2. คุณการุณ กิตติสถาพร
รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
3. ดร. ไกรฤกษ์ บุญเกียรติ
บริษัท พาราวูดเซ็นเตอร์ จำกัด
4. คุณจเร จุฑารัตนกุล
อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
5. คุณฉัตรชัย บุญวิรัตน์
บริษัท ผลไม้กระป๋องไทย จำกัด
6. คุณฉวีวรรณ หวังผล
ฝ่ายปัจจัยการผลิตและผลผลิต กองวิเคราะห์และประมาณการ
เศรษฐกิจ (สศช.)
7. คุณชมเกียรติ มีเดช
ผู้ช่วยเลขาธิการบริหาร ฝ่ายกิจกรรมหอการค้า หอการค้าไทย
8. ดร. ชัชวาลิต สรวารี
บริษัท โอ.บี.เอ็ม. (ประเทศไทย) จำกัด
9. คุณชลอ เปื่องอารมย์
รองปลัดกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
10. คุณฐิติมา งามทวีรัตน์
กองระบบราคา กรมการค้าภายใน
11. คุณณรงค์ ศิริเงิน
บริษัทปูนแห่งชาติ
12. คุณถาวร เขาวงกต
รองผู้ว่าการ (ฝ่ายเศรษฐกิจและการเงิน)
การสื่อสารแห่งประเทศไทย
13. คุณเบญจรงค์ รามัญวงศ์
ผู้จัดการส่วนการตลาด ฝ่ายช่าง
บริษัท การบินไทย จำกัด
14. คุณประจิม เขจรภัทร์
กองนโยบายและแผน การสื่อสารแห่งประเทศไทย
15. คุณประติษฐ์ ระเห็จหาญ
หัวหน้าฝ่ายราชได้ประชาชาติ
กองบัญชาประชาชาติ (สศช.)
16. คุณประยุทธ เกลิงศรี
เลขาธิการ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
17. คุณประทวน งามขำ
ผู้ประสานงานหอการค้าจังหวัด หอการค้าไทย
18. คุณดุษกร วิทยโณสินวัฒน์
นายกสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย
19. คุณพงษ์เทพ ดิษยะศริน
ผู้ช่วยพิเศษประธานกรรมการ
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด
20. คุณพนัญญ์ ธนวรรณิช
ผู้อำนวยการกองวิชาการและสถิติ กรมการประกันภัย
21. คุณพรสิทธิ์ ศรีอรทัยกุล
นายกสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ
22. คุณนุ้ม เจริญเกียรติ
หัวหน้าฝ่ายผลิตภัณฑ์ประชาชาติ กองบัญชาประชาชาติ

23. คุณเพชรา สุขมา	กองแผนงาน กรมส่งเสริมการส่งออก
24. คุณมานิตย์ กมลสุวรรณ	บริษัท นิคมการช่างบรรจภัณฑ์ จำกัด
25. คุณมนตรี โสธารักษ์	หัวหน้าศูนย์ข้อมูลทางธุรกิจ หอการค้าไทย
26. เรือตรีวีโรจน์ จงชาลสิกข์	ผู้อำนวยการฝ่ายร่อนน้ำ การท่าเรือแห่งประเทศไทย
27. คุณวีโรจน์ อมตกุลชัย	นายกสมาคมอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย
28. คุณวิรัช กฤตผล	บริษัท เหล็กสยาม จำกัด
29. คุณวิฑูรย์ วีระพรสวรรค์	นายกสมาคมอุตสาหกรรมของเล่นไทย
30. คุณวันทนา สอนธรรม	กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร
	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
31. คุณเสวต สันตาทนก์	กองงบประมาณ การสื่อสารแห่งประเทศไทย
32. คุณสำเ็น ภิรมย์สวัสดิ์	ผู้อำนวยการสำนักแผนวิสาหกิจ
	องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
33. ดร.สมภพ มานะรังสรรค์	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
34. คุณสมศักดิ์ ภิจักร์ภูมิ	หัวหน้าแผนกวิจัยและสถิติ หอการค้าไทย
35. คุณสุนทร บุญสาย	นายกสมาคมประกันชีวิตไทย
36. คุณสุพล ว่องรัตนโรจน์	บริษัท สุรพลซีเมนต์ จำกัด
37. คุณสุริยา จันทร์กระจำว	ฝ่ายบุคคลแห่งชาติ
	กองวิเคราะห์และประมาณการเศรษฐกิจ (สศช.)
38. คุณสันติชัย สารถวัลย์แพศย์	กองวิชาการ กรมการค้าภายใน
39. คุณอรพินท์ วีระวุฒิ	กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
40. คุณอรจิต สิงคาลภิชัย	ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมส่งเสริมการส่งออก
41. คุณอรมน ชุตินเตร	กองนโยบายการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
42. ดร.อาชวี เตาลานนท์	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

นับตั้งแต่ที่ประเทศไทยได้มีการปรับใช้แผนพัฒนา ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา การค้าระหว่างประเทศได้ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยตลอดเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ การค้าระหว่างประเทศนี้จะครอบคลุมถึงการค้าสินค้าและบริการ ซึ่งเมื่อพิจารณามูลค่าการค้าสินค้านี้ระหว่างประเทศนั้น จะพบว่าสัดส่วนดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติได้เปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 32 ในปี 2504 มาเป็นร้อยละ 65 ในปี 2532 ในขณะที่มูลค่าการค้าบริการระหว่างประเทศนั้น จะพบว่าสัดส่วนเดียวกันที่นำมาเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติได้เปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 5 ในปี 2504 เป็นร้อยละ 16 ในปี 2532 ผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศนั้นพบว่ามีส่วนเชื่อมโยงกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างใกล้ชิด และนับว่ามีส่วนสัมพันธ์กับเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นอย่างมาก การขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศนั้นมีความเกี่ยวข้องกับพลังผลิตของเศรษฐกิจภายใน ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวของอุปสงค์ภายในประเทศโดยมีความสามารถในการดูดซับที่เพิ่มสูงขึ้น การศึกษานี้เน้นที่จะศึกษาการพัฒนากลยุทธ์ทางการค้าของประเทศไทยในแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 (2535-2539) โดยมีสาระครอบคลุมเนื้อหาที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ การค้าสินค้านานาชาติ การค้าภายในประเทศ และเศรษฐกิจภาคบริการ

1. การค้าสินค้านานาชาติ

การค้าสินค้านานาชาติของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในแง่มูลค่าสินค้าส่วนประกอบสินค้าและทิศทางการค้า ตลอดระยะเวลาที่ประเทศไทยได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ การส่งออกสินค้าเกษตรดั้งเดิมได้ลดความสำคัญลงไปมากคิดเป็นสัดส่วนการส่งออกเพียงร้อยละ 28 ของมูลค่าการส่งออกรวมในปี 2532 สำหรับสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ และมีการผลิตตามความชำนาญโดยเฉพาะเพิ่มสูงขึ้น ก็ได้กลับกลายเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65 ของมูลค่าการส่งออกรวมในปี 2532 สินค้าส่งออกไทยโดยรวมในตลาดประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและประชาคมยุโรป มีสัดส่วนคิดเป็นประมาณร้อยละ 60 และเมื่อรวมกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียเข้าด้วยแล้ว จะทำให้สัดส่วนดังกล่าวสามารถคิดเป็นประมาณร้อยละ 80 ของการส่งออกรวม ผลที่ได้รับจากการศึกษาที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงทางการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยจำเป็นต้องพิจารณาในบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและเศรษฐกิจโลกเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่เราพบเห็นได้เด่นชัดก็คือการเคลื่อนย้ายทางการผลิตอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นและกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียที่เข้ามายังประเทศไทยในช่วงครึ่งหลังของทศวรรษที่

1980 ซึ่งในที่สุดมีส่วนผลักดันให้เกิดการขยายตัวทางการส่งออกของไทยขึ้นไปกว่าร้อยละ 30 ในช่วงปี 2530 - 2532

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยได้ประสบกับภาวะการกีดกันทางการค้าเพิ่มสูงขึ้นในทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งการกีดกันทางการค้ามีรูปแบบลักษณะแตกต่างกันไปโดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประชาคมยุโรป ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย อุตสาหกรรมทางการค้าของไทยซึ่งแต่ก่อนตกอยู่ภายใต้การค้าเสรีได้ถูกทดแทนโดยอุตสาหกรรมทางการค้าซึ่งอยู่ภายใต้การค้าที่ถูกจัดการมากขึ้น จากการประเมินผลการค้าระหว่างประเทศของไทยที่อยู่ภายใต้การค้าที่ถูกจัดการพบว่า สัดส่วนดังกล่าวคิดเป็นร้อยละหนึ่งในสามของการส่งออกไทยในปี 2531 ในประเทศคู่ค้าที่สำคัญทั้งสามดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ การส่งออกรวมของไทยพบว่า การค้าที่ถูกจัดการสามารถคิดเป็นร้อยละ 18 ในปีเดียวกัน นอกจากนี้ การศึกษาพบว่าประเทศไทยได้เริ่มเปิดตนเองรับกับประเด็นที่สำคัญทางการค้าและพยายามกำหนดกลยุทธ์ทางการค้า และทางเลือกนโยบายการค้า โดยอาศัยระดับการจัดการทางการค้าที่มีลักษณะต่างๆ มากขึ้น เป็นต้นว่า การที่ประเทศได้เข้าร่วมการเจรจาทางการค้าหลายฝ่ายในกรอบอัครวิสัย นับเป็นก้าวสำคัญในการรับรู้ทิศทางของการค้าที่เกิดขึ้นในโลกทำให้ไทยสามารถนำมาปรับใช้เป็นกลยุทธ์ทางการค้าของประเทศในระบบการค้าโลกได้ ในขณะที่ประเทศจำเป็นต้องเข้าร่วมกับรูปแบบการจัดการทางการค้าอื่นๆ ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เอกภาคินิยม ทวิภาคินิยม และภูมิภาคนิยม

สำหรับทางด้านปัจจัยต่างๆ ที่อธิบายการค้าระหว่างประเทศของไทยนั้น การศึกษานี้ได้พบว่า ความสามารถของประเทศในการส่งสินค้าออกและขยายตัวไปในตลาดโลก นับเป็นสาเหตุหลักที่สำคัญที่อธิบายการส่งออกของไทย อันที่จริงสัดส่วนการค้าของไทยในตลาดโลกสามารถคิดเป็นประมาณร้อยละ 0.6 ในปี 2532 และประเทศยังมีศักยภาพอีกมากที่จะเพิ่มสัดส่วนดังกล่าวในตลาดโลกในอนาคต ทั้งนี้จากการปรับใช้แบบจำลอง CMS พบว่า ในช่วงปี 2525-2528 นั้น การขยายตัวการส่งออกของไทยส่วนใหญ่เกิดจากการเพิ่มของการค้าโลกมากกว่า ในขณะที่ในช่วงปี 2528-2530 พบว่า การขยายตัวการส่งออกของไทยเกิดจากความสามารถทางการแข่งขันโดยการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ทางด้านกระบวนการผลิตเพื่อสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศของไทยก็ได้มุ่งเน้นที่จะใช้ความเข้มข้นของปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะการใช้แรงงานความชำนาญระดับสูงและระดับกลางที่มีการใช้ความเข้มข้นของทุนเพิ่มขึ้น สำหรับอุตสาหกรรมต้นน้ำซึ่งยังไม่มีภาวการณ์พัฒนาอย่างเพียงพอจนถึงปัจจุบันยังไม่มีผลทำให้เกิดการพึ่งพาการนำเข้าในหลายๆ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกของประเทศ ทางด้านการให้สิทธิพิเศษต่างๆ ตลอดจนนโยบายการค้าส่งเสริมการส่งออกของรัฐบาล เช่น การคืนภาษีอากรขาเข้าและการชดเชยภาษีอากร นโยบายของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สินเชื่อเพื่อการส่งออก ฯลฯ นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญตลอดระยะเวลาที่มีการพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการพัฒนากลยุทธ์ทางการค้าของไทยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พบว่า ไทยควรที่จะดำเนินนโยบายการค้าเสรีต่อไป ทั้งนี้ โดยจะต้องเพิ่มศักยภาพทางการส่งออกโดยรวม และสร้างฐานการค้าอย่างมั่นคงไม่เพียงแต่เพียงในบางตลาดที่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาค แต่จะต้องขยาย ไปถึงการเปิดตลาดในตลาดรองที่ไทยเคยส่งสินค้าไปแล้ว ได้แก่ กลุ่มประเทศอาหรับ กลุ่มประเทศยุโรปตอนเหนือ กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา กลุ่มประเทศเอเชียใต้ ทั้งนี้จะรวมถึงประเทศที่สำคัญอื่นๆ ด้วย ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา นอกจากนี้ ยังจะต้องรวมถึงการเปิดตลาดในตลาดใหม่ของไทย ได้แก่ กลุ่มประเทศยุโรปตอนกลางและตะวันออก และกลุ่มประเทศอินโดจีน การเปิดตลาดสำหรับสินค้าส่งออกของไทยจะเป็นส่วนสำคัญสำหรับภาคเศรษฐกิจต่างประเทศของไทย ดังนั้น ไทยจะต้องขยายสินค้าและกลุ่มสินค้าที่เป็นเป้าหมายส่งออกของประเทศ ซึ่งในการนี้กลยุทธ์ทางการค้าของไทยจะต้องกำหนดสินค้าและตลาดให้มีความสัมพันธ์กับกระบวนการที่เป็นไปในเศรษฐกิจโลก และพลังพลวัตของประเทศที่จะเป็นไปในอนาคต ภาครัฐบาลควรให้ความสำคัญของการวางหลักปฏิบัติให้มีการตรวจสอบเป้าหมายการส่งออกได้ ตลอดจนเพิ่มระดับความเชื่อถือของแผนการส่งออกของประเทศ โดยมีการกระจายงานไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม

การพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกไปยังประเทศพัฒนาแล้วที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและประชาคมยุโรปนั้น ควรจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานและการออกแบบ โดยลักษณะเฉพาะในตลาดต่างๆ จะต้องนำมาคำนึงด้วยในการวางแผนเชิงนโยบายสำหรับภูมิภาคเอเชียนี้ ไทยควรจะต้องสนับสนุนการค้าภายในอาเซียนในขณะที่จะต้องหาทางให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าของอาเซียนต่อไปด้วย สำหรับความสัมพันธ์ทางการค้ากับกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียนี้ ไทยควรจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องความสมดุลทางการค้าของประเทศ ทั้งนี้ เพราะไทยประสบปัญหาความไม่สมดุลทางการค้าที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายทางการผลิตอุตสาหกรรมของกลุ่มนี้ในครึ่งหลังทศวรรษที่ 1980 มาแล้ว สำหรับประเทศอื่นๆ ในโลกนั้น เช่น ประเทศที่เป็นตลาดรองที่ไทยเคยค้าขายกันแล้วและประเทศที่เป็นตลาดใหม่ ไทยควรจะต้องเสาะหาศักยภาพทางการค้าให้ดีที่สุด ในขณะเดียวกันควรจะต้องคำนึงถึงประเทศต่างๆ ที่จะเป็นคู่แข่งขึ้นได้ในอนาคต

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย จะพบว่าสินค้าส่งออกของไทยจะมุ่งไปในการใช้ปัจจัยแรงงานที่มีทักษะสูงขึ้น และการใช้ทุนที่เข้มข้นขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ควรจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพทางการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น โดยมีการปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้การผลิตสินค้ามีมาตรฐานที่สูงขึ้น สำหรับโครงสร้างภาษีศุลกากรที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้าที่ใช้วัตถุดิบนำเข้านั้น ควรจะได้ปรับให้มีการลดลงมาด้วย ทั้งนี้ รัฐบาลควรจะให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมต้นน้ำที่ผลิตสินค้าขั้นกลาง เพื่อช่วยลดการนำเข้าวัตถุดิบซึ่งจะเป็น

การช่วยลดการขาดดุลการค้าได้อีกทางหนึ่ง สำหรับกลยุทธ์การส่งออกสินค้าเกษตรนั้นจะต้องแยกออกจากสินค้าอุตสาหกรรม โดยสินค้าเกษตรดั้งเดิมควรยึดหลักการค้าเสรีผสมกับการรวมกลุ่มระหว่างประเทศตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ไทยจะต้องให้ความสำคัญต่อปัญหาการขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ซึ่งจะยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 นอกจากนี้ปัญหาด้านการจัดการการนำเข้าเพื่อรักษาความสมดุลกับการส่งออกจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากองค์กรที่รับผิดชอบเช่นกัน

สำหรับการส่งเสริมการส่งออกของประเทศนั้น รัฐบาลควรให้ความสำคัญต่อไปต่อการส่งเสริมศูนย์พาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมและการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศสำหรับการส่งออกสินค้า โดยเป็นไปตามแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ คณะกรรมการพัฒนาการส่งออกควรพัฒนาระบบงานและหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อสนับสนุนและพัฒนาการส่งออกของประเทศ สำหรับการพัฒนาการส่งออกในระดับภูมิภาคของประเทศไทยจะต้องแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ที่เป็นปัญหาสำหรับการค้า การจัดตั้งระบบข้อมูลข่าวสารที่เน้นการจัดการเพื่อสนับสนุนการค้าเป็นด้านหลักด้านหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาและนำไปสู่ภาคปฏิบัติให้ได้ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนจะเป็นประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงกับศักยภาพในการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศของไทยให้ได้รับผลสำเร็จ

สำหรับการปรับปรุงระบบการจัดการ เพื่อสนับสนุนและรักษามลประโยชน์ของการค้า ประเทศไทยจำเป็นต้องดำเนินนโยบายการค้าแบบหลายแนว ซึ่งหมายความว่าต้องร่วมมือกับรูปแบบการจัดการทางการค้าต่างๆ ได้แก่ พหุภาคีนิยม ภูมิภาคนิยม ทวิภาคีนิยม เอกภาคีนิยม ทั้งนี้จะต้องเน้นที่พหุภาคีนิยม โดยยึดหลักการของแกตต์ และเอกภาคีนิยม โดยเน้นการปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคทางการค้าภายในประเทศ และเมื่อประเทศไทยกำลังเคลื่อนไปสู่การเจรจาในระดับภูมิภาคและพหุภาคีเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมของโลก ประเทศไทยควรเพิ่มความแข็งแกร่งในการเจรจาระดับทวิภาคี เนื่องจากประเทศจะประสบกับอุปสรรคทางการค้าในตลาดส่งออกต่างๆ มากขึ้น และที่สุดประเทศไทยควรจะเรียนรู้ประสบการณ์ทางด้านนี้จากประเทศต่างๆ ได้ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มความสามารถในการสร้างองค์การรับผิดชอบให้สามารถสำแดงบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วอันหนึ่งประสบได้แล้วในปัดๆ ไปที่จะเกิดขึ้นในแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 โดยรวมแล้ว ความสามารถในการปรับตัวทางการค้าของไทยควรมีความยืดหยุ่นพอที่จะทำให้ไทยดำรงความสามารถทางการแข่งขันระหว่างประเทศ พร้อมไปกับการรักษาสถานะของไทยในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศทางการค้าที่รวดเร็ว

2. การค้าขายประเทศ

การศึกษาเรื่องการค้าขายในประเทศภายใต้โครงการพัฒนากลยุทธ์ทางการค้าของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นใน 2 ประการคือ ประการแรก ศึกษาลักษณะและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการค้าขายในของประเทศไทย และปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงประการที่สอง ศึกษากระบวนการค้าขายในและวิวัฒนาการ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดระบบดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนหรือก่อให้เกิดความล้มเหลวของตลาด เพื่อนำไปสู่กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาทางการค้าและส่งเสริมระบบการค้าเสรีภายในประเทศ

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จะประกอบไปด้วยสาระสำคัญ 4 ส่วนคือ สถานภาพของโครงสร้างการค้าขายใน ปัญหาที่เกิดขึ้น แนวโน้มของโครงสร้างการค้าในอนาคต และข้อเสนอแนะที่ควรจะเป็นไปในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

จากการศึกษาพบว่า มูลค่าการค้าขายในของประเทศไทยในปี 2533 นี้มีมูลค่าสูงถึง 5.77 ล้านล้านบาท มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 19.87 ต่อปีในช่วงปี 2528-2533 เมื่อพิจารณาย้อนกลับไปในอดีตที่ผ่านมาพบว่า ในภาคเกษตรกรรมในช่วงแรกมูลค่าการค้าขยายตัวลดลง จากการขยายตัวร้อยละ 12.10 ในช่วงปี 2518-2523 ลดเหลือเพียงร้อยละ 2.51 ในช่วงปี 2523-2528 ในภาคอุตสาหกรรมก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับภาคเกษตรกรรม กล่าวคือ ในช่วงปี 2518-2523 มีการขยายตัวร้อยละ 19.67 ต่อปี ลดลงเหลือร้อยละ 8.02 ต่อปีในช่วงปี 2523-2528 สำหรับสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะผลกระทบของวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 ในช่วงปี 2522-2523 และการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยในช่วงปี 2523 ในอัตราที่สูงถึงร้อยละ 18 จึงมีผลต่อการค้าขายในและภายนอกของประเทศไทยในขณะนั้น

สำหรับในช่วงปี 2528-2533 เศรษฐกิจของประเทศไทยได้กลับมา มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น สืบเนื่องมาจากการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น และมีการใช้นโยบายการเงินของรัฐบาลอย่างเหมาะสม อีกทั้งภาวะเศรษฐกิจของโลกดีขึ้น ซึ่งสาเหตุเหล่านี้มีผลทำให้โครงสร้างการค้าขายในของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก กล่าวคือภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 25.66 ต่อปี (มูลค่าเท่ากับ 3.62 ล้านล้านบาท ในปี 2533) สูงกว่าภาคเกษตรกรรมที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 15.07 ต่อปี นอกจากนี้สัดส่วนการค้าได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโดยภาคเกษตรกรรมเริ่มลดลงจากร้อยละ 15.58 ในปี 2518 เหลือเพียงร้อยละ 7.19 ในปี 2533 ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มจากร้อยละ 45.59 เป็นร้อยละ 62.69 ในช่วงเวลาเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการค้าภายในประเทศจากอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในการใช้จ่ายของภาคเอกชน การลงทุน การใช้จ่ายของรัฐบาล ตลอดจน การเปลี่ยนแปลงของการส่งออก ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ นี้มีตัวแปรที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือการบริโภคจะถูกกำหนดโดยการเปลี่ยนแปลงจากราคาสินค้าและรายได้ของผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงของการใช้จ่ายของรัฐบาลเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกนั้นสืบเนื่องมาจากราคาสินค้าส่งออกของตลาดโลกที่เปลี่ยนแปลงและรายได้ประชาชาติต่อหัวของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ซึ่งตัวแปรทั้งหมดนี้ ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญแตกต่างกันไปตามสภาพการณ์ในขณะนั้น

ส่วนทางด้านสภาพของตลาดภายในประเทศ พบว่า สิ่งที่มีความสำคัญคือผู้กำหนดราคาสินค้าในตลาด ซึ่งสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมมีผู้กำหนดราคาสินค้าที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ราคาสินค้าเกษตรส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยพ่อค้าส่งออก ถึงแม้ว่าการค้าสินค้าเกษตรเป็นไปค่อนข้างจะเสรีก็ตาม ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมนั้นผู้กำหนดราคาสินค้าโดยส่วนใหญ่คือผู้ผลิตสินค้า เอง

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น จากการศึกษาพบว่า ในส่วนของการค้าสินค้าเกษตรถึงแม้ว่าค่อนข้างจะมีการค้าเสรี แต่ลักษณะตลาดที่เกิดขึ้นยังมีการแข่งขัน ไม่สมบูรณ์นัก ราคาที่ซื้อขายก็ไม่ได้เกิดที่ดุลยภาพของอุปสงค์และอุปทาน แต่เกิดจากการกำหนดโดยพ่อค้าส่งออก ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามราคาของสินค้าในตลาดโลก ดังนั้น การค้าเกษตรเกือบทุกหมวดถูกแทรกแซงจากรัฐ โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า ผลกระทบจากการแทรกแซงของรัฐนั้น แทนที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นกลับทำให้รายได้ลดลง ในขณะที่รายได้ของผู้ที่อยู่นอกภาคเกษตรทั้งในชนบทและในเมืองกลับมีรายได้ดีขึ้นจากผลของนโยบายแทรกแซงของรัฐ นอกจากนี้ ปัญหายังเกิดจากเอกชนบางรายมีส่วนทำให้การค้าสินค้าเกษตรเกิดปัญหามากขึ้น กล่าวคือ ได้อาศัยมาตรการจากรัฐมาใช้ก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตน ซึ่งเอกชนที่กระทำเช่นนี้มีักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในแง่ที่การเกษตรนั้นๆ

ทางด้านปัญหาสินค้าอุตสาหกรรมนั้นสามารถสรุปได้ 2 ลักษณะกล่าวคือ สินค้าประเภทอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่การค้าค่อนข้างเสรี แต่อาจยังไม่สมบูรณ์นัก เนื่องจากสินค้าบางประเภทยังอยู่ในข่ายการควบคุมทางด้านราคาของรัฐ โดยกำหนดให้สินค้าหลายชนิดแจ้งต้นทุนการผลิตและวิธีจำหน่ายสินค้า และได้กำหนดราคาสูงสุดของการจำหน่ายไว้ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้กระทำเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็เป็นสาเหตุของการบิดเบือนทางการค้า ส่วนสินค้าขั้นกลางยังคงมีการแข่งขันอยู่ในระดับที่จำกัด เนื่องจากกฎระเบียบของรัฐที่เคยมีมาได้สร้างอำนาจผูกขาดให้กับบริษัทเพียงไม่กี่บริษัทอย่างเช่น การที่รัฐควบคุมออกใบอนุญาตหรือให้สิทธิพิเศษ โดยคณะกรรมการ

การส่งเสริมการลงทุน เมื่อความต้องการของสินค้าประเภทนั้นสูงขึ้นในขณะที่มีผู้ผลิตเพียงไม่กี่ราย จึงเกิดการฉวยโอกาสโดยบุคคลกลุ่มหนึ่งทำให้ราคาสินค้ามีความผันผวน อาทิ เหล็กเส้นและ ปูนซีเมนต์ เป็นต้น

ดังนั้น โดยสรุปแล้วปัญหาการค้าภายในประเทศในปัจจุบันส่วนใหญ่เกิดจากกฎระเบียบของรัฐบาลบางประการที่ทำให้ผู้ผลิตอาศัยเป็นอำนาจในการบิดเบือนตลาด

สำหรับแนวโน้มในอนาคตของโครงสร้างของการค้าและระบบตลาดที่จะเกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 นั้น พบว่า จะมีมูลค่าการค้าภายในรวมประมาณ 9.6 ล้านล้านบาทต่อปี มีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 12.7 ต่อปี โดยในมูลค่าการค้าดังกล่าวจะเป็นการค้าในภาคการเกษตรประมาณ 5.7 แสนล้านบาท มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 6 ต่อปี ส่วนภาคอุตสาหกรรมคาดว่าจะมีมูลค่าประมาณ 6 ล้านล้านบาท มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 14 ต่อปี เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการค้าพบว่า สัดส่วนของสินค้าเกษตรจะลดลงจากประมาณร้อยละ 7.2 ในปี 2533 เหลือเพียงร้อยละ 6 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ส่วนภาคอุตสาหกรรมจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 62.7 เป็นร้อยละ 63.2 และภาคบริการจะเพิ่มจากร้อยละ 29.7 เป็นร้อยละ 30.9 ในช่วงเวลาเดียวกัน

จากผลการศึกษาได้จัดทำข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางในการวางนโยบายการค้าภายในประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ซึ่งสามารถแยกออกเป็นสองส่วนคือ สินค้าเกษตร และสินค้าอุตสาหกรรม

นโยบายสินค้าเกษตรจะประกอบไปด้วยนโยบายด้านการตลาด นโยบายด้านราคา และนโยบายด้านอื่นๆ

นโยบายด้านการตลาดนั้น รัฐควรพยายามที่จะลดบทบาทในการแทรกแซงตลาดรวมทั้งยกเลิกกฎระเบียบที่ทำให้เกิดการบิดเบือนทางการตลาด และเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐมาเป็นการกำหนดดูแลให้การดำเนินการทางตลาดเป็นไปอย่างยุติธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย โดยการออกกฎหมายกำกับสัญญาต่างๆ เช่น กฎหมายตลาดซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น

ส่วนนโยบายทางด้านราคานั้น หากจำเป็นต้องมีการแทรกแซงราคาเพื่อจูงใจให้มีการกระจายรายได้นั้น นโยบายหลักของรัฐในการแทรกแซงราคา จึงควรจะทำให้เป็นระบบ โดยสามารถนำมาปรับใช้ได้กับสินค้าเกษตรประเภทต่างๆ ได้ และควรจะทำในเฉพาะส่วนของการส่งออกและนำเข้าเท่านั้น นอกจากนี้ รัฐควรใช้การเก็บภาษีแบบ Variable levy

แผนการเก็บในลักษณะอัตราภาษีพิเศษ (Surcharge) ซึ่งจะช่วยลดความผันผวนของราคาในประเทศที่สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของราคากาภายนอกประเทศได้

- นโยบายด้านอื่นๆ รัฐควรมีนโยบายเพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือการผลิตสินค้าเกษตร อาทิ มีนโยบายปุ๋ยที่ชัดเจน ให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการกำจัดศัตรูพืช เร่งพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและส่งเสริมการใช้น้ำชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการประสานงานระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงพาณิชย์ เพื่อประมวลข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มทางการตลาดราคาและการผลิตสินค้าเกษตร โดยการออกเป็นสารสนเทศให้กับหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำไปเผยแพร่แก่พ่อค้าและเกษตรกร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเพาะปลูกพืช การส่งเสริมการจัดตั้งระบบประกันพืชผลทางการเกษตร ตลอดจนส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเกิดมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมควรมีนโยบายทางด้านการตลาด ด้านราคา และด้านการผลิตดังต่อไปนี้

- ในด้านนโยบายด้านการตลาดนั้น รัฐควรพิจารณาปรับปรุงมาตรการระบบการค้าสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปให้เกิดการค้าเสรี โดยยกเลิกอุปสรรคในการที่จะจำกัดจำนวนผู้ซื้อหรือผู้ขาย และควรมีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บริโภคอย่างเท่าเทียมโดยไม่กระทบต่อผู้ผลิต

- นโยบายด้านราคา ควรพิจารณายกเลิกกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมวิธีการจำหน่ายและกระบวนการผลิตหรือการควบคุมราคาสูงสุดสินค้าอุปโภคบริโภค โดยทั่วไปที่มีการแข่งขันค่อนข้างสมบูรณ์อยู่แล้ว แต่ควรมีการปิดป้ายเพื่อแสดงราคาสินค้าให้ผู้บริโภคได้ทราบ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการซื้อ และรัฐควรควบคุมดูแลสินค้าขั้นกลางและสินค้าทุนบางประเภทที่ยังไม่มีการแข่งขันอย่างเสรี เพื่อป้องกันการกำหนดราคาซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค

- ในส่วนนโยบายด้านการผลิต รัฐควรพิจารณายกเลิกกฎหมายที่ตั้งห้ามขายในสินค้าอุปโภคบริโภคบางประเภทที่มีการค้าเสรี ในส่วนของสินค้าขั้นกลางและสินค้าทุนบางประเภทที่ต้องใช้ต้นทุนสูงนั้น รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่แน่ชัดว่าจะให้มีการคุ้มครองเป็นระยะเวลาเท่าใด และเมื่อไหร่การส่งเสริมนั้นจะมีการเข้ามาแข่งขันอย่างเสรีได้

โดยสรุปแล้ว นโยบายของการค้าภายในประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 โดยนัยสำคัญนั้น ควรเห็นการผ่อนคลายกฎระเบียบต่างๆ ของรัฐไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต ราคา และตลาด เพื่อส่งเสริมให้มีการค้าอย่างเสรีภายในประเทศ

3. เศรษฐกิจภาคบริการ

ทางด้านเศรษฐกิจภาคบริการนั้น นับเป็นเรื่องใหม่ที่ประเทศไทยให้ความสำคัญในระยะหลังนี้ สัดส่วนของภาคบริการในผลิตภัณฑ์ประชาชาติในช่วงปี 2530-2532 คิดเป็นร้อยละ 57.5 สัดส่วนการจ้างงานในภาคนี้คิดเป็นร้อยละ 30.4 ของการจ้างงานรวมในปี 2532 ถึงแม้ว่าภาคบริการจะทวีความสำคัญอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเข้าใจภาคบริการมักประสบปัญหาหลัก 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก การวิจารณ์และการถกเถียงเกี่ยวกับความคิดที่ว่าภาคบริการคืออะไรแน่ และภาคบริการน่าจะครอบคลุมไปถึงเรื่องอะไรบ้าง ประการที่สองก็คือลักษณะและความถูกต้อง ของข้อมูลที่มีอยู่ที่สามารถนำมาใช้ศึกษาตีความในภาคบริการ ซึ่งประกอบด้วยสาขาต่างๆ มากมาย

เนื่องจากลักษณะปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ การศึกษาวิจัยจึงได้จำกัดการศึกษาเฉพาะการพัฒนาสาขาต่างๆ ในภาคบริการโดยครอบคลุมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก บริการที่สนับสนุนการค้าระหว่างประเทศซึ่ง ได้แก่ การขนส่งทางเรือ การขนส่งทางอากาศ การสื่อสาร โทรคมนาคม การประกันภัย ประการที่สอง บริการที่ทำให้เกิดการประหยัดและ/หรือเสริมสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศได้แก่ การท่องเที่ยว การบันเทิงและการพักผ่อน บริการสาธารณสุข และการก่อสร้าง ประการที่สาม บริการที่ช่วยส่งเสริมการแข่งขันระหว่างประเทศให้ไทย ได้แก่ การขนส่ง การโทรคมนาคม บริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐาน บริการซ่อม บริการทางการเงิน บริการทางวิชาชีพ

- สำหรับการสื่อสารโทรคมนาคมนั้น ประเทศมีความจำเป็นต้องพิจารณาอุปทานให้สอดคล้องกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น รัฐบาลได้เปิดโอกาสให้อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโทรคมนาคมนำเข้าเสรีเพิ่มขึ้นแล้ว แต่รัฐบาลยังควบคุมทางด้านบริการในสาขานี้อยู่ ดังนั้นควรจะได้มีการปรับปรุงตัวบทกฎหมายในด้านนี้โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาทำการแข่งขันเพิ่มขึ้นเพื่อจะได้มีการปรับปรุงบริการต่อไปในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

- บริการการประกันภัยได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นรวดเร็วในระยะสองสามปีที่ผ่านมา เนื่องจากประกันภัยเป็นบริการที่ส่งเสริมด้านการค้า รัฐบาลจึงควรจะต้องสนับสนุนบริการนี้ต่อไป และควรส่งเสริมให้บริษัทประกันภัยของไทยมีความสามารถในการให้บริการมากขึ้นเพื่อสามารถแข่งขันกับสาขาของบริษัทต่างชาติในประเทศได้ นอกจากนี้ รัฐบาลควรจะต้องกำหนดระดับเงินกองทุนขั้นต่ำโดยกำหนดเงินกองทุนขั้นต่ำไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของเบี้ยประกันภัยรับสุทธิหรือไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท การกำหนดเงินกองทุนนี้เพื่อเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพและความเชื่อถือให้กับบริษัทประกัน

- บริการการขนส่งจะเกี่ยวข้องทั้งทางด้านการขนส่งทางเรือและทางอากาศ การขนส่งทางเรือโดยปกติจะแสดงการไหลออกของเงินทุนสุทธิ ทั้งนี้เนื่องจากสัดส่วนของกองเรือไทยคิดเป็นเพียงร้อยละ 10-12 และเมื่อนิยามไปในอนาคต สัดส่วนกองเรือไทยยังไม่สามารถพัฒนามากนักในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 7 อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยควรพัฒนาประสิทธิภาพการบริการนี้เพื่อสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลสำหรับการขนส่งทางอากาศซึ่งช่วยเสริมสร้างรายได้สุทธิแก่ประเทศ ปัญหาหลักก็คือการเจรจาให้ได้สิทธิการบินที่ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับที่ดีที่สุดในการเจรจากับประเทศเหล่านี้ และที่สำคัญรัฐบาลควรจะต้องเริ่มหาทางทำให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการบินของภูมิภาคให้ได้ต่อไป

- บริการทางการเงินกำลังมีการผ่อนคลายกฎเกณฑ์เสรีระหว่างประเทศ ประเทศไทยซึ่งไม่มีข้อกีดกันได้เริ่มคลายกฎเกณฑ์การควบคุมทางการเงินทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ที่ประเทศได้ยอมรับพันธะตามมาตรา 8 ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ การเจรจาของแอกต์ในกรอบอูรุกวัย ในด้านนี้ได้เน้นให้การทำให้บริการมีลักษณะเสรียิ่งขึ้นซึ่งย่อมจะส่งผลกระทบรวมถึงไทยด้วย เนื่องจากภาวะเช่นนี้ สถาบันทางการเงินที่สำคัญในประเทศไทยจะต้องเริ่มพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันเพื่อที่จะสามารถสร้างความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะให้ดีขึ้นในด้านต่างๆ ในขณะที่รัฐบาลจะยังคงมีการปกป้องในด้านที่สำคัญเช่นจำนวนสถาบันทางการเงินเป็นต้น

- บริการทดสอบมาตรฐานสินค้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นบริการที่สำคัญในการสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศของไทย รัฐบาลควรจะต้องดำเนินการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานกลางขึ้นมาเพื่อประสานงานการรับผิดชอบในงานนี้ และเพื่อประสานความร่วมมือทั้งทางภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้มากขึ้นด้วย รัฐบาลน่าจะพิจารณาแนวทางที่จะกระชับความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ไทยสามารถยกระดับการทดสอบคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าต่อไปในอนาคต

- บริการทางวิชาชีพจำเป็นต้องมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นให้ทันกับความต้องการที่เกิดขึ้นในเศรษฐกิจไทย รัฐบาลควรจะต้องทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ โดยพยายามสะท้อนจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาให้เกิดความสอดคล้องต่อไป

- การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นบริการที่สร้างรายได้เงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุดของประเทศ ในปี 2533 คิดเป็นรายได้เกือบ 1 แสนล้านบาท แต่การนิคมอุตสาหกรรมนี้ในอนาคตยังประสบปัญหาอุปสรรคต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขในด้านที่สำคัญๆ ประเทศไทยจะต้องให้ความสนใจในเรื่องการท่องเที่ยวอย่างจริงจังต่อไป

- บริการสาธารณสุข บริการการบันเทิงและการพักผ่อนเป็นบริการด้านใหม่
ซึ่งเหมาะสมสำหรับการพัฒนาในอนาคต บริการทั้ง 2 ด้านนี้พบว่ามีส่วนสนับสนุนการท่องเที่ยวของ
ประเทศขณะที่รัฐบาลมุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยว รัฐควรพิจารณาการบำรุงรักษาความงามตาม
ธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ไทยให้ได้ ในขณะเดียวกันพยายามสร้างบริการ
ต่างๆ ด้านนี้

- บริการการก่อสร้างไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลมากนัก แต่เมื่อไทยต้อง
พัฒนาภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศมากขึ้น บริการด้านนี้จึงน่าจะเป็นศักยภาพในการสร้างรายได้
ได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศได้ รัฐบาลควรที่จะให้การสนับสนุนทางการเงินเช่นการให้การหลัก
ประกันทางการเงินโดยธนาคาร สำหรับการก่อสร้างของบริษัทไทยที่ประสงค์จะไปก่อสร้างในต่าง
ประเทศ

- บริการซ่อมรักษาเรือและเครื่องบินเป็นบริการสำคัญที่ไทยมีโอกาสปรับปรุงได้มาก
รัฐบาลไม่ควรมองข้ามความสำคัญของบริการนี้ ซึ่งทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นจนทำให้ไทยสามารถพัฒนา
ปรับปรุงคุณภาพของทรัพยากรบุคคลที่อยู่ในสาขานี้ต่อไปในอนาคต

โดยรวมแล้ว การศึกษาแนวโน้มของเศรษฐกิจภาคบริการในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7
พบว่าภาคบริการโดยเฉพาะในหลายสาขาย่อยนั้นจะมีการพัฒนาอย่างมากพร้อมไปกับการพัฒนา -
เศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงควรให้ความสนใจและความสนใจอย่างจริงจังต่อภาคบริการ
ของไทยซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทยต่อไป ในขณะนี้ปัจจุบันความรับผิดชอบของรัฐบาล
ในภาคบริการนี้ยังกระจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่างๆ ซึ่งรัฐควรพิจารณาจัดการการประสานงาน
ของหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้เพื่อให้เกิดการทำงานที่สอดคล้องกัน

Executive Summary

1) International Trade in Goods

Since the implementation of the First National Economic and Social Plan in 1961, international trade has become more substantial in terms of its share of Thailand's Gross National Product (GNP). Trade in both goods and services have shown impressive rates of growth. The proportion of trade in goods to GNP rose from 32 percent in 1961 to 65 percent in 1989, while, the proportion of trade in services to GNP rose from 5 percent in 1961 to 16 percent in 1989. The impact of international trade has become strongly linked to the country's economic growth and has influenced the rest of the domestic economy. The expansion of international trade has become increasingly related to the dynamism of the domestic economy which, in turn, has created strong national demand with a higher absorptive capacity. This study is an effort to formulate a trade development strategy for Thailand to be included in the Seventh National Economic and Social Plan (1992-1996). It covers various aspects of trade which are divided into three major components: international trade in goods, domestic trade and services economy.

International Trade in Goods

The value, composition, and destination of Thailand's international trade in goods have changed much over the course of the six national economic development plans. The importance of traditional agricultural exports has been reduced to the extent that they only made up 28 percent of the total exports in 1989. Manufactured goods, which are more varied in terms of product range

and specialization, constitute the major bulk of Thai exports representing 65 percent in 1989. Major trading partners, the U.S., Japan and the EC, absorb 60 percent of Thai exports, which if added to ASEAN and the Asian Newly Industrialized Economies (NIEs), would cover around 80 percent of total exports.

The transformation Thailand's international trade must be considered within the context of the ever changing Asia-Pacific environment and the world economy. An obvious factor is the relocation of Japanese and Asian NIEs industries to Thailand during the second half of 1980's. This finally pushed Thailand's export growth rate up to an average of 30 percent between 1987 and 1989.

Concurrently, in the 1980's, Thailand faced more trade barriers and different forms of protectionism than ever, especially from her major trading partners, the U.S., Japan, and the EC. Commercial transactions that formerly were based on free trade are now being increasingly replaced by managed trade. A quantitative assessment of Thailand's international trade shows that around one-third of Thailand's exports to these three major trading partners is affected by managed trade. Compared to Thailand's overall exports, managed trade accounts for 18 percent. Thailand has started to explore relevant issues and to define its trade strategies and policy options based on the different degrees management systems. Adherence to the multilateral spirit in the Uruguay Round has been the framework for Thailand's trade system, however the country has also increasingly been affected by other forms and degrees of trade management such as unilateralism, bilateralism and regionalism.

In considering factors that explain Thailand's recent records of international trade, the study has found that the economy's ability to

expand and export to the world market is important. In fact, Thailand's share in the imports of the world market stood at around 0.6 percent in 1989. The country still has a great opportunity to increase its share in the world market in the years to come. An application of the Constant-Market-Share (CMS) model also showed that the basic factors affecting export expansion in Thailand shifted from the expansion of the world market between 1982 and 1985, to the Thailand's improved trade competitiveness between 1985 and 1988. The production process supporting Thailand's international trade is also heading towards an intensive utilization of such factors of production as capital and moderately and highly skilled labor. Upstream industries have not developed sufficiently, encouraging a dependence on import in many of the export-oriented industries. Government incentives and export promotion policies such as tax rebates and refunds, Board of Investment measures, export credits, etc., have been considered vital factors during these important phases of the export promotion efforts up to the present.

Looking at the perspectives of the trade development strategy of Thailand in the Seventh Plan, the country will continue to pursue a free trade policy. It is expected that Thailand's international traders should continue to explore opportunities and to have strong footholds not only in their existing major markets such as in some developed and regional countries, but also from the openness of existing minor markets, such as in Arab, Northern European, Latin American, and South Asian countries. In addition to Australian, New Zealand and Canadian markets, new markets such as in Central and Eastern Europe and Indochinese countries provide viable opportunities

for Thailand. The accessibility of its export products to foreign markets will be of crucial importance for the Thai economy's external sector. Thailand should expand as well its coverage of export target products and/or groups of products. To do this, its trade strategy should be based on markets and products in relation to the globalization of the world economy and the country's dynamism in the coming years. The government should set up practices to verify the export plan while allocating these tasks to related responsible agencies.

In order to promote export development and export promotion to major developed countries such as the U.S., Japan and the EC product quality, standards, and designs must be improved in general, while specific for particular markets must also be considered in policy planning. For the ASEAN region, Thailand should support intra-ASEAN trade while making contributions to ASEAN economic and trade cooperation. At the same time, Thailand should do more to improve its balance of trade with the Asian NIEs. Thailand has already suffered from serious trade imbalances due to the industrial relocation of Asian NIEs in the second half of the 1980's. With regard to the rest of the world, such as existing minor markets and new markets, the country should explore the best means of keeping trade opportunities open while having a constant awareness of different potential competitors.

With regard to the structural change of the Thai economy, skilled-labor-, and capital-intensive products will make up and increasing share of exports. This will require the country to improve its capabilities by producing quality products and applying appropriate technology to attain higher standards. The tariff

structure, which has an anti-export bias, should move towards the overall reduction. The government should also continue to promote upstream industries, especially those which produce intermediate products and those which could help to reduce the trade deficit. The strategy for agricultural exports should be separated from that of manufactured exports. The emphasis between free trade and proper trade arrangements should depend on different specific products. The country should also consider the importance of the current-account deficit which may become more serious during the period of the plan. Import management to maintain a balance with the country's export should be closely monitored by those responsible agencies.

With respect to trade promotion, the government's trade promotion centers and commercial offices should continue to place importance on dealing with foreign demand for Thai exports in each specific market. The export development committee should improve its work and functions to be more effective in promoting and developing the country's exports. Export development at the regional level should be encouraged by reducing various impediments to trade. The establishment of a management information system to support trade is a major area where there could be close development and monitoring practices. Cooperation between the public and private sectors is a key issue with a potential for success in developing Thailand's international trade.

In order for the improvement of the country's management system to support and protect trade, Thailand needs to incorporate a multi-track policy into her trade policy. In other words, Thailand must adapt to all forms of trade arrangements: multilateral, regional,

bilateral, and unilateral. The emphasis should be on multilateral arrangements based on GATT principles, and on unilateralism based on the country's own reduction of trade obstacles and improvement of regulations within the country. As Thailand will move towards negotiations at regional and multilateral levels due to the changing world environment, the country should strengthen its ability to debate wisely in the negotiations at the bilateral level as Thailand's exports will face more serious trade barriers in different markets. Finally, Thailand should learn from other countries with experience in this field in order to build its own responsible organizations which can perform tasks more competently and completely during the foreseen dynamic changes within the coming years of the seventh plan. Overall, Thailand's ability to adjust should be flexible enough to allow for the maintenance of international competitiveness as well as to strengthen Thailand's negotiation position in a new world economic management environment.

2) Domestic Trade

The second section of the research on Trade Development Strategy for Thailand concerns domestic trade. The objectives of this section are: 1) to examine the structure and the changing pattern of internal trade, and 2) to study the system and market channel as well as the obstacles that lead to market failures. The findings will be followed by recommendations which will support development of a free trading system. Thus, this domestic trade section will be divided into four parts: the structure of domestic trade, problems and obstacles, trends, and recommendations.

Structure of Domestic Trade

The study found that domestic trade in the year 1990 totaled 5.77 billion baht and rose by an average of 19.87 percent per year over the past 5 years. During the latter half of the 1970s, agricultural products traded domestically increased by an average annual rate of 12.10 percent but to an average of only 2.51 percent during the first half of 1980s. Similarly, trade in industrial sector grew at 19.67 percent per year during the second half of the 1970s while slowing down in the first half of 1980s to an average annual rate of 8.02 percent. This has primarily been attributed to the impact on Thailand of the second oil crisis coupled with high interest rates (e.g. a minimum overdraft rate of 18 percent) during the first half of the 1980s.

The economy recovered during the second half of the 1980s thanks to such factors as a high rate of growth in investment, sound fiscal and monetary policies, and the recovery of the world economy. These factors became the agents of change affecting the pattern of Thai domestic trade. In fact, trade in the industrial sector grew rapidly at 25.66 percent per year (totaling 3.62 trillion baht in 1990), while agricultural trade rose at an impressive rate of 15.07 percent per year. Nevertheless, there has been a noticeable shift from agricultural to industrial trade. The proportion of trade in agricultural commodities as a share of total domestic trade declined from 15.88 percent in 1975 to 7.19 percent in 1990, while the proportion of industrial trade has increased from 45.59 percent to 62.69 percent during the same period.

Structural changes in the domestic market have occurred in all areas such as private and public consumption as well as the export sector. The changing patterns of these sectors have been influenced by many factors. The study found that the changes in private consumption have been mainly influenced by domestic prices and income per capita, while the shifts in government consumption have been the result of an increasing gross domestic product. Structural changes in exports can be attributed to fluctuations in world market prices and the growth of the GDPs of Thailand's trading partners.

Because the Thai domestic market is not yet fully competitive, price setting has played an important role in determining the structure of the market. The study found that in agricultural trade, domestic prices have mainly been set by agricultural exporters. On the other hand, industrial product prices have primarily been determined by producers.

Obstacles and Problems

The causes of the inefficiencies and market failures in domestic trade at present vary over different markets. The findings show that the causes of market distortions in agricultural trade have been the varying degrees of state intervention. Although one of the objectives of state intervention has been to improve income distribution among farmers, who compose the majority of the population, the study found that such intervention was in fact widening the income gap. The groups which have benefited most from these government policies have been the upper and middle income groups while the poor have become relatively worse off. Moreover, some groups have taken advantage of such intervention to consolidate up their monopolistic strong holds in

their sectors. With regard to trade in industrial products, the study found that despite being traded competitively, consumer products are not yet freely traded due to government regulations such as price ceilings or requirements for manufacturers to present itemized accounts of the costs and processes of production. Whereas these regulations are meant to protect consumer, the study found some distortions in the trade of consumer products. In addition, the study also shows distortions in the trade of intermediate products which are attributed to government intervention, such as investment privileges, licensing, and producer protection.

In short, most obstacles that cause market distortions in domestic trading system originated from government regulation and intervention.

Trends

Over the next five years under the Seventh National Economic and Social Development Plan, structural change in domestic trade will continue to be observed. The value of total domestic trade will average about 9.6 trillion baht per year and increase at an annual rate of 12.7 percent. Agricultural trade will have an average annual worth of 0.57 trillion baht with an average growth rate of 6 percent per year while industrial trade will increase to an average of 6 trillion baht and grow by 14 percent per year. The proportion of agricultural trade as a share of total trade will continue to decline from 7.2 percent in 1990 to about 6 percent by 1995. On the other hand, industrial trade will increase slightly from 62.7 percent to 63.2 percent. The remainder, trade in services, will also increase slightly from 29.7 percent to 30.9 percent.

Recommendations

The result of this study has been a compilation of a set of recommendations to be used as a guideline for internal trade policy for the Seventh National Economic and Social Development Plan. The recommendations have been divided into two parts: trade in agricultural goods and trade in industrial goods. These policy suggestions have been broken down further into three components: marketing policy, pricing policy, and other policies.

Trade in Agricultural Goods:

Marketing policies: the government should reduce its role in market intervention and abolish any regulations which cause market distortions. In order to create a fair market which operates by a strict rule of law, the government must change its role to that of a supervisor by initiating legislation such as futures market act.

Pricing policies: it is recognized that the government must intervene in market pricing, when necessary, in order to fairly distribute income in the agricultural sector. In doing so, the government should intervene by using measures only at the border such as subsidies for exports and import duties. The principal policy should be systematic and applied to any kind of internationally traded agriculture goods. The government should collect taxes by using variable levy instead of surcharges that these would reduce domestic price fluctuation which caused by changing in world prices.

Other policies: the government should assist agriculture production through such means as a clear policy on fertilizer use. Programs should be established to advise farmers on insect control. Small water reservoirs should be developed quickly, and efficient use

of irrigated water should be promoted. There needs to be coordination between the Ministry of Agriculture and Cooperatives and the Ministry of Commerce in order to collect and compile data on marketing trends, prices, and agricultural yields. The two ministries should cooperatively issue information bulletins to be distributed to various organizations, merchants and farmer. Such information can be of value to farmers as a guideline for crop choices. The government should promote an agricultural insurance system as well as agro-industry, a means of increasing the value of agricultural products.

Trade in Industrial Goods:

Marketing policy: the government must improve and eventually eliminate any regulations which obstruct free trade. The state should also eradicate any regulations which impose limitations on buyers and sellers, and should have clear policy on consumer protection while also avoiding the negative consequences on producers.

Pricing policy: the government should abolish any regulations which set price ceilings and control sales and production procedures of products which are already competitive. Consumer protection must not be neglected however, thus price labeling should be reinforced for consumer products. Moreover, the state should still maintain control in some intermediate goods and some capital goods which are not freely traded, to prevent price setting and its consequent effects on consumers.

Production policy: the state should eliminate any regulations which place limits on market entry, or expansion of consumer product manufacturing industries. However, for intermediate and capital goods, manufacturing of which require large amounts of investment, the

government should have a clear-cut policy on investment protection with a specific time frame.

In conclusion, the internal trade policy during the Seventh National Economic and Social Development Plan should emphasize the reduction of the regulatory role of government vis a vis production, pricing, and marketing, in order to promote domestic free trade.

3) Services Economy

The services economy is a new area to which Thailand has given more importance in recent years. The share of the services sector constituted around 57.5 percent of the Gross National Product between 1987-1989. The share of employment in this sector was around 30.4 percent of the country's work force in 1989. Although its importance is recognized, a full comprehension of this sector is limited for two major reasons: conflicting debates and discussions on what is or should be the services economy, and the unavailability of accurate data to interpret the importance of services in different sub-sectors.

Because of these difficulties, this study examines the efforts that should be made to develop the service sector, and concentrates on the following sub-sectors: Those that entail international trade such as the maritime and air transport, telecommunications, and insurance sub-sectors. Those that attract and/or bring in foreign exchange earnings such as the tourism, entertainment and recreation, health services and construction sub-sectors. And finally those that help to improve Thailand's international competitiveness such as the transport, telecommunications testing and certifying services, repair services, financial services, and professional services sub-sectors.

- For telecommunications, there is a real need to better supply the increase in demand of this sub-sector. The government has more or less liberalized the import of telecommunications equipment, while retaining control over telecommunications services. There should be a law amendment in this area allowing more competition and involvement from the private sector to improve the services offered in the future.

- Insurance services have also much increased in the last few years. Since this sector helps strengthen the competitiveness of Thailand's trade the government should emphasize the importance of these services, The Thai companies should improve their competence in the services in order to be able to compete' with foreign branches in Thailand. In addition, the government should set a minimum level of capital funds at 10 percent of net premium but no less than 10 million baht for each enterprise. Raising the minimum capital fund will increase Thai companies efficiency and reliability.

- Transportation services cover maritime and air transport. Maritime transport has normally registered a net major outflow of capital from Thailand as the Thai share is not significant -- around 10 to 12 percent up to the present. There is no foreseeable way in the short run or at least in the seventh plan that the country can improve its shipping fleet. Thailand should instead continue to improve the efficiency of its services facilitating international trade and, at the same time, should give importance to human resources development for this sub-sector. Air transport, meanwhile, has contributed to a net inflow of capital into the country. The main problem this sector faces is obtaining fair and acceptable air transport rights with major destinations such as the U.S., and Europe.

The government should seek out the best possible terms when negotiating with different countries. It is also advisable that the country should try to become an international aviation center for the region.

- Financial services are now more liberalized between countries. Thailand, is no exception, and has already started to deregulate a number of financial controls both within and between countries, especially by the country's acceptance of Article 8 of the IMF. The GATT negotiations in this area seem to call for more liberalization. And this should have a major impact on a number of countries, including Thailand. Hence, the major financial institutions of Thailand should start now to improve their ability to compete, so as to gain better specialization in different areas even though the Thai government is still continuing to practice protectionism in other important areas such as in restricting the number of foreign banks.

- Testing and standard services are, of course, very important for supporting the Thailand's international trade. The government should set up a central body or organization to coordinate among governmental organizations with various responsibilities entailed in such services. There also should be ways to strengthen the cooperation between countries in this regard which could finally increase the present Thai standard and testing level.

- Professional services will need to be much more expanded to cope with the increasing needs of the Thai economy. The government, should revise the Alien Business Law, while trying to reflect on the reality of the situation in order to improve the consistency.

- Tourism is now the highest foreign exchange earner for Thailand. It accounted for almost 100 billion baht in 1990. Future

development of tourism is faced with a number of difficulties which need to be tackled seriously in important areas. Thailand should continue to seriously take care of this matter in the coming years.

- Health care services, recreation and entertainment services are the new areas of service which should suit Thailand's future development. While still promoting tourism, Thailand should actively strive to retain its natural beauty, cultural heritage and national identity while trying to build up these services.

- Overseas construction services have never been much promoted by the government. But from now on, as Thailand moves strongly into the development of different sectors of its economy, these services are a potential foreign exchange earner for the country. The Thai government should give financial support such as bank guarantees to Thai construction enterprises desiring to build overseas.

- Ship and airplane maintenance and repair services are two major areas that Thailand has the ability to improve. The government should not overlook the importance of these services and needs to improve quality and capabilities of its human resource skills in this area.

In overall terms, there is a clear trend in the seventh plan showing that the services sector in general, and different sub-sectors in particular, will continue to develop strongly given Thailand's present stage of economic development. The government should begin to handle Thailand's service sector with more care as it is essential to Thailand's continuing economic development. There is much work to be done, as government responsibility for the service sector covers, many different organizations.

ส่วนที่ 1 : การค้าสินค้าระหว่างประเทศ

บทที่ 1	ภาพรวมโครงสร้างการค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทย	1-1
1.1	โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศ	1-1
1.2	โครงสร้างสินค้าส่งออก	1-3
1.3	โครงสร้างตลาดส่งออกที่สำคัญ	1-5
1.4	โครงสร้างสินค้าเข้าและตลาดนำเข้า	1-11
1.5	โครงสร้างตลาดส่งออกที่เป็นตลาดใหม่ที่สำคัญของไทย	1-14
1.6	โครงสร้างดุลการค้าของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ	1-19
บทที่ 2	การค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยในบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชียและระบบการค้าระหว่างประเทศ	2-1
2.1	การค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยในบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชีย	2-1
2.2	พัฒนาการระบบการค้าระหว่างประเทศ	2-3
2.3	พัฒนาการของแอกตส์	2-6
2.4	พัฒนาการของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	2-9
บทที่ 3	ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย	3-1
3.1	ความสามารถในการซื้อสินค้าของตลาดโลก	3-1
3.2	ความสามารถในการแข่งขันทางการส่งออกของไทย	3-4
3.3	การเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรปัจจัยการผลิตที่เป็นแรงงานและทุนและความได้เปรียบเปรียบเทียบทางการค้าของไทย	3-5
3.4	บทบาทของรัฐบาลในการสนับสนุนการส่งออกของไทย	3-7
3.5	โครงสร้างการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ	3-12
3.6	โครงสร้างภาษีและการค้าระหว่างประเทศ	3-13
3.7	ระบบการค้าระหว่างประเทศและผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย	3-15

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 4	เป้าหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวกับการค้าสินค้าระหว่างประเทศ	4-1
	4.1 เป้าหมายสินค้าส่งออก	4-1
	4.2 แนวโน้มของสินค้าส่งออก	4-3
	4.3 การพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออก	4-7
	4.4 การพัฒนาขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า	4-12
	4.5 การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านการค้าระหว่างประเทศ	4-24
	4.6 การสนับสนุนภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาการค้า	4-28
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	5-1
	5.1 สรุป	5-1
	5.2 ข้อเสนอแนะ	5-11
<u>ส่วนที่ 2 : การค้าภายในประเทศ</u>		
บทที่ 6	โครงสร้างการค้าภายในประเทศ	6-1
	6.1 สภาพการค้าทั่วไป	6-2
	6.2 ลักษณะของตลาด	6-12
	6.3 ลักษณะการกำหนดราคา	6-22
บทที่ 7	ปัจจัยอธิบายโครงสร้างการค้าภายใน	7-1
	7.1 ปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการค้า	7-1
	7.2 ปัจจัยอธิบายลักษณะตลาดและการกำหนดราคา	7-3
บทที่ 8	แนวโน้มของการค้าและแนวทางของรัฐในการแก้ไขปัญหา	8-1
	8.1 แนวโน้มโครงสร้างการค้า	8-1
	8.2 ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต	8-5
	8.3 แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน	8-29

	หน้า
บทที่ 9 ข้อเสนอแนะทางด้านการค้าภายใน	9-1
9.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายสำหรับการค้าสินค้าเกษตร	9-1
9.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายของการค้าสินค้าอุตสาหกรรม	9-5
 ส่วนที่ 3 : เศรษฐกิจภาคบริการ	
บทที่ 10 ภาพรวมเศรษฐกิจภาคบริการและการพัฒนาเศรษฐกิจไทย	10-1
10.1 บทบาทของเศรษฐกิจภาคบริการต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ	10-1
10.2 ภาพรวมเศรษฐกิจภาคบริการของไทย	10-4
10.3 ประเด็นพิจารณาเศรษฐกิจภาคบริการในบริบทการพัฒนาทางเศรษฐกิจ	10-10
บทที่ 11 ภาพรวมและแนวโน้มเศรษฐกิจภาคบริการรายสาขา	11-1
11.1 ภาพรวมเศรษฐกิจภาคบริการรายสาขา	11-1
11.1.1 บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคม	11-1
11.1.2 บริการการประกันภัย	11-7
11.1.3 บริการการขนส่ง	11-13
11.1.4 บริการทางการเงิน	11-17
11.1.5 บริการทดสอบมาตรฐานสินค้า	11-20
11.1.6 บริการด้านการให้คำปรึกษา	11-24
11.1.7 บริการการท่องเที่ยว	11-27
11.1.8 บริการสาธารณสุขและสุขภาพ	11-29
11.1.9 บริการบันเทิงและสันทนาการ	11-31
11.1.10 บริการก่อสร้าง	11-33
11.1.11 บริการซ่อมเรือ	11-36
11.1.12 บริการซ่อมเครื่องบิน	11-38
11.2 แนวโน้มการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคบริการรายสาขา	11-39

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 12 สรุปและข้อเสนอแนะ	12-1
12.1 เศรษฐกิจภาคบริการโดยรวม	12-1
12.2 ภาพรวมและแนวโน้มเศรษฐกิจภาคบริการรายสาขา	12-2
12.3 ข้อเสนอแนะ	12-8

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	มูลค่าการส่งออกของประเทศไทย พ.ศ. 2504-2532	1-23
1.2	มูลค่าการนำเข้าของประเทศไทย พ.ศ. 2504-2532	1-25
1.3	ดุลการค้าของประเทศไทย พ.ศ. 2504-2532	1-27
1.4	การค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย	1-29
1.5	สัดส่วนและอัตราการขยายตัวของโครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญ ของประเทศไทย พ.ศ. 2528-2532	1-30
1.6	สัดส่วนของตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย พ.ศ. 2520-2532	1-40
1.7	ส่วนแบ่งตลาดของประเทศผู้ส่งสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2530	1-41
1.8	ส่วนแบ่งตลาดของประเทศผู้ส่งสินค้าไปยังเศรษฐกิจการค้าร่วมยุโรป พ.ศ. 2530	1-43
1.9	ส่วนแบ่งตลาดของประเทศผู้ส่งสินค้าไปยังญี่ปุ่น พ.ศ. 2530	1-46
1.10	สัดส่วนของมูลค่าการนำเข้าของไทย แยกตามลักษณะเศรษฐกิจ พ.ศ. 2513-2532	1-48
1.11	สัดส่วนของโครงสร้างสินค้านำเข้าของไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ พ.ศ. 2528-2532	1-49
1.12	สัดส่วนของตลาดนำเข้าที่สำคัญของไทย พ.ศ. 2520-2532	1-52
1.13	ดุลการค้าของไทยกับประเทศต่างๆ พ.ศ. 2520-2532	1-53
2.1	สัดส่วนมูลค่าสินค้าที่จัดอยู่ในประเภทการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (NTBs) ต่อการนำเข้ารวมในประเทศพัฒนาแล้ว ปี 2509-2529	2-15
2.2	สัดส่วนผลกระทบของการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (NTBs) ต่อการนำเข้ารวมในประเทศพัฒนาแล้ว ปี 2509-2529	2-16
2.3	อัตราภาษีนำเข้าโดยเฉลี่ยของประเทศพัฒนาแล้วที่เรียกเก็บ จากสินค้าอุตสาหกรรมและกึ่งอุตสาหกรรมจากประเทศกำลังพัฒนา ก่อนและหลังความตกลงทางการค้าและภาษีของแกตต์รอบ โตเกียว	2-17
2.4	อัตราภาษีนำเข้าโดยเฉลี่ยของประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา จำแนกตามประเภทสินค้าและแหล่งที่มา	2-18
3.1	อัตราการขยายตัวของผลผลิตและการส่งออกโลก	3-19
3.2	การส่งออกของไทยเปรียบเทียบกับกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ทั้ง 4	3-20

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.3	Constant Market Share Analysis of Export Performance (2525-2528)	3-21
3.4	Constant Market Share Analysis of Export Performance (2528-2530)	3-22
3.5	รายการสินค้าที่ส่งผลการขยายตัวของการส่งออกของประเทศไทย 15 อันดับแรก ช่วงปี 2525-2528	3-23
3.6	รายการสินค้าที่ส่งผลการขยายตัวของการส่งออกของประเทศไทย 15 อันดับแรก ช่วงปี 2528-2530	3-24
3.7	การซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินสำหรับการส่งออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย จำแนกตามภาคการผลิต	3-25
3.8	มูลค่าการใช้ D L/C และอัตราการใช้เงินเฉพาะภาคการผลิตที่พบ การใช้ตั๋ว D L/C	3-27
3.9	สัดส่วนของอุปสงค์และอุปทานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พ.ศ. 2528	3-28
3.10	การพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ของไทย พ.ศ. 2528	3-31
3.11	Specialization Index ของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พ.ศ. 2528	3-34
3.12	อัตราภาษีนำเข้าเฉลี่ยของไทย	3-37
3.13	รายได้จากภาษีสินค้าเข้าและอัตราภาษีนำเข้าเฉลี่ยของไทย พ.ศ. 2504-2532	3-38
3.14	การส่งออกของไทยภายใต้การจัดการทางการค้าของประเทศไทยที่สำคัญ	3-39
3.15	อัตราภาษีตอบโต้การอุดหนุนการส่งออกที่ประเทศคู่ค้าเรียกเก็บ จากประเทศไทย	3-42
3.16	อัตราภาษีต่อต้านการทุ่มตลาดที่ประเทศคู่ค้าเรียกเก็บจากประเทศไทย (Anti Dumping Duty-AD)	3-43
3.17	มูลค่าสินค้าส่งออกที่ไทยใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preference) ต่อมูลค่าส่งออกทั้งหมด ของไทย พ.ศ. 2523-2532	3-44

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.18	มูลค่าภาษีศุลกากรที่ประหยัดได้จากการส่งออกสินค้าของไทย ไปสหรัฐอเมริกาภายใต้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรที่มีมูลค่าส่งออก มากกว่า 100,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ	3-45
3.19	ผลของการเปลี่ยนแปลงมูลค่าส่งออกของไทยที่ไปประชาคมยุโรป เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นตลาดเดียวของประชาคมยุโรปปี 2535	3-46
4.1	โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย	4-30
4.2	โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย	4-35
6.1	อุปสงค์ของสินค้าประเภทต่างๆ	6-26
6.2	อุปสงค์ของสินค้าภายในประเทศไทย พ.ศ.2518, 2523, 2528 และ 2533	6-27
6.3	สัดส่วนของอุปสงค์ของสินค้าภาคการเกษตร พ.ศ.2518, 2523, 2528 และ 2533	6-28
6.4	อุปสงค์ของสินค้าภาคการเกษตร พ.ศ.2518, 2523, 2528 และ 2533	6-29
6.5	สัดส่วนของอุปสงค์ของสินค้าภาคเกษตรภายในประเทศ พ.ศ.2518, 2523, 2528 และ 2533	6-31
6.6	อัตราการขยายตัวของอุปสงค์ของสินค้าภาคเกษตร	6-33
6.7	อุปสงค์ของสินค้าภาคอุตสาหกรรม พ.ศ. 2518, 2523, 2528, และ 2533	6-35
6.8	สัดส่วนของอุปสงค์ของสินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศ พ.ศ.2518, 2523, 2528 และ 2533	6-39
6.9	อัตราการขยายตัวของอุปสงค์ของสินค้าภาคอุตสาหกรรม	6-43
6.10	การกระจายของอุปสงค์ของสินค้าเกษตร พ.ศ. 2518, 2523, 2528, และ 2533	6-47
6.11	การกระจายของอุปสงค์ของสินค้าอุตสาหกรรม พ.ศ.2518, 2523, 2528 และ 2533	6-48
6.12	สัดส่วนวิถีการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร	6-50
6.13	อุตสาหกรรมปศุสัตว์	6-51
6.14	อุตสาหกรรมเหล็กเส้น	6-52

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
6.15	ปริมาณการจำหน่ายก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG)	6-53
6.16	อุตสาหกรรมอาหารสัตว์	6-54
6.17	ดัชนีความเคลื่อนไหวของราคาข้าวเปลือกและข้าวโพด (ราคาขายส่งในตลาดกรุงเทพมหานคร)	6-55
7.1	ค่าพารามิเตอร์ในฟังก์ชันการบริโภค	7-22
7.2	เปรียบเทียบราคาก๊าซเหลวที่โรงงานสกัดรับซื้อ กับราคาขายส่งกากก๊าซเหลว (บาท/กก.)	7-23
7.3	เปรียบเทียบราคาขายส่งที่ตลาดกรุงเทพฯ ของน้ำมันปาล์มกับน้ำมันชนิดอื่นๆ ที่สำคัญและราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดต่างประเทศ ปี 2527-2532	7-24
7.4	ผลกระทบจากการแทรกแซงของรัฐต่อรายได้ในปี 2523/2524 (การเปลี่ยนแปลงคิดเป็นร้อยละ)	7-25
7.5	แสดงส่วนแบ่งของตลาดสุบู่	7-26
7.6	ส่วนแบ่งตลาดของโทรทัศน์สี พ.ศ. 2531	7-27
7.7	เปรียบเทียบราคาขายปลีกรถยนต์นั่งที่ประกอบในประเทศไทย กับประเทศต่างๆ ในช่วงปลายปี 2531	7-28
7.8	กำลังการผลิตปูนซีเมนต์ส่วนที่ได้รับการอนุมัติจากกระทรวง อุตสาหกรรมในช่วงปี 2532	7-29
7.9	เปรียบเทียบราคาปูนซีเมนต์ระหว่างไทยกับประเทศในแถบเอเชีย	7-30
7.10	ส่วนแบ่งตลาดก๊าซปิโตรเลียมเหลว	7-31
7.11	ปริมาณขาย ส่วนแบ่งตลาด รวมทั้งก๊าซปิโตรเลียม (LPG)	7-32
8.1	ภาพรวมแนวโน้มของอุปสงค์ของสินค้าประเภทต่างๆ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7	8-31
8.2	แนวโน้มของอุปสงค์ของสินค้าประเภทต่างๆ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7	8-32
8.3	สัดส่วนของแนวโน้มของอุปสงค์ของสินค้าประเภทต่างๆ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7	8-35
8.4	การกระจายของแนวโน้มของอุปสงค์ของสินค้าประเภทต่างๆ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7	8-38

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
8.5	อัตราการขยายตัวของแนวโน้มของอุปสงค์ของสินค้าประเภทต่างๆ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7	8-41
8.6	สรุปประเด็นการค้าสินค้าเกษตร	8-45
8.7	จำนวนผู้ประกอบการกิจการคลังสินค้าจำแนกตามที่ตั้งและความจุ จำแนกตามประเภทสินค้าที่เก็บ	8-46
8.8	เปรียบเทียบต้นทุนของอาหารสัตว์ที่แตกต่างกันระหว่างของไทย และคู่แข่งกัน สหรัฐอเมริกา ปี 2531	8-47
8.9	รายละเอียดข้อมูลในการคำนวณ SURCHARGE	8-50
8.10	จำนวนนิติ ก.ร.อ. จำแนกตามเป้าหมายทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2524-2530	8-52
8.11	จำนวนนิติ ก.ร.อ. จำแนกตามภาคเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2524-2530	8-53
10.1	สัดส่วนของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ จำแนกตามสาขาการผลิต ณ ราคาพื้นฐาน 2515 ตั้งแต่ พ.ศ. 2513-2532	10-15
10.2	การค้าบริการระหว่างประเทศ	10-16
10.3	โครงสร้างผู้มีงานทำ แยกตามภาคเศรษฐกิจ	10-18
10.4	อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ จำแนกตามสาขาการผลิต ณ ราคาพื้นฐาน 2515 ตั้งแต่ พ.ศ. 2513-2532	10-19
10.5	สัดส่วนของบริการรายรับของประเทศไทย พ.ศ. 2523-2532	10-22
10.6	สัดส่วนของบริการรายจ่ายของประเทศไทย พ.ศ. 2523-2532	10-23
10.7	สัดส่วนของดุลการค้าบริการของประเทศไทย พ.ศ. 2523-2532	10-24
10.8	ดุลบริการของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ พ.ศ. 2523-2532	10-25
10.9	ดุลบริการของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ พ.ศ. 2523-2532	10-26
10.10	ดุลบริการของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ พ.ศ. 2523-2532	10-27
11.1	ปริมาณและมูลค่าการบริการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม ปี พ.ศ. 2528-2532	11-42
11.2	อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการบริการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคมปี พ.ศ. 2528-2532	11-43

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
11.3	อัตราการขายตัวของเบี้ยประกันภัย ปี พ.ศ. 2525-2532	11-44
11.4	เบี้ยประกันภัยแยกตามประเภทของการประกันวินาศภัย	11-45
11.5	มูลค่ารายรับและรายจ่ายของการประกันภัยสินค้าของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2523-2532	11-46
11.6	เบี้ยประกันภัยรับสุทธิและเงินกองทุนของบริษัทประกันวินาศภัย	11-47
11.7	ระวางสินค้าขนส่งทางเรือปี 2522-2531	11-50
11.8	ปริมาณการขนส่งสินค้า ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ	11-51
11.9	จำนวนผู้โดยสารทั้งหมด ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ	11-52
11.10	สัดส่วน สินทรัพย์ สินเชื่อ ยอดเงินฝากถึงวันที่ 31 ก.ค. 2532 ของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศและธนาคารพาณิชย์ไทย	11-53
11.11	ผลิตภัณฑ์ที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน	11-54
11.12	รายชื่อศูนย์ปฏิบัติการทดสอบที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้ง และอยู่ระหว่างดำเนินการขออนุญาตจัดตั้ง	11-56
11.13	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมายังประเทศไทย และรายได้จากการท่องเที่ยว	11-57
11.14	สถิตินักท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มประเทศ ปี 2528-2532	11-58
11.15	โครงสร้างการต่างประเทศกอล์ฟของประเทศไทย	11-59

ภาพรวมโครงสร้าง การค้าสินค้านำเข้าระหว่างประเทศของไทย

การศึกษารูปแบบโครงสร้างการค้าสินค้านำเข้าระหว่างประเทศของไทย จะพิจารณาจากโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ (1.1) จากนั้นพิจารณาโครงสร้างสินค้าส่งออก (1.2) และตลาดส่งออกที่สำคัญ (1.3) โครงสร้างสินค้าเข้าและตลาดนำเข้าที่สำคัญ (1.4) โครงสร้างตลาดส่งออกที่เป็นตลาดใหม่ที่สำคัญของไทย (1.5) และในที่สุดจะพิจารณาโครงสร้างดุลการค้าของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ (1.6)

1.1 โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศ

โครงสร้างการค้าสินค้าและบริการระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก ในระยะที่ผ่านมาทั้งนี้เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว จะพบว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูงในครึ่งหลังทศวรรษที่ 1980 เป็นผลมาจากการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงการผลิตและการขายสินค้าและบริการนั่นเอง การปรับใช้นโยบายการเจริญเติบโตที่เน้นการส่งออก (Export-led Growth) นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสินค้าและบริการที่ขาย

สัดส่วนการค้าสินค้านำเข้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 32 ในปี 2504 มาเป็นร้อยละ 65 ในปี 2532 หากนำการค้าบริการระหว่างประเทศมารวมด้วยแล้วสัดส่วนดังกล่าวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 37 ในปี 2504 มาเป็นร้อยละ 82 ในปี 2532 (ตารางที่ 1.1 และ 1.2)

ในปัจจุบันโครงสร้างสินค้าและบริการที่ขายมีความหลากหลายมากมีการจำหน่ายกว้างขวางในตลาดต่างประเทศ การขยายตัวของการขายสินค้าไปต่างประเทศต่างๆ นับเป็นการขยายตัวทางการลงทุนทางการผลิตสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศตามมาด้วย สำหรับสินค้าและบริการที่ส่งขายในต่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งในแง่สินค้าหลากหลาย ตลาดกว้างขวางขึ้น และมูลค่าทางการขายเพิ่มขึ้นมากด้วย

อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกมีอัตราเร่งสูงขึ้นกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา ยกเว้นในช่วงปีที่มีการปรับตัวทางเศรษฐกิจจากวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราการขยายตัวมูลค่าการส่งออกได้เร่งสูงขึ้นอีกครั้งหนึ่งหลังจากปรับค่าเงินบาทในปี 2527 และการปรับค่าเงินลอยตัวสูงขึ้นของเงินเยนและเงินสกุลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในระยะต่อมา เป็นผลให้เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวรวมและการส่งออกสินค้าและบริการรวดเร็วขึ้นนับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา ในช่วงระยะเวลาจาก

ปี 2529 ถึงปี 2532 นั้น มูลค่าการส่งออกสินค้าระหว่างประเทศของไทยเพิ่มขึ้นกว่าหนึ่งเท่าตัว คือเพิ่มจากระดับมูลค่า 2.3 แสนล้านบาทมาเป็น 5.2 แสนล้านบาท และจากตัวเลขขั้นต้นแสดงว่าการส่งออกของไทยปี 2533 คิดเป็นประมาณ 5.9 แสนล้านบาท ชะลอตัวลงมาบ้างจากภาวะ-การณในเศรษฐกิจโลกที่ขยายตัวลดน้อยลงในปีดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม มูลค่าการนำเข้าของไทยก็ได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงปี 2529-2532 เช่นกัน มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นจาก 2 เท่าตัวคือเพิ่มจากระดับมูลค่ารวมทั้งสิ้น 2.4 แสนล้านบาทมาเป็น 6.6 แสนล้านบาทซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป สินค้าทุนเพื่อใช้ในการผลิตเพื่อการส่งออกโดยส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้มูลค่าการขาดดุลการค้าของไทยได้ขยายตัวเพิ่มเป็นกว่า 1.4 แสนล้านบาทในปี 2532 คิดเป็นสัดส่วนการขาดดุลการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติร้อยละ 8 (ตารางที่ 1.3) และตัวเลขขั้นต้นในปี 2533 แสดงให้เห็นว่าการนำเข้าในปี 2533 คิดเป็นประมาณ 8.4 ล้านบาท มีผลทำให้ไทยขาดดุลการค้าประมาณเกือบ 2.5 แสนล้านบาท

ทางด้านโครงสร้างการส่งออกสินค้ารวม สัดส่วนการส่งออกหมวดอุตสาหกรรมโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 68.6 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยในปี 2532 ในขณะที่การส่งออกหมวดเกษตรกรรมโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 23.0 ของมูลค่าเดียวกัน ในสัดส่วนดังกล่าวนี้กล่าวได้ว่าสัดส่วนมูลค่าการส่งออกหมวดอุตสาหกรรมของไทยสูงกว่ามูลค่าการส่งออกหมวดเกษตรกรรมถึง 3 เท่าตัว อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตดังกล่าวอาจเป็นอาการกล่าวอ้างเกินความเป็นจริงเมื่อคำนึงถึงสภาพที่เกิดขึ้นจะพบว่า สัดส่วนการส่งออกหมวดอุตสาหกรรมของไทยส่วนหนึ่งเป็นการแปรรูปมาจากผลิตภัณฑ์จากหมวดเกษตรกรรม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากพืชและปศุสัตว์ (เช่น น้ำตาล เป็นต้น) ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง (เช่น อาหารทะเลกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง ฯลฯ) ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป (เช่น ยาง หนัง ไม้และเครื่องเรือน สิ่งทอบางส่วน ฯลฯ)

ขนาดการค้าระหว่างประเทศของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดการค้าระหว่างประเทศของโลกสามารถจัดอันดับได้ดังนี้ (จากข้อมูลของ IMF)

ทางการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศนั้น ไทยสามารถส่งออกตามมูลค่าสูงเป็นอันดับที่ 29 ของโลก ในบรรดากลุ่มอาเซียน (ยกเว้นบรูไน) นั้น สิงคโปร์มีมูลค่าสูงเป็นอันดับที่ 17 ของโลก รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย (อันดับที่ 25) อินโดนีเซีย (อันดับที่ 27) และฟิลิปปินส์ (อันดับที่ 41) สำหรับกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียยกเว้นสิงคโปร์นั้นฮ่องกงมีมูลค่าสูงสุดจัดเป็นอันดับที่ 10 ของโลก รองลงมาได้แก่ เกาหลีใต้ (อันดับที่ 11) ไต้หวัน (อันดับที่ 12)

ทางการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศนั้น ไทยมีการนำเข้าตามมูลค่าสูงเป็นอันดับที่ 25 ของโลก จากกลุ่มประเทศอาเซียน (ยกเว้นบรูไน) นั้นสิงคโปร์มีมูลค่าการนำเข้าสูง

เป็นอันดับที่ 17 ของโลกเช่นเดียวกันกับทางการส่งออก รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย (อันดับที่ 29) อินโดนีเซีย (อันดับที่ 33) ฟิลิปปินส์ (อันดับที่ 38) สำหรับกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียยกเว้นสิงคโปร์นั้น ฮองกงมีมูลค่าการนำเข้าสูงสุดจัดเป็นอันดับที่ 10 ของโลกเช่นเดียวกับมูลค่าการส่งออก รองลงมาได้แก่ เกาหลีใต้ (อันดับที่ 14) และไต้หวัน (อันดับที่ 15)

ถึงแม้ว่ามูลค่าการส่งออกของไทยจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะหลังนี้ ทำให้สัดส่วนการส่งออกของไทยเปรียบเทียบกับทางการส่งออกของโลกเปลี่ยนแปลงจากระดับร้อยละ 0.4 มาเป็นร้อยละ 0.5 ในปี 2530 และร้อยละ 0.6 ในปี 2531 (ตารางที่ 1.4) แต่ประเทศอื่นๆ ในอาเซียนก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สูงขึ้นด้วยเช่น สิงคโปร์และมาเลเซีย นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วทางการส่งออกเช่น เกาหลีใต้ ฮองกง จากสัดส่วนระดับร้อยละ 1.3 และ ร้อยละ 1.2 ตามลำดับในปี 2525 มาเป็นร้อยละ 2.3 และ ร้อยละ 2.3 ตามลำดับในปี 2531 นอกจากนี้ประเทศจีนก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนการส่งออกไปตลาดโลกเร็วเช่นกัน จากร้อยละ 1.3 ในปี 2525 มาเป็นร้อยละ 1.8 ในปี 2531

ในภาพรวมแล้วการส่งออกรวมของโลกคิดเป็น 250 เท่าตัวของไทยในปี 2525 ได้เปลี่ยนแปลงเป็น 170 เท่าตัวในปี 2531 ทางด้านการนำเข้าของโลกคิดเป็น 211 เท่าตัวของไทยในปี 2525 ได้เปลี่ยนแปลงเป็น 156 เท่าตัวของไทยในปี 2531

1.2 โครงสร้างสินค้าส่งออก

โครงสร้างสินค้าและตลาดส่งออกตามระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ที่ผ่านมา จะพบว่าโครงสร้างดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและโครงสร้างการนำเข้าด้วย

การเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าที่มุ่งส่งเสริมการส่งออกในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 โดยเฉพาะในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 นับเป็นช่วงเวลาสำคัญของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและการส่งออกสินค้าของไทย ไทยต้องการเห็นความสำเร็จจากการส่งออกสินค้า ดังเช่นที่เกิดขึ้นแล้วในประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย จึงได้ทำการปรับนโยบายอุตสาหกรรมและการลงทุนมาเป็นทางการส่งออกเป็นสำคัญ การปรับปรุงกฎหมายการส่งเสริมการลงทุนในปี 2515 นับเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกในระยะต่อมา เพราะในการปรับปรุงครั้งสำคัญดังกล่าว ได้ให้ความสำคัญกับการให้สิทธิพิเศษต่างๆ (Incentives) ทั้งทางภาษีนำเข้า ภาษีการค้า และรายได้ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับนักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มุ่งมาทำการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างสินค้าส่งออกที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่จะเป็นไปในอนาคต ถูกกำหนดจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นมาจากอดีต ซึ่งการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสามารถทำให้เข้าใจโครงสร้างสินค้าส่งออกที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นต้นว่า การส่งเสริมสินค้าอุตสาหกรรมเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์ที่ใช้แรงงานสูง (Labor-intensive) และทรัพยากรเป็นพื้นฐาน (Resource-based) เกิดจากความเข้าใจที่ว่า จะสามารถเพิ่มมูลค่าเพิ่มในสินค้าได้ และเป็นส่วนที่ประเทศไทยน่าจะมีรายได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) สำหรับสินค้าเหล่านี้ เช่น อาหาร สิ่งทอ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณี เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น นอกจากนี้ การส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมหลายประเภทก็เกิดจากการปรับเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามาสู่การส่งออก จนได้รับความสำเร็จ เช่น หมวดสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอีกหลายๆ อุตสาหกรรมที่สามารถพัฒนาพร้อมกับบริษัทต่างชาติ จนได้รับความสำเร็จในการส่งออก เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน เป็นต้น

จากการศึกษารายละเอียดสินค้าส่งออกของไทยใน 3 ระดับได้แก่ หมวดสินค้ากลุ่มสินค้าและตัวสินค้าพบว่า (ตารางที่ 1.5)

สินค้าเกษตรกรรมโดยรวมขยายตัวในอัตราเฉลี่ยต่ำกว่าการส่งออกรวมของไทย สินค้าเกษตรกรรมดั้งเดิมมีความสำคัญลดน้อยลงเป็นลำดับ หมวดสินค้าเหล่านี้ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา ถั่วเขียว ใบยาสูบ เป็นต้น หมวดสินค้าในภาคปศุสัตว์และประมง บางส่วนยังคงรักษาสัดส่วนหรือขยายสัดส่วนการส่งออกไปต่างประเทศได้ หมวดสินค้าเหล่านี้ได้แก่ ไก่สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง ปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง เป็นต้น กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งขยายตัวเร็วสุด โดยเฉพาะในปี 2531 และ 2532 คิดเป็นอัตราร้อยละ 68.8 และร้อยละ 65.5 ตามลำดับหรือร้อยละ 3.1 ของการส่งออกของไทยในปี 2532 กลุ่มสินค้าอื่นๆ ที่มีแนวโน้มการขยายตัวที่น่าสนใจได้แก่ พืชผักสดแช่เย็น ผลไม้สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง เมล็ดพันธุ์ นมผง เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นกลุ่มสินค้าที่สามารถขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต

สินค้าอุตสาหกรรมโดยรวมนั้นขยายตัวในอัตราเฉลี่ยสูงกว่าอัตราการขยายตัวการส่งออกรวมของไทย สูงสุดคิดเป็นร้อยละ 48.4 ในปี 2530 ลดลงเป็นร้อยละ 39.9 ในปี 2531 และร้อยละ 29.2 ในปี 2532

ทางด้านอาหารมี 3 หมวดที่สำคัญได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากพืช ผลิตภัณฑ์จากสัตว์และผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง กลุ่มสินค้าสำคัญที่สุดได้แก่ อาหารทะเลกระป๋อง คิดเป็นร้อยละ 4.0 ของการส่งออกในปี 2532 รองลงมาได้แก่น้ำตาลคิดเป็นร้อยละ 3.7 ของการส่งออกในปี 2532 สับปะรดกระป๋องคิดเป็นร้อยละ 0.9 ของการส่งออกในปี 2532

ทางด้านเกษตรแปรรูปที่สำคัญ 5 หมวด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง รองเท้า ผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน ผลิตภัณฑ์กระดาษ นิยามตามกลุ่มสินค้าพบว่า รองเท้า คิดเป็นร้อยละ 2.6 ของการส่งออกปี 2532 รองลงมาได้แก่ เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์ยาง ของอื่นๆ ที่ทำด้วยหนังหรือหนังอัด หนังโค หนังกระบือ

ทางด้าน Material-based ที่นำมาพิจารณามี 7 หมวดด้วยกัน หมวดส่งออกที่สำคัญที่สุดเรียงตามลำดับได้แก่ สิ่งทอ รองลงไปได้แก่ อัญมณี ผลิตภัณฑ์เหล็กและแร่อื่นๆ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิก ส่วนผลิตภัณฑ์แก้ว และผลิตภัณฑ์เคมีและปิโตรเคมีไม่มีความสำคัญในการส่งออกของไทยโดยรวมนัก

ทางด้านเครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาพิจารณาแบ่งเป็น 5 หมวด ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องยนต์และอุปกรณ์ขนส่ง เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนเครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคมและข้อมูล พบว่าหมวดที่สำคัญที่สุด และขยายตัวเร็วมากได้แก่ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติและส่วนประกอบและอุปกรณ์ (ร้อยละ 5.2 ของการส่งออกของไทยในปี 2532) รองลงมาได้แก่ แผงไอซีและส่วนประกอบ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีศักยภาพส่งออกเพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ เครื่องเล่นแผ่นเสียงและวิดีโอ เครื่องประทับคอมพิวเตอร์ และส่วนประกอบ เครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็นตู้แช่และอุปกรณ์ เครื่องปรับอากาศ เครื่องรับโทรทัศน์

ทางด้านสินค้าเป้าหมายอื่นๆ ที่สำคัญได้แก่ เครื่องใช้สำหรับเดินทาง (คิดเป็นร้อยละ 0.9 ของการส่งออกของไทยในปี 2532) ของเด็กเล่น (ร้อยละ 0.8) ดอกไม้ ใบไม้และผลไม้ประดิษฐ์ (ร้อยละ 0.6) สินค้าอื่นๆ ได้แก่ นาฬิกาและส่วนประกอบ ถู่มือ เครื่องกีฬา กลางแจ้ง

สำหรับสินค้าในหมวดแร่ส่งออกของไทย 16 รายการมีความสำคัญในการส่งออกลดน้อยลงมาเป็นลำดับคิดเป็นร้อยละ 1.3 ของการส่งออกรวมในปี 2532 กลุ่มสินค้าที่สำคัญได้แก่ แร่ดีบุก ก๊าซธรรมชาติ แร่ใยหิน

1.3 โครงสร้างตลาดส่งออกที่สำคัญ

โครงสร้างตลาดส่งออกมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามแผนพัฒนาฯ แต่ส่วนใหญ่ยังคงมุ่งส่งออกไปประเทศพัฒนาแล้วเป็นสำคัญ (ตารางที่ 1.6)

สหรัฐอเมริกาได้กลายมาเป็น ตลาดส่งออกที่สำคัญที่สุดของไทยในปี 2532 คิดเป็นร้อยละ 21.7 ขยายตัวไปมากกว่าสัดส่วนของประชาคมยุโรปในปีเดียวกัน (ร้อยละ 19.1) อย่างไรก็ตามประชาคมยุโรปจะคงสัดส่วนอัตราเฉลี่ยสูงสุดในช่วงปี 2530-2532 คิดเป็นร้อยละ 20.4 ใกล้เคียงกับว่าเป็นตลาดส่งออกของไทยที่มีการขยายตัวเร็วในช่วงปี 2530-2532 ส่วนหนึ่ง

ก็เนื่องมาจากการลงทุนของโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ดังนั้นในภาพรวมแล้วตลาดที่สำคัญของไทยทั้งสามตลาดได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และญี่ปุ่น เมื่อรวมกันแล้วคิดเป็นร้อยละ 60 ของการส่งออกรวมของไทย

นอกจากตลาดส่งออกดั้งเดิม เช่นสหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป ญี่ปุ่น อาเซียน และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียที่เป็นตลาดหลักของไทยดังกล่าวแล้ว ประเทศไทยยังได้พยายามส่งออกไปยังตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดรอง เช่น กลุ่มประเทศอาหรับ กลุ่มประเทศยุโรปตอนเหนือ กลุ่มประเทศเอเชียใต้ กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เป็นต้น ซึ่งตลาดเหล่านี้มีศักยภาพที่จะซื้อสินค้าจากไทย นอกจากนี้ประเทศไทยได้เริ่มสนใจในการส่งออกไปตลาดใหม่ เช่น กลุ่มประเทศอินโดจีน และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก เป็นต้น แม้ว่าตลาดใหม่จะมีการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ทำให้ต้องใช้ระบบการค้าแบบต่างตอบแทน แต่ยังมีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคจากต่างประเทศ

จากตาราง 1.7 ซึ่งแสดงส่วนแบ่งตลาดของคู่แข่งชั้นในสหรัฐฯ ในปี 2530 ประเภทสินค้าเกษตรกรรม ประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 20 ขึ้นไป เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ยกเว้นสินค้าบางตัวเช่น ถั่ว ปลา แคนาดาที่มีส่วนแบ่งร้อยละ 25.2 และ 36.4 ตามลำดับ ไทยมีส่วนแบ่งในประเภทสินค้าเกษตรกรรมในช่วงร้อยละ 0.3 ถึง 4.5 เช่น ถั่ว (ร้อยละ 4.45) ปลา (ร้อยละ 1.80) กาแฟ (ร้อยละ 1.43) ดอกไม้ กล้วยไม้สด (ร้อยละ 0.93) ยกเว้นยางพาราซึ่งไทยมีส่วนแบ่งร้อยละ 10 รองจากอินโดนีเซียและมาเลเซีย ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 55.07 และ 19.91 ตามลำดับ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าในประเภทสินค้าเกษตรกรรม ไทยมีส่วนแบ่งตลาดไม่สูงนัก

ในหมวดสินค้าอุตสาหกรรม ประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงกว่าร้อยละ 25-40 เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ สินค้าที่สหรัฐฯมีมูลค่าการนำเข้าสูงคิดเป็นประมาณร้อยละหรือมากกว่า 0.1 ของมูลค่าการนำเข้ารวมของประเทศไทยก็ยังคงมีส่วนแบ่งไม่เกินร้อยละ 2 เช่น เสื้อผ้าสำเร็จรูป ของเด็กเล่น (ร้อยละ 1.11) เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน (ร้อยละ 0.17) ผ้าเช็ดหน้า ถุงเท้า ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ เครื่องยกทรง (ร้อยละ 1.04) เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ (ร้อยละ 0.41) ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบสำหรับใช้สำหรับเครื่องพิมพ์ดีดเพื่อประมวลผลและเครื่องจักรสำนักงานอื่น (ร้อยละ 0.17) ยกเว้นสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องประดับซึ่งไทยมีส่วนแบ่งร้อยละ 4.61 ซึ่งนับเป็นสินค้าที่มีสัดส่วนแบ่งสูงกว่าสินค้าตัวอื่นๆ ในประเภทสินค้าอุตสาหกรรม

ประเภทสินค้าจำพวกแร่ มูลค่าการนำเข้าของสหรัฐฯก็ต่ำเมื่อเทียบกับสินค้าอุตสาหกรรมไม่สูง และไทยมีส่วนแบ่งตลาดในสินค้านี้ที่สำคัญได้แก่ แร่ทังสเตน (ร้อยละ 9.48) แร่พลวงและแร่โคลิมนิเบียม (5.18)

จากตาราง 1.8 ซึ่งแสดงส่วนแบ่งตลาดของคู่แข่งกันในตลาดประชาคมยุโรป นับเป็นกลุ่มประเทศที่มีการนำเข้าสูง ในปี 2530 สินค้าเกษตรกรรม สินค้าที่สำคัญซึ่งไทยมีส่วนแบ่งสูงได้แก่ มันสำปะหลัง (ร้อยละ 32.33) ปุ๋ยสดแช่เย็น ปลาหมึกแห้ง กุ้ง ปลาหมึกสดแช่เย็น (ร้อยละ 4.88) ส่วนสินค้าที่ไทยน่าจะมีส่วนแบ่งตลาดสินค้านั้น แต่กลับปรากฏว่าไทยมีส่วนแบ่งน้อยมาก ได้แก่ ขางพารา เนื้อและส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ปีก ประเทศที่ครองส่วนแบ่งตลาดสูงส่วนใหญ่จะเป็นประเทศสมาชิกในกลุ่มเศรษฐกิจการค้าร่วมยุโรป และสหรัฐอเมริกา

สินค้าอุตสาหกรรม ประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดในลำดับต้นๆ เป็นประเทศสมาชิกในกลุ่มฯ นี้มันเอง ไทยมีส่วนในในตลาดนี้ไม่เกินร้อยละ 2 เช่น เครื่องใช้สำหรับเดินทาง (ร้อยละ 1.84) อัญมณีและเครื่องประดับ (ร้อยละ 1.44) ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง (ร้อยละ 1.32) สินค้าจำพวกเสื้อผ้าสำเร็จรูป (ร้อยละ 1.14) ผ้าเส้น (ร้อยละ 0.78) ด้ายฝ้าย (ร้อยละ 0.74) รองเท้า (ร้อยละ 0.66) แผงวงจรไฟฟ้า (ร้อยละ 0.10) เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ (ร้อยละ 0.03) ซึ่งสินค้าอุตสาหกรรมดังกล่าวข้างต้น ไทยมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้น แต่ส่วนแบ่งในสินค้าเหล่านี้เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ สินค้าอุตสาหกรรมบางตัวไทยมีส่วนแบ่งในตลาดน้อยมากได้แก่ ผลิตภัณฑ์เซรามิค ส่วนประกอบและอุปกรณ์ของเครื่องเล่นแผ่นเสียงและวิดีโอ

สินค้าแร่ ประเทศที่ครองส่วนแบ่งตลาดในอันดับต้นๆ เป็นประเทศนอกกลุ่มเศรษฐกิจการค้าร่วมยุโรป เช่น ดินบุก มาเลเซีย (ร้อยละ 17.23) ไทย (ร้อยละ 6.79) แร่ทังสแตน จีน (ร้อยละ 50.18) ไทย (ร้อยละ 3.11)

จากตาราง 1.9 ซึ่งแสดงส่วนแบ่งตลาดของคู่แข่งกันในตลาดญี่ปุ่นปี 2530 ประเภทสินค้าเกษตรกรรมไทยมีส่วนแบ่งในสินค้าประเภทเกษตรกรรมที่สูงเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ขางพารา (ร้อยละ 65.92) ไข่สดแช่แข็ง (ร้อยละ 48.53) ดอกไม้ กลัวยไม้สด (ร้อยละ 35.24) แต่ยังมีสินค้าบางตัวซึ่งญี่ปุ่นมีมูลค่าการนำเข้าสูงแต่ไทยยังคงครองส่วนแบ่งไม่เกินร้อยละ 8 เช่น ปุ๋ยสดแช่เย็น ปลาหมึกแห้ง กุ้ง ปลาหมึกสดแช่เย็น (ร้อยละ 7.05) ปลา (ร้อยละ 1.48) ใบยาสูบ (ร้อยละ 1.11) ประเทศซึ่งครองส่วนแบ่งสินค้าเกษตรกรรมในอันดับต้นๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ไทย ไต้หวัน เกาหลีใต้ อาจกล่าวได้ว่าคู่แข่งในสินค้าเกษตรกรรมในตลาดญี่ปุ่นของไทยได้แก่ประเทศดังกล่าวข้างต้นนั่นเอง

สินค้าอุตสาหกรรม ประเทศที่ครองส่วนแบ่งตลาดในอันดับแรก ร้อยละ 30-80 ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ ไต้หวัน สินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยมีส่วนแบ่งในตลาดสูงเกินกว่าร้อยละ 5 ได้แก่ ตลับลูกปืน (ร้อยละ 40.88) น้ำตาล (ร้อยละ 22.82) เด็กซ์ตรีนและแป้งสตาร์ชอื่นๆ (ร้อยละ 11.97) อัญมณีและเครื่องประดับ (ร้อยละ 6.58) นัตลม (ร้อยละ 5.57) สินค้าที่ญี่ปุ่นนำเข้าเป็นมูลค่าสูงแต่ไทยก็ยังมีส่วนแบ่งตลาดน้อย เช่น ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบสำหรับใช้สำหรับเครื่องพิมพ์ดีดและเครื่องจักรสำนักงานอื่นๆ

(ร้อยละ 1.15) ผลิตภัณฑ์พลาสติก(ร้อยละ 0.10) เป็นต้น ซึ่งสินค้าดังกล่าวนี้ไทยสามารถที่จะส่งเสริมให้มีการส่งออกเพิ่มได้อีกเนื่องจากอำนาจในการซื้อสินค้ามีสูง

สินค้าแร่ มูลค่าการนำเข้าสินค้าแร่มีมูลค่าไม่สูงเมื่อเทียบกับสินค้าเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม ซึ่งสินค้าแร่ที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงเมื่อเทียบกับสินค้าแร่ด้วยกัน ปรากฏว่า มีดัชนีมูลค่าการนำเข้า 223.39 ล้านดอลลาร์ ไทยมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 19.82 รองจากมาเลเซีย (ร้อยละ 51.52) แร่ตะกั่ว (ร้อยละ 5.40) แร่ใยหิน ไทยครองตลาดเป็นอันดับหนึ่งร้อยละ 86.40 โดยมีมูลค่า 28.53 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นมูลค่าการนำเข้าที่น้อยเมื่อเทียบกับดัชนี

การค้าสินค้านี้ระหว่างประเทศของไทยในตลาดหลักได้มีการพัฒนาไปมากแล้วไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป ญี่ปุ่น กลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย โดยคิดเป็นราวร้อยละ 80 ของการส่งออกรวม สิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการส่งออกได้กระทำในระยะเวลาที่ผ่านมาคือการเพิ่มความสามารถทางการส่งออกไปยังตลาดหลักดังกล่าวข้างต้นต่อไปทั้งในแง่สินค้าที่จำหน่ายที่เป็นมูลค่าและปริมาณที่ตลาดเหล่านั้นมีความต้องการ อย่างไรก็ตามข้อมูลและอุปสงค์ในตลาดเหล่านั้นก็ยังคงมีอยู่ซึ่งไทยน่าจะหาโอกาสปรับปรุงแก้ไขทั้งจากฝ่ายไทยเองและจากการเจรจาทางการค้าเพื่อสร้างศักยภาพการส่งออกสินค้าไปตลาดเหล่านั้นให้แก่ไทยมากขึ้นในอนาคต

ดังนั้นเมื่อทำการนิยามเป็นรายละเอียดในแต่ละตลาดอาจกล่าวได้ดังนี้

โอกาสในการขยายตลาดการค้าสินค้า ไปในสหรัฐที่เป็นตลาดใหญ่ยังมีอีกมากสำหรับไทยเมื่อนิยามจากแนวโน้มการขยายตัวในอดีตในตลาดสหรัฐ และความสามารถในการขยายส่วนแบ่งตลาดของไทยที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามไทยจะต้องพึงระวังปัญหาทางการค้าที่เกิดขึ้นกับสหรัฐ ด้วยเพราะที่ผ่านมาสหรัฐประสบปัญหาเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรมมากทำให้ต้องใช้มาตรการกีดกันทางการค้ารูปแบบต่างๆ มาปรับใช้มากขึ้น ปัญหาการค้าของไทยกับสหรัฐอเมริกาที่สำคัญ ได้แก่ ประการที่ 1 ปัญหาด้านรูปแบบและการพัฒนาคุณภาพสินค้าที่ยังสู้คู่แข่งไม่ได้ ผู้ผลิตและผู้ส่งออกส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูล ความรอบรู้ และความชัดเจนด้านการค้าระหว่างประเทศรวมถึงกฎข้อบังคับด้านสุขอนามัยและอื่นๆ เช่น ความสะอาดและมาตรฐานของสินค้าประเภทอาหาร การรักษาคุณภาพและการบรรจุหีบห่อ เป็นต้น สำหรับสินค้าที่ไทยประสบกับปัญหาเหล่านี้ เช่น ถั่วเขียวผิวดำมัน และข้าวโพด เป็นต้น ประการที่ 2 คือปัญหาการกีดกันนำเข้าของสหรัฐอเมริกา มีสาเหตุจากทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจได้แก่ การที่อุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกามีการแข่งขันกับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศที่มีความได้เปรียบด้านค่าแรงงานที่ต่ำกว่า ส่วนทางด้านการเมือง ได้แก่ การที่อุตสาหกรรมของสหรัฐ ได้พยายามขอความสนับสนุนจากรัฐสภาของสหรัฐอเมริกาในการออกกฎหมายและปรับปรุงกฎหมายที่ใช้ ซึ่งสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มกีดกันการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ได้แก่ รัฐบาลยุติความมั่นคงทางอาหาร คศ.1985

(Farm Act of 1985) กฎหมายการค้าฉบับปี 1988 เช่น มาตรา 301 (The Omnibus Trade Act of 1988) นอกจากนี้สหรัฐอเมริกา มีการคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมภายในโดยใช้ระบบโควต้า เช่น เนย ช็อกโกแลต กาแฟ ไข่ไก่ นมและครีม ฝ้ายและใยฝ้าย ถั่วลิสง น้ำตาล และผลิตภัณฑ์เหล็กกล้า ปลาสดแช่เย็น ปลาหมึก มังกร รถจักรยานยนต์ เสื้อผ้า เป็นต้น หรืออาจใช้การเก็บภาษีตอบโต้ เช่น ข้าว สิ่งทอ ตลับลูกปืน ท่อและข้อต่อท่อเหล็ก ตะปู เป็นต้น และการเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด ได้แก่ ท่อและข้อต่อท่อเหล็ก ตลับลูกปืน เป็นต้น หรือการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) ของสหรัฐอเมริกาแล้วสหรัฐอเมริกา นำมาใช้เป็นเครื่องมือต่อรองให้ประเทศกำลังพัฒนาเปิดตลาดสินค้าและบริการให้แก่สหรัฐอเมริกา ปัญหาประการที่ 3 คือ ปัญหาการแข่งขันกับสินค้าประเทศอื่นในสหรัฐอเมริกาคือประเทศไทยยังต้องแข่งขันกับการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมซึ่งต้องทำการผลิตที่มีต้นทุนต่ำ หรือมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงที่สุดกับประเทศอื่นๆ สินค้าดังกล่าวได้แก่ แผงวงจรไฟฟ้า อาหารทะเลกระป๋อง และอัญมณี เป็นต้น

สำหรับการค้าสินค้านี้ระหว่างประชาคมยุโรปที่เคยสำคัญมาในอดีตนั้น เริ่มลดความสำคัญลงเมื่อเทียบกับการค้าสินค้านี้ระหว่างไทยกับสหรัฐและไทยกับญี่ปุ่น เมื่อเป็นเช่นนี้ถึงเวลาที่ไทยจะต้องทบทวนโอกาสในการส่งออกไปประชาคมยุโรปอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาคมยุโรป เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองเป็นอย่างมากจากการรวมตัวเป็นตลาดเดียว 1992 ซึ่งจะกระทบต่อการค้าของไทยในอนาคตได้มาก จากการประมวลปัญหาการค้าไทยกับประชาคมยุโรปที่ผ่านมาพบว่า ประการแรกประชาคมยุโรปยังมีการใช้มาตรการทางภาษีศุลกากร โดยเรียกเก็บภาษีศุลกากรในอัตราสูงอยู่ เช่น กุ้งประเภทต่างๆ ต้มสุกและแช่แข็ง ทุเรียนและทุเรียนกระป๋อง เป็นต้น นอกจากนี้ ประชาคมยุโรปได้ทำการจำแนกพิกัดอัตราศุลกากรตามระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized System) ของประชาคมยุโรปทำให้เกิดผลกระทบต่อส่งออกของไทย เช่น ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และสิ่งทอ เป็นต้น ตลอดจนการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรของประชาคมยุโรปแก่ กลุ่มประเทศแอฟริกา แปซิฟิก และแคริบเบียน มากกว่าการยกเว้นของไทยและเสียอัตราภาษีนำเข้าน้อยกว่าไทย ซึ่งปรากฏว่ายังมีสินค้าที่ไทยเสียเปรียบกลุ่มประเทศนี้เช่น ปลาหมึกกระป๋อง และสับปะรดกระป๋อง เป็นต้น ส่วนประการที่ 2 ประชาคมยุโรปที่ผ่านมาได้มีการนำมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีศุลกากรมาปรับใช้มาก ได้แก่ การจำกัดปริมาณการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraints) เช่น ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง สิ่งทอ เป็นต้น ข้อกำหนดด้านสุขอนามัย เช่น สินค้าพวกสัตว์น้ำ เป็นต้น การเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duties) เช่น สิ่งทอ และตลับลูกปืน เป็นต้น การเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด เช่น ตลับลูกปืน และผงชูรส เป็นต้น ดังนั้นแนวโน้มการรวมตัวเป็นยุโรปเดียวของประชาคมยุโรปในปี 1992 ถึงแม้จะไม่มีผลต่อมาตรการใดกับทางการค้าโดยตรงแต่ก็ยังมีผลต่อการปรับใช้มาตรการเหล่านี้

ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อ การส่งออกของไทยทำให้สูญเสียส่วนแบ่งตลาดบางส่วนได้ เช่น รองเท้า กีฬา ถุงมือและของอื่นๆ ทำด้วยหนัง อัญมณี ยางและผลิตภัณฑ์ยาง และน้ำตาลดิบ เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ประชาคมยุโรปนำเข้า เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เช่น ยางพารา ดิบๆ อาจไม่มีผลกระทบต่อไทยเพราะประชาคมยุโรปไม่มีการผลิตสินค้าเหล่านี้ในประชาคมยุโรป สำหรับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ไทยอาจได้รับผลกระทบจากการที่ประชาคมยุโรปมีนโยบายที่จะใช้วัตถุดิบอื่นที่ผลิตได้ใน กลุ่มประเทศสมาชิกของประชาคมยุโรปมาทดแทนผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง นอกจากนี้ไทยอาจได้รับผลกระทบจากการที่ประชาคมยุโรปกำหนดมาตรฐานสินค้ากลาง เช่น ผลิตภัณฑ์อาหาร ของเด็ก เล่น เป็นต้น

สำหรับการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นนั้นคาดว่าจะเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในช่วงแผนฯ 7 ที่ไทยจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการส่งออกไปตลาดนี้ เนื่องจากญี่ปุ่นมีศักยภาพการซื้อสินค้ามาก โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยยังมีการส่งออกไปตลาดดังกล่าวน้อย ในขณะที่ตัวกันไทยจะต้องเร่งการส่งออกไปตลาดดังกล่าวเพื่อลดภาวะการขาดดุลการค้าได้ แนวโน้มสำคัญก็คือการลงทุนของญี่ปุ่นในไทยส่วนหนึ่งจะเป็นตัวเร่งการส่งออกให้ไทยได้ในลักษณะการค้าระหว่างบริษัทข้ามชาติของญี่ปุ่นเอง นอกจากนี้การลงทุนดังกล่าวจะมีบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กที่สนใจการลงทุนผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคส่งกลับไปตลาดญี่ปุ่นและตลาดอื่นๆ ซึ่งบริษัทเหล่านี้จะโยกย้ายฐานการผลิตมาผลิตในไทยได้เพิ่มขึ้นหากอัตราค่าจ้างญี่ปุ่นสูงมาก ในขณะที่อัตราค่าจ้างในไทยอยู่ในฐานะที่แข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ อย่างไรก็ตามจากการประมวลการส่งออกของไทยที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ได้แก่ ปัญหาการขาดดุลการค้า ซึ่งประเทศไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นมาโดยตลอด เนื่องจากประเทศไทยต้องนำเข้าสินค้าทุน สินค้าเชื้อเพลิงและสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปมาก โดยเฉพาะการนำเข้าจากญี่ปุ่น และไทยยังต้องอาศัยการรับเงินช่วยเหลือ และเงินกู้จากญี่ปุ่น ทำให้ไทยต้องมีการผูกพันในการนำเข้าสินค้าจากญี่ปุ่นตามที่ระบุไว้ในโครงการเงินกู้ นอกจากนี้ไทยยังประสบปัญหาการกีดกันทางการค้า เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เข้มงวดจึงทำให้ต่างประเทศยากที่จะส่งสินค้าไปขายในญี่ปุ่น โดยญี่ปุ่นมีมาตรการกีดกันทางการค้าทางด้านภาษีศุลกากร คือเก็บภาษีนำเข้าในอัตราสูง เช่น น้ำมันละหุ่ง สับปะรดแช่แข็ง แป้งมันสำปะหลัง มันสำปะหลังอัดเม็ด และสับปะรดกระป๋อง เป็นต้น และมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร ได้แก่ การจำกัดปริมาณนำเข้า เช่น สัตว์น้ำทะเลแช่แข็ง ครึ่งเม็ด ใบยาสูบ แป้งมันสำปะหลัง เป็นต้น การกำหนดมาตรฐานตรวจสอบคุณภาพสินค้าเข้มงวด เช่น ข้าวโพด ผักและผลไม้ เป็นต้น การค้าโดยรัฐ เช่น เหม ครีมนม เนย ข้าวสาลี ข้าวเจ้า ข้าวบาเลย์ และไหมดิบ เป็นต้น การให้สินเชื่อก่อนการส่งออกและการผูกขาดสินค้าเกษตร เช่น ข้าว น้ำตาล และผักชนิดต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ลักษณะการค้าเงินธุรกิจใหญ่ๆ ของญี่ปุ่นเป็นแบบบริษัทข้ามชาติมีการรวมตัวกันเป็นสมาคมทางธุรกิจตลอดจนมีกลุ่มพลังต่างๆ ของภาค

เอกชนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของญี่ปุ่น โดยสามารถผลักดันให้รัฐบาลวางนโยบายต่างๆ ให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มตน และมาตรการทางธุรกิจยังเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารโดยใช้ระบบประสานงานเป็นเครือข่ายทั่วโลกทำให้ธุรกิจญี่ปุ่นมีข้อได้เปรียบทางการค้าเหนือประเทศคู่ค้าต่างๆ ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ยังเป็นประเด็นที่ไทยเสียเปรียบญี่ปุ่นอยู่ในปัจจุบันเมื่อมีการขยายตัวทางการค้า

สำหรับการค้าระหว่างไทยกับกลุ่มอาเซียนนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักในระยะที่ผ่านมา เพราะไม่มีการปรับปรุงโครงสร้างการแลกเปลี่ยนทางการค้าอย่างจริงจังระหว่างประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตามเท่าที่ผ่านมาไทยก็ได้สร้างความคุ้นเคยกับประเทศสมาชิกอาเซียนไม่มีปัญหามากนักนอกเหนือไปจากความพยายามที่จะขยายให้แก่งกันและกัน ซึ่งยังประสบปัญหาดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นในอนาคตไทยน่าจะหาโอกาสในการขยายตลาดการค้าสินค้าระหว่างประเทศในอาเซียนได้อีกทางหนึ่งซึ่งนอกจากเป็นการขยายการผลิตและการค้าภายในประเทศไทยแล้ว และยังเป็นการค้าและการผลิตระหว่างสมาชิกอาเซียนได้อีกทางหนึ่งด้วย สำหรับการค้าระหว่างไทยกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียที่ผ่านมานั้นเป็นเรื่องการขยายตัวฐานการผลิตและการค้าภายในภูมิภาคที่ใกล้เคียงกันมาก ประเด็นสำคัญที่ไทยประสบปัญหากับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียก็คือ ไทยมีขนาดการขาดดุลการค้ากับประเทศเหล่านี้เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในหมวดเครื่องจักรและสินค้าขั้นกลางที่ไทยต้องนำเข้าจากประเทศเหล่านี้ ประกอบกับผู้ลงทุนที่มาจากประเทศดังกล่าวต้องการเครื่องจักร สินค้าขั้นกลางเข้ามาจากประเทศของตนด้วยจึงทำให้ไทยประสบปัญหาดังกล่าว สิ่งสำคัญที่ไทยต้องพิจารณาเรื่องการค้ากับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียในอนาคตก็คือ ในขณะที่ไทยส่งเสริมการลงทุนและการค้ากับประเทศเหล่านี้ ไทยควรเพิ่มศักยภาพการส่งออกไปตลาดเหล่านี้เพิ่มขึ้นเพื่อลดภาวะการขาดดุล ตลอดจนส่งเสริมให้การลงทุนของประเทศเหล่านี้ที่นำเครื่องจักรของตนเข้าไรมีบทบาทในการนำรายได้การส่งออกเพิ่มขึ้นด้วย

1.4. โครงสร้างสินค้าเข้าและตลาดนำเข้า

โครงสร้างสินค้าเข้าของไทยที่ผ่านมามีลักษณะที่ค่อนข้างคงที่ซึ่งสะท้อนให้ชัดถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของไทย กล่าวคือ ไทยได้มีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นพร้อมกับการนำเข้าสินค้าเชื้อเพลิง สินค้าทุน สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป สินค้ายานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง ตลอดจนสินค้าอื่นๆ เช่น สินค้าอุปโภคบริโภคที่เคยมีความสำคัญในการนำเข้าของไทยเมื่อเริ่มทำการวางแผนพัฒนา นั้นได้ลดความสำคัญลงไปเป็นลำดับ

เมื่อพิจารณาโครงสร้างสินค้าของไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ จากตารางที่

1.10 จะพบว่า

ทางด้านโครงสร้างการนำเข้าจำแนกตามภาคเศรษฐกิจนั้น จะพบว่าหมวดสินค้าอุปโภคบริโภคมีแนวโน้มลดลงมาตลอดโดยเฉพาะในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 และตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 นับตั้งแต่ปี 2523 จนถึงปี 2532 สัดส่วนของหมวดสินค้าอุปโภคบริโภค ต่อมูลค่าการนำเข้ารวมของไทย จะตกอยู่ในช่วงอัตราร้อยละ 8.0 ถึงร้อยละ 10.0 โดยส่วนใหญ่เมื่อพิจารณาในหมวดสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปแล้ว จะพบว่าสัดส่วนของหมวดนี้ต่อมูลค่าการนำเข้ารวมมักจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยคิดเป็นสัดส่วนสูงสุดในปี 2532 ในอัตราร้อยละ 35.7 ซึ่งประกอบด้วยสินค้า วัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าบริโภค และเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าทุน¹

สำหรับหมวดสินค้าทุนนั้น ได้มีความสำคัญทางด้าน การนำเข้ามาโดยตลอดในโครงสร้างการนำเข้าของไทย ยกเว้นในช่วงปีที่มีการปรับตัวทางเศรษฐกิจในลักษณะถดถอยหรือในช่วงปีที่เป็นผลมาจากวิกฤตการณ์น้ำมันทำให้สัดส่วนน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ การนำเข้าสินค้าทุน เมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าการนำเข้ารวมของหมวดนี้จะพบว่า มีสัดส่วนสูงสุดเมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 39.7 ในปี 2531 และลดลงมาบ้างในปี 2532 โดยคิดเป็นร้อยละ 36.5 ส่วนใหญ่แล้วจะประกอบด้วยเครื่องจักร ไฟฟ้าและไมใช้ไฟฟ้าตลอดจนส่วนประกอบที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการนำเข้าในหมวดอื่นๆ นั้นพบว่าสินค้าเชื้อเพลิงและพวกพลอสันจะมีความหมายในการนำเข้าของไทยทุกครั้งที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน โดยในช่วงวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 1 การนำเข้าในหมวดนี้ต่อมูลค่าการนำเข้ารวมสูงสุดในปี 2519 โดยคิดเป็นร้อยละ 22.9 และในช่วงวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 การนำเข้าในหมวดนี้ต่อมูลค่าการนำเข้ารวมสูงสุดในปี 2523 โดยคิดเป็นร้อยละ 31.1 ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ในตะวันออกกลางจากการบุกเข้าไปในคูเวตโดยอิรักนั้น มูลค่าการนำเข้าในหมวดสินค้าเชื้อเพลิงและพวกพลอสันมีสัดส่วนที่ต่ำกว่าร้อยละ 10.0 โดยคิดเป็นร้อยละ 7.6 ในปี 2531 และร้อยละ 8.9 ในปี 2532 สถานการณ์ดังกล่าวถือได้ว่า

¹ การเพิ่มขึ้นโดยรวมของหมวดนี้เนื่องมาจาก การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกได้พึ่ง การนำเข้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปค่อนข้างมาก โดยอาศัยวิธีการชดเชยภาษีและ การคืนอากร ตาม มาตรา 19 ทวิตามพระราชบัญญัติศุลกากร (Narongchai Akrasanee and et.al., (1988)) วิธีการดังกล่าวถือเป็นทางเลี่ยง (ในลักษณะ Bus Lane) กติกาการค้าของไทย ที่มุ่งจัดเก็บภาษีนำเข้าและใช้โควตาเพื่อการบริหารการนำเข้า การใช้วิธีดังกล่าวเพื่อลดต้นทุน สินค้าสำเร็จรูปที่ไทยส่งออกไปแข่งขันในต่างประเทศในระยะที่ผ่านมานับว่าเป็นส่วนหนึ่งทำให้ สินค้าอุตสาหกรรมส่งออกของไทยได้รับความสำเร็จในการส่งออก

สัดส่วนของการนำเข้าในหมวดนี้ สามารถกลับไปเทียบเท่ากับการนำเข้าในหมวดเดียวกันก่อนเกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน ซึ่งมักมีการนำเข้าในหมวดดังกล่าวต่ำกว่าร้อยละ 10.0 ของการนำเข้ารวม สำหรับการนำเข้ายานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่งและการนำเข้าเบ็ดเตล็ดนั้นถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงโดยอัตราที่ไม่ผันผวนมากเกินไป โดยเป็นไปตามความต้องการที่เกิดขึ้นโดยรวมในระบบเศรษฐกิจของไทย

สำหรับรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงการนำเข้าจำแนกตามภาคเศรษฐกิจในระยะหลัง (2528-2532) ที่น่าสนใจมีดังนี้คือ (จากตารางที่ 1.11)

- ในหมวดสินค้าทุนที่มีความสำคัญเฉลี่ยเท่ากับหนึ่งในสามของการนำเข้ารวมของไทยในช่วงปี 2528-2532 ทั้งหมวดที่สำคัญที่สุดในปี 2532 ได้แก่ เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้า และส่วนประกอบ (ร้อยละ 18.1) เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ (ร้อยละ 10.4) รองลงมาได้แก่ ปุ๋ย และยากำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 2.0) ผลิตภัณฑ์โลหะ (ร้อยละ 2.0) เครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์การแพทย์ การถ่ายรูปภาพยนต์ (ร้อยละ 1.8) เครื่องบิน เรือ และอุปกรณ์การบิน (ร้อยละ 0.6) หลอดและท่อ (ร้อยละ 0.5) แก้วและผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา (ร้อยละ 0.5) ผลิตภัณฑ์ยาง (ร้อยละ 0.3)

- หมวดสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปก็มีความสำคัญประมาณเฉลี่ยเท่ากับหนึ่งในสามของการนำเข้ารวมของไทยในช่วงปี 2528-2532 เช่นกัน ทั้งนี้จะประกอบด้วยหมวดสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าบริโภคคิดเป็นร้อยละ 24.0 ของการนำเข้าในปี 2532 และหมวดสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าทุนคิดเป็นร้อยละ 12.1 ของการนำเข้าในปีเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มสินค้าแล้ว จะพบว่ากลุ่มเคมีภัณฑ์และเหล็ก และเหล็กกล้ามีการนำเข้าสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 8.2 เท่ากันรองลงมาได้แก่ สินแร่โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ (ร้อยละ 3.6) เครื่องเพชร พลอย ัญมณี เงินแท่งและทองคำ (ร้อยละ 3.5) ปลาและปลาสำเร็จรูป (ร้อยละ 2.8) ผ้าเส้น (ร้อยละ 2.1) เส้นใยใช้ในการทอ (2.1) เชื้อทำกระดานและไม้ต่างๆ (ร้อยละ 2.2) สัตว์และพืช (ร้อยละ 1.1) กระดานและกระดานแข็ง (ร้อยละ 1.0) ด้ายทอผ้าและด้ายเส้นเล็ก (ร้อยละ 0.9)

- หมวดสินค้าอุปโภคบริโภคก็มีการนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 8.2 ของการนำเข้ารวมในปี 2532 ประกอบด้วยประเภทไม้คงทนและประเภทคงทน ในประเภทไม้คงทนนั้นที่สำคัญที่สุดได้แก่ กลุ่มอาหาร และเครื่องดื่ม (ร้อยละ 2.0) รองลงมาได้แก่ ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม (ร้อยละ 0.7) สบู่ ผงซักฟอก และเครื่องสำอาง (ร้อยละ 0.4) เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า (ร้อยละ 0.2) สำหรับประเภทคงทนที่สำคัญที่สุดได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า (ร้อยละ 2.4) รองลงมาได้แก่ เครื่องใช้ในบ้านเรือน (ร้อยละ 1.4) หนังสัตว์และผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ (ร้อยละ 0.4) จักรยาน จักรยานยนต์ และรถพ่วง (ร้อยละ 0.3)

- หมวดยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง มีการนำเข้าเพิ่มสูงคิดเป็นร้อยละ 6.0 ของการนำเข้ารวมในปี 2532 กลุ่มสินค้าเข้าที่สำคัญได้แก่ ส่วนประกอบ อุปกรณ์โครงรถและตัวถัง (ร้อยละ 4.5) รถยนต์นั่ง (ร้อยละ 1.0) รถยนต์โดยสารและรถบรรทุก (ร้อยละ 0.5)

สำหรับโครงสร้างตลาดนำเข้าของไทยโดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปแล้วตามความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของไทยกับประเทศต่างๆ

จากตารางที่ 1.12 จะเห็นได้ว่าตลาดนำเข้าของไทยที่ใหญ่ที่สุดได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 30.3 ในปี 2532 รองลงมาได้แก่ประชาคมยุโรป (ร้อยละ 14.0) และสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 11.3) โดยรวมแล้วโครงสร้างตลาดนำเข้าทั้งสามนี้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนักในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

สำหรับตลาดนำเข้าที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วที่สุดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้แก่ ตลาดนำเข้าจากกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย ซึ่งเคยคิดเป็นประมาณร้อยละ 10.0 ของการนำเข้ารวมได้เปลี่ยนแปลงเป็นกว่าร้อยละ 20.0 ของการนำเข้ารวมในปี 2532 การมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกับประเทศเหล่านี้ มีผลทำให้ไทยต้องนำเข้าสินค้าจากกลุ่มนี้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ตลาดนำเข้าของไทยจากจีนก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน คิดเป็นร้อยละประมาณ 3.3 ในช่วงปี 2530-2532

สำหรับตลาดนำเข้าที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนมากนัก ได้แก่ แคนาดา ทวีปออสเตรเลีย ยุโรปตะวันตกอื่นๆ ในขณะที่การนำเข้าจากตะวันออกกลางลดลง เนื่องมาจากการลดลงการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ส่วนตลาดนำเข้าที่มีการขยายตัวเป็นพิเศษ ได้แก่ การนำเข้าจากยุโรปตะวันออกและกลุ่มประเทศอินโดจีน

1.5 โครงสร้างตลาดส่งออกที่เป็นตลาดใหม่ที่สำคัญของไทย

โครงสร้างตลาดส่งออกที่เป็นตลาดใหม่ที่สำคัญของไทยในการศึกษานี้ได้แก่ กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกและกลุ่มประเทศอินโดจีน ทั้งนี้ตลาดส่งออกทั้งสองกลุ่มนี้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองในสองกลุ่มฯ ดังกล่าว ซึ่งทำให้ประเทศต่างๆ ได้มองเห็นถึงศักยภาพในการนำเข้าของทั้งสองกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้สินค้าส่งออกของไทยที่เป็นสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมน่าจะได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับคู่แข่งอื่น เมื่อพิจารณาจากสภาพการผลิตและการค้าของไทยที่พัฒนามาจนถึงระดับปัจจุบันเพื่อให้เห็นรายละเอียดต่อไป การศึกษานี้จึงได้แยกศึกษาตลาดส่งออกทั้งสองกลุ่มออกจากกันดังต่อไปนี้

กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก

มูลค่าการส่งออกของไทยในปี 2532 มีมูลค่าถึง 10,485 ล้านบาท (ร้อยละ 2.0 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของไทย) ซึ่งเป็นมูลค่าการส่งออกที่สูงที่สุดในช่วง 2528-2532

ประเภทสินค้าเกษตรกรรมมีอัตราการขยายตัวในปี 2531-2532 ร้อยละ 58.4 และสินค้าอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 455.5 จะเห็นว่าไทยมีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปยังกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก¹ เพิ่มขึ้นกว่าสินค้าเกษตรกรรม

ประเภทสินค้าเกษตรกรรมปี 2532 การส่งออกในหมวดกลีกรวม มีมูลค่าการส่งออก 4,201 ล้านบาท (ร้อยละ 40.1 ของมูลค่าการส่งออกไปยังยุโรปตะวันออก) ตัวสินค้าในหมวดนี้ที่มีมูลค่าการค้าสูงได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ยางพารา กาแฟดิบ หมวดประมง สินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงได้แก่ ปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง หมวดปศุสัตว์ สินค้าที่ส่งออกได้แก่ ไก่สดแช่เย็น

ประเภทสินค้าอุตสาหกรรมปี 2532 มีมูลค่าการส่งออก 6,197 ล้านบาท (ร้อยละ 59 ของมูลค่าการส่งออกไปยังยุโรปตะวันออก) สินค้า 10 อันดับแรกในสินค้าอุตสาหกรรมได้แก่ น้ำตาล เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า อาหารทะเลกระป๋อง เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อัญมณี ไข่มุกและเครื่องประดับ กระสอบ ถูชนิดที่ใช้บรรจุของทำด้วยวัตถุอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์ยาง สับประรดกระป๋อง ของอื่นๆ ที่ทำด้วยหนังหรือหนังอัด สินค้าแร่เป็นสินค้าที่ไม่มีความสำคัญในการส่งออก และบางปีไม่มีการส่งออกไปยังยุโรปตะวันออก

มูลค่าการนำเข้าของไทยในปี 2532 มีมูลค่า 11,729 ล้านบาท (ร้อยละ 1.8 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทย) หมวดสินค้านำเข้าของไทยที่สำคัญได้แก่ หมวดสินค้าอื่นที่ไม่ใช่เชื้อเพลิงและถ่านหิน (ร้อยละ 99.9 ของมูลค่าการนำเข้าจากยุโรปตะวันออก) ในหมวดดังกล่าวมีสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป (ร้อยละ 66.6 ของมูลค่านำเข้าจากยุโรปตะวันออก) สินค้าทุน (ร้อยละ 27.9) สินค้าอุปโภคบริโภค (ร้อยละ 4.52) ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง (ร้อยละ 0.54) สินค้าอื่นๆ (ร้อยละ 0.47)

สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าทุนปี 2532 มีมูลค่าการนำเข้า ร้อยละ 44.7 สินค้าสำคัญที่นำเข้าได้แก่ เหล็กและเหล็กกล้า สিমัวร์ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ

สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าบริโภค (ร้อยละ 21.9) สินค้าที่นำเข้าได้แก่ เคมีภัณฑ์ เครื่องเพชร พลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ กระดาษและกระดาษแข็ง ผ้าผืน ปลาและปลาสำเร็จรูป เชื้อทำการกระดาษและไม้ต่างๆ เส้นใยใช้ในการทอ

สินค้าทุน สินค้าที่นำเข้าได้แก่ ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช เครื่องจักรใช้ในอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์โลหะ แก้วและผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

สินค้าอุปโภคบริโภคประเภทไม่คงทน (ร้อยละ 3.3) สินค้าที่นำเข้าได้แก่ ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผัก ผลไม้

¹ กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกประกอบด้วย 10 ประเทศ ได้แก่ สหภาพโซเวียต ออสเตรีย โปแลนด์ ยูโกสลาเวีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน บัลแกเรีย เชโกสโลวาเกีย ฮังการี โรมาเนีย แอลบาเนีย

สินค้าอุปโภคบริโภคประเภททอง (ร้อยละ 1.2) สินค้านำเข้าได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องใช้ในบ้านเรือน

ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง สินค้านำเข้าได้แก่ รถยนต์โดยสารและรถบรรทุก การค้าระหว่างไทยกับกลุ่มยุโรปตะวันออก ปรากฏว่ามีการขาดดุลมาตลอด แต่ในปี 2532 มีการขาดดุลลดลง ซึ่งคาดว่าเป็นผลเนื่องมาจากการเปิดประเทศค้าขายกับประเทศนอกกลุ่มของตนมากขึ้น

กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจภายในประเทศ ทางด้านเศรษฐกิจเริ่มมีการเปิดประเทศโดยทำการค้ากับประเทศนอกกลุ่ม COMECON (Council for Mutual Assistance เรียกเป็นตัวย่อว่า COMECON) เพิ่มขึ้น ประเทศไทยซึ่งมีการทำการค้ากับกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกก็มีการขยายตัวทางการค้าเพิ่มขึ้น แต่ไทยก็ยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคทางการค้าในตลาดยุโรปตะวันออก ปัญหาประการแรกคือ ความไม่มั่นคงทางการเมืองในยุโรปตะวันออก การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจโดยปรับตัวมาเป็นเสรีนิยม ยังคงต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัว และยังไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่ากลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกจะไม่กลับไปใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมอีก ส่งผลให้ผู้ส่งออกของไทยยังคงให้ความสนใจกับตลาดนี้น้อย ประการที่ 2 กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ทำให้การซื้อขายต้องใช้ระบบแลกเปลี่ยนต่างตอบแทน (Countertrade) มานานแล้วและยังคงยึดระบบดังกล่าวเป็นหลักในการทำการค้า ซึ่งทำให้ไทยประสบปัญหาในเรื่องระบบการชำระเงินตราซึ่งต่างไปจากวิธีการปฏิบัติตามปกติในเศรษฐกิจระบบตลาด นอกจากนี้บางครั้งประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออกจะควบคุมการนำเข้าสินค้า โดยจะมีการกำหนดจากส่วนกลาง แต่ไทยทำการค้าแบบเสรี ทำให้ไทยขาดดุลกับประเทศเหล่านี้ ประการที่ 3 ผู้ส่งออกของไทยยังขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการค้ากับประเทศสังคมนิยมและยังขาดข้อมูลสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวกับนโยบายการค้า กฎระเบียบวิธีการนำเข้า ข้อจำกัดทางการค้า ซึ่งทำให้ไม่สามารถเจาะเข้าถึงตลาดเหล่านั้นได้

อย่างไรก็ตามประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออก คาดว่าจะเป็นประเทศที่มีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคสูง เนื่องจากมีจำนวนประชากรสูงถึง 420 ล้านคนและประเทศเหล่านี้ยังผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคจำหน่ายกันเองได้ไม่เพียงพอในปัจจุบัน แต่ศักยภาพของอำนาจซื้อนั้นไม่อาจแสดงผลให้เห็นจริงจังได้ เนื่องจากประเทศเหล่านี้ยังประสบกับภาวะการณ์ทางด้านการเงิน โดยเฉพาะมีภาวะหนี้ต่างประเทศสูง ทั้งยังขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ทำให้อำนาจซื้อสินค้ากับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีทำได้ยาก ดังจะเห็นได้จากการแลกเปลี่ยนต่างตอบแทนที่ประเทศเหล่านี้ยังปฏิบัติอยู่ อย่างไรก็ตามภาวะการณ์ทางการเงินของยุโรปตะวันออกได้คลี่คลายไปในทิศทางที่ดี ซึ่งเนื่องจากประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออกได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือทั้งในรูปของเงินให้เปล่า เงินกู้ และความช่วยเหลืออื่นๆ จากต่างประเทศเช่น ญี่ปุ่น ประกอบกับนโยบายลดค่าให้จ่าย

ทางด้านการศึกษาและความมั่นคง เพื่อนำค่าใช้จ่ายที่ประหยัดได้นั้นมาใช้ในการปรับปรุงเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศเหล่านี้มีอำนาจซื้อเพิ่มขึ้น

ดังนั้นข้อสรุปที่สำคัญที่จะนำไปเป็นข้อสังเกตประเด็นทางนโยบายที่สำคัญคือ ในระยะสั้น ตลาดในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกน่าจะเป็นตลาดที่มีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคสูง เพราะเป็นช่วงระยะเวลาที่ประเทศเหล่านี้กำลังปรับตัวและยังไม่มีผลผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภคมากนัก และในระยะยาวกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกอาจจะแปรสภาพกลายเป็นคู่แข่งทางการค้าของไทยในตลาดยุโรปและตลาดอื่นๆ ได้ เนื่องจากถ้ากลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกสามารถปรับเปลี่ยนความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่มีอยู่มาทำการผลิตสินค้าที่แข่งขันกับไทยได้ ประเทศเหล่านี้มีอัตราค่าจ้างแรงงานไม่สูง มีทรัพยากรผลิตสมบูรณ์ ต้นทุนค่าขนส่งต่ำกว่าไทย และแนวโน้มการลงทุนของประเทศอุตสาหกรรมในยุโรปตะวันออกอาจจะเปลี่ยนจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มุ่งสู่กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกแทน ดังนั้นไทยจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมรับกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจของกลุ่มยุโรปตะวันออก

กลุ่มประเทศอินโดจีน

กลุ่มประเทศอินโดจีน¹ ได้กลายมาเป็นที่สนใจในแง่ของตลาดส่งออกสินค้าไทย ไทยมีการค้ากับอินโดจีน โดยมีมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปีนับแต่ช่วงปี 2528-2532 โดยมีอัตราการขยายตัวในแต่ละปีอยู่ในช่วงร้อยละ 25 ถึง 35 โดยประเทศที่ไทยมีมูลค่าส่งออกสูงสุดได้แก่ ลาว เวียดนามและกัมพูชา ตามลำดับ ประเภทของสินค้าที่ไทยส่งออกมากได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรม (ร้อยละ 56.4 ของมูลค่าการส่งออกไทยไปอินโดจีนปี 2532) สินค้าเกษตรกรรม (ร้อยละ 18.3) ส่วนสินค้าแร่ของไทยจะนำเข้าจากกลุ่มอินโดจีนมากกว่าการส่งออก

กลุ่มประเทศอินโดจีนในปี 2532 มีมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น 2,061 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.4 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมดของไทย² หากนำตลาดนี้ไปเปรียบเทียบกับตลาดส่งออกที่สำคัญของไทยอันได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น กลุ่มประชาคมยุโรปแล้วจะเห็นว่ามูลค่าส่งออกน้อยมาก แต่ตลาดนี้เป็นตลาดที่ใกล้ไทยมาก หากจะพิจารณาเป็นกลุ่มสินค้าที่ไทยส่งออกไปยังประเทศเหล่านี้ สินค้าประเภทเกษตรกรรม ปรากฏว่า หมวดสินค้าภาคกลึงกรรมปรากฏว่ามีสัดส่วนที่ส่งออกมาก ตัวสินค้าที่ไทยส่งออกจากมากไปน้อยในหมวดนี้ได้แก่ ข้าว ยางพารา ผลิตภัณฑ์อันล้ำค่าหลังผลไม้สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง หมวดประมง สินค้าที่ไทยส่งออกได้แก่ ปลาสดแช่เย็นแช่แข็ง ปลาทู ปลาแห้ง ปลารมควัน หมวดปศุสัตว์ ได้แก่ สัตว์ปีกมีชีวิต ไช้สัตว์ปีก สินค้าประเภทอุตสาหกรรม เป็นสินค้าที่มีมูลค่าส่งออกสูงได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ ปูนซีเมนต์ นมและครีม

¹ อินโดจีน หมายถึง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เวียดนาม กัมพูชา

² ทั้งนี้ ไม่นับการค้าตามพรมแดนที่ไม่ได้มีการบันทึกตัวเลขเป็นทางการ

รองเท้า เสื้อผ้าสำเร็จรูป สิ่งกะสีและของที่ทำด้วยสิ่งกะสี ผลิตภัณฑ์ปอ ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม สินค้าประเภทแร่ ซึ่งไทยส่งออกนั้นมีมูลค่าน้อยมาก ส่วนใหญ่ไทยจะนำเข้าสินค้าแร่จากกลุ่มอินโดจีนมากกว่าส่งออก

โครงสร้างนำเข้าจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจจากกลุ่มประเทศอินโดจีน มีหมวดสินค้าที่ไทยนำเข้าสูงได้แก่ หมวดสินค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่เชื้อเพลิงและหล่อลื่นคิดเป็นร้อยละ 99.4 ของมูลค่านำเข้าจากอินโดจีน ในปี 2532 ซึ่งเป็นหมวดนำเข้าที่สำคัญจากกลุ่มอินโดจีน

สินค้าหมวดสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 97.5 ของมูลค่าการนำเข้าจากอินโดจีน สินค้าในหมวดนี้ที่ไทยนำเข้า เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ เชื้อทำกระดานและไม้ต่างๆ สินแร่ และโลหะอื่นๆ และเศษโลหะ เหล็กและเหล็กกล้า สัตว์และพืช เส้นใยในการทอ สำหรับสินค้าในหมวดอื่นๆ นั้น ไม่มีความสำคัญในการนำเข้ามากนัก

กลุ่มอินโดจีนเป็นประเทศที่มีอาณาเขตอยู่ใกล้ชิดกับประเทศไทย และมีความสัมพันธ์ทางการค้ามานานแล้ว แต่เนื่องจากมีลัทธิการปกครองที่แตกต่างกันทำให้การติดต่อค้าขายหยุดชะงักไป แต่ในปัจจุบันกลุ่มอินโดจีน เริ่มมีนโยบายที่เปิดประเทศ โดยมีการค้าขายกับประเทศเสรีนิยมมากขึ้น โดยมีการค้าขายและชักชวนให้ชาวต่างประเทศ เข้ามาลงทุนในประเทศของตนมากขึ้น ดังนั้นไทยซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านและมีการค้าทางชายแดนอยู่แล้ว เริ่มเปลี่ยนมาค้าขายกับกลุ่มอินโดจีนเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะเป็นการหาตลาดใหม่ ซึ่งในการค้ากับประเทศในกลุ่มนี้กับกับปัญหาที่ทำให้การค้าไม่มีการขยายตัวสูงนัก ปัญหาดังกล่าวได้แก่

- ปัญหาทางด้านความมั่นคงทางการเมืองซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญเพราะไม่มีนักลงทุนรายใดที่จะยอมลงทุนในสถานการณ์ที่ประมาทแล้วมีความเสี่ยงสูง นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันในด้านลัทธิการเมือง ทำให้ระบบการติดต่อค้าขายต้องผ่านขั้นตอนที่ยุ่งยาก กล่าวคือ การที่ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย การค้ากับต่างประเทศ เอกชนสามารถติดต่อค้าขายกับต่างประเทศได้โดยตรง แต่การค้ากับกลุ่มอินโดจีนทุกอย่างต้องกระทำโดยรัฐต่อรัฐ ดังนั้นภาคเอกชนไทย ไม่สามารถติดต่อเอกชนในกลุ่มอินโดจีนได้โดยตรง นอกจากนี้รัฐบาลเป็นผู้เจรจาทางการค้าให้ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมีความล่าช้าและไม่คล่องตัว และไทยก็ยังคงมีการกำหนดสินค้าที่เป็นยุทธปัจจัย

- ปัญหาประการต่อมาคือ สถาบันการเงินของกลุ่มอินโดจีนยังขาดการพัฒนา ทำให้การติดต่อค้าขายของไทยไม่สะดวกในด้านของเอกสารทางการค้า และกลุ่มอินโดจีนยังขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ดังนั้นการค้ากับกลุ่มอินโดจีนจึงเป็นการค้าต่างตอบแทน แต่ก็สามารถเจรจาแลกเปลี่ยนสินค้าได้ตามความต้องการของไทย นอกจากนี้กลุ่มอินโดจีนขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการลงทุนภายในกลุ่มอินโดจีนยังไม่มีความชัดเจน

กลุ่มอินโดจีนเป็นประเทศสังคมนิยมที่เริ่มเปิดประเทศ มีรายได้อัตรา (Per Capita Income) ต่ำ ทำให้อำนาจในการซื้อของประชาชนต่ำ แต่ประเทศในกลุ่มอินโดจีนยังคงมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ แร่ธาตุ ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ซึ่งไทยต้องการสินค้าเหล่านี้เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการผลิตสินค้า กลุ่มอินโดจีนต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งไทยมีความสามารถที่ผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการสินค้า ดังนั้นการค้าของไทยกับอินโดจีนจึงเป็นไปในลักษณะของการค้าต่างตอบแทน ดังนั้นจึงคาดว่าในระยะสั้นกลุ่มอินโดจีนจะเป็นตลาดส่งออกและตลาดนำเข้าสินค้าจำพวกทรัพยากรธรรมชาติของไทย เนื่องจากกลุ่มอินโดจีนมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์อยู่มาก และยังคงมีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคสูง เนื่องจากยังไม่สามารถทำการผลิตได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ แต่ในระยะยาวแล้วกลุ่มประเทศอินโดจีนอาจจะกลายเป็นคู่แข่งทางด้านสินค้าเกษตรกรรมของไทยได้ และสินค้าของกลุ่มอินโดจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกับไทย ซึ่งอาจทำให้ไทยมีคู่แข่งทางด้านสินค้าเกษตรกรรมของไทยได้ เช่นในปัจจุบันเวียดนามสามารถส่งข้าวเป็นสินค้าออกไปยังต่างประเทศได้แล้ว เนื่องจากในกลุ่มอินโดจีนมีค่าจ้างแรงงานที่ถูก มีความซื่อสัตย์ขาดแคลนเงินทุน เทคโนโลยี ประกอบกับกลุ่มอินโดจีนมีนโยบายที่จะชักชวนนักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ ดังนั้นไทย เป็นประเทศที่มีศักยภาพที่จะลงทุนยังกลุ่มประเทศเหล่านี้จึงน่าจะได้นิยามถึงการลงทุนในอินโดจีนด้วย

1.6 โครงสร้างดุลการค้าของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ

ประเทศไทยมีแนวโน้มที่ขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นโดยตลอด กล่าวคือในแผนฯ ฉบับที่ 1 การขาดดุลการค้าโดยเฉลี่ยปีละ 2,332 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นกว่า 20 เท่าในแผนฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งเฉลี่ยเท่ากับปีละ 52,654 ล้านบาท พอมาถึงปี 2532 การขาดดุลการค้ายังคงมีมากคือขาดดุลการค้าถึง 146,831 ล้านบาท (ตารางที่ 1.13) และจากตัวเลขขึ้นต้นในปี 2533 พบว่าไทยมีการขาดดุลการค้าเกือบถึง 2.5 แสนล้านบาท ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจำเป็นต้องอาศัยการนำเข้าสินค้าทุนพวกเครื่องจักร เครื่องมือ สินค้าเชื้อเพลิง สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป สินค้าพหุขนานและอุปกรณ์การขนส่งและสินค้าอื่นๆ ส่วนสินค้าอุปโภคบริโภคได้ลดความสำคัญในการนำเข้าลงไปบ้าง สินค้าส่งออกของไทยที่มีมูลค่าสูงขณะเดียวกันที่มีมูลค่านำเข้าจากต่างประเทศสูงได้แก่ พืชสัตว์และผลิตภัณฑ์จากพืชสัตว์ ใบยาสูบ ผัก ผลไม้ และของปรุงแต่งที่ทำจากผลไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ หลอดและท่อ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า และแร่ เป็นต้น สำหรับสินค้าที่มีมูลค่าส่งออกของไทยน้อยแต่มีมูลค่านำเข้าสูงได้แก่ ปลาและปลาสำเร็จรูป เชื้อทำกระดานและไม้ต่างๆ กระดานและกระดานแข็ง เส้นใยใช้ในการทอ ด้ายทอผ้าและด้ายเส้นเล็ก ผลิตภัณฑ์โลหะ เหล็ก และเหล็กกล้า สัมปรี โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ เคมีภัณฑ์ สบู่ พงชัฟฟอก และเครื่องสำอาง แก้ว

และผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา แร่ ยานพาหนะและอุปกรณ์ขนส่ง เป็นต้น ส่วนสินค้าที่มูลค่าส่งออกของไทยสูง แต่มูลค่านำเข้าของไทยน้อย ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม รองเท้าและเครื่องแต่งเรือน เป็นต้น

การขาดดุลการค้าที่สูงถึงเกือบ 2.5 แสนล้านบาท ในปี 2533 ทำให้เกิดการขาดดุลในบัญชีเดินสะพัดสูงตามมาด้วย สัดส่วนการขาดดุลในบัญชีเดินสะพัดต่อรายได้ประชาชาติในปี 2533 คิดเป็นร้อยละ 7.5 ซึ่งนับว่าเป็นตัวเลขที่สูงกว่าอัตราปกติร้อยละ 3.5 ที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศได้กำหนดไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้ความหวาดหวั่นต่อการขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจึงเป็นประเด็นที่ผู้วางนโยบายให้ความสำคัญในการนำมาสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต เพราะจะสามารถทราบถึงเสถียรภาพของดุลยภาพภายนอกและเศรษฐกิจโดยรวมในระยะยาว

เมื่อพิจารณาการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้าในตลาดตั้งเดิมที่สำคัญ พบว่าใน พ.ศ. 2520-2532 ประเทศคู่ค้าที่ไทยมีการค้าขาดดุลกับประเทศคู่ค้าในมาโดยตลอด ได้แก่ ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่ไทยขาดดุลการค้าสูงที่สุดและเพิ่มขึ้นตลอดปี 2520-2532 เช่น ในปี 2520 ไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นเท่ากับ 16,440 ล้านบาท เมื่อมาถึงปี 2532 ไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นถึง 113,013 ล้านบาท สำหรับสินค้าที่ไทยนำเข้าจากญี่ปุ่นเป็นมูลค่าสูงเกิน 1,000 ล้านบาท ได้แก่ ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช หลอดและท่อ แก้วและผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ปลาและปลาสำเร็จรูป ผ้าผืน รถไฟและอุปกรณ์รถไฟ กระดาษและกระดาษแข็ง เคมีภัณฑ์ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ อาหาร และเครื่องดื่ม เครื่องใช้ในบ้านเรือน เครื่องใช้ไฟฟ้า จักรยาน จักรยานยนต์และรถนำส่ง ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง เป็นต้น นอกจากนี้มีสินค้าบางรายการที่ไทยส่งออกไปญี่ปุ่น เป็นมูลค่าสูงขณะเดียวกันก็นำเข้าจากญี่ปุ่นสูงด้วย ได้แก่ ผักผลไม้และของปรุงแต่ง ปลาและปลาสำเร็จรูป ผ้าผืน เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น สำหรับสินค้าส่งออกที่ไทยส่งไปญี่ปุ่นแล้วมีมูลค่าน้อยแต่มีมูลค่านำเข้าจากญี่ปุ่นสูง ได้แก่ กระดาษและกระดาษแข็ง ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์โลหะ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ หลอดและท่อ เคมีภัณฑ์ แก้วและผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสินค้าที่ไทยส่งออกไปญี่ปุ่นน้อย และมีการนำเข้าจากญี่ปุ่นน้อยด้วยเช่นกัน ได้แก่ หนังสือและผลิตภัณฑ์จากหนังสือ ด้ายทอผ้า และด้ายเส้นเล็ก เส้นใยในการทอ สบู่ พงชั๊กพอก เครื่องสำอาง ใยสาสูบ เครื่องแต่งเรือน เชือกทำกระดาษและไม้ต่างๆ เป็นต้น สำหรับสินค้าที่ไทยส่งออกไปญี่ปุ่นสูง ขณะเดียวกันก็นำเข้าจากญี่ปุ่นน้อยบ้าง ได้แก่ เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่ง และทองคำ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม รองเท้า และแร่ เป็นต้น

สำหรับการค้าไทยสหรัฐอเมริกาในอดีตนั้น ไทยมีการขาดดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือไทยขาดดุลทางการค้ากับสหรัฐอเมริกาในแผนฯ ฉบับที่ 4 เฉลี่ยปีละ 9,181 ล้านบาท เมื่อมาถึงปลายแผนฯ ฉบับที่ 5 คือตั้งแต่ พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา การค้าไทยกับสหรัฐอเมริกาเกินดุลมาโดยตลอดและในปี 2532 การค้ากับสหรัฐอเมริกาเกินดุลเท่ากับ 37,109 ล้านบาท สินค้าที่ไทยนำเข้าจากสหรัฐอเมริกามีมูลค่าเกิน 1,000 ล้านบาท ได้แก่ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ปลาและปลาสำเร็จรูป ใบยาสูบ เส้นใยใช้ในการทอ เคมีภัณฑ์ เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่ง สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ อาหารและเครื่องดื่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานพาหนะ และอุปกรณ์การขนส่ง เป็นต้น

สำหรับสินค้าที่ไทยส่งออกไปสหรัฐอเมริกาแล้วมีมูลค่าสูงขณะเดียวกันก็มีมูลค่านำเข้าจากสหรัฐอเมริกาส่งด้วย ได้แก่ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ เป็นต้น สินค้าที่ส่งออกไปสหรัฐอเมริกาที่มีมูลค่าส่งออกน้อย แต่มีมูลค่านำเข้าจากสหรัฐอเมริกาส่งด้วย ได้แก่ ใบยาสูบ ปลาและปลาสำเร็จรูป เนื้อสัตว์ กระดาษและไม้ต่างๆ ด้ายทอผ้าและด้ายเส้นเล็ก เส้นใยใช้ในการทอ ผลิตภัณฑ์โลหะ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่และโลหะอื่นๆ และเศษโลหะ เคมีภัณฑ์ ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง เครื่องใช้ในบ้านเรือน เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ไทยส่งออกไปสหรัฐอเมริกาซึ่งมีมูลค่าน้อยและนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาน้อยเช่นกัน ได้แก่ ผัก ผลไม้ ของปรุงแต่งที่ทำจากผัก กระดาษและกระดาษแข็ง สบู่ พงชัฟฟอก เครื่องสำอาง แก้ว และผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ไทยส่งออกไปสหรัฐอเมริกาแล้วมีมูลค่าสูง แต่มีการนำเข้าอยู่บ้าง ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาง พลาสติก และผลิตภัณฑ์จากพลาสติก เครื่องแต่งเรือน เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า และแร่ เป็นต้น

ในการค้าระหว่างประเทศไทยกับประชาคมยุโรป ไทยเกินดุลการค้ากับประชาคมยุโรปเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นในปี 2528 ที่ไทยขาดดุลการค้ากับประชาคมยุโรปคิดเป็นมูลค่า 312 ล้านบาท สำหรับในปี 2532 การค้าไทยกับประชาคมยุโรปเกินดุลถึง 6,202 ล้านบาท สินค้าที่ไทยนำเข้าจากประชาคมยุโรปเกิน 1,000 ล้านบาท ได้แก่ ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เครื่องปั้น เรือ และอุปกรณ์การบิน ปลาและปลาสำเร็จรูป กระดาษและกระดาษแข็ง เคมีภัณฑ์ เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่ง เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ อาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง เป็นต้น

สินค้าที่ไทยส่งออกไปประชาคมยุโรป ซึ่งมีมูลค่าสูงและมีมูลค่านำเข้าสูงด้วย ได้แก่ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและ

ทองคำ เป็นต้น ส่วนสินค้าที่มูลค่าส่งออกของไทยไปประชาคมยุโรปน้อย แต่มีมูลค่านำเข้าจากประชาคมยุโรปสูง ได้แก่ ผัก ผลไม้ และของปรุงแต่งที่ทำจากผักผลไม้ ปลาและปลาสำเร็จรูป กระดาษและกระดาษแข็ง ผลิตภัณฑ์โลหะ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ เคมีภัณฑ์ สบู่ ผงซักฟอก เครื่องสำอาง แก้วและผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง เป็นต้น สำหรับสินค้าส่งออกของไทยไปประชาคมยุโรปที่มีมูลค่าน้อย และไทยก็นำเข้าจากประชาคมยุโรปน้อย เช่นกัน ได้แก่ เชื้อทำกระดาษและไม้ต่างๆ ด้ายทอผ้าและด้ายเส้นเล็ก และเส้นใยใช้ในการทอ เป็นต้น นอกจากนี้สินค้าที่ไทยส่งออกไปประชาคมยุโรปมากและมีการนำเข้าอยู่บ้างได้แก่ ไบโอสูป ผลิตภัณฑ์ยาง หนังสัตว์และผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ เครื่องแต่งเรือน ผ้าพื้น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า เป็นต้น

สำหรับการค้าไทยกับอาเซียนมีความตรงข้ามกับการค้าไทยกับสหรัฐอเมริกาจนได้จากไทยมีดุลการค้ากับอาเซียนเกินดุลในระยะแรกๆ เช่น ในปี 2520 ถึง 2525 และไทยเริ่มขาดดุลการค้ากับอาเซียนตั้งแต่ พ.ศ. 2526 สินค้าที่ไทยนำเข้าจากอาเซียนซึ่งมีมูลค่าเกิน 1,000 ล้านบาท ได้แก่ น้ำมัน ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ปลาและปลาสำเร็จรูป เชื้อทำกระดาษและไม้ต่างๆ เคมีภัณฑ์ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ เครื่องใช้ในบ้านเรือน และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

สินค้าที่ไทยส่งออกไปอาเซียนมีมูลค่าสูง และขณะเดียวกันก็นำเข้าจากอาเซียนสูงด้วย ได้แก่ ปลาและปลาสำเร็จรูป เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า ผ้าพื้น เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ไทยส่งออกไปอาเซียนน้อยแต่ยังมีการนำเข้าจากอาเซียนสูง ได้แก่ เชื้อทำกระดาษและไม้ต่างๆ กระดาษและกระดาษแข็ง ผลิตภัณฑ์โลหะ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ เคมีภัณฑ์ ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง เป็นต้น สำหรับสินค้าที่ไทยส่งออกไปอาเซียนน้อย และไทยก็นำเข้าจากอาเซียนน้อยเช่นกัน ได้แก่ สบู่ ผงซักฟอก และเครื่องสำอาง แก้ว และผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ผัก ผลไม้ และของปรุงแต่งที่ทำจากผักและผลไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง หนังสัตว์และผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ เครื่องแต่งเรือน เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่ง และทองคำ ด้ายทอผ้าและด้ายเส้นเล็ก เส้นใยใช้ในการทอ หลอดและท่อ เป็นต้น นอกจากนี้สินค้าที่ไทยส่งออกไปอาเซียนสูง และมีการนำเข้าจากอาเซียนบ้างได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม รองเท้า และแร่ เป็นต้น

ในการค้าของไทยกับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย พบว่าไทยขาดดุลการค้ากับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในปี 2532 ไทยขาดดุลการค้ากับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย เป็นมูลค่าถึง 24,977 ล้านบาท ยกเว้นในปี 2520 2524 2525 และ 2529 ซึ่งเป็นปีที่ดุลการค้าของไทยกับประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียเกินดุล สินค้าที่

ไทยนำเข้าจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียซึ่งเกิน 1,000 ล้านบาท ได้แก่ น้ำมัน ปุ๋ย และยากำจัดศัตรูพืช ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรที่ไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ปลาและปลาสำเร็จรูป เส้นใยใช้ในการทอ ด้ายทอผ้าและด้ายเส้นเล็ก สินแร่โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ เครื่องใช้ในบ้านเรือน เครื่องใช้ไฟฟ้า หนังสือพิมพ์และผลิตภัณฑ์จากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

สินค้าที่ไทยส่งออกไปประเทศอุตสาหกรรมใหม่มีมูลค่าสูง และมีการนำเข้าจากกลุ่มนี้สูงเช่นกัน ได้แก่ ฝ้ายดิบ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่ง และทองคำ เป็นต้น สำหรับสินค้าที่ไทยส่งออกไปกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ซึ่งมีมูลค่าน้อยแต่มีมูลค่านำเข้าจากกลุ่มนี้สูง ได้แก่ ปลาและปลาสำเร็จรูป หนังสือพิมพ์และผลิตภัณฑ์จากหนังสือพิมพ์ ด้ายทอผ้าและด้ายเส้นเล็ก กระดาษและกระดาษแข็ง เส้นใยใช้ในการทอ ผลิตภัณฑ์โลหะ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ หลอดและท่อ เคมีภัณฑ์ ยานพาหนะ และอุปกรณ์การขนส่ง เป็นต้น สำหรับสินค้าที่ไทยส่งออกไปกลุ่มนี้ซึ่งมีมูลค่าน้อย และการนำเข้าจากกลุ่มนี้ก็น้อย ได้แก่ เชื้อทำการกระดาษและไม้ต่างๆ สบู่ ผงซักฟอก เครื่องสำอาง แล้วและผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผักและผลไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องแต่งเรือน เป็นต้น ส่วนสินค้าที่ไทยส่งออกไปกลุ่มนี้ซึ่งมีมูลค่าสูงและนำเข้าจากกลุ่มนี้ด้วย ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม รองเท้า และแร่ เป็นต้น

สำหรับการค้าไทยกับประเทศคู่ค้าที่เป็นตลาดดั้งเดิมและเป็นตลาดรอง พบว่าการค้าไทยกับกลุ่มประเทศออสเตรเลียขาดดุลมาโดยตลอด เช่นในปี 2532 การค้าไทยกับกลุ่มนี้ขาดดุลเท่ากับ 4,491 ล้านบาท ส่วนแคนาดาเป็นตลาดที่ไทยขาดดุลการค้าเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นในปี 2529-2531 ที่ดุลการค้าไทยกับแคนาดาเกินดุลสำหรับในปี 2532 ไทยขาดดุลการค้ากับแคนาดาเท่ากับ 1,259 ล้านบาท

ส่วนการค้าไทยกับประเทศคู่ค้าที่เป็นตลาดใหม่ เช่น กลุ่มประเทศอินโดจีน และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกนั้น พบว่าการค้าไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนมีการเกินดุลมาตลอด ยกเว้นในปี 2532 ไทยเริ่มขาดดุลการค้ากับกลุ่มนี้เท่ากับ 494 ล้านบาท ส่วนการค้าไทยกับกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกมักขาดดุลการค้าเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นในปี 2523-2525 ที่การค้าไทยกับกลุ่มนี้เกินดุล

ตาราง 1.1 มูลค่าการส่งออกของประเทศไทย พ.ศ. 2504-2532

พ.ศ.		มูลค่าการส่งออก			มูลค่าการส่งออก			อัตราการค้าชายแดน		
		การส่งออก			ร้อยละ			ของมูลค่าส่งออก		
		(ล้านบาท)			ของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ			(ร้อยละ)		
		สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ
พ.ศ. 2504	พ.ศ. 2504	9997.00	1326.78	11323.78	15.66	2.08	17.74	16.10	27.84	18.59
พ.ศ. 2505	พ.ศ. 2505	9529.00	1628.64	11157.64	13.76	2.35	16.11	-4.68	22.75	-1.47
พ.ศ. 2506	พ.ศ. 2506	9676.00	1854.76	11530.76	13.10	2.51	15.62	1.54	13.85	3.34
พ.ศ. 2507	พ.ศ. 2507	12339.00	2271.56	14610.56	15.21	2.80	18.01	27.52	22.47	26.71
พ.ศ. 2508	พ.ศ. 2508	12941.00	3270.31	16211.31	14.14	3.57	17.71	4.68	43.97	10.96
พ.ศ. 2509	พ.ศ. 2509	14310.00	6198.40	20508.40	13.12	5.68	18.80	10.58	89.54	26.51
เฉลี่ย	2504-2509	11465.33	2758.41	14223.74	14.08	3.39	17.46	9.32	36.74	14.11
พ.ศ. 2510	พ.ศ. 2510	14166.00	8103.75	22569.75	12.11	7.18	19.29	-1.01	35.58	10.05
พ.ศ. 2511	พ.ศ. 2511	13679.00	9258.70	22937.70	10.88	7.36	18.24	-3.44	10.17	1.63
พ.ศ. 2512	พ.ศ. 2512	14722.00	9398.84	24120.84	10.64	6.79	17.43	7.62	1.51	5.16
พ.ศ. 2513	พ.ศ. 2513	14772.00	10094.80	24866.80	10.02	6.85	16.87	0.34	7.40	3.09
พ.ศ. 2514	พ.ศ. 2514	17281.00	9899.60	27180.60	11.26	6.45	17.72	16.98	-1.93	9.39
เฉลี่ย	2510-2514	14924.00	9411.14	24335.14	10.94	6.90	17.84	4.10	10.55	5.85
พ.ศ. 2515	พ.ศ. 2515	22491.00	11322.70	33813.70	13.22	6.66	19.88	30.15	14.38	24.40
พ.ศ. 2516	พ.ศ. 2516	32226.00	12723.10	44949.10	14.51	5.73	20.24	43.28	12.37	32.93
พ.ศ. 2517	พ.ศ. 2517	50325.00	15634.20	65959.20	18.02	5.60	23.62	56.16	22.83	46.74
พ.ศ. 2518	พ.ศ. 2518	18438.00	16551.60	34989.60	15.97	5.46	21.43	-3.75	5.87	-1.17
พ.ศ. 2519	พ.ศ. 2519	60797.00	13993.30	74790.30	17.55	4.04	21.58	25.52	-15.46	15.08
เฉลี่ย	2515-2519	42855.40	14044.98	56900.38	16.22	5.32	21.53	30.27	8.01	23.54

ตาราง 1.1 มูลค่าการส่งออกของประเทศไทย พ.ศ. 2504-2532

พ.ศ.	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	มูลค่าการส่งออก ร้อยละ ของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ						อัตราการขยายตัว ของมูลค่าส่งออก (ร้อยละ)		
		สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ
พหุพัฒนา	2520	71198.00	14771.70	85969.70	17.64	3.66	21.30	17.11	5.56	14.95
ฉบับที่ 4	2521	83065.00	22123.90	105188.90	17.01	4.53	21.55	16.67	49.77	22.36
	2522	108179.00	29163.60	137342.60	19.36	5.22	24.58	30.23	31.82	30.57
	2523	133197.00	43528.80	176725.80	20.23	6.61	26.84	23.13	49.26	28.68
	2524	152821.00	51399.00	204220.00	20.10	6.76	26.86	14.73	18.08	15.56
เฉลี่ย	2520-2524	109692.00	32197.40	141889.40	19.11	5.61	24.73	20.37	30.90	22.42
พหุพัฒนา	2525	159728.00	59269.00	218997.00	19.48	7.23	26.71	4.52	15.31	7.24
ฉบับที่ 5	2526	146472.00	67136.60	213608.60	16.09	7.38	23.47	-8.30	13.27	-2.46
	2527	175238.00	72741.60	247979.60	18.00	7.47	25.48	19.64	8.35	16.09
	2528	193366.00	85879.60	279245.60	19.06	8.47	27.53	10.34	18.06	12.61
	2529	233383.00	87664.50	321047.50	21.31	8.00	29.31	20.69	2.08	14.97
เฉลี่ย	2525-2529	181637.40	74538.26	256175.66	18.87	7.74	26.61	9.38	11.41	9.69
พหุพัฒนา	2530	299853.00	107187.10	407040.10	23.93	8.55	32.48	28.48	22.27	26.79
ฉบับที่ 6	2531	403570.00	150337.30	553907.30	26.78	9.98	36.76	34.59	40.26	36.08
	2532	515745.00	182619.40	698364.40	28.80	10.20	39.00	27.80	21.47	26.08
เฉลี่ย	2530-2532	406389.33	146714.60	553103.93	26.79	9.67	36.46	30.29	28.00	29.65

หมายเหตุ : ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ เป็นราคาปัจจุบัน

ที่มา : สภาพัฒนาการค้าต่างประเทศ, 2533, สภาพัฒนาการค้าต่างประเทศไทยครบรอบ 35 ปี

ตาราง 1.2 มูลค่าการนำเข้าของประเทศไทย พ.ศ. 2504-2532

พ.ศ.		มูลค่า การนำเข้า (ล้านบาท)			มูลค่าการนำเข้า ร้อยละ ของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ			อัตราการขยายตัว ของมูลค่านำเข้า (ร้อยละ)		
		สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ
พหุพัฒนา ฉบับที่ 1	2504	10287.00	2021.76	12308.76	16.11	3.17	19.28	6.90	7.25	6.96
	2505	11504.00	2234.16	13738.16	16.61	3.23	19.84	11.83	10.51	11.61
	2506	12803.00	2417.44	15220.44	17.34	3.27	20.61	11.29	8.20	10.79
	2507	14253.00	2938.44	17191.44	17.57	3.62	21.19	11.33	21.55	12.95
	2508	15433.00	3332.80	18765.80	16.86	3.64	20.50	8.28	13.42	9.16
	2509	18504.00	3910.40	22414.40	16.96	3.58	20.55	19.90	17.33	19.44
เฉลี่ย	2504-2509	13797.33	2809.17	16606.50	16.94	3.45	20.39	11.59	13.04	11.82
พหุพัฒนา ฉบับที่ 2	2510	22187.00	4668.75	26855.75	18.96	3.99	22.95	19.90	19.39	19.81
	2511	24103.00	5434.00	29537.00	19.17	4.32	23.49	8.64	16.39	9.99
	2512	26891.00	5981.08	32872.08	19.43	4.32	23.76	11.57	10.07	11.29
	2513	27009.00	4058.60	31067.60	18.33	2.75	21.08	0.44	-32.14	-5.49
	2514	26794.00	4495.50	31289.50	17.46	2.93	20.40	-0.80	10.76	0.71
เฉลี่ย	2510-2514	25396.80	4927.59	30324.39	18.62	3.61	22.23	7.95	4.89	7.26
พหุพัฒนา ฉบับที่ 3	2515	30875.00	4739.70	35614.70	18.15	2.79	20.94	15.23	5.43	13.82
	2516	42184.00	5886.70	48070.70	18.99	2.65	21.64	36.63	24.20	34.97
	2517	64044.00	8033.50	72077.50	22.94	2.88	25.82	51.82	36.47	49.94
	2518	66835.00	10390.80	77225.80	22.03	3.43	25.45	4.36	29.34	7.14
	2519	72877.00	12350.80	85227.80	21.03	3.56	24.60	9.04	18.86	10.36
เฉลี่ย	2515-2519	55363.00	8280.30	63643.30	20.95	3.13	24.08	23.42	22.86	23.25

ตาราง 1.2 มูลค่าการนำเข้าของประเทศไทย พ.ศ. 2504-2532

พ.ศ.	มูลค่า การนำเข้า (ล้านบาท)				มูลค่าการนำเข้า ร้อยละ ของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ			อัตราการขยายตัว ของมูลค่านำเข้า (ร้อยละ)		
	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	
พพพพพ ฉบับที่ 4	2520	94177.00	12366.50	106543.50	23.34	3.06	26.40	29.23	0.13	25.01
	2521	108899.00	17844.80	126743.80	22.31	3.66	25.96	15.63	44.30	18.96
	2522	146161.00	25925.70	172086.70	26.15	4.64	30.79	34.22	45.28	35.78
	2523	188686.00	32383.90	221069.90	28.65	4.92	33.57	29.09	24.91	28.46
	2524	216746.00	45356.60	262102.60	28.51	5.97	34.48	14.87	40.06	19.56
เฉลี่ย	2520-2524	150933.80	26775.50	177709.30	26.30	4.67	30.97	24.61	30.94	25.35
พพพพพ ฉบับที่ 5	2525	196616.00	50474.00	247090.00	23.98	6.16	30.13	-9.29	11.28	-5.73
	2526	236609.00	50561.80	287170.80	26.00	5.56	31.56	20.34	0.17	16.22
	2527	245155.00	57542.80	302697.80	25.19	5.91	31.10	3.61	13.81	5.41
	2528	251169.00	70627.00	321796.00	24.76	6.96	31.72	2.45	22.74	6.31
	2529	241358.00	72694.90	314052.90	22.03	6.64	28.67	-3.91	2.93	-2.41
เฉลี่ย	2525-2529	234181.40	60380.10	294561.50	24.33	6.27	30.60	2.64	10.19	3.96
พพพพพ ฉบับที่ 6	2530	334209.00	78473.70	412682.70	26.67	6.26	32.93	38.47	7.95	31.41
	2531	513114.00	95960.70	609074.70	34.05	6.37	40.42	53.53	22.28	47.59
	2532	656428.00	111469.80	767897.80	36.66	6.22	42.88	27.93	16.16	26.08
เฉลี่ย	2530-2532	501250.33	95301.40	596551.73	33.04	6.28	39.33	39.98	15.47	35.02

หมายเหตุ : ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ เป็นราคาปัจจุบัน

ที่มา : สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย 2533. สภาพัฒนาการคลังแห่งประเทศไทย 35 ปี

	พ.ศ.	ผลการดำเนินงาน			ผลการดำเนินงาน		
		(ล้านบาท)			ของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ		
		สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ
แผนพัฒนา	2504	-290.00	-694.98	-984.98	-0.45	-1.09	-1.54
ฉบับที่ 1	2505	-1975.00	-605.52	-2580.52	-2.85	-0.87	-3.73
	2506	-3127.00	-562.68	-3689.68	-4.24	-0.76	-5.00
	2507	-1914.00	-666.88	-2580.88	-2.36	-0.82	-3.18
	2508	-2492.00	-62.49	-2554.49	-2.72	-0.07	-2.79
	2509	-4194.00	2288.00	-1906.00	-3.84	2.10	-1.75
เฉลี่ย	2504-2509	-2332.00	-50.76	-2382.76	-2.86	-0.06	-2.93
แผนพัฒนา	2510	-8021.00	3735.00	-4286.00	-6.86	3.19	-3.66
ฉบับที่ 2	2511	-10424.00	3824.70	-6599.30	-8.29	3.04	-5.25
	2512	-12169.00	3417.76	-8751.24	-8.79	2.47	-6.32
	2513	-12237.00	6036.20	-6200.80	-8.30	4.10	-4.21
	2514	-9513.00	5404.10	-4108.90	-6.20	3.52	-2.68
เฉลี่ย	2510-2514	-10472.80	4483.55	-5989.25	-7.68	3.29	-4.39
แผนพัฒนา	2515	-8384.00	6583.00	-1801.00	-4.93	3.87	-1.06
ฉบับที่ 3	2516	-9958.00	6836.40	-3121.60	-4.48	3.08	-1.41
	2517	-13719.00	7600.70	-6118.30	-4.91	2.72	-2.19
	2518	-18397.00	8160.80	-10236.20	-6.07	2.93	-4.02
	2519	-12080.00	1642.50	-10437.50	-3.49	0.47	-3.01
เฉลี่ย	2515-2519	-12507.60	5764.68	-6742.92	-4.73	2.18	-2.55

พ.ศ.	ผลการค้า			ผลการค้า			
	(ล้านบาท)			ร้อยละ			
		สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ	สินค้า	บริการ	สินค้าและบริการ
แผนพัฒนา	2520	-22979.00	2405.20	-20573.80	-5.69	0.60	-5.10
ฉบับที่ 4	2521	-25834.00	4279.10	-21554.90	-5.29	0.88	-4.41
	2522	-37982.00	3237.90	-34744.10	-6.80	0.58	-6.22
	2523	-55489.00	11144.90	-44344.10	-8.43	1.69	-6.73
	2524	-63925.00	6042.40	-57882.60	-8.41	0.79	-7.61
เฉลี่ย	2520-2524	-41241.80	5421.90	-35819.90	-7.19	0.94	-6.24
แผนพัฒนา	2525	-36888.00	8795.00	-28093.00	-4.50	1.07	-3.43
ฉบับที่ 5	2526	-90137.00	16574.80	-73562.20	-9.90	1.82	-8.08
	2527	-69917.00	15198.80	-54718.20	-7.18	1.56	-5.62
	2528	-57803.00	15252.60	-42550.40	-5.70	1.50	-4.19
	2529	-7975.00	14969.60	6994.60	-0.73	1.37	0.64
เฉลี่ย	2525-2529	-52544.00	14158.16	-38385.84	-5.46	1.47	-3.99
แผนพัฒนา	2530	-34356.00	28713.40	-5642.60	-2.74	2.29	-0.45
ฉบับที่ 6	2531	-109544.00	54376.60	-55167.40	-7.27	3.61	-3.66
	2532	-140683.00	71149.60	-69533.40	-7.86	3.97	-3.88
เฉลี่ย	2530-2532	-94861.00	51413.20	-43447.80	-6.25	3.39	-2.86

หมายเหตุ : ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ เป็นราคาปัจจุบัน

ที่มา : สภาพัฒนาการคำนวณประเทศไทย 2533. สภาพัฒนาการคำนวณประเทศไทยครบรอบ 35 ปี

ปี	มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ												มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ												การค้าระหว่างประเทศ						
	การส่งออก						การนำเข้า						การส่งออก						การนำเข้า						การส่งออก			การนำเข้า			
	(ร้อยล้านบาท)						(ร้อยล้านบาท)						(ร้อยล้านบาท)						(ร้อยล้านบาท)						(ร้อยล้านบาท)			(ร้อยล้านบาท)			
	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
รวม	6.3	6.1	7.1	7.1	8.8	11.7	15.8	5.5	10.3	10.5	9.2	9.2	13.0	17.9	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
พาณิชย์	11.5	14.1	16.4	15.3	13.9	17.9	20.3	12.5	13.2	14.1	12.2	12.8	12.5	15.6	3.7	0.8	0.9	0.8	0.7	0.5	0.8	0.7	0.8	0.7	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.4	0.4
อุตสาหกรรม	22.3	21.1	21.9	19.6	14.8	17.2	19.7	16.3	16.3	15.9	12.1	12.4	14.5	15.7	1.3	1.3	1.2	1.0	0.7	0.7	0.7	0.9	0.9	0.7	0.6	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	-2.1
บริการ	5.0	4.9	5.4	4.5	4.5	5.5	7.1	3.2	3.0	3.4	5.5	5.4	7.1	8.2	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.3	0.5	0.5	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	-1.7
สินค้า	20.3	21.3	24.1	22.3	22.5	23.6	29.2	28.2	28.6	26.3	21.5	22.5	22.6	43.8	1.2	1.3	1.3	1.3	1.1	1.2	1.3	1.6	1.5	1.5	1.4	1.2	1.3	1.6	4.7	7.3	7.0
สินค้า	138.3	146.3	170.0	175.9	210.3	229.1	254.3	131.3	125.3	134.3	120.5	127.6	145.0	187.3	3.0	3.7	3.5	3.7	10.6	3.3	9.3	7.3	7.2	7.2	6.3	6.2	5.1	6.6	11.4	5.3	4.9
การพาณิชย์	21.5	24.1	29.2	28.3	34.7	47.2	59.7	21.3	26.2	30.6	31.1	31.5	40.3	51.8	1.3	1.3	1.3	1.7	1.7	2.0	2.3	1.3	1.3	1.6	1.7	1.3	1.7	1.3	1.3	27.2	14.7
อุตสาหกรรม	21.0	22.0	25.2	20.2	35.4	48.5	63.2	23.6	24.0	28.6	29.7	35.4	48.5	52.9	1.2	1.3	1.6	1.7	1.8	2.1	2.3	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.0	2.3	9.5	12.3	8.3
บริการ	21.3	22.2	24.3	21.3	31.1	39.5	47.4	19.0	21.4	26.2	42.5	43.2	43.4	55.3	1.3	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.1	1.2	1.4	2.2	2.1	1.3	2.0	5.5	11.9	7.5
สินค้า	3.4	3.7	3.4	10.3	11.7	12.3	14.5	14.1	13.5	15.0	14.6	16.3	19.7	22.6	0.5	0.5	0.5	0.5	0.6	0.5	0.5	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	2.7	1.7
บริการ	212.3	219.1	216.0	212.1	217.2	222.5	214.3	214.9	228.0	238.2	261.6	287.1	321.4	459.7	12.2	11.3	12.1	11.3	10.0	10.3	11.7	14.1	15.3	18.2	19.3	18.3	17.5	16.5	5.4	1.2	1.5
การค้า	52.5	52.4	54.3	47.5	39.3	32.3	31.4	55.1	60.5	73.2	81.5	85.1	92.5	112.2	4.3	4.3	4.5	4.8	4.5	4.0	4.1	3.1	3.5	3.9	4.3	4.1	3.3	4.0	5.4	5.4	3.6
การค้า	176.4	166.7	171.0	164.6	177.9	190.2	182.9	159.8	168.0	165.6	174.1	172.6	168.9	247.0	10.2	10.0	9.6	10.2	12.2	12.5	12.0	9.6	9.7	9.2	8.4	9.3	9.4	8.9	7.2	4.5	5.3
การค้า	97.2	91.4	94.3	101.1	106.9	121.1	145.1	99.7	99.2	105.7	109.1	125.3	154.4	193.5	5.6	5.4	5.2	5.6	5.4	5.6	5.4	5.5	5.7	5.7	5.8	6.1	6.4	6.8	4.8	3.1	1.4
การค้า	32.5	31.3	33.2	27.3	24.3	142.1	151.7	115.6	109.3	103.6	107.6	129.4	157.5	195.7	5.3	5.4	5.2	5.4	5.2	6.1	6.3	6.4	5.0	5.6	5.7	5.3	6.5	6.3	3.5	3.4	4.3
การค้า	58.2	55.7	55.9	58.2	59.4	92.3	102.2	62.6	61.5	62.1	35.3	35.3	31.3	39.7	2.8	2.9	2.7	2.5	1.0	1.0	1.5	1.5	2.5	2.3	2.5	2.7	2.8	2.6	8.0	4.7	4.4
การค้า	22.0	20.7	22.7	22.3	22.5	25.3	25.3	24.2	19.4	22.7	25.9	26.1	29.3	33.2	1.3	1.3	1.3	1.3	1.1	1.1	0.9	1.2	1.1	1.2	1.4	1.3	1.2	1.1	5.5	5.3	0.9
รวม (%)	1723.5	1631.9	1783.3	1804.1	1990.6	2142.1	2334.1	1832.3	1742.2	1862.3	1775.3	2056.1	2465.3	2787.2	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ : (1) SMITHSONIAN World Bank, 1990 World Development Report 1990, June 1990, Washington, D.C.

(2) International Monetary Fund, 1999.

International Financial Statistics Yearbook, 1999, Washington, D.C.

ตาราง 1.5 สัดส่วนและอัตราการขยายตัวของโครงสร้างสินค้าออกที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2528-2532

หน่วย: ร้อยละ

ประเภท	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	โลก					โลก				
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532	
รวมมูลค่าส่งออกทั้งหมด				100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	19.58	29.68	34.59	27.8	
				(193366)	(231225)	(299853)	(403570)	(515848)					
เกษตรกรรม (63 รายการ)				43.13	40.57	33.73	30.86	28.37	12.49	7.81	23.14	17.5	
ภาคการเกษตร (41 รายการ)				36.24	32.07	25.75	24.23	21.49	5.81	4.12	26.65	13.3	
ข้าว				11.65	8.79	7.57	8.59	8.81	-9.81	11.76	52.74	31.1	
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง				7.74	8.25	6.89	5.40	4.64	27.52	8.25	5.19	9.76	
ยางพารา				7.02	6.54	6.85	6.74	5.12	11.42	35.88	32.38	-2.7	
ข้าวโพด													
ข้าวโพด				3.94	3.97	1.29	0.94	0.79	20.60	-57.86	-1.46	7.26	
รำข้าวโพด				0.05	0.04	0.02	0.02	0.01	-6.92	-27.35	7.22	-31.1	
ใบชาสด				0.82	0.64	0.43	0.33	0.27	-5.94	-13.50	5.04	3.1	
ชา				0.25	0.19	0.09	0.10	0.07	-10.22	-35.18	43.90	-8.25	
ชาเขียว				1.18	0.63	0.51	0.42	0.22	-36.00	3.82	10.61	-31.75	
ดอกไม้และดอกกล้วยไม้สด				0.25	0.17	0.14	0.13	0.10	-20.99	5.93	26.05	-1.76	
ดอกไม้แห้ง				0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	12.08	124.46	36.30	33.41	
ผัก													
พริกสดแช่เย็น				0.09	0.06	0.06	0.09	0.10	-20.48	36.28	100.45	37.71	
พริกแห้งทั้งต้นหรือพริกแห้งแตก				0.04	0.05	0.03	0.02	0.02	50.28	-14.16	-37.51	20.99	
พริกแห้งที่ทำความสะอาดแล้ว				0.15	0.19	0.19	0.14	0.12	52.98	26.36	2.59	3.37	
ผลไม้													
ผลไม้สด แช่เย็นหรือแช่แข็ง				0.32	0.32	0.20	0.19	0.15	20.72	-18.38	27.19	2.50	
สับปะรดแช่แข็ง				0.12	0.09	0.07	0.05	0.05	-13.30	9.21	-7.28	14.19	
เมล็ดพันธุ์ พืชผลไม้				0.02	0.02	0.04	0.03	0.06	5.45	157.93	26.10	113.90	
กาแฟ													
กาแฟดิบ				0.46	0.74	0.36	0.30	0.37	95.04	-36.71	11.14	56.13	
พริกไทย				0.07	0.09	0.06	0.02	0.03	53.51	-18.69	-49.61	52.70	

ประเภท	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	โลก					โลก				
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532	2532
อุตสาหกรรม (170 รายการ)	กลา	ผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์ (8 รายการ)	1.41	2.07	1.92	1.47	1.35	76.33	19.88	2.98	17.22	
			เนื้อและส่วนต่างๆของ	0.01	0.01	0.03	0.01	0.01	98.40	196.07	-62.15	-13.87	
			ของสัตว์ป่าน										
			ไก่สดแช่เย็น แช่เย็นจนแข็ง	0.76	1.35	1.34	1.21	1.14	112.61	28.79	21.92	20.36	
			เนื้อและส่วนต่างๆของสัตว์ปีกแช่แข็ง	0.13	0.19	0.20	0.03	0.03	81.04	36.51	-78.51	17.17	
			(นอกจากตับ)										
			หนังดิบและหนังเพื่อรีด	0.12	0.15	0.08	0.04	0.02	51.28	-28.25	-32.31	-11.71	
			ประมง (14 รายการ)	5.48	6.42	6.06	5.16	5.53	40.25	22.33	14.65	37.00	
			ปลา										
			ปลาที่มีชีวิต	0.02	0.02	0.03	0.04	0.03	22.13	64.60	71.72	14.71	
			ปลาสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง (นอกจากเนื้อปลา)	0.61	0.69	0.57	0.32	0.33	35.96	7.54	-25.37	34.57	
			เนื้อปลาสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	0.10	0.25	0.26	0.47	0.40	192.03	31.94	145.33	9.40	
			ปลาแห้ง ปลาหมึก	0.08	0.07	0.09	0.11	0.08	15.17	54.70	66.60	-2.83	
			ปลาป่น	0.31	0.26	0.23	0.19	0.07	-0.49	13.52	14.70	-50.63	
อุตสาหกรรม (170 รายการ)	กลา	ผลิตภัณฑ์	ปลาหมึก										
			ปลาหมึกแห้ง	0.54	0.49	0.47	0.39	0.29	9.51	22.49	12.06	-4.12	
			ปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	1.10	1.63	1.39	0.96	1.02	77.30	10.75	-6.59	34.64	
			กุ้ง										
			กุ้งแห้ง	0.09	0.09	0.07	0.07	0.04	19.77	11.92	19.78	-15.64	
			กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	1.78	1.90	1.92	2.40	3.11	27.67	30.92	68.75	65.53	
			ปู										
			ปูสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	10.32	230.30	74.42	-35.42	
			อุตสาหกรรม (170 รายการ)	48.31	53.64	61.38	63.79	64.45	32.76	48.41	39.86	29.16	
			อาหาร										
			ผลิตภัณฑ์จากพืช										
			น้ำตาล	3.23	3.14	2.86	2.39	3.73	16.40	17.90	12.72	99.13	
			ของปรุงรรมซึ่งมีน้ำตาลใช้ในการเลือกสินค้า	0.04	0.05	0.05	0.62	0.62	42.84	31.45	1575.03	27.83	

ประเทศ	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	คำสินค้า	โลก					โลก			
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532
ผลิตภัณฑ์จากอัญมณี												
			ขนนก เพสดี เค็ก	0.10	0.10	0.09	0.09	0.09	13.63	21.69	26.53	38.62
ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง												
			อาหารทะเลกระป๋อง	3.80	4.73	4.41	4.98	4.01	48.78	20.99	51.89	3.06
			สับปะรดกระป๋อง	1.70	1.38	1.24	1.16	0.85	-3.28	17.13	25.40	-5.89
			ลาไธยกะป๋อง	0.02	0.04	0.02	0.06	0.02	151.83	-24.11	250.87	-56.01
			เงาะลอยแก้วสอค่าสับปะรด	0.01	0.02	0.02	0.02	0.02	40.74	35.94	31.47	25.43
			มะม่วงกระป๋อง	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01	150.83	51.40	56.36	32.92
			ผลไม้อื่น ๆ กระป๋อง	0.04	0.07	0.07	0.08	0.06	76.47	36.83	63.56	-14.79
เกษตรกรรม												
ผลิตภัณฑ์ยาง												
			ผลิตภัณฑ์ยาง	0.64	0.79	0.93	1.11	1.07	46.38	53.70	60.93	22.95
ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง												
			หนังโค หนังกระบือฟอก	0.23	0.23	0.42	0.41	0.25	17.60	138.66	31.10	-21.66
			หนังงู	0.04	0.02	0.04	0.02	0.02	-34.96	152.52	-47.38	25.79
			เข็มขัดหนัง	0.01	0.01	0.02	0.03	0.03	12.96	118.85	71.43	22.18
			ของอื่นๆ ที่ทำด้วยหนังหรือหนังอัด	0.40	0.51	0.58	0.46	0.47	52.12	47.66	6.66	29.45
รองเท้า												
			รองเท้า	1.22	1.38	1.97	2.39	2.62	34.52	85.72	63.27	40.04
ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องเรือน												
			หมอนไม้เบเนซ	0.25	0.19	0.13	0.10	0.09	-11.75	-7.67	1.37	10.45
			ไม้สักแปรรูป	0.13	0.21	0.15	0.11	0.08	87.28	-7.53	0.12	-9.35
			ไม้ยางแปรรูป	0.01	0.02	0.06	0.04	0.02	334.35	295.97	-21.10	-34.95
			ไม้อัด	0.00	0.02	0.21	0.11	0.04	846.84	1249.37	-29.04	-54.41
			กรอบไม้สำหรับรูปภาพ รูปถ่าย กระดาษเงา	0.05	0.05	0.09	0.10	0.13	22.54	117.49	59.62	61.61
			หีบ กล่อง ตู้ทรงกระบอก ทำด้วยไม้	0.01	0.01	0.01	0.03	0.03	2.29	55.55	295.58	36.03
			ของอื่น ๆ ทำด้วยไม้	0.08	0.06	0.06	0.06	0.10	-6.04	24.49	36.47	110.40

ประเภท	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	โลก					โลก			
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532
ผลิตภัณฑ์กระแส			เครื่องประกอบอาคารด้วยไม้ทำขึ้น	0.17	0.17	0.20	0.12	0.09	18.15	56.99	-23.39	3.61
			การก่อสร้าง									
			เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารในครัวด้วยไม้	0.28	0.27	0.31	0.20	0.16	13.71	51.13	-11.62	2.27
			เครื่องประดับด้วยไม้	0.11	0.16	0.18	0.11	0.10	72.86	47.57	-19.86	12.88
			ถ่านไม้	0.04	0.03	0.02	0.01	0.01	-20.09	6.89	-18.09	13.14
			เครื่องจักสานเครื่องสาน	0.03	0.04	0.05	0.03	0.02	78.60	43.24	-15.14	3.51
			เฟอร์นิเจอร์ชิ้นส่วน	0.68	0.81	1.13	1.48	1.28	41.70	81.31	76.35	10.94
			ผลิตภัณฑ์กระแส									
			เชือกหนังกระดาษประเภทฟิล์มพลาสติก	0.03	0.10	0.06	0.05	0.10	347.80	-19.46	12.11	145.79
			(นอกจากนี้คือกระดาษ)									
			กระดาษรีดหน้า	0.02	0.01	0.01	0.00	0.01	-36.73	-25.78	-22.09	125.48
			หีบ กล่อง ของ ภาชนะด้วยกระดาษ กระดาษแข็ง	0.14	0.17	0.15	0.02	0.03	44.26	16.40	-81.92	81.14
Material-Based			กระดาษคราฟท์	0.00	0.01	0.03	0.02	0.01	931605.17	391.82	-21.73	-21.91
			กระดาษเคลือบกระดาษแข็งไม่เคลือบ	0.01	0.03	0.06	0.05	0.05	227.57	126.33	1.26	36.20
			กระดาษอนาไมซ์และกระดาษพิมพ์	0.00	0.00	0.01	0.02	0.02	275.62	326.40	101.56	23.45
			ผลิตภัณฑ์									
			อัญมณี ไข่มุก และเครื่องประดับ	4.43	5.70	6.61	5.88	5.51	54.11	50.37	19.64	19.79
			เครื่องเพชรพลอยเทียม	0.07	0.14	0.20	0.20	0.24	132.49	90.01	33.84	50.79
			สิ่งทอ									
			ผ้าฝ้าย	0.31	0.47	0.56	0.38	0.30	82.58	53.69	-8.59	0.27
			ผ้าเส้นใยประดิษฐ์รวมทั้งผ้าใยสังเคราะห์	0.80	0.79	0.63	0.55	0.35	18.06	3.34	16.52	-17.88
			ผ้าไหม	3.41	3.44	2.91	2.53	2.23	20.72	9.50	17.01	12.97
			เส้นใยสังเคราะห์ที่ยังไม่ได้ส้างพร้อม	0.16	0.08	0.08	0.08	0.30	-40.77	30.82	31.34	397.52
			ของที่ผลิตด้วยวัสดุหรือวัตถุพลาสติก	0.02	0.04	0.10	0.07	0.02	193.78	180.27	-2.70	-56.16
			เรือก	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.69	62.81	63.10	-5.12
			ผลิตภัณฑ์	0.81	0.55	0.57	0.42	0.31	-18.96	34.10	0.04	-4.58

ประเภท	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	โลก					โลก				
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532	2532
ผลิตภัณฑ์หลัก และอื่น ๆ			พ อวน	0.05	0.08	0.09	0.11	0.09	78.09	44.39	64.43	5.13	
			ถุงเท้า	0.04	0.06	0.08	0.31	0.31	62.17	65.73	155.53	26.14	
			ผ้าเช็ดหน้า	0.03	0.06	0.05	0.04	0.04	101.50	13.22	2.88	23.90	
			ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าผูกคอ	0.03	0.08	0.11	0.06	0.07	274.37	74.52	-26.70	54.66	
			เสื้อผ้าสำเร็จรูป	7.55	8.73	11.96	10.82	11.01	38.17	77.70	21.75	30.04	
			เครื่องชกทรง	0.07	0.13	0.16	0.17	0.16	116.00	53.96	44.54	22.18	
			กระสวย ถักนิตที่ทำขึ้นบรรจุของที่คล้าย	0.15	0.10	0.12	0.11	0.09	-17.82	49.51	30.26	-0.50	
			วัตถุหรือ อื่น ๆ										
			ของอื่น ๆ ที่จัดทำขึ้นถึงขั้นขั้นสำหรับคิดเสื่อ	0.03	0.04	0.05	0.04	0.05	62.08	48.05	0.56	57.15	
			รับ	0.02	0.03	0.03	0.04	0.05	46.64	23.01	85.59	78.25	
			พรมพรมพรมพรม	0.07	0.07	0.06	0.07	0.06	22.23	12.41	50.29	9.09	
			ผ้าลูกไม้ ผ้าปักเป็นแถบ ผืน	0.01	0.04	0.11	0.08	0.08	490.61	271.08	-0.11	25.92	
			ผ้าใช้กับเตียง โต๊ะห้องน้ำและห้องครัว	0.10	0.17	0.25	0.26	0.24	97.53	91.06	41.60	16.46	
			เศษของใช้ที่ทำขึ้นจากผ้าหรือเส้นใยหรือเส้นด้าย	0.14	0.02	0.02	0.03	0.04	-82.95	31.97	125.17	61.48	
			เส้นใยหรือเส้นด้ายที่ทำขึ้นเป็นรูปทรงและ	0.00	0.01	0.02	0.02	0.02	3288.05	133.97	51.24	0.28	
			หน้าตัดรูปต่างๆ										
			ลวด เกลียว เกลียว สลึง ที่คล้ายเส้นด้าย	0.02	0.02	0.03	0.03	0.03	13.84	94.96	58.62	7.25	
			ตะปู	0.01	0.03	0.06	0.02	0.03	213.66	137.96	-19.29	77.75	
			ตะปูควง สลักเกลียว	0.03	0.04	0.04	0.04	0.05	47.21	28.80	21.93	77.12	
			หลอดหรือท่อเหล็กและส่วนประกอบ	0.97	0.84	0.81	0.85	0.63	3.27	25.99	39.72	-4.55	
			โครงสร้างหรือส่วนประกอบทำด้วยอลูมิเนียม	0.13	0.08	0.08	0.13	0.26	-25.90	32.43	120.48	155.61	
			หลอดที่ทำขึ้นบรรจุยาสีหรือที่คล้ายกันทำ	0.03	0.03	0.03	0.04	0.04	27.97	54.25	45.15	44.30	
			ด้วยอลูมิเนียม										
			สิ่งประดิษฐ์ที่ทำด้วยสิ่งประดิษฐ์	0.23	0.23	0.13	0.10	0.14	17.77	-27.68	3.12	79.36	

ประเภท	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	โลก					โลก				
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532	
		ผลิตภัณฑ์เคมีและปิโตรเคมี	ชิ้น ส้อม พลาสติก คม คีม คีมคีม น้ำตาลและเครื่องครัวหรือเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร	0.05	0.05	0.04	0.04	0.04	26.15	-0.49	45.55	10.73	
			รูปหล่อขนาดเล็กและเครื่องประดับทำด้วยโลหะสามัญ	0.03	0.05	0.07	0.06	0.05	136.57	69.79	11.44	10.24	
			คลือบสีและส่วนประกอบ	0.90	0.39	0.83	0.87	0.79	-47.99	174.24	41.44	15.29	
			เครื่องจักรและขีปนาวุธอื่น ๆ	-	-	0.00	0.12	0.21	n.a.	n.a.	54493211.95	117.64	
			เคมีภัณฑ์	0.35	0.41	0.43	0.31	0.27	42.58	36.65	-3.91	9.70	
			หัวน้ำมันหอม	0.05	0.06	0.06	0.07	0.05	47.30	25.13	58.15	-5.16	
			สิ่งปรุงแต่งที่ใช้เสริมความงามและบำรุงรักษาผิว	0.03	0.03	0.04	0.04	0.05	-10.95	82.95	43.72	59.30	
			สบู่และสบูยา	0.01	0.02	0.05	0.03	0.03	115.58	168.56	-13.50	30.80	
			น้ำมันชนิดเจี	0.19	0.12	0.21	0.15	0.25	-20.91	124.16	-7.19	118.62	
			โพลิเอทิลีนและโพลิพรอส	0.00	0.04	0.04	0.07	0.05	2186.81	52.79	112.04	5.07	
		ผลิตภัณฑ์พลาสติก	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	1.05	1.15	1.22	1.37	1.48	30.84	37.97	51.63	37.90	
			ผลิตภัณฑ์แก้ว	แก้วที่ได้จากการหล่อ ริด ดึง เป่าเป็นแผ่นบาง	0.23	0.15	0.09	0.04	0.02	-21.33	-17.96	-36.92	-42.43
		ผลิตภัณฑ์พลาสติก	กระจกนิรภัย	0.02	0.04	0.07	0.06	0.04	120.35	118.80	15.95	-16.11	
			ขวดแก้ว กระป๋องแก้ว	0.01	0.04	0.04	0.06	0.04	387.97	45.93	80.03	-18.81	
			เครื่องแก้วใช้บนโต๊ะอาหารในครัว	0.04	0.05	0.07	0.10	0.09	35.35	103.65	83.30	15.47	
			ในท้องถิ่น ในสำนักงาน										
			ผลิตภัณฑ์เซรามิก	กระเบื้องเซรามิกปูพื้น	0.16	0.22	0.22	0.22	0.23	64.79	29.53	33.52	30.61
				เครื่องใช้เซรามิก	0.04	0.04	0.05	0.07	0.08	23.55	65.34	105.12	40.80

ประเทศ	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	โลก					โลก				
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532	
			เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า										
			และอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือ										
			เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและส่วนประกอบ	0.10	0.14	0.24	0.29	0.41	62.46	124.68	65.09	76.66	
			เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับติดต่อ	0.05	0.03	0.04	0.16	0.32	-17.29	42.12	502.06	152.22	
			ป้องกันวงจรไฟฟ้าและส่วนประกอบ										
			หลอดไฟฟ้าแบบมีไส้หรือแบบ	0.03	0.03	0.05	0.09	0.05	52.45	105.54	119.92	-26.67	
			ตัวสวิตช์และส่วนประกอบ										
			ส่วนประกอบเครื่องจักรกลและเครื่อง	1.05	1.54	2.02	0.36	0.02	75.70	70.07	-76.10	-93.37	
			อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ทำงานเป็นเอกเทศ										
			ส่วนประกอบในทางไฟฟ้าของเครื่องจักร	0.02	0.00	0.06	1.91	0.45	-78.96	2765.92	3964.48	-70.15	
			หรืออุปกรณ์ที่มีได้ระบุไว้ในข้อ										
			เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ	0.04	0.05	0.07	0.67	2.22	44.96	79.42	1254.21	325.54	
			ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้สำหรับ	0.71	0.61	1.26	2.58	3.00	2.39	167.56	175.64	48.57	
			เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องประมวลผลและ										
			เครื่องจักรสำนักงานอื่นๆ										
			เครื่องขนส่งและอุปกรณ์										
			การขนส่ง										
			ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของรถยนต์	0.16	0.15	0.18	0.17	0.15	9.55	61.44	25.36	11.53	
			ลูกสูบ ฝาสูบและส่วนประกอบ	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	11.45	59.36	42.71	4.34	
			ลูกสูบของเครื่องยนต์										
			รถยนต์นั่งและจักรยานยนต์	0.00	0.00	0.02	0.50	0.26	244.12	1155.41	2695.73	-33.70	
			คอมเพรสเซอร์	-	0.00	0.00	0.11	0.24	-	463.87	165169.79	191.60	
			เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน										
			พัดลม	0.02	0.07	0.16	0.23	0.34	444.43	170.11	101.38	87.68	
			เครื่องทำน้ำร้อนและเครื่องใช้อื่นๆ	0.00	0.01	0.05	0.39	0.63	154.80	789.94	916.80	107.64	
			ที่ทำความร้อนด้วยไฟฟ้า										
			ลำโพงขยายเสียง	0.00	0.01	0.07	0.07	0.11	2741.48	758.17	22.92	110.66	

			โลก					โลก				
พ	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532
			เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องรับวิทยุและส่วนประกอบ	0.05	0.04	0.06	0.11	0.55	-15.20	109.37	160.88	514.11
			เครื่องปรับอากาศ	0.10	0.07	0.11	0.18	0.16	-11.94	105.47	105.90	16.00
			ตู้เย็น ตู้แช่ และอุปกรณ์	0.01	0.03	0.07	0.18	0.20	138.04	206.41	268.54	45.76
			ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องเล่นแผ่นเสียงและวีดีโอ	0.00	0.00	0.00	0.27	0.72	-74.45	269.70	16353.64	236.36
			สายไฟฟ้า สายเคเบิลที่มีฉนวนและฉนวนไฟฟ้าอื่นที่มีฉนวน	0.10	0.34	0.29	0.47	0.69	309.99	10.76	120.18	86.29
			เครื่องประตูปิดคอมโพสิตและส่วนประกอบ	0.02	0.01	0.01	0.14	0.56	9.51	8.13	1452.11	433.18
		ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน										
			ตัวเก็บประจุไฟฟ้าและส่วนประกอบ	0.03	0.04	0.04	0.04	0.07	34.84	33.89	61.94	94.57
			แผงวงจรและส่วนประกอบ	4.52	5.32	5.35	4.67	3.57	40.76	30.32	17.60	-2.28
		เครื่องมือสื่อสาร										
		โทรคมนาคมและข้อมูล										
			เครื่องรับโทรศัพท์	0.00	0.01	0.02	0.04	0.15	17293.72	196.06	203.14	393.74
		ของเล่น										
		เครื่องกีฬา										
			เครื่องกีฬาร่ม	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	411.44	149.67	72.25	-25.73
			เครื่องกีฬาทางน้ำ	0.00	0.00	0.00	0.01	0.03	-37.12	260.81	2024.86	526.37
			เครื่องกีฬากลางแจ้ง	0.03	0.03	0.03	0.04	0.11	16.92	34.90	69.45	274.67
		การพิมพ์										
			หนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสาร	0.01	0.02	0.02	0.02	0.02	79.22	29.01	27.89	18.51
			หนังสือพิมพ์ที่พิมพ์เป็นเล่มและแผ่นพิมพ์ที่พิมพ์เป็นเล่ม	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	8.00	84.05	25.29	97.96

ศพ	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวสินค้า	โลก					โลก			
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532
			หนังสือภาพเขียนเพื่อวัตถุประสงค์ ในการอุตสาหกรรม สถาปัตยกรรม วิศวกรรม พาณิชยกรรม หรือ เพื่อวัตถุประสงค์คล้ายกัน	0.00	0.01	0.02	0.02	0.01	181979.60	148.64	52.08	-25.57
			รูปลอก	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	286.19	11.80	38.84	71.05
			รูปโปสเตอร์และบัตรโฆษณาชนิดที่มีรูปภาพ จะพิมพ์โดยกรรมวิธีใดๆก็ตาม	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	438.14	140.46	83.49	79.99
			ปฏิทินพกพชนิดพกพาโดยกระดาษ	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	12.59	220.29	314.40	8.21
			สิ่งพิมพ์อื่นๆ รวมทั้งภาพพิมพ์และภาพถ่าย	0.01	0.01	0.01	0.07	0.06	4.72	118.28	826.34	16.19
	นาฬิกา		นาฬิกาของส่วนประกอบของนาฬิกา	0.33	0.37	0.26	0.34	0.48	36.03	-10.50	76.24	81.91
	ถังมือ		ถังมือ	0.26	0.22	0.18	0.17	0.18	-1.70	10.01	21.88	41.09
	เครื่องใช้สัฟฟารี											
	เดินทาง		เครื่องใช้สัฟฟารีเดินทาง	0.23	0.32	0.69	0.88	0.94	65.40	181.99	70.98	37.00
	ดอกไม้ประดิษฐ์											
			ดอกไม้ ใบไม้ และผลไม้ประดิษฐ์	0.48	0.50	0.50	0.51	0.56	25.76	30.31	35.32	40.66
	สร (16 รายการ)			4.91	2.15	1.77	1.66	1.34	-47.68	6.87	26.01	3.58
			สรไข่มุก	0.11	0.03	0.02	0.02	0.02	-62.21	-27.45	47.98	38.53
			สรไข่มุก	0.14	0.15	0.20	0.24	0.23	24.33	74.01	64.50	21.19
			สรฟลอร่า	0.19	0.10	0.05	0.01	0.02	-36.87	-28.33	-77.87	118.49
			สรหังสเลน	0.08	0.03	0.03	0.02	0.01	-58.08	29.17	8.29	-19.73
			สรตะกั่ว	0.10	0.08	0.08	0.08	0.05	-2.16	21.97	44.99	-30.71
			สรสังกะสี	0.02	0.00	0.02	-	-	-93.87	2077.08	-100.00	n.a.
			สรทอง	0.06	0.02	0.03	0.03	0.02	-59.09	61.84	42.33	-21.89
			สรทองคำ	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01	-86.69	194.08	-29.89	813.86

ปี	หมวดสินค้า	กลุ่มสินค้า	ตัวชี้วัด	โลก					โลก			
				2528	2529	2530	2531	2532	2529	2530	2531	2532
			มูลค่าเพิ่ม	0.00	-	0.00	0.02	0.00	-100.00	n.a.	64375.41	-99.73
			ค่านายหน้า	3.08	1.05	0.82	0.53	0.49	-59.21	1.06	-13.29	17.60
			ค่าขนส่งทางบกหรือทางเรือ	0.07	0.02	0.04	0.02	0.01	-63.31	158.55	-23.31	-42.73
			ภาษีศุลกากร	1.04	0.64	0.45	0.52	0.39	-25.96	-9.64	56.21	-3.16
			รายได้จากการส่งออก	0.00	0.01	0.02	0.02	0.02	499.23	97.82	14.28	80.67
			รายได้จากการส่งออก	0.01	0.01	0.00	0.04	0.01	-5.29	1.26	993.76	-56.15
			รายได้จากการส่งออก	0.01	0.00	0.02	0.00	0.00	-73.28	1522.39	-90.48	227.16
			และผลิตภัณฑ์									

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงมูลค่าการส่งออกที่มีหน่วยเป็นล้านบาท

ที่มา : ศูนย์สถิติการค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, "โครงสร้างสินค้าออกของประเทศไทย 219 รายการ ปี 2528-2532". (จัดสำเนา)

ประเทศ	แผนพัฒนาฉบับที่ 4						แผนพัฒนาฉบับที่ 5						แผนพัฒนาฉบับที่ 6					
	2520	2521	2522	2523	2524	เฉลี่ย	2525	2526	2527	2528	2529	เฉลี่ย	2530	2531	2532	เฉลี่ย		
โลก 1/	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00		
	(71198)	(83065)	(108179)	(133197)	(153001)	(109728)	(159954)	(146472)	(175238)	(193366)	(233178)	(181641)	(299853)	(403570)	(515848)	(406424)		
สหรัฐอเมริกา	9.75	11.02	11.19	12.64	12.94	11.82	12.77	14.95	17.18	19.66	17.76	16.72	18.59	20.04	21.67	20.37		
ประเทศอื่นๆ 2/	21.98	26.48	23.71	25.76	21.68	23.82	23.48	21.19	20.72	19.07	21.25	21.05	22.22	20.78	19.12	20.43		
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	3.50	4.14	4.07	4.14	3.22	3.79	3.35	3.49	3.31	3.73	4.59	3.77	4.93	4.62	4.08	4.46		
อังกฤษ	1.43	1.54	1.84	1.87	1.61	1.69	1.91	2.04	2.24	2.43	3.19	2.43	3.58	3.69	3.71	3.67		
ฝรั่งเศส	1.23	1.97	1.86	1.65	1.85	1.74	1.89	1.92	1.72	1.86	2.26	1.95	2.44	2.38	2.20	2.32		
เนเธอร์แลนด์	13.43	14.67	11.61	13.24	12.20	12.87	13.15	10.84	9.97	7.12	7.20	9.35	6.67	5.45	4.86	5.50		
อิตาลี	1.18	1.77	2.01	1.96	1.40	1.69	1.61	1.41	1.76	1.68	1.64	1.63	1.87	1.84	1.47	1.69		
ญี่ปุ่น	19.70	20.30	21.17	15.09	14.19	17.42	13.72	15.08	13.00	13.36	13.93	13.78	14.88	15.96	17.04	16.15		
อาเซียน 3/	17.97	15.44	16.72	16.21	14.60	15.98	15.68	15.70	14.20	14.49	14.28	14.78	13.61	11.67	11.52	12.08		
อุตสาหกรรมน้ำมันเอเชีย 4/	9.93	7.53	7.08	7.17	8.22	7.86	7.34	7.41	6.83	7.51	8.25	7.52	6.99	7.87	7.01	7.29		
ตะวันออกกลาง 5/	4.87	5.70	5.07	7.21	8.81	6.71	7.13	8.01	7.48	7.06	5.96	7.02	6.88	5.89	5.86	6.12		
จีน	2.92	1.80	1.45	1.90	2.66	2.14	4.41	1.68	2.45	3.81	3.11	3.13	3.33	2.98	2.69	2.94		
สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย	0.87	0.86	0.05	0.05	0.07	0.06	0.88	0.11	0.20	0.16	0.16	0.15	0.14	0.09	0.12	0.12		
อินโดจีน	0.77	0.72	1.16	1.37	0.46	0.90	0.52	0.54	0.35	0.29	0.37	0.40	0.38	0.36	0.40	0.38		
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	0.41	0.43	0.60	0.68	0.38	0.51	0.49	0.52	0.23	0.28	0.34	0.36	0.34	0.32	0.32	0.33		
กัมพูชาประชาธิปไตย	0.01	0.00	0.16	0.49	0.07	0.17	0.82	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00		
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	0.34	0.29	0.40	0.19	0.01	0.22	0.01	0.01	0.11	0.00	0.03	0.03	0.04	0.03	0.08	0.05		
ทวีปอเมริกาใต้ 6/	1.02	1.02	1.20	1.22	1.32	1.19	1.34	1.72	1.85	1.94	2.06	1.81	2.12	2.14	2.19	2.16		
ยุโรปตะวันออก 7/	1.88	1.75	2.48	2.86	2.37	2.35	1.97	2.00	1.71	1.68	1.83	1.83	1.87	2.04	2.08	2.02		
ยุโรปตะวันออก 8/	0.42	0.51	1.22	2.87	5.07	2.48	3.10	1.68	1.55	1.48	1.48	1.81	0.86	0.94	2.03	1.38		
แอฟริกา	0.32	0.29	0.48	0.37	0.45	0.39	0.42	0.84	1.20	1.22	1.37	1.05	1.47	1.78	1.49	1.58		

หมายเหตุ : 1/ ตัวเลขบางเหลี่ยมเป็นมูลค่าการนำเข้าที่รวมเป็นผู้นำเข้า.

2/ รวมทั้ง 12 ประเทศ ได้แก่ เนเธอร์แลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส อิตาลี เนเธอร์แลนด์ สเปน เดนมาร์ก ไชติสแลนด์ กรีซ ไอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก.

3/ รวม 5 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และชวา.

4/ รวม 3 ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ อินเดีย และศรีลังกา.

5/ รวม 15 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เวียดนาม อินโดนีเซีย บังกลาเทศ อินเดีย ศรีลังกา และไทย.

6/ รวม 11 ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี โคลอมเบีย เอกวาดอร์ เปรู เวเนซุเอลา และสหรัฐอเมริกา.

7/ รวม 13 ประเทศ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เวียดนาม และไทย.

8/ รวม 10 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เวียดนาม และไทย.

9/ รวม 10 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เวียดนาม และไทย.

10/ รวม 10 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เวียดนาม และไทย.

ที่มา : ศูนย์สถิติการค้าพาณิชย์, กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์.

ประเภทสินค้า	มูลค่าการนำเข้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	ส่วนแบ่งตลาดของประเทศผู้ส่งออก (ร้อยละ)					
อาหาร	(841.98)	อินโดนีเซีย	55.07	มาเลเซีย	19.91	ไทย	9.88
ธัญพืช	(27.85)	แคนาดา	25.21	เม็กซิโก	18.35	ฟิลิปปินส์	12.50
ผลไม้ ถั่วลิสง	(381.19)	โคลัมเบีย	47.15	เนเธอร์แลนด์	23.97	แคนาดา	9.65
ผัก	(794.20)	เม็กซิโก	54.61	แคนาดา	14.77	เนเธอร์แลนด์	5.60
สัตว์ประมง	(41.56)	คอสตาริกา	39.15	แคนาดา	25.41	ไทย	0.00
กาแฟ	(2846.41)	บราซิล	18.57	โคลัมเบีย	14.62	เม็กซิโก	13.60
พริกไทย	(206.33)	บราซิล	28.75	อินโดนีเซีย	28.19	อินเดีย	23.59
มันฝรั่ง	(150.95)	เดนมาร์ก	42.21	แคนาดา	26.17	เนเธอร์แลนด์	11.25
ปลา	(606.76)	แคนาดา	36.38	นอร์เวย์	13.61	ฟิลิปปินส์	8.01
ผลิตภัณฑ์ ปลาหมึกแห้ง กุ้ง ปลาหมึกสดแช่เย็น	(2577.28)	เม็กซิโก	16.50	เอกวาดอร์	15.45	แคนาดา	12.52
ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	(1714.56)	อิตาลี	6.42	อังกฤษ	3.26	แคนาดา	2.60
รองเท้า	(7654.06)	เกาหลีใต้	24.12	ไต้หวัน	16.90	บราซิล	12.70
ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องใช้ไฟฟ้า	(1451.68)	แคนาดา	29.57	ไต้หวัน	28.79	จีน	7.01
เฟอร์นิเจอร์ชิ้นส่วน	(5056.73)	ไต้หวัน	27.06	แคนาดา	20.40	อิตาลี	9.51
อุปกรณ์เครื่องประดับ	(6861.76)	อิสราเอล	17.65	อิตาลี	15.10	เบลเยียม	13.74
ลักเซมเบิร์ก							
ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	(621.47)	อินเดีย	16.89	ฟิลิปปินส์	15.16	จีน	14.97
ผ้าไหม	(686.24)	เยอรมนีตะวันตก	9.54	ญี่ปุ่น	7.94	อิตาลี	7.47
ผ้าฝ้าย	(2965.07)	ญี่ปุ่น	18.00	อิตาลี	15.54	เกาหลีใต้	11.01
เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าใยสังเคราะห์	(11771.89)	ฮ่องกง	19.11	ไต้หวัน	11.89	เกาหลีใต้	11.48
ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ บราเซียร์							
ผ้าเช็ดตัวหรือผ้าเช็ดหน้า	(1426.57)	ญี่ปุ่น	21.51	แคนาดา	18.86	เกาหลีใต้	12.35
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	(741.13)	ญี่ปุ่น	42.19	เยอรมนีตะวันตก	18.67	แคนาดา	7.84
เด็กเล่นและของเล่นอื่น ๆ	(33.32)	ญี่ปุ่น	44.36	เนเธอร์แลนด์	26.71	แคนาดา	10.20
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	(1185.47)	ญี่ปุ่น	12.79	แคนาดา	8.82	ไต้หวัน	7.05
ผลิตภัณฑ์เซรามิก	(37.74)	อิตาลี	43.56	เยอรมนีตะวันตก	11.87	ญี่ปุ่น	10.73
เครื่องประดับพลาสติก	(7313.77)	ญี่ปุ่น	49.22	ไต้หวัน	15.19	เกาหลีใต้	8.11

ตาราง 1.7 ส่วนขงตลาดของประเทมสิงคินคาวปึงสหรัฐอเมริกาท.ศ. 2530

ประเทคสิงคิน	มูลค่าการนำเข้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)					ส่วนขงตลาดของประเทมสิงคิน (ร้อยละ)	
ส่วนประกอบของอุปกรณ์ใช้สำหรับ เครื่องพิมพ์ดีดเพื่อประมวลผล เครื่องจักรสำนักงานอื่น ๆ	(8850.25)	ญี่ปุ่น	40.05	แคนาดา	7.36	ฮ่องกง	4.42
หลอด	(905.08)	ไต้หวัน	46.31	ญี่ปุ่น	13.83	ฮ่องกง	8.25
เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องรับวิทยุ และ ส่วนประกอบ	(6754.80)	ญี่ปุ่น	39.80	เม็กซิโก	18.75	ไต้หวัน	8.91
สาขาไฟฟ้า สายเคเบิลที่ขงขนาดและด้าน ไฟฟ้าอื่น ๆ ที่ขงขนาด	(2146.66)	เม็กซิโก	46.61	ไต้หวัน	17.47	ญี่ปุ่น	10.51
เครื่องประตูปิดมิดไฟฟ้าส่วนประกอบ	(1196.88)	ไต้หวัน	36.56	ฝรั่งเศส	11.02	เยอรมันตะวันตก	6.55
แผงวงจรไฟฟ้า	(3725.96)	ญี่ปุ่น	31.11	เม็กซิโก	15.72	ไต้หวัน	8.53
ของเล่น	(3536.18)	ไต้หวัน	24.74	เกาหลีใต้	21.19	จีน	14.97
เครื่องใช้ทางน้ำ	(289.57)	ญี่ปุ่น	30.85	เกาหลีใต้	27.44	ไต้หวัน	4.70
หนังสือพิมพ์ที่พิมพ์เป็นเล่มและหนังสือพิมพ์ ที่พิมพ์เป็นเล่ม	(770.39)	อังกฤษ	25.68	ญี่ปุ่น	17.86	แคนาดา	10.08
อุปกรณ์ขงชนิดต่างขงการ ส่งพิมพ์อื่น ๆ รวมทั้งภาพพิมพ์	(43.68)	ญี่ปุ่น	27.29	ฮ่องกง	10.94	เกาหลีใต้	7.53
นาฬิกาขงส่วนประกอบของนาฬิกา	(361.95)	แคนาดา	38.56	ญี่ปุ่น	12.30	อังกฤษ	7.57
ถุงมือ	(92.49)	สวีเดน	35.05	เยอรมันตะวันตก	20.26	ฮ่องกง	11.95
เครื่องใช้สำหรับเดินทาง	(1206.98)	เกาหลีใต้	43.31	ไต้หวัน	14.29	จีน	6.59
รถจักรยานยนต์	(2044.95)	ไต้หวัน	30.23	เกาหลีใต้	22.79	จีน	15.15
รถจักรยานยนต์	(369.63)	จีน	40.09	ไต้หวัน	20.95	ไทย	13.13
รถจักรยานยนต์	(22.47)	จีน	33.87	บราซิล	12.82	โปรตุเกส	12.15
รถจักรยานยนต์	(9.27)	จีน	24.92	บราซิล	14.24	เม็กซิโก	14.13
ค่าขงการพิมพ์หรือการขงการ	(151.01)	แคนาดา	38.43	อาร์เจนตินา	30.62	เม็กซิโก	8.77
การขงการ	(1721.26)	แคนาดา	99.70	ไทย	0.00		

หมายเหตุ : ค่าเลขในวงเล็บแสดงถึงมูลค่านำเข้าจากโลกซึ่งมีหน่วยเป็นล้านดอลลาร์สหรัฐ

ที่มา : The United Nations, Import Analysis, 1983-1987 (Microfilm).

ประเภทสินค้า	มูลค่าการนำเข้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการนำเข้า
ข้าว	(2779.27)	ไทย	32.33	สหรัฐอเมริกา	28.97	เวียดนาม	7.35
ข้าวสาลี	(2299.98)	สหรัฐอเมริกา	31.71	บราซิล	12.89	กรีซ	6.98
ข้าว	(4508.44)	สหรัฐอเมริกา	54.13	บราซิล	12.43	ฝรั่งเศส	5.49
ผลไม้	(2863.50)	เวียดนาม	65.20	เวียดนาม	6.34	เวียดนาม	5.38
ผลไม้	(495.73)	เวียดนาม	25.81	เวียดนาม	13.94	เวียดนาม	7.39
ผลไม้	(255.39)	เวียดนาม	25.82	บราซิล	16.95	เวียดนาม	6.07
ผลไม้	(80.60)	เวียดนาม	23.31	ฝรั่งเศส	17.96	เวียดนาม	16.64
ผลไม้	(1032.57)	เวียดนาม	40.85	ฝรั่งเศส	22.79	เวียดนาม	7.34
ผลไม้	(1688.63)	ฝรั่งเศส	14.61	เวียดนาม	11.20	เวียดนาม	9.68
ผลไม้	(2347.05)	อังกฤษ	8.92	เวียดนาม	6.84	เวียดนาม	6.37
ผลไม้							
ผลไม้	(1399.15)	เวียดนาม	18.96	ฝรั่งเศส	13.48	เวียดนาม	9.11
ผลไม้	(1566.26)	ฝรั่งเศส	26.70	เวียดนาม	24.76	เวียดนาม	18.52
ผลไม้	(4568.43)	เวียดนาม	19.95	เวียดนาม	5.32	เวียดนาม	3.83
ผลไม้	(8244.76)	เวียดนาม	40.29	เวียดนาม	7.04	เวียดนาม	6.76
ผลไม้	(4496.90)	เวียดนาม	10.27	เวียดนาม	8.16	เวียดนาม	7.90
ผลไม้	(8398.59)	เวียดนาม	23.67	เวียดนาม	20.53	เวียดนาม	8.96
ผลไม้	(10542.60)	เวียดนาม	19.63	เวียดนาม	4.78	เวียดนาม	4.78
ผลไม้	(1866.08)	เวียดนาม	16.16	เวียดนาม	11.90	เวียดนาม	9.76
ผลไม้	(10156.60)	เวียดนาม	18.05	เวียดนาม	11.04	เวียดนาม	10.94
ผลไม้	(12154.16)	เวียดนาม	18.42	เวียดนาม	16.81	เวียดนาม	9.34
ผลไม้	(18437.57)	เวียดนาม	12.20	เวียดนาม	9.87	เวียดนาม	8.68
ผลไม้							
ผลไม้	(2603.74)	เวียดนาม	20.57	เวียดนาม	18.24	เวียดนาม	7.26
ผลไม้	(2318.22)	เวียดนาม	25.06	เวียดนาม	10.67	เวียดนาม	9.15
ผลไม้	(82.75)	เวียดนาม	50.72	เวียดนาม	19.68	เวียดนาม	16.46
ผลไม้	(934.36)	เวียดนาม	47.91	เวียดนาม	12.04	เวียดนาม	8.16
ผลไม้	(24375.49)	เวียดนาม	23.72	เวียดนาม	15.75	เวียดนาม	15.35
ผลไม้	(154.83)	เวียดนาม	44.73	เวียดนาม	9.56	เวียดนาม	8.76

ประเภทสินค้า	มูลค่าการนำเข้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	จำนวนค่าครองชีพ (ร้อยละ)	จำนวนค่าครองชีพ (ร้อยละ)	จำนวนค่าครองชีพ (ร้อยละ)	จำนวนค่าครองชีพ (ร้อยละ)	จำนวนค่าครองชีพ (ร้อยละ)	จำนวนค่าครองชีพ (ร้อยละ)	จำนวนค่าครองชีพ (ร้อยละ)
ยานพาหนะทางบก	(140.08)	อเมริกัน	19.54	สหรัฐอเมริกา	18.51	ญี่ปุ่น	16.31	11.67
อุปกรณ์การขนส่ง	(23266.96)	อเมริกัน	21.69	ญี่ปุ่น	12.91	อังกฤษ	11.68	11.00
ยานพาหนะทางบก	(12467.41)	อเมริกัน	26.39	อเมริกัน	13.01	ฝรั่งเศส	11.11	10.29
ยานพาหนะทางบก	(51899.61)	อเมริกัน	29.34	อเมริกัน	18.01	ญี่ปุ่น	13.84	13.35
ยานพาหนะทางบก	(116.96)	อเมริกัน	17.93	อเมริกัน	14.66	อเมริกัน	13.55	13.38
ยานพาหนะทางบก	(4748.75)	อเมริกัน	15.48	อเมริกัน	14.83	อเมริกัน	9.11	6.23
ยานพาหนะทางบก	(1319.24)	อเมริกัน	65.31	อเมริกัน	3.99	อเมริกัน	5.55	5.02
ยานพาหนะทางบก	(2519.94)	อเมริกัน	18.15	อเมริกัน	9.26	อเมริกัน	7.55	6.75
ยานพาหนะทางบก	(2193.63)	อเมริกัน	21.95	อเมริกัน	16.77	อเมริกัน	15.62	5.48
ยานพาหนะทางบก	(8873.53)	อเมริกัน	27.99	อเมริกัน	12.16	อเมริกัน	11.46	6.91
ยานพาหนะทางบก	(2810.03)	อเมริกัน	11.63	อเมริกัน	9.36	อเมริกัน	8.83	3.21
ยานพาหนะทางบก	(723.62)	อเมริกัน	18.68	อเมริกัน	13.02	อเมริกัน	12.66	8.13
ยานพาหนะทางบก	(1125.03)	อเมริกัน	19.76	อเมริกัน	13.07	อเมริกัน	7.93	7.65
ยานพาหนะทางบก	(105.67)	อเมริกัน	28.49	อเมริกัน	14.31	อเมริกัน	13.76	10.40
ยานพาหนะทางบก	(1702.02)	อเมริกัน	31.72	อเมริกัน	11.12	อเมริกัน	9.05	5.54
ยานพาหนะทางบก	(209.19)	อเมริกัน	51.32	อเมริกัน	10.92	อเมริกัน	10.16	5.77
ยานพาหนะทางบก	(2281.02)	อเมริกัน	21.44	อเมริกัน	16.42	อเมริกัน	10.11	6.94
ยานพาหนะทางบก	(1907.40)	อเมริกัน	17.09	อเมริกัน	15.91	อเมริกัน	11.81	10.36
ยานพาหนะทางบก	(221.42)	อเมริกัน	50.82	อเมริกัน	12.50	อเมริกัน	9.19	4.70
ยานพาหนะทางบก	(15.90)	อเมริกัน	50.18	อเมริกัน	12.44	อเมริกัน	9.25	6.65
ยานพาหนะทางบก	(43.60)	อเมริกัน	20.47	อเมริกัน	14.61	อเมริกัน	9.70	7.23
ยานพาหนะทางบก	(616.56)	อเมริกัน	18.82	อเมริกัน	18.34	อเมริกัน	13.96	9.37
ยานพาหนะทางบก	(406.23)	อเมริกัน	17.23	อเมริกัน	15.01	อเมริกัน	11.89	5.75

ตาราง 1.6 จำนวนการค้าของประเทศไทยกับต่างประเทศโดยชนิดของสินค้า พ.ศ. 2530

ประเภทสินค้า	มูลค่าการนำเข้า		จำนวนการค้าของประเทศไทยกับต่างประเทศ				
	(ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		(ร้อยละ)				
นำเข้าสินค้าเพื่อการส่งออก	(1056.12)	สหรัฐอเมริกา	41.09	อังกฤษ	6.15	ฝรั่งเศส	5.24
นำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคในประเทศ	(33.22)	เนเธอร์แลนด์	38.53	เยอรมนีตะวันตก	14.71	สหรัฐอเมริกา	8.52
นำเข้าสินค้าเพื่อการบริโภคในประเทศ	(58.32)	เบลเยียม	21.65	แคนาดา	21.47	เยอรมนีตะวันตก	13.33
		ลักเซมเบิร์ก				อิตาลี	4.15
						สเปน	0.58
						กรีซ	0.00
						โปรตุเกส	0.00

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บแสดงถึงมูลค่านำเข้าจากโลกซึ่งมีหน่วยเป็นล้านดอลลาร์สหรัฐ
 ที่มา : The European Communities, Import by Product 1983-1987 (Microfilm).

ประเภทสินค้า	มูลค่านำเข้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	ส่วนแบ่งตลาดของประเทศไทยส่งออก (ร้อยละ)
มันฝรั่งแห้ง	(496.57)	สหรัฐอเมริกา 18.45 จีน 4.05 ไทย 4.03 ญี่ปุ่น 2.58
ยางพารา	(537.39)	ไทย 65.92 มาเลเซีย 20.84 อินโดนีเซีย 11.46
ใบชาดิบ	(480.77)	สหรัฐอเมริกา 72.88 เกาหลี 6.53 มาลาวี 5.27 ตุรกี 3.61 บราซิล 3.20 ไทย 1.11
ดอกไม้มัด	(78.33)	ไทย 35.24 เนเธอร์แลนด์ 20.49 ไลพ์ซไตน์ 9.03 สหรัฐอเมริกา 7.25 นิวซีแลนด์ 6.84
ผลไม้สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	(317.49)	สหรัฐอเมริกา 33.70 นิวซีแลนด์ 33.60 ฟิลิปปินส์ 23.09 ไทย 0.11
สัตว์ประหลาด	(110.01)	ฟิลิปปินส์ 58.94 ไทย 8.24 สหรัฐอเมริกา 6.87 อิตาลี 4.16
เนื้อสัตว์ส่วนต่างๆ ของสัตว์ปีก	(165.97)	ญี่ปุ่น 16.67 อาร์เจนตินา 11.19 ออสเตรเลีย 9.13 แคนาดา 9.06 ไทย 0.06
ไก่สดแช่แข็ง	(351.22)	ไทย 48.53 สหรัฐอเมริกา 28.54 จีน 6.61
หนังดิบ	(492.44)	สหรัฐอเมริกา 78.53 ออสเตรเลีย 8.03 แคนาดา 1.84 ไทย 0.02
ปลา	(3475.95)	สหรัฐอเมริกา 36.71 เกาหลีใต้ 15.67 ไลพ์ซไตน์ 12.75 ไทย 1.48
ปลาแช่แข็ง ปลาหมึกแช่แข็ง กุ้ง ปลาหมึกแช่แข็ง	(3947.10)	ไลพ์ซไตน์ 13.75 เกาหลีใต้ 10.39 อินโดนีเซีย 7.83 จีน 7.68 อินเดีย 7.41 ไทย 7.05 ออสเตรเลีย 5.24
น้ำตาล	(289.64)	ออสเตรเลีย 35.09 อาฟริกาใต้ 23.51 ไทย 22.82 คิวบา 16.65
รองเท้า	(784.20)	เกาหลีใต้ 39.60 ไลพ์ซไตน์ 27.00 อิตาลี 10.01 จีน 6.10 ไทย 0.08
ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องใช้ครัว	(721.72)	อินโดนีเซีย 22.11 ไลพ์ซไตน์ 18.92 สหรัฐอเมริกา 15.12 มาเลเซีย 13.64 ไทย 1.90
เฟอร์นิเจอร์ชิ้นส่วน	(546.31)	ไลพ์ซไตน์ 45.16 เกาหลีใต้ 8.19 อิตาลี 7.04 เยอรมันตะวันตก 5.67 ไทย 4.83
อัญมณีและเครื่องประดับ	(2423.43)	เบลเยียมและลักเซมเบิร์ก 17.19 อิสราเอล 15.76 อินเดีย 14.11ฮ่องกง 9.92 ไทย 6.58
ผลิตภัณฑ์โลหะสิ่งทอ	(190.35)	จีน 39.73 อิหร่าน 12.51 ฝรั่งเศส 10.80 ชากีสถาน 7.07 ไทย 0.40
เครื่องใช้ก่อสร้างและส่วนประกอบ	(18.42)	สหรัฐอเมริกา 32.36 เกาหลีใต้ 21.72 ไลพ์ซไตน์ 12.43 เยอรมันตะวันตก 8.69 ไทย 0.49
ผ้าใยสังเคราะห์	(173.32)	ไทย 40.88 สิงคโปร์ 23.19 USA 17.45 เยอรมันตะวันตก 6.79
เครื่องใช้รับและส่งสารอื่น ๆ	(3.09)	สหรัฐอเมริกา 66.99 ไทย 11.97 เยอรมันตะวันตก 7.77 เนเธอร์แลนด์ 6.15
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	(1864.53)	สหรัฐอเมริกา 26.59 แคนาดา 17.49 ญี่ปุ่น 15.12 เยอรมันตะวันตก 13.60 ไทย 0.10
ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบสำหรับ เครื่องพิมพ์ดีดเพื่อประมวลผลและ เครื่องจักรสำนักงานอื่น ๆ	(718.72)	สหรัฐอเมริกา 62.78 เกาหลีใต้ 8.86 ไลพ์ซไตน์ 6.79 ฮ่องกง 5.43 ไทย 1.15
รถยนต์และส่วนประกอบ	(2064.27)	เยอรมันตะวันตก 78.44 สหรัฐอเมริกา 5.48 อังกฤษ 5.39 ไทย 0.00
เหล็ก	(89.04)	ไลพ์ซไตน์ 32.86 สหรัฐอเมริกา 20.74 เกาหลีใต้ 17.74 ไทย 5.57

ประเภทสินค้า	มูลค่าการนำเข้า (สำหรับตลาดสหรัฐ)	จำนวนประชากรของประเทศผู้ส่งออก (ร้อยละ)									
ส่วนประกอบและอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า	(133.93)	เกาหลีใต้	53.23	ไต้หวัน	14.33	สหรัฐอเมริกา	3.11	ฮ่องกง	2.50	ไทย	0.05
ส่วนประกอบและอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า	(134.77)	ฝรั่งเศส	27.32	ไต้หวัน	13.34	อิตาลี	10.66	สหรัฐอเมริกา	9.74	ไทย	0.55
ของใช้ไฟฟ้า	(254.85)	ไต้หวัน	27.95	เกาหลีใต้	24.16	ฮ่องกง	13.75	จีน	8.29	ไทย	1.31
เครื่องใช้ไฟฟ้ากลางแจ้ง	(492.13)	ไต้หวัน	38.13	สหรัฐอเมริกา	23.37	ฝรั่งเศส	11.32	ออสเตรเลีย	11.32	ไทย	0.13
หลอดไฟ	(35.68)	จีน	37.05	ไต้หวัน	21.83	ฮ่องกง	11.74	เกาหลีใต้	5.10	ไทย	1.10
รถยนต์	(28.53)	ไทย	36.40	ออสเตรเลีย	1.85	เกาหลีใต้	1.55	ฝรั่งเศส	2.52		
รถจักรยานยนต์	(31.70)	สหรัฐอเมริกา	25.11	เกาหลีใต้	19.40	จีน	17.22	ญี่ปุ่น	10.38	ไทย	0.00
รถจักรยานยนต์	(105.74)	เกาหลีใต้	25.35	ออสเตรเลีย	22.95	ญี่ปุ่น	19.05	สหรัฐอเมริกา	12.56	ไทย	5.40
รถจักรยานยนต์	(134.50)	ออสเตรเลีย	29.52	เกาหลีใต้	18.91	จีน	16.93	สหรัฐอเมริกา	9.33	ไทย	0.69
รถยนต์	(223.33)	เกาหลีใต้	51.52	ไทย	19.32	จีน	9.59				
รถจักรยานยนต์	(44.84)	จีน	21.59	สหรัฐอเมริกา	11.13	ไทย	9.43				
รถจักรยานยนต์	(4.04)	สหรัฐอเมริกา	52.38	ฮ่องกง	19.30	เกาหลีใต้	5.20	สหรัฐอเมริกา	2.23	ไทย	0.00

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บแสดงมูลค่าการนำเข้าจากโลกซึ่งหมายถึงมูลค่าการนำเข้า

ที่มา : The United Nations, Import Analysis, 1983-1987 (Microfilm).

รายการ	แผนพัฒนาฉบับที่ 3								แผนพัฒนาฉบับที่ 4						แผนพัฒนาฉบับที่ 5						แผนพัฒนาฉบับที่ 6					
	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	เฉลี่ย	2520	2521	2522	2523	2524	เฉลี่ย	2525	2526	2527	2528	2529	เฉลี่ย	2530	2531	2532			
1. สินค้าอุตสาหกรรม	19.36	16.38	16.03	14.96	12.48	12.65	12.92	13.41	11.80	11.88	10.90	10.22	8.43	10.27	9.11	9.43	9.26	9.54	10.14	9.51	10.13	7.54	8.41			
1.1 ประเภทเครื่องจักร	12.91	10.67	10.66	9.64	8.07	7.70	7.66	8.40	6.74	6.93	6.39	6.50	4.83	6.09	5.24	5.18	4.97	5.10	5.38	5.17	5.00	3.97	3.88			
1.2 ประเภทรถยนต์	6.45	5.71	5.37	5.32	4.42	4.95	5.26	5.01	5.06	4.96	4.51	3.73	3.60	4.19	3.87	4.25	4.29	4.44	4.76	4.34	5.13	3.58	4.53			
2. สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป	24.90	28.98	29.57	32.29	28.68	24.10	27.74	27.98	28.59	27.18	29.76	24.01	26.80	26.95	26.99	28.09	28.40	30.17	34.94	29.83	35.84	35.05	35.71			
2.1 เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าบริโภค	15.32	18.65	19.04	20.24	17.71	15.44	17.19	17.56	17.05	15.55	17.86	14.94	17.64	16.63	17.75	18.65	19.21	20.35	25.35	20.36	25.35	23.17	23.47			
2.2 เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าทุน	9.57	10.33	10.53	12.05	10.97	8.66	10.55	10.42	11.53	11.63	11.90	9.08	9.16	10.32	9.24	9.45	9.19	9.82	9.59	9.47	10.49	11.88	12.24			
3. สินค้าเกษตร	34.70	32.20	31.69	30.40	30.93	33.27	26.63	30.37	25.90	28.76	27.30	24.42	26.29	26.33	24.51	29.51	30.02	30.02	32.45	29.49	31.69	39.73	36.53			
4. อื่น ๆ	21.04	22.44	22.71	22.34	27.90	29.98	32.71	28.24	33.71	32.18	32.04	41.35	38.48	36.45	39.40	32.97	32.32	30.27	22.47	31.17	22.34	17.67	19.35			
4.1 อุตสาหกรรมและอุปกรณ์การขนส่ง	8.16	8.18	7.17	8.06	6.53	6.80	7.10	7.05	8.45	6.93	4.88	3.66	4.41	5.18	3.91	4.82	4.83	3.70	3.70	4.20	4.55	5.78	6.01			
4.2 สินค้าเชื้อเพลิงและพวกหม้ออื่น	8.62	10.16	10.09	11.05	19.63	21.30	22.91	18.52	22.18	20.98	22.34	31.13	30.04	26.53	30.91	24.12	23.39	22.58	13.40	22.57	13.22	7.57	8.90			
4.3 เชื้อเพลิง	3.86	4.00	5.45	3.24	1.75	1.89	2.70	2.67	3.02	3.50	4.50	6.55	4.04	4.55	4.57	4.01	4.09	3.97	5.30	4.38	4.40	4.29	4.44			
4.4 ของค่าขนส่ง	0.40	0.10	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.06	0.77	0.32	0.00	0.00	0.18	0.01	0.01	0.01	0.02	0.07	0.02	0.16	0.00	0.00			
5. รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00			
	(27009)	(26794)	(30875)	(42184)	(64044)	(66835)	(72877)	(55363)	(94177)	(108899)	(146161)	(188686)	(216746)	(150934)	(196616)	(236609)	(245155)	(251169)	(241358)	(234181)	(334209)	(513114)	(656428)			

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ยบางเส้นมีหน่วยเป็นล้านบาท.

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, หลายฉบับ.

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	โลก				
	2528	2529	2530	2531	2532
รวมมูลค่านำเข้าทั้งหมด	100.00 (251169)	100.00 (241358)	100.00 (334209)	100.00 (513114)	100.00 (662679)
1. สินค้าเชื้อเพลิง	22.74	13.54	13.37	7.72	9.15
ถ่านหิน	0.23	0.15	0.13	0.10	0.13
น้ำมันดิบ	15.34	9.09	7.85	4.27	5.01
น้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกันสำหรับเครื่องยนต์	0.12	0.03	0.30	0.21	0.33
-เบนซินธรรมดา	0.07	0.01	0.15	0.16	0.27
-เบนซินชนิดพรีเมียม	0.01	0.01	0.13	0.05	0.06
-เบนซินชนิดออกเทนสำหรับเครื่องบิน	0.04	0.02	0.01	0.00	0.00
อื่นๆ	0.00	0.01	0.01	0.00	0.00
น้ำมันก๊าด (เคโรซีน) และ น้ำมันที่จุดไฟแสงสว่างคล้ายกัน	0.39	0.28	0.47	0.32	0.28
-น้ำมันก๊าด	0.37	0.27	0.47	0.28	0.28
-อื่นๆ	0.01	0.01	0.00	0.03	0.00
น้ำมันดีเซล	4.83	2.79	3.28	2.00	2.51
น้ำมันเชื้อเพลิงหนักสำหรับเตาขอยเลอร์	0.39	0.08	0.28	0.06	0.12
น้ำมันหล่อลื่นและ น้ำมันเบรก	0.88	0.09	0.74	0.54	0.45
ก๊าซหุงต้ม	0.38	0.09	0.17	0.10	0.21
อื่นๆ	0.19	0.18	0.14	0.11	0.10
2. พหุภัณฑ์น้ำมันที่ใช้เชื้อเพลิงและหล่อลื่น	77.26	86.46	86.63	92.28	90.85
2.1 สินค้าทุน	30.15	32.60	31.78	38.87	36.34
-ปั๊มและซากาจัดเครื่องยนต์	2.72	2.77	2.00	1.96	1.97
-ปั๊มไฮดรอลิก	0.01	0.01	0.01	0.00	0.06
-วัสดุใช้ในการก่อสร้าง	0.08	0.07	0.06	0.06	0.06
-หลอดและท่อ	0.57	0.41	0.34	0.56	0.54
-ปั๊มและผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา	0.58	0.61	0.56	0.52	0.52
-ผลิตภัณฑ์ยาง	0.28	0.28	0.26	0.24	0.26
-ผลิตภัณฑ์โลหะ	1.97	1.74	1.76	1.93	1.95

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	โลก				
	2528	2529	2530	2531	2532
-เครื่องจักรไฟฟ้าใช้พลังงานส่วนประกอบ	13.49	13.04	14.53	17.71	18.10
--เครื่องจักรใช้ในการเกษตร	0.09	0.08	0.07	0.07	0.05
--ทรานซิสเตอร์	0.48	0.44	0.49	0.59	0.69
--เครื่องจักรใช้ในการอุตสาหกรรม	12.92	12.52	13.97	17.05	17.36
-เครื่องจักรไฟฟ้าใช้พลังงานส่วนประกอบ	6.68	11.00	10.01	10.60	10.44
-เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การแพทย์ การถ่ายภาพ	1.70	1.93	1.73	1.79	1.77
-เครื่องปั้น เรือ และอุปกรณ์การบิน	1.39	0.68	0.39	3.33	0.62
-รถไฟและอุปกรณ์รถไฟ	0.68	0.05	0.12	0.17	0.02
2.2 สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป	30.47	35.44	36.47	35.80	36.13
2.2.1 เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าบริโภค	20.74	25.97	26.04	23.93	23.99
-ปลาและปลาสำเร็จรูป	1.49	3.09	2.06	2.79	2.76
-สัตว์และพืช	0.99	1.29	1.42	1.34	1.12
-ใบชาดิบ	0.56	0.52	0.12	0.16	0.17
-เชื้อเพลิงและถ่านหินต่างๆ	1.46	1.45	1.76	1.59	2.17
-เส้นใยใช้ในการทอ	2.38	2.41	2.63	2.04	2.07
-ผ้าทอผ้าและผ้าเส้นเล็ก	0.47	0.92	1.19	0.88	0.86
-ผ้าพัน	1.88	2.38	2.47	1.95	2.09
-กระดาษและกระดาษแข็ง	1.46	1.40	1.45	1.17	1.03
-เคมีภัณฑ์	9.01	10.70	10.69	9.32	8.22
-เครื่องเพชร พลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ	1.05	1.82	2.25	2.69	3.52
2.2.2 เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าทุน	9.73	9.47	10.43	11.88	12.14
-เรซิน	0.52	0.40	0.36	0.35	0.35
-เหล็กและเหล็กกล้า	6.26	6.40	7.04	7.91	8.21
-สินแร่ โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ	2.94	2.66	3.03	3.62	3.57
2.3 สินค้าอุปโภคบริโภค	8.79	9.29	9.15	7.60	8.13
2.3.1 ประเภทไม่คงทน	4.49	4.66	4.24	3.55	3.39
-อาหารและเครื่องดื่ม	2.53	2.53	2.32	2.12	2.04

ตารางที่ 1.11 สัดส่วนของโครงสร้างสินค้าเข้าของไทย จำนวนตามลักษณะเศรษฐกิจ พ.ศ. 2528-2532

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	โลก				
	2528	2529	2530	2531	2532
--ผลิตภัณฑ์นม	1.03	1.05	0.89	0.77	0.63
--ธัญพืชและธัญพืชสำเร็จรูป	0.35	0.35	0.31	0.27	0.28
--ผัก ผลไม้ และของปรุงแต่งที่ทำจากผัก ผลไม้	0.31	0.21	0.17	0.18	0.23
--กาแฟ ชา เครื่องเทศ	0.10	0.11	0.10	0.06	0.06
--อื่น ๆ	0.73	0.81	0.85	0.83	0.84
-ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	0.04	0.05	0.04	0.03	0.03
-สับ พังซีกพอกและเครื่องสำอาง	0.57	0.63	0.60	0.46	0.41
-เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า	0.15	0.20	0.20	0.17	0.21
-ผลิตภัณฑ์เวชภัณฑ์และเภสัชกรรม	1.18	1.26	1.06	0.77	0.70
2.3.2 ประเภทยาสูบ	4.30	4.63	4.92	4.05	4.74
-เครื่องใช้ในบ้านเรือน	1.35	1.46	1.49	1.32	1.38
-เครื่องใช้ไฟฟ้า	2.22	2.35	2.75	1.90	2.36
-ผลิตภัณฑ์จากไม้และไม้ก๊อก	0.04	0.03	0.03	0.05	0.06
-หนังสือและผลิตภัณฑ์จากหนังสือ	0.11	0.17	0.20	0.25	0.38
-เครื่องแต่งเรือน	0.05	0.04	0.04	0.05	0.05
-จักรยาน จักรยานยนต์และรถพ่วง	0.35	0.32	0.29	0.35	0.34
-อาวุธปืนและกระสุนปืน	0.18	0.26	0.12	0.13	0.16
2.4 ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง	3.81	3.79	4.72	5.78	6.04
-รถยนต์นั่ง	0.06	0.04	0.11	0.88	1.00
-รถยนต์โดยสารและรถบรรทุก	0.40	0.30	0.28	1.25	0.51
-ส่วนประกอบ อุปกรณ์โครงสร้างและตัวถัง	3.23	3.34	4.24	3.58	4.45
-ยางรถยนต์	0.12	0.11	0.08	0.07	0.08
2.5 สินค้าอื่น ๆ	4.04	5.34	4.51	4.22	4.21
-ยุทธปัจจัย	2.46	3.14	2.14	2.13	1.81
-ทองคำแท่ง	0.02	0.07	0.16	0.00	0.00
-เบ็ดเตล็ด	1.57	2.14	2.20	2.08	2.40

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นมูลค่าการนำเข้าที่หน่วยเป็นล้านบาท

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, "โครงสร้างสินค้าเข้า จำนวนตามลักษณะเศรษฐกิจ ปี 2528-2532." (ฉบับสำเนา)

ประเภท	แผนปีงบประมาณที่ 4						แผนปีงบประมาณที่ 5						แผนปีงบประมาณที่ 6			
	2520	2521	2522	2523	2524	เฉลี่ย	2525	2526	2527	2528	2529	เฉลี่ย	2530	2531	2532	เฉลี่ย
รวม 1/	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
	(94177)	(108899)	(146161)	(193618)	(219026)	(152376)	(197170)	(236609)	(245155)	(251169)	(241373)	(234295)	(334209)	(513114)	(662679)	(503334)
ผู้ช่วย	32.35	30.13	25.75	20.65	23.98	25.47	23.37	27.37	26.95	26.51	26.37	26.22	25.99	29.02	30.32	28.92
อธิบดีกรม	12.29	13.62	15.57	16.60	13.44	14.53	13.68	12.56	13.33	11.32	14.30	13.00	12.45	13.56	11.27	12.31
ข้าราชการพลเรือน 2/	14.47	14.51	14.72	12.81	12.88	13.65	11.49	12.74	12.51	14.80	15.11	13.41	15.64	15.47	13.95	14.84
- หัวหน้าส่วนราชการ	5.52	5.78	5.43	4.25	4.26	4.86	3.89	4.68	4.20	5.41	5.77	4.83	5.94	5.37	5.13	5.39
- อธิบดี	4.04	3.82	3.22	2.60	2.67	3.09	2.55	2.38	2.34	2.52	3.22	2.58	3.24	2.96	2.55	2.84
- หัวหน้า	1.32	1.30	1.73	0.99	2.21	1.57	1.47	1.52	1.68	2.70	1.64	1.82	1.54	2.42	1.61	1.87
- เสนอแนะ	1.26	1.20	1.19	2.42	1.27	1.54	1.15	1.13	1.11	0.99	1.01	1.07	1.18	1.06	0.87	1.01
- อื่นๆ	1.26	1.20	1.49	1.38	1.14	1.29	1.07	1.35	1.16	1.17	1.07	1.17	1.29	1.19	1.45	1.32
อธิบดีกรม 3/	4.28	5.92	7.54	9.39	9.95	8.07	11.94	13.21	15.82	18.24	14.15	14.82	15.30	12.16	12.43	12.98
บุคลากรบริหารงานทั่วไป 4/	4.65	6.10	5.45	5.06	4.36	5.03	5.64	6.37	6.80	6.30	7.51	6.56	7.59	8.17	9.22	8.51
บุคลากรเทคนิค 5/	17.23	14.03	14.03	17.38	18.50	16.56	19.00	12.90	9.74	8.03	5.18	10.63	4.90	3.79	4.58	4.38
บุคลากรเทคนิค 6/	3.33	4.31	3.65	3.36	3.05	3.46	2.57	2.90	2.48	2.91	3.32	2.85	2.83	2.84	2.90	2.86
อื่น	1.46	1.56	3.38	4.41	3.19	3.09	2.73	2.58	3.04	2.42	2.87	2.72	3.98	3.35	2.89	3.27
ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง	0.05	0.07	0.20	0.12	0.14	0.13	0.17	0.24	0.32	0.41	0.36	0.31	0.28	0.30	0.33	0.31
อื่น	0.07	0.06	0.05	0.03	0.01	0.04	0.03	0.02	0.02	0.02	0.03	0.02	0.07	0.16	0.39	0.24
- ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง	0.05	0.05	0.04	0.02	0.01	0.03	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.05	0.11	0.19	0.13
- อื่นๆ	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01
- ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง	0.00	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.02	0.01	0.02	0.05	0.18	0.10
ผู้บังคับบัญชา 7/	2.34	2.62	2.64	2.23	3.51	2.75	2.88	2.29	2.32	2.12	2.42	2.39	2.18	2.07	2.38	2.23
บุคลากรเทคนิค 8/	1.02	1.08	1.34	1.04	1.15	1.13	0.74	1.34	1.35	1.22	1.53	1.25	2.03	2.06	1.77	1.93
บุคลากร	1.36	1.22	1.17	1.40	1.33	1.30	1.40	1.44	1.21	1.23	1.24	1.30	1.16	1.32	1.35	1.29

หมายเหตุ : 1/ สัดส่วนเวลาเฉลี่ยปีงบประมาณในการใช้ทรัพยากร

2/ รวม 12 ประเภท ได้แก่ เสนอแนะ หัวหน้าส่วนราชการ อธิบดีกรม หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าส่วนราชการ

3/ รวม 5 ประเภท ได้แก่ อธิบดีกรม อธิบดีกรม อธิบดีกรม อธิบดีกรม อธิบดีกรม

4/ รวม 3 ประเภท ได้แก่ อธิบดีกรม อธิบดีกรม อธิบดีกรม

5/ รวม 15 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง

6/ รวม 11 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง

7/ รวม 13 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง

8/ รวม 10 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง

9/ รวม 10 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง

10/ รวม 10 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง ข้าราชการผู้บังคับบัญชาส่วนกลาง

3

1-53

การค้าสินค้านาระหว่างประเทศของไทยในบริบท การเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชียและ ระบบการค้าระหว่างประเทศ

การศึกษาในส่วนนี้จะเริ่มต้นด้วยการพิจารณาการค้าสินค้านาระหว่างประเทศของไทยในบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชีย (2.1) จากนั้นจะวิเคราะห์พัฒนาการระบบการค้าระหว่างประเทศ (2.2) พัฒนาการของแกตต์ (2.3) ตลอดจนพัฒนาการของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (2.4) ซึ่งถือได้ว่าพัฒนาการเหล่านี้ถือเป็นบริบทการเปลี่ยนแปลงในระดับระหว่างประเทศที่มีส่วนผูกพันกับการค้าสินค้านาระหว่างประเทศของไทยเป็นอย่างมากในปัจจุบันและในอนาคต

2.1 การค้าสินค้านาระหว่างประเทศของไทยในบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชีย

การเปลี่ยนแปลงทางการค้าระหว่างประเทศของไทย จำเป็นต้องพิจารณาในบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชียที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้นเป็นลำดับ ตัวอย่างที่เห็นเด่นชัดก็คือ การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตของญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย มาทำการผลิตเพื่อการส่งออกหลังจากที่ค่าเงินของตนได้ ชีบตัวเพิ่มสูงขึ้น จนต้นทุนต่อหน่วยสินค้าที่ผลิตสูงเกินไปกว่าที่จะทำการผลิตในประเทศเหล่านั้น จึงมาทำการลงทุนผลิตเพื่อส่งออกไม่เฉพาะในไทยแต่รวมถึงประเทศอื่นๆ ในอาเซียนและส่วนอื่นๆ ของโลก ดังนั้น การผลิตเพื่อการส่งออกในอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย จากนั้นมาจึงเป็นผลพวงที่ไทยรับการเคลื่อนย้ายส่วนนี้มาจากญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียเป็นสำคัญ คำถามจึงเกิดขึ้นว่า จากแนวโน้มที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้ ไทยได้วางแผนหรือเป้าหมายในอนาคตอย่างไร การย้ายฐานการผลิตที่ทำให้ไทยส่งออกมากในลักษณะนี้จะมีลักษณะถาวรหรือไม่ อุตสาหกรรมที่ทำการผลิตส่งออกของไทยจะก้าวต่อไปอย่างไร มีการวางแผนทางด้านแหล่งวัตถุดิบทั้งจากภายในและต่างประเทศอย่างไร มีการรับและเรียนรู้เทคโนโลยีมาปรับใช้หรือจะทำการพัฒนาตามกระแสที่เป็นมาในอดีต

ในครึ่งหลังทศวรรษที่ 1980 เศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่และอาเซียน ได้มีการขยายตัวในอัตราที่น่าพอใจโดยส่วนใหญ่ สำหรับกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่นั้นถึงแม้จะไม่สามารถขยายตัวการส่งออกไปสหรัฐฯ ได้รวดเร็วเพราะประสบกับปัญหาภัยคุกคามทางการค้า แต่ก็สามารถส่งออกไปญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นได้รวดเร็ว โดยการขยายตัวการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นที่มาจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่คิดเป็นร้อยละ 18.6 ในปี 2529 ร้อยละ 51.0 ในปี

2530 และร้อยละ 36.0 ในปี 2531 ตามลำดับ¹ อย่างไรก็ตาม การนำเข้าของญี่ปุ่นจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียคิดเป็นเพียงหนึ่งในสามของการส่งออกของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียที่ส่งไปสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเกาหลีใต้และไต้หวันที่มีสัดส่วนสินค้าออกไปสหรัฐอเมริกาคิดเป็นร้อยละ 40 ของการส่งออกรวม เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงกล่าวได้ว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไต้หวันถึงครั้งหนึ่งเกิดจากการขยายตัวการส่งออกไปสหรัฐฯ และของเกาหลีใต้ก็คิดเป็นประมาณหนึ่งในสามเกิดจากการส่งสินค้าออกไปสหรัฐอเมริกา² ดังนั้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ช้าลงของสหรัฐฯ และการใช้นโยบายการค้าแบบปกป้องย่อมส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การค้าระหว่างประเทศที่ลดลงในสหรัฐอเมริกานี้อาจทดแทนได้จากการขยายตัวการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นในทศวรรษที่ 1990 นี้

สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ก็ประสบปัญหาเศรษฐกิจจากวิกฤตการณ์น้ำมัน และราคาผลผลิตขั้นปฐมลดลง จนกระทั่งเริ่มฟื้นตัวขึ้นใหม่จากการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตของญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียที่ย้ายกลุ่มประเทศอาเซียน หลังจากประเทศเหล่านั้นได้ปรับเพิ่มค่าเงินของตนไปแล้ว การส่งออกของอาเซียนที่เกิดขึ้นหลังจากการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตในครั้งนี้ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญมาก

หากนิยามลักษณะการแข่งขันเชิงวัดโดยใช้ Trade Specialization Coefficient แล้ว จะพบว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียได้มีการย้ายการผลิตจากสินค้าบริโภคไม่คงทนถาวร (Non-durable Consumer Goods) เช่น ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและรองเท้า เป็นต้น มาสู่สินค้าขั้นกลางที่ใช้แรงงานสูง (Labor-intensive Intermediate Goods) เช่น ผลิตภัณฑ์แก้วและผลิตภัณฑ์ไม้ เป็นต้น และในที่สุดมาสู่การผลิตสินค้าบริโภคคงทนถาวร (Durable Consumer Goods) และในระดับต่อมา ประเทศเหล่านี้ได้เริ่มผลิตสินค้าขั้นกลางที่ใช้ทุนสูง (Capital - intensive Intermediate Goods) เช่น ผลิตภัณฑ์เคมี เหล็กแผ่น เป็นต้น ไปจนถึง สินค้าทุน (Capital Goods) เช่น เครื่องจักรโรงงาน เครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น โดยเฉพาะในกรณีไต้หวันและเกาหลีใต้นั้น ได้พบว่าการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันในสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูง (Technology-intensive Products)

¹ Fu-chen Lo, Yoichi Nakamura and Byung-Nak Song, "Multipolar World Economy and the Asian-Pacific Interdependency in 1990's," Paper Presented at the Bangkok Conference on the Future of Asia-Pacific Economies (FAPE III), 8-10 November 1989, Bangkok (mimeograph), หน้า 15

² Fu-chen Lo, Yoichi Nakamura and Byung-Nak Song, อ้างแล้ว, หน้า 15

การส่งออกของประเทศเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะประกอบด้วยสินค้าบริโภคคงทนถาวรและไม่บริโภคคงทนถาวรเท่านั้น แต่ยังประกอบไปด้วยสินค้าขั้นกลางและสินค้าทุนประกอบกันด้วย เกาหลีใต้และไต้หวันประสบผลสำเร็จในการส่งออกสินค้าบริโภคไม่คงทนถาวรและสินค้าขั้นกลางที่ใช้แรงงานสูงตลอดจนสินค้าบริโภคคงทนถาวร ในที่สุดในช่วงทศวรรษที่ 1970 จนทำให้มีการขยายความร่วมมือไปยังการส่งออกสินค้าทุนและสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูงในทศวรรษที่ 1980 อย่างไรก็ตามประเทศเหล่านี้ยังมีความจำเป็นต้องนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าที่จำเป็นประเภททุนและสินค้าขั้นกลางจากญี่ปุ่นเข้ามาทำการผลิต ทำให้ประเทศเหล่านี้ยังมีการขาดดุลการค้าสูงในผลิตภัณฑ์ที่ใช้เหล่านี้

สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งเคยเป็นผู้ส่งออกสำคัญทางด้านสินค้าเกษตรกรรมและผลิตภัณฑ์ขั้นปฐมภูมิ ได้เพิ่มความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมในเศรษฐกิจของตนอย่างเห็นได้ชัดในทศวรรษที่ 1970 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่อการส่งออกรวมในปี 2531 คิดเป็นร้อยละ 57 สำหรับไทยและร้อยละ 44 สำหรับมาเลเซีย ประเทศไทยแสดงให้เห็นชัดว่าอัตราความสามารถในการส่งออกสินค้าขั้นกลางที่ใช้แรงงานสูงและสินค้าบริโภคไม่คงทนถาวร พร้อมๆ กับมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว การพัฒนาอุตสาหกรรมของกลุ่มประเทศอาเซียนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการไหลเข้าการลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากการเพิ่มค่าเงินของเงินเยนและเงินตราของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย ในกลางทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา เป็นที่น่าสังเกตว่าการลงทุนจากต่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้นจะมีมากกว่าในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย ในปี 2531 สัดส่วนการลงทุนจากญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียต่อการลงทุนจากต่างประเทศรวมคิดเป็นร้อยละ 63.2 ในมาเลเซีย ร้อยละ 72.1 ในไทย ร้อยละ 59.5 ในฟิลิปปินส์ ร้อยละ 39.7 ในอินโดนีเซีย ซึ่งลักษณะความเชื่อมโยงทางการลงทุน และทางโครงสร้างในลักษณะนี้ ย่อมแสดงดังลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่น กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียและอาเซียนจะมีมากขึ้นเป็นลำดับในทศวรรษที่ 1980

2.2 พัฒนาการระบบการค้าระหว่างประเทศ

ในเมื่อประเทศไทยมีส่วนผูกพันกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้นเป็นลำดับ การเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจโลกย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ระบบการค้าระหว่างประเทศนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยที่ผ่านมา และจะทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต กล่าวคือ ระบบการค้าระหว่างประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนมาเน้นการจัดการทางการค้าเพิ่มขึ้นในทศวรรษที่ 1980 และต่อเนื่องมาในทศวรรษที่ 1990 ระบบการค้าโลกได้เปลี่ยนแปลงจากการเน้นเฉพาะระบบการค้าเสรี (Free-trade System) เท่านั้น มา

เป็นการให้ความสำคัญกับระบบการค้าแบบถูกจัดการ (Managed-trade System) มากขึ้น¹

ระบบการค้าแบบถูกจัดการนั้นเป็นระบบที่สะท้อนให้เห็นได้จากรูปแบบการกีดกันทางการค้าต่างๆ ซึ่งเริ่มปรากฏให้เห็นบ้างในช่วงทศวรรษที่ 1970 และกลายเป็นปัญหารุนแรงขึ้นในประชาคมระหว่างประเทศในทศวรรษที่ 1980 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน การกีดกันทางการค้าจะอยู่ในรูปแบบการเจรจาตกลงการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเห็นได้ชัดก็มีข้อตกลงสิ่งทอระหว่างประเทศ (Multifibre Arrangement เรียกย่อว่า MFA) การกำหนดการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraints หรือเรียกย่อว่า VERs) สำหรับเหล็กและเหล็กกล้า รองเท้า เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเลคทรอนิกส์ รถยนต์ เคมีภัณฑ์ เป็นต้น การใช้มาตรการทุ่มตลาด การอุดหนุนและการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุนการส่งออก เพื่อลดการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรม และสินค้าอุตสาหกรรมหลายชนิด² นอกจากนั้นประเทศอุตสาหกรรมต่างๆ ก็ยังมีการนำมามาตรการโดยเฉพาะมาใช้ในการกีดกันทางการค้า จนเห็นได้ชัดในนโยบายที่ตนดำเนินการอยู่ เช่น สหรัฐอเมริกาได้ใช้นโยบายการกีดกันในรูปแบบต่างๆ จนกระทั่งถึงการปรับใช้นโยบายการค้าด้วยการออกกฎหมายการค้า พร้อมทั้งมาตรการ 301 ในปัจจุบันประชาคมยุโรปได้กีดกันการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมปลายประเภท รวมไปถึงการปรับใช้นโยบายเกษตรร่วม (Common Agricultural Policy เรียกย่อว่า CAP) ซึ่งกีดกันการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมจากนอกกลุ่มฯ หลายชนิด ญี่ปุ่นเองก็ได้ใช้ภาษาระภาษี และไม่ใช่ภาษีกีดกันการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมหลายชนิดในประเทศ โดยเฉพาะข้าว ข้าวโพด น้ำตาล และเนื้อสัตว์ เป็นต้น

เพื่อแสดงภาพรวมการเปลี่ยนแปลงการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ในที่นี้จะใช้ผลการศึกษาของ Laird S. และ Yeats A. ซึ่งศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรในประเทศพัฒนาแล้วรุนแรงขึ้นในช่วงระหว่างปี 2509 ถึง 2529 (จากตารางที่ 2.1) ในภาพรวมแล้วระดับการกีดกันทางการค้าจากมูลค่าการนำเข้ารวมของประเทศพัฒนาแล้วที่ศึกษาเปลี่ยนแปลงจากสัดส่วนร้อยละ 17 ของมูลค่าการนำเข้ารวมในปี 2509 มาเป็นร้อยละ 54 ของมูลค่าการนำเข้ารวมในปี 2529 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้คิดเป็นถึงร้อยละ 37 ในช่วงปี 2529-2531 หมวดผลิตภัณฑ์อาหารจะเป็นหมวดที่มีการกีด-

¹ Krugman, Paul R (ed.) Strategic Trade Policy and the New International Economics, The MIT Press, London, 1986, Bhagwati, J., Protectionism, The MIT Press, London, 1989 (Second Printing)

² Bela Balassa, Subsidies and Countervailing Measures: Economic Consideration", Working Papers, World Bank, 1989, WPS 152.

กันสูงสุด ทั้งนี้หมวดดังกล่าวมีการกีดกันสูงมาแล้วในอดีต และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะ
ประชาคมยุโรปและญี่ปุ่น คิดเป็นมูลค่ารวมร้อยละ 96 และร้อยละ 99 ตามลำดับ สำหรับหมวด
สินค้าอุตสาหกรรมนั้นในปี 2509 มีระดับการกีดกันต่ำมากคิดเป็นร้อยละ 5 ของมูลค่าการนำเข้า
รวม อย่างไรก็ตามระดับการกีดกันรวมได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนสามารถคิดเป็นร้อยละ 51
ของการนำเข้ารวมของประเทศพัฒนาแล้วในปี 2529 แสดงให้เห็นว่าระดับการกีดกันทางการค้าที่
ไม่ใช่ภาษีศุลกากรได้ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นมากในช่วงระหว่างปี 2509 ถึงปี 2529 ซึ่งเมื่อมา
พิจารณาเป็นรายสินค้าและกลุ่มสินค้าแล้วจะเห็นแนวโน้มการกีดกันดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

เพื่อที่จะแสดงผลกระทบทางการกีดกันทางการค้าที่มีต่อการนำเข้ารวมของประเทศที่
พัฒนาแล้ว จากตารางที่ 2.2 Laird S. และ Yeats A. ได้ประเมินผลพบว่าสัดส่วนผล
กระทบจากมาตรการการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรต่อการนำเข้ารวมในประเทศพัฒนาแล้ว เพิ่มขึ้น
จากร้อยละ 25 ในปี 2509 มาเป็นร้อยละ 48 ในปี 2529 (คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 356 พันล้าน
เหรียญสหรัฐฯ ในปี 2529) ฝรั่งเศสและเนเธอร์แลนด์เป็นประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปที่มีสัดส่วน
ส่วนผลกระทบของการกีดกัน ต่อการนำเข้าสูงสุดในประชาคมยุโรป โดยคิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ
80 ในขณะที่ระดับสัดส่วนดังกล่าวของประชาคมยุโรปคิดเป็นร้อยละ 54 ในปี 2529 สัดส่วน
ผลกระทบของการกีดกันฯ ต่อการนำเข้ารวมในสหรัฐฯ และญี่ปุ่น คิดเป็นมูลค่าประมาณร้อยละ 45
ตารางดังกล่าวนี้ถือเป็นสัดส่วนที่นักเศรษฐศาสตร์และนักวางแผนจำนวนมากแสดงความเห็นห่วงต่อ
การขยายการใช้มาตรการการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร และผลกระทบของมาตรการดังกล่าวที่มี
ต่อระบบการค้าโลก

ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาภาพรวมระบบการค้าโลกที่มีการกีดกันทางการค้าเพิ่มขึ้น มี
ดังนี้

1. การกีดกันทางการค้าขยายตัวเพิ่มขึ้นในระบบการค้าของโลก โดยวัดผลกระทบ
รวมของการกีดกันฯ ต่อการนำเข้ารวมในประเทศพัฒนาแล้วเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 25 ในปี 2509
(30 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ) มาเป็นร้อยละ 48 ในปี 2529 (356 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ)
2. การขยายการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าฯ มีความแตกต่างกันทั้งในระดับประ-
เทศและในระดับภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ ประชาคมยุโรปจะมีการปรับใช้การกีดกันทางการค้าสูงสุด
โดยเฉพาะในหมวดสินค้าเกษตรกรรม เนื่องจากนโยบายเกษตรร่วม (CAP) ส่วนสหรัฐฯ และ
ญี่ปุ่นก็มีความสำคัญในการนำมาตรการการกีดกันทางการค้าฯ มาปรับใช้กับการนำเข้าของตน
สำหรับหมวดสินค้าที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ สิ่งทอ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหาร เหล็ก
และเหล็กกล้า เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
3. ลักษณะการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรนี้ มีความหมายสำคัญต่อการ
ดำเนินการของแอกต์ และการเจรจาทางการค้าพหุภาคีเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ข้อตกลงแอกต์ที่

เป็นอยู่ ตลอดจนการเจรจาทางการค้าทศภาคี ยังไม่สามารถมีผลต่อการขยายตัวทางการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร ถึงแม้ว่าเกณฑ์จะประสบความสำเร็จในการลดภาษีศุลกากรทางด้านสินค้านำเข้าในประเทศพัฒนาแล้ว

4. การกีดกันทางการค้า ในช่วงปี 2509-2529 นี้ ถือได้ว่ามีผลต่อกลยุทธ์การค้าของประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าที่ได้รับการกีดกัน ทำให้การขยายตัวทางการค้าที่เป็นจริง (Actual Trade Growth) จะมีน้อยกว่าการขยายตัวทางการค้าที่เป็นศักยภาพ กรณีที่ไม่มีการกีดกัน (Potential Trade Growth) ทำให้มีการปรับทิศทางในแง่การจำหน่ายสินค้าตลอดจนทำให้มีการปรับทิศทางการผลิตหรือขยายการผลิตในสินค้าอื่นๆ ที่ไม่ประสบกับปัญหาการกีดกันทางการค้า (Yeats, A. (1988))¹

2.3 พัฒนาการของเกณฑ์

ผลสำเร็จที่สำคัญของเกณฑ์จากการเจรจาทางการค้าทศภาคี 7 รอบ ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา² ก็คือการลดอุปสรรคภาษีศุลกากรที่เป็นกีดขวางการขยายตัวทางการค้าของโลก จากอัตราที่เคยสูงถึงเฉลี่ยร้อยละ 40 ลดลงมาเหลือเพียงร้อยละ 8 ในรอบ เดนดีและลดลงมาอีกประมาณหนึ่งในสามในรอบโตเกียว โดยอัตราภาษีขาเข้าของสินค้าอุตสาหกรรมและกึ่งอุตสาหกรรมที่ประเทศพัฒนาแล้ว เรียกเก็บจากประเทศกำลังพัฒนาอยู่ในช่วงร้อยละ 7 ถึง 9 (จากตารางที่ 2.3) การลดลงของภาษีศุลกากรขาเข้าของประเทศพัฒนาแล้วจากการเจรจาทางการค้ารอบโตเกียวเป็นอย่างเท่าเทียมกัน สำหรับสินค้านำเข้าโดยรวม ยกเว้นเฉพาะบางสินค้าที่บางประเทศมีความผูกพันกับประเทศนอกกลุ่ม เช่น กลุ่มประชาคมยุโรป ที่ผูกพันกับกลุ่ม ACP (African, Caribbean and Pacific Countries ภายใต้ Lome' Convention)

ในภาพรวมแล้ว (จากตารางที่ 2.4) ประเทศพัฒนาแล้วจัดเก็บภาษีศุลกากรขาเข้าจากประเทศกำลังพัฒนาดำกว่าประเทศพัฒนาแล้ว โดยคิดเป็นร้อยละ 3.8 สำหรับประเทศกำลังพัฒนาและร้อยละ 5.0 สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว ในขณะที่อัตราเรียกเก็บภาษีศุลกากรทางการนำเข้าจากประเทศพัฒนาแล้วนำมาเปรียบเทียบกับการจัดเก็บในประเทศกำลังพัฒนา จะพบว่า

¹ "Developing Countries" Exports of Manufactures : Past and Future Implications of Shifting Patterns of Comparative Advantage", World Bank Discussion Papers, World Bank, 1988.

² เริ่มจากรอบ Geneva (1947) (1956) รอบ Annecy (1949) รอบ Torquay (1951) รอบ Dillon (1962) และรอบ Kennedy (1968) และรอบ Tokyo Round (1979)

โดยเฉลี่ยประเทศกำลังพัฒนาเก็บภาษีศุลกากรขาเข้าสูงกว่าการจัดเก็บในประเทศพัฒนาถึงประมาณ 4 เท่าตัว โดยเฉพาะในสินค้าหมวดอาหาร อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประเทศกำลังพัฒนาจะจัดเก็บภาษีศุลกากรขาเข้าโดยเฉลี่ยในสินค้าที่มาจากประเทศพัฒนาแล้วสูงกว่าประเทศพัฒนาแล้ว¹ แต่ความแตกต่างในการจัดเก็บของอัตราภาษีในสินค้านี้ระหว่างประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาจะมีน้อยดังแสดงให้เห็นในตารางข้างต้น

โดยรวมแล้วโครงสร้างภาษีขาเข้าที่เกิดจากการเจรจาทางการค้าพหุภาคีในรอบโตเกียว นับว่ามีส่วนทำให้ประเทศพัฒนาแล้วที่เป็นภาคีสมาชิกของแกตต์ลดอุปสรรคภาษีขาเข้าสำหรับสินค้าที่มาจากต่างประเทศ จนทำให้การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศมีมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมที่มาจากประเทศกำลังพัฒนาที่สร้างตัวใหม่ เช่น กลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย เช่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงระบบการค้าระหว่างประเทศที่ผ่านมามีผลทำให้โครงสร้างการค้าขายสินค้านี้ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป ด้วยภาวะการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นและความสามารถของผู้เข้ามาแข่งขันใหม่ๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่มีศักยภาพในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีผลทำให้เกิดกระแสการกีดกันทางการค้าขึ้นในประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรซึ่งยังถือว่าเป็นมาตรการที่ยังสามารถพึ่งและนำมาใช้ได้ ทั้งนี้สำหรับ และประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปประสบปัญหาในการแข่งขันและการปรับตัวทางการค้า จึงให้รัฐบาลเข้ามาบริหารจัดการปัญหาดังกล่าวด้วยการใช้มาตรการต่างๆ ของแกตต์มาปรับใช้

ในปัจจุบัน ในขณะที่การค้าระหว่างประเทศยังคงมีการขยายตัวต่อไปอย่างต่อเนื่อง แต่ก็มีความเชื่ออีกส่วนหนึ่งว่าการกีดกันทางการค้าก็ยังคงทวีความรุนแรงต่อไปในทศวรรษ 1990 ทั้งนี้เพราะการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศยังคงรุนแรงต่อไปในสินค้าหลายประเภท ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วจำเป็นต้องมีการปรับตัวทางเศรษฐกิจภายใน เพื่อรับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงในภาคเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง การออกกฎหมายการค้าปี 2531 ของสหรัฐฯ นับเป็นแนวโน้มการเปลี่ยนที่สำคัญที่สหรัฐฯ เน้นการค้าที่เป็นธรรม (Fair Trade) มากกว่าการค้าเสรี รวมไปถึงการใช้มาตรา 301 ของกฎหมายดังกล่าวตอบโต้ในกรณีที่สหรัฐฯ พิจารณาว่าประเทศที่สหรัฐฯ ติดต่อด้วย ไม่ได้ให้ความเป็นธรรมหรือเอาเปรียบสหรัฐฯ ส่วนประชาคมยุโรปก็มีการปรับตัวเช่นกัน

¹ ประเทศไทยเองก็เช่นกันยังมีการจัดเก็บภาษีอากรขาเข้าในระดับที่สูงอยู่จนทำให้ประเทศพัฒนาแล้วเรียกร้องให้ไทยทบทวนโครงสร้างภาษีใหม่จนทำให้ประเทศไทยต้องเสนอรายชื่อสินค้าที่มาจากผลการลดภาษีโดยผูกมัด (Binding) ไปกับการเจรจาของแกตต์ในรอบอุรุกวัย โดยต้องจัดทำรายชื่อสินค้าที่จะมีการผ่อนผันลดภาษีเป็นพิเศษ เข้าไปในกลุ่มเจรจา เรื่องภาษีและสิ่งที่ไม่ใช่ภาษีด้วย

โดยมีโปรแกรมการรวมตัวเป็นตลาดเดียวปี 2535 พร้อมกับการมี Directives ต่างๆ มาปรับใช้ในการดำเนินเศรษฐกิจและธุรกิจหรือรับกับภาวะการแข่งขันที่เกิดขึ้นโดยรวม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น การนำเครื่องมือการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่างๆ มาปรับใช้กับคู่ค้าอย่างแพร่หลายจนบ่อยครั้งที่เครื่องมือเหล่านั้นเป็นมาตรการที่ไปขัดกับกฎเกณฑ์ที่ทางการค้าที่ข้อตกลงแกตต์ได้วางไว้ ทำให้กลายเป็นที่มาของปัญหาที่กล่าวกันในเรื่องระบบการค้าระหว่างประเทศว่า กฎเกณฑ์พหุภาคีของแกตต์ต้องประชันกับกฎเกณฑ์รูปแบบอื่นๆ ได้แก่ เอกภาคี (Unilateral) ทวิภาคี (Bilateral) ภูมิภาค (Regional) เป็นต้น ที่นำมาปรับใช้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มุ่งเน้นที่จะทำให้มาตรการเหล่านี้มีความโปร่งใส มีความเป็นธรรม เสริมความแข็งแกร่งของแกตต์ให้ เป็นที่ยอมรับของบรรดาประเทศภาคีของแกตต์ด้วย

โดยรวมแล้วสำหรับการจัดการของการค้าระหว่างประเทศแบบพหุภาคีนั้น แกตต์ยังถือได้ว่าเป็นเวทีสำคัญที่สุดที่จะกำหนดหลักและกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศแบบพหุภาคี การเจรจาทางการค้าพหุภาคีในรอบอุรุกวัยก็ได้มีการกำหนดกรอบและหัวข้อการเจรจาในด้านต่างๆ ถึง 15 รายการด้วยกันประกอบด้วย ¹

สินค้าได้แก่ เรื่องเกษตร สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป สินค้าเมืองร้อน สินค้าที่มีพื้นฐานจากทรัพยากรธรรมชาติ

มาตรการการกีดกันทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับแกตต์ได้แก่ มาตรการภาษี มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี มาตรการการอุดหนุน และการตอบโต้โดยการเก็บภาษีการอุดหนุน มาตรการ Safeguards

เรื่องของแกตต์ได้แก่ มาตรการของแกตต์ การดำเนินการของแกตต์ การเจรจาระงับข้อพิพาท เรื่อง MTN Agreements and Arrangements

ประเด็นใหม่ๆ ได้แก่ การค้าบริการ การลงทุนที่เชื่อมโยงกับการค้า สิทธิและทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับการค้า

ประเด็นต่างๆ ทั้งหมดที่รวมอยู่ในเรื่องการเจรจารวม 15 รายการนี้ถือเป็นความสนใจของประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งตามกำหนดการแล้วจะสามารถสรุปผลทั้งหมด และนำไปใช้ในการประชุมก่อนเปิดรอบการเจรจาทางการค้ารอบอุรุกวัย กำหนดไว้ในเดือนธันวาคม 2533 นี้

อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันในขณะที่กลุ่มการเจรจาเฉพาะรายการกำลังทำงานอย่างรีบเร่งเพื่อสรุปผลการเจรจาในด้านที่รับผิดชอบอยู่ แต่ความแตกต่างในท่าที วิธีการ ตลอดจนแนวทางที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหายังมีอยู่หลายด้าน เช่น การค้าสินค้าเกษตรฯ นั้น

¹ โปรดติดตามได้จาก Ministerial Declaration on the Uruguay Round, GATT, MIN.DEC. 20 September 1986

กลุ่มเศรษฐกิจ และสหรัฐฯ มุ่งมาดที่จะให้การลดการอุดหนุน¹ การเปิดตลาดกับสินค้าเกษตร ต่อไปหลังจากการเจรจา แต่ประเทศ และกลุ่มประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น และประชาคมยุโรป ก็ยังไม่พร้อมที่จะรับข้อเสนอดังกล่าว เป็นต้นว่า กลุ่มประชาคมยุโรป เสนอให้ลดระดับการอุดหนุนเหลือเพียงร้อยละ 30 ในช่วงปี 2531-2539 ในขณะที่กลุ่มเศรษฐกิจ มุ่งที่จะลดระดับการอุดหนุนการส่งออกเป็นร้อยละ 90 และลดระดับการอุดหนุนการผลิตเป็นร้อยละ 75 เป็นต้น การค้าบริการ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับการเจรจาในเกดต์ครั้งนี้ก็มีขอบเขตกว้างขวาง และมีผลกระทบหากมีการนำ Framework ของการค้าบริการมาปรับใช้ทันที ซึ่งจะกระทบต่อการค้าบริการของประเทศกำลังพัฒนามาก ในเรื่องนี้ ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่จึงต้องการเห็น Positive Approach ของสาขาต่างๆ ในภาคบริการที่จะนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการค้าบริการระหว่างประเทศต่อไป นอกจากนี้ ยังมีเรื่องอื่นๆ เช่น การเจรจาที่ยังไม่มีข้อสรุปที่เป็นรูปธรรม ซึ่งทำให้ประเทศต่างๆ ยังมีความไม่แน่ใจว่า การเจรจาของเกดต์ในรอบนี้จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ถึงแม้ว่าเกดต์จะเป็นเวทีที่สามารถกำหนดหลัก และกฎเกณฑ์กฎหมายสำหรับการค้าระหว่างประเทศได้จนถึงในปัจจุบัน แต่เกดต์ก็ยังมีข้อจำกัดในฐานะที่ยังไม่สามารถเป็นเวทีแห่งแหล่งสุดท้าย เมื่อมีปัญหาเฉพาะเกิดขึ้นมาในการค้าระหว่างประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ ทำให้หลายประเทศยังไม่ได้ใช้เกดต์อย่างเต็มที่ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะของตน อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของหลัก และกฎเกณฑ์กฎหมายที่เกดต์มีอยู่นั้น ก็ถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญที่สุดสำหรับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่มีอำนาจต่อรองน้อยในการที่จะใช้เป็นประโยชน์ในการเจรจาท่องกับปัญหาทางการค้าที่เกิดขึ้นในระดับระหว่างประเทศ

2.4 พัฒนาการของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Groupings)

ในขณะที่การเจรจาทางการค้ากฎหมายในรอบอุรุกวัยยังมีความไม่แน่นอนในหลายประเด็นด้วยกัน ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศยังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่ แนวทางหนึ่งที่ประเทศพัฒนาแล้วได้นำมาพิจารณามากขึ้นในครึ่งหลังทศวรรษที่ 1980 คือการเจรจาระดับทวิภาคีโดยการสร้างกลุ่มทางการค้ามากขึ้น ปัจจุบันนี้ การสร้างกลุ่มทางการค้ารูปแบบต่างๆ ในหลายทวีปคาดว่าจะ เป็นไปตามสภาพภูมิศาสตร์ประกอบด้วยกลุ่มการค้า 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

- กลุ่มสหรัฐและบางประเทศในแปซิฟิก
- กลุ่มญี่ปุ่น กลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย
- กลุ่มยุโรป 2535 และยุโรปตะวันออก

¹ ดูระดับการอุดหนุนได้จาก ชัยวัฒน์ คนจริง และคณะ, รายงานวิจัยการศึกษาวิจัยนโยบายและมาตรการช่วยเหลืออุตสาหกรรมเกษตรกรรมของไทย : ผลการคำนวณ PSE . เสนอกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์. สิงหาคม 2531 หน้า 31.

ทั้งนี้ เมื่อมีการพูดถึงโครงสร้างอำนาจของโลก โครงสร้างดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปจากอำนาจแบบสองขั้ว (Bi-polarity) ในช่วงทศวรรษที่ 1950 และ 1960 มาเป็นอำนาจแบบหลากหลายศูนย์กลาง (Plurality of Centres) (Theodor Leuenberger (1990):197)¹

แบบแผนที่มีกเคชชินในอดีตก็คือความขัดแย้งระหว่างตะวันตกและตะวันออก ซึ่งกำลังกลายเป็นอดีต ในขณะที่ความขัดแย้งระหว่างโลกที่อยู่เหนือกับใต้ และความสัมพันธ์ระหว่างโลกที่อยู่ทางใต้ด้วยกัน (South - South Relations) ก็ยังนับว่ามีความสำคัญและยังมีความหมายต่อไปในอนาคต ในปัจจุบันนี้ เรื่องเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ความขัดแย้งความร่วมมือกลายเป็นแบบแผนที่มีความหลากหลายทั้งในแง่อิทธิพล ศูนย์อำนาจประเทศ ระบอบ ความร่วมมือ ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจโลกในอนาคต

จากรูปภาพที่ 2.1 นี้กล่าวได้ว่าในปี 2531 ถือเป็นปีที่กลุ่มทางเศรษฐกิจทั้ง 3 สามารถเกาะกลุ่มกันอย่างเห็นได้ชัดเจนขึ้น² ดังนั้นแนวโน้มศูนย์อำนาจของเศรษฐกิจโลกจะสามารถเป็นไปได้ใน 4 แบบแผนด้วยกันคือ (Theodor Leuenberger (1990): 199-200)³

- Pax Americana หมายความว่า ตามแบบแผนนี้สหรัฐฯ จะสามารถสร้างตนเองและกลับมาเป็นอำนาจทางเศรษฐกิจได้ใหม่

- Pax Nipponica หมายความว่า ญี่ปุ่นจะทดแทนอำนาจทางเศรษฐกิจในโลกแทนสหรัฐฯ ทั้งนี้โดยไม่คำนึงว่าญี่ปุ่นจะสามารถสร้าง Pax Nipponica ได้หรือไม่ อย่างไร

- Competing Trading Blocs ถ้าทั้งสหรัฐฯ และญี่ปุ่นไม่ประสบผลสำเร็จในการแสดงตนเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลก อาจมีการแข่งขันกันสร้างกลุ่มการค้า โดยใช้รูปแบบที่กำลังพัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องมือเจรจาต่อรองจนทำให้เกิดภาวะไม่มีเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจโลก

- Joint Leadership System ในระบบนี้ ทั้งสหรัฐฯและญี่ปุ่นตระหนักดีว่าตนไม่สามารถเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจแต่ฝ่ายเดียวตลอดไป ในที่สุด จึงจำเป็นต้องสร้างระบบผู้นำร่วม

¹ "A World Scenario: The Emergence of Three Main Trading Zones : The European Community/Japan-East Asia-Pacific/USA-Canada" in Manfred Kulesa (ed.) The Newly Industrializing Economies of Asia : Prospects of Co-operation, Springer - Verlag Berlin, Heidelberg, 1990.

² ประกอบด้วยโปรแกรมการรวมเป็นตลาดเดียว ของประชาคมยุโรป 2535 เริ่มต้นในปี 2528 ข้อตกลงทางเศรษฐกิจการค้าสหรัฐฯ-แคนาดา และสหรัฐฯ กับประเทศอื่นๆ ตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมา กลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก โดยเฉพาะการเจรจาครั้งแรก เกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ในปลายปี 2531.

³ ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากบทความ

เพื่อรักษาระเบียบเศรษฐกิจโลกแบบเสรีในบรรดาประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งหลาย

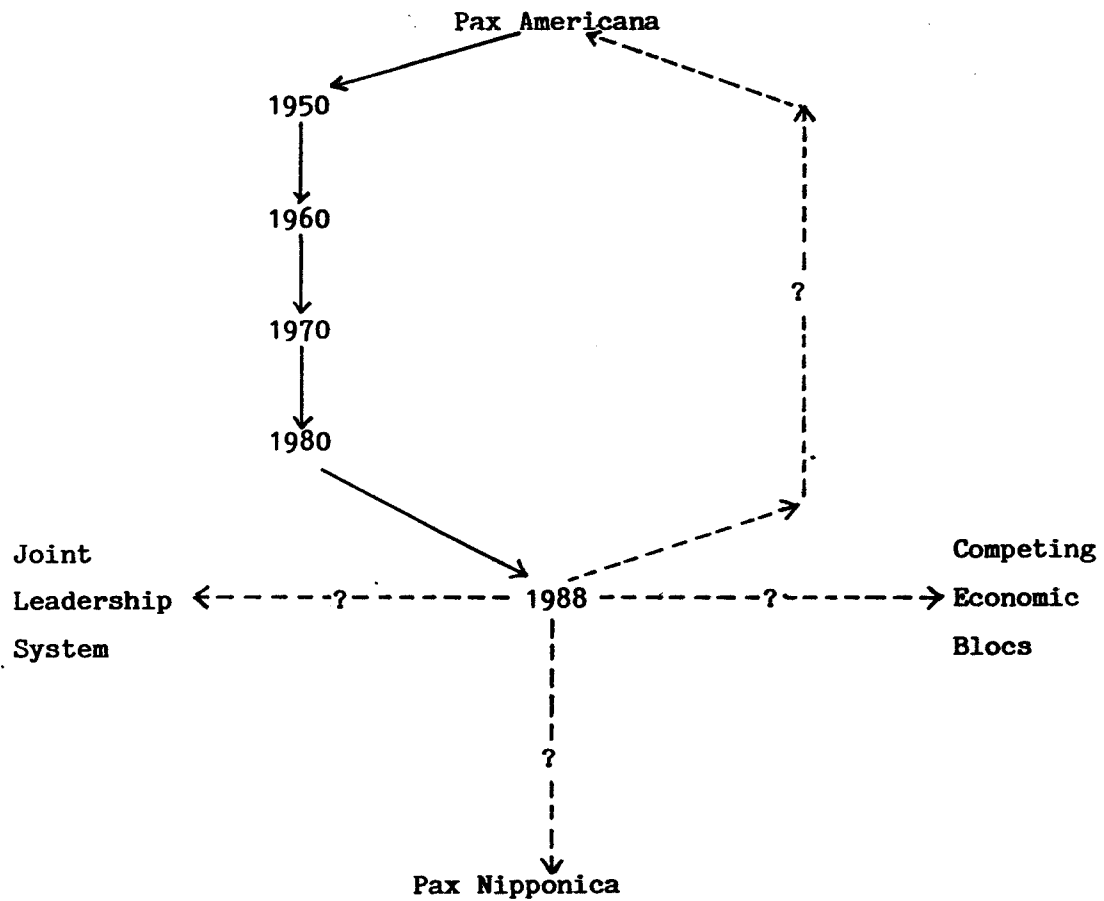
จนถึงปัจจุบัน มีคำถามเกี่ยวกับการสร้างกลุ่มทางการค้าว่าจะเกี่ยวข้องกับระบบการค้าพหุภาคีหรือไม่อย่างไร ในมาตราที่ 24 ของแกตต์ได้ระบุชัดเจนว่าการสร้างสหภาพศุลกากรหรือเขตการค้าเสรีต้องไม่บิดเบือนไปจากหลักพหุภาคี เช่น ทำการกีดกันทางการค้าจากสินค้าที่นำเข้าจากนอกกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่อยู่ในกลุ่มทางการค้าด้วยตนเอง ในประเด็นนี้ถึงแม้ว่าจะมีการระบุเป็นหลักสำหรับปฏิบัติแล้วในแกตต์ แต่ตามสภาพที่เป็นจริง นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากได้เตือนว่าข้อตกลงภูมิภาคแบบกลุ่มการค้าสามารถทำการแข่งขัน และในทางหนึ่งก็สามารถไปขัดกับระบบการค้าพหุภาคีของแกตต์ได้เช่นกัน เพราะการสร้างกลุ่มทางการค้าที่เฉพาะเจาะจง ก็ทำให้ประเทศนอกกลุ่มได้รับผลกระทบจากการปรับใช้นโยบาย ทำให้ประเทศนอกกลุ่มการค้าจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจัง

ในกรณีของประชาคมยุโรปในเรื่องการรวมตัวเป็นตลาดเดียวปี 1992 นั้นได้ถูกเพ่งเล็งอย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่าทางการประชาคมยุโรปได้ทำงานหนักเพื่อที่จะประชาสัมพันธ์ถึงแผนการรวมตัวของประชาคมยุโรปให้เผยแพร่ไปทั่วโลก แต่ประชาชนซึ่งอยู่นอกภูมิภาคประชาคมยุโรปยังคงเฝ้าดูการรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้อย่างไม่แน่ใจ บุคคลจำนวนมากก็คิดว่าการขยายแผนการรวมตัวกันของประชาคมยุโรปมุ่งที่จะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ประเทศสมาชิกมากกว่าที่เป็นผลดีต่อประเทศนอกกลุ่ม ถ้ามาพิจารณาถึงการรวมตัวเป็นตลาดเดียวแล้วมาตรการการรวมตัวของประชาคมยุโรป 2535 นี้ปรากฏว่าอยู่ในสมุดปกขาว 2528 เป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีการใช้กฎหมายตลาดยุโรปเดียว (The Single European Act) ในปี 2529 ความรู้ที่ได้ผลทางปฏิบัติด้วย¹ จากนั้นยังทำให้การรวมตัวกระชับด้วยการอนุมัติหลักการจัดตั้งสหภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประชาคมยุโรป (The European Economic and Monetary Union) ทำให้เป้าหมายการรวมตัวทางเศรษฐกิจไปสู่ระดับสมบูรณ์ได้ ขณะนี้ทางการประเทศนอกกลุ่มรวมถึงประเทศไทยเริ่มที่จะวิเคราะห์ผลกระทบของแผนการรวมตัวประชาคมยุโรป

¹ ให้พิจารณาผลกระทบและโอกาสสินค้าต่าง ๆ ได้ในผลงานของ Jacques Pelkmans (1990) "Study on the Nature, Rules, Regulations of the Single European Market in 1992", บทความเสนอในการประชุมเรื่อง External Dimensions of a Single European : Impact and Opportunities, ESCAP, TRADE/SEDSEM/2, 16 APRIL 1990

รูปภาพที่ 2.1

Four Scenarios of the World Economy

Source : Theodor Leuenberger (1990) : 201

ยุโรป 2535 ที่จะมิต่อประเทศของตน² เพราะแผนการรวมตัวของประชาคมยุโรปนั้น เริ่มมีผลให้ปรากฏเห็นแล้วในปัจจุบัน นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นในยุโรปตะวันออกทำให้ประชาคมยุโรปต้องให้ความสนใจกลุ่มๆ นี้

การหันเกรงต่อการรวมตัวกันของประชาคมยุโรป ปี 2535 เป็นเหตุให้ประเทศอื่นๆ มีการเพิ่มการเจรจาระดับภูมิภาคและทวิภาคี ข้อสมมุติหนึ่งก็คือสถานการณ์แวดล้อมการค้าโลกเริ่มที่จะส่อให้เห็นสภาพระบบทวิภาคีและภูมิภาคให้เห็นชัด ในต้นทศวรรษที่ 1990 สหรัฐอเมริกาเองก็กำลังมุ่งไปยังข้อตกลงทางการค้าทวิภาคีและการพัฒนากลุ่มทางการค้าของสหรัฐอเมริกา เช่น เขตการค้าเสรี สหรัฐอเมริกา - อิสราเอล (The U.S.-Israel Free Trade Area) เขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา - แคนาดา (The U.S.-Canada Free Trade Area) การริเริ่ม Caribbean Basin (The Caribbean Basin Initiative) และข้อตกลงทางการค้าของสหรัฐอเมริกาและเม็กซิโก (The U.S.-Mexico Framework Agreement) ในกรณีของสหรัฐอเมริกา เป็นที่น่าสนใจว่าประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่ในข้อตกลงนี้ดำเนินไปนอกเหนือจากประเด็นที่อยู่ในข้อตกลงเขตการค้าเสรีในมาตรา 24 ของแกตต์หรือไม่ ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ อาเซียนได้นำเข้ามาในการเจรจาแบบกลุ่ม (ASEAN-U.S. Initiative) ซึ่งอาเซียนมุ่งจะอภิปรายประเด็นต่างๆ กับสหรัฐอเมริกา นอกเหนือจากความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาแล้ว

ในขณะที่กลุ่มทางการค้าได้สร้างขึ้นมามากด้วยเหตุผลต่างๆ กัน การสร้างภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ก็เกิดขึ้นมาในบริบทสถานการณ์แวดล้อมที่เอื้ออำนวยในปัจจุบันด้วย ขณะที่ภูมิภาคนี้กำลังสร้างประชาคมเอเชีย-แปซิฟิก โดยหาจุดยืนเป้าหมายตลอดจนวิธีการดำเนินการที่เป็นไปได้ ประเทศ

² ในกรณีของประเทศไทยโปรดดูใน Suthiphand Chirathivat, Chumporn Pachusanond, Tanasak Wahawisan, The Management Systems of the World Economy and the Response of Thailand's External Sector, Background Paper No.2 ; Presented at the 1989 TDRI Year-End Conference on "Thailand in the International Economic Community", TDRI Publication, สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, ชุมพร ปัจจุสานนท์, บุญช่วย ศรีคำพร , "The EEC Single Market and Thailand's International Trade and Investment" เอกสารเสนอในการประชุมวิชาการ New International Economic Order (NIEO) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 26 กันยายน 2532 และสุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ "ประเด็นที่น่าจับตามองเกี่ยวกับตลาดยุโรปเดี่ยวในปี 1992", วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, ปีที่ 16, ฉบับที่ 1, ก.ค. - ธ.ค. 32 หน้า 124-128

ต่าง ๆ ในโลกต่างก็ให้ความสนใจต่อทิศทางและบทบาทของความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ของกลุ่ม เอเซีย-แปซิฟิก (The Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC) ทั้งนี้โดยพื้นฐาน แล้วประเทศที่เข้าร่วมในกลุ่มเอเซีย-แปซิฟิก มีความแตกต่างกันมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แต่ในขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจโลกในระดับสูง ยังมีคำถามอีกต่อไป ว่าประเทศที่เข้าร่วมในความร่วมมือทางเศรษฐกิจในที่สุดจะมีกี่ประเทศ ชอบเขตและวิธีการที่จะ สร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไร ทั้งรวมไปถึงการมีความสัมพันธ์ในระดับพหุภาคีและ ทวิภาคีที่องค์การนี้คาดหวังไว้จากการรวมกลุ่มฯ ดังกล่าว

โดยสรุปแล้ว ระบบการจัดการทางการค้าระหว่างประเทศในเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไปมากในทศวรรษที่ 1980 และต่อเนื่องมาถึงทศวรรษที่ 1990 ตัวอย่างเช่น ระบบการจัดการแบบพหุภาคี นับว่ามีผลต่อระบบการจัดการแบบทวิภาคี ในขณะที่ระบบการจัดการ แบบทวิภาคีก็นับว่ามีผลต่อระบบการจัดการแบบพหุภาคี ที่ดำเนินการโดยเกตต์ด้วย ทั้งนี้ในครึ่งหลัง ทศวรรษที่ 1990 ระบบการจัดการแบบพหุภาคีภูมิภาค ทวิภาคี เอกภาคี ล้วนแต่มีการเปลี่ยนแปลง รวดเร็วและประเทศต่างๆ ก็ได้ให้ความสำคัญต่อระบบการจัดการเหล่านี้โดยรวม จึงทำให้ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญต่อระบบการจัดการทางการค้าระหว่างประเทศนี้ด้วย

ตารางที่ 2.1 สัดส่วนมูลค่าสินค้าที่จัดอยู่ในประเภทการกีดกันทางการค้าไม่ใช่นิติศุลกากร (NTBs)
ต่อการนำเข้ารวมตามประเภทพัฒนาแล้ว ปี 2509-2529

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ	สินค้านำเข้ารวม		หมวดอาหาร (SITC 0+1+22+4)		หมวดผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (SITC 5ถึง8 ยกเว้น 68)	
	สัดส่วนที่เปลี่ยนแปลง		สัดส่วนที่เปลี่ยนแปลง		สัดส่วนที่เปลี่ยนแปลง	
	2509	2509-2529	2529	2509-2529	2529	2509-2529
ทุกประเทศ	17	37	36	53	5	46
ประเทศยุโรป	15	43	38	58	2	54
เบลเยียม-ลักเซมเบิร์ก	19	42	40	56	3	55
เดนมาร์ก	11	43	45	51	1	51
ฝรั่งเศส	17	49	46	52	3	61
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	16	44	46	50	4	54
กรีซ	n.a.	(49) 1/	n.a.	(94) 1/	n.a.	(48) 1/
ไอร์แลนด์	n.a.	(47) 1/	n.a.	(91) 1/	1	44
อิตาลี	13	49	39	59	2	60
เนเธอร์แลนด์	19	40	33	61	3	53
อังกฤษ	10	42	19	75	3	44
ญี่ปุ่น	34	16	51	48	11	30
สหรัฐอเมริกา	27	30	17	40	27	32
ลัตเวียแลนด์	12	30	29	60	2	33
นอร์เวย์	n.a.	(41) 1/	36	60	2	23
ฟินแลนด์	14	16	n.a.	(66) 1/	2	39

หมายเหตุ : 1/ ภาควิเลขปี 1966 ไม้ได้ จึงใช้ตัวเลขการกีดกันเป็นร้อยละรวมในปี 1986

ที่มา : Laird S. และ Yeats A., 1988, Trends in Non Tariff Barriers of
Developed Countries 1966-1988, Working Papers, The World Bank,
December 1988, WPS

ตารางที่ 2.2 สัดส่วนผลกระทบของการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (NTBs)
ต่อการนำเข้ารวมในประเทศพัฒนาแล้ว ปี 2509-2529

ประเทศ	2509		2529	
	ร้อยละ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)	ร้อยละ	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)
ทุกประเทศ	25.3	29510	48.0	355532
ประชาคมยุโรป	20.8	14695	54.1	169153
เบลเยียม-ลักเซมเบิร์ก	30.5	2185	74.5	16504
เดนมาร์ก	4.6	174	37.2	3374
ฝรั่งเศส	16.1	1995	81.6	49793
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	24.1	3996	40.9	34052
กรีก	n.a.	n.a.	25.8	1136
ไอร์แลนด์	1.8	15	39.5	1012
อิตาลี	26.9	2439	30.1	15347
เนเธอร์แลนด์	31.1	1135	78.6	24356
อังกฤษ	15.8	2756	38.1	23579
ญี่ปุ่น	31.4	3648	43.5	57525
สหรัฐอเมริกา	36.4	9379	45.0	103069
สวิตเซอร์แลนด์	19.2	783	50.1	15166
นอร์เวย์	31.0	778	23.2	3543
ฟินแลนด์	15.2	227	51.3	7076

ที่มา : จากการคำนวณของ Laird S. และ Yeats A. (1988).

Trends in Non Tariff Barriers of Developed Countries 1966-1988,
Working Papers, The World Bank, December 1988, WPS p.21

FILE port2-3

ตารางที่ 2.3 อัตราภาษีนำเข้าโดยเฉลี่ยของประเทศพัฒนาแล้วที่เรียกเก็บจาก
สินค้าอุตสาหกรรมและกึ่งอุตสาหกรรมจากประเทศกำลังพัฒนา
ก่อนและหลังความตกลงทางการค้าและภาษีของภาคการค้าโลก

	ก่อน	หลัง	เปลี่ยนแปลง ร้อยละ
ประเทศยุโรป			
อัตราธรรมดา	8.5	6.7	-21.2
อัตราอัตราน้ำหนัก	8.5	5.8	-31.8
สหรัฐอเมริกา			
อัตราธรรมดา	10.0	6.8	-32.0
อัตราอัตราน้ำหนัก	11.0	6.7	-39.1
ญี่ปุ่น			
อัตราธรรมดา	11.4	8.7	-23.7
อัตราอัตราน้ำหนัก	12.0	6.7	-44.2

ที่มา : World Development Report, 1987.

ตารางที่ 2.4 อัตราภาษีนำเข้าเฉลี่ยของประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา
ประเทศสินค้าและแหล่งที่มา

หน่วย : ร้อยละ

	ภาษีนำเข้าประเทศพัฒนาแล้วปี 2526		ภาษีนำเข้าประเทศกำลังพัฒนาแล้วปี 2526	
	จัดเก็บจาก		จัดเก็บจาก	
	ประเทศพัฒนาแล้ว	ประเทศกำลังพัฒนา	ประเทศพัฒนาแล้ว	ประเทศกำลังพัฒนา
รวม	5.0	3.8	19.0	12.0
อาหาร	6.1	6.7	28.0	27.0
ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	0.9	0.7	19.0	10.0
แร่และโลหะ	2.7	1.5	17.0	16.0
น้ำมันเชื้อเพลิง	1.2	1.0	7.0	6.0
เคมีภัณฑ์	5.7	6.6	17.0	18.0
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่นๆ	6.5	9.3	18.0	18.0

ที่มา : Jinger, M.J., and Laird S., (1987). " Protection in Developed and Developing Countries An Overveiw" , Journal of World Trade Law, December 1987.

ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย

ปัจจัยที่กำหนดระดับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงการค้าระหว่างประเทศของไทย จะแบ่งพิจารณาเป็น 2 ประเภทหลักได้แก่ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความต้องการรวมของตลาดโลกสำหรับสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งปัจจุบันถือว่าสัดส่วน การครองตลาด (Market Share) ของสินค้าส่งออกของไทยยังน้อย โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมหลายประเภท เมื่อเป็นเช่นนี้โอกาสของไทยในการขยายการส่งออกสินค้าประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรม และตลาดส่งออกที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนตลาด ที่มีเส้นทางใหม่ น่าจะยังมีอีกมากมายโดยไม่ต้องคำนึงถึงปัญหาต่างๆ มากนัก สำหรับปัจจัยภายใน นั้น จะพิจารณาทางด้านความสามารถทางการแข่งขัน (Competitiveness) ของสินค้าส่งออก ของไทยเป็นสำคัญ (3.2) ในระยะที่ผ่านมาไทยได้อาศัยความได้เปรียบทางด้านการใช้ทรัพยากร ปัจจัยการผลิตที่เป็นแรงงานและทุน (3.3) นอกจากลักษณะของรัฐบาลในการสนับสนุนการส่งออก (3.4) ก็ยังเป็นปัจจัยภายในอื่นๆ ที่เอื้ออำนวยให้ภาคเอกชนสามารถกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าไทยไปยังตลาดโลก โครงสร้างการผลิต (3.5) และโครงสร้างภาษี (3.6) ที่สัมพันธ์กับการค้าระหว่างประเทศก็นับ เป็นส่วนสำคัญที่อธิบายลักษณะโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของไทย นอกจากนี้ยังได้พิจารณา ถึงความสัมพันธ์ของระบบการค้าระหว่างประเทศและผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย ด้วย (3.7)

3.1. ความสามารถในการซื้อสินค้าของตลาดโลก

ถึงแม้ว่าการขยายตัวการส่งออกโลกจะไม่มากนักในช่วงต้นทศวรรษที่ 1960 แต่การขยายตัวการส่งออกดังกล่าวก็ยังสูงกว่าผลผลิตโลก โดยอัตราการขยายตัวการส่งออกเฉลี่ยในช่วง ปี 2503-2506 คิดเป็นร้อยละ 6.1 ในขณะที่อัตราการขยายตัวของผลผลิตโลกในช่วงเดียวกันคิด เป็นร้อยละ 4.3 (จากตารางที่ 3.1)

การขยายตัวการส่งออกของโลกในช่วงต้นทศวรรษที่ 1960 จนถึงต้นทศวรรษที่ 1980 ถือได้ว่ามีอัตราสูงมากกว่าร้อยละ 10 ซึ่งคิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 14.7 ในช่วงปี 2506-2516 และอัตราเฉลี่ยร้อยละ 13.1 ในช่วงปี 2516-2526 ซึ่งเป็นช่วงเกิดวิกฤตการณ์ น้ำมันครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ทั้งนี้ถึงแม้ว่าอัตราการขยายตัวผลผลิตโลกในช่วงปี 2516-2526 จะคิดเป็นเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม กระแสความเชื่อเกี่ยวกับความไม่แน่นอนกับการส่งเสริมการส่งออก ที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นมากอีกครั้งหนึ่งในทศวรรษที่ 1980 จนถึงปัจจุบันนี้เนื่องมาจากกระแสการ กีดกันทางการค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ รุนแรงขึ้น ภาวะการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างผู้นำ เศรษฐกิจโลกที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น เป็นต้น ระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยกัน ระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาที่จัดอยู่ในประเภทเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ใหม่ ตลอดจนระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยตนเอง ที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกัน ภาวะการกีดกันนี้ได้ก่อให้เกิดการขยายตัวการค้าโลกที่ลดลงกว่าแต่ก่อนแล้ว ถึงแม้ว่าผลผลิตโลกจะขยายตัว ในอัตราที่น่าพอใจก็ตาม จากตารางที่ 3.1 ได้ชี้ให้เห็นว่าในช่วงปี 2526-2530 อัตราการ ขยายตัวการส่งออกโลกคิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 8.8 ถึงแม้ว่าผลผลิตโลกจะสามารถมีอัตรา การขยายตัวคิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3.8 ก็ตาม

เมื่อพิจารณาการส่งออกสินค้าของประเทศกำลังพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะหลังจาก สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา สามารถตั้งข้อสังเกตรวมได้ดังนี้¹

ก. แต่เดิมมาความน่าเป็นห่วงการส่งเสริมการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาในระยะแรกหลังสงครามนั้น มักจะเป็นการส่งออกสินค้าขั้นปฐม ซึ่งมักประสบปัญหาทางด้านราคาไม่มี เสถียรภาพและเทอมการค้า (Terms of Trade) ที่เสียเปรียบ (Riedel (1984): Table 4)

ข. อย่างไรก็ดีการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบการส่งออก (Export Composition) ของประเทศกำลังพัฒนาไปสู่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมได้ ทำให้เกิดการขยายตัวมูลค่าการ ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมกว่าสามเท่าตัวในช่วงปี 2498-2522 ซึ่งคิดเป็นปริมาณหนึ่งในสี่ของการ ส่งออกรวม ในช่วงทศวรรษที่ 1960 รายได้จากการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศกำลัง พัฒนาขยายตัวเร็วกว่าสองเท่าเมื่อเทียบกับรายได้เดียวกันของประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้น การ ขยายตัวทางการค้าในช่วงทศวรรษ 1950 และทศวรรษ 1960 ของประเทศกำลังพัฒนาทำได้ใน ขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วได้ลดการปกป้องทางศุลกากรลง ไม่ว่าจะเป็นทางภาษีศุลกากรหรือโควตา เป็นต้น และถึงแม้ว่าทศวรรษที่ 1970 จะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจก็ตาม ปรากฏว่า การขยาย- ตัวการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศกำลังพัฒนายังสามารถขยายตัวได้มาก

ค. คำถามที่เกิดขึ้นตามมามีว่า ถ้าประเทศกำลังพัฒนาสามารถก้าวไปสู่การเป็นผู้ส่ง ออกพร้อมๆ กันแล้ว อะไรจะเกิดขึ้นกับการส่งออกของโลกตลอดจนเศรษฐกิจโลก หรือในขณะที่มี ผู้สังเกตการณ์ต่างจัดจ้องความสำเร็จของเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย ก็มีคำถามตามมามีว่า

¹ "Trade as the Engine of Growth in Developing Countries, Revisited", Economic Journal (March), pp 56-73 อ้างใน Bhagwati (1988) : 29-30

แบบอย่างเศรษฐกิจที่ให้การส่งออกของเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย สามารถนำมาเป็นแบบอย่างการพัฒนาได้หรือไม่ เพราะความไม่แน่ใจเกิดขึ้นในลักษณะที่ว่า ถ้าทุกประเทศใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการส่งออกทั้งหมดแล้วคงไม่ใช่ทุกประเทศที่จะได้รับประโยชน์ ในทางตรงกันข้ามก็จะมีประเทศที่ได้รับความสำเร็จ ในขณะที่ความสำเร็จที่ได้รับนี้อาจสร้างขึ้นมาจากความล้มเหลวของประเทศอื่นๆ

ง. ความน่าเป็นห่วงที่กล่าวในข้อ 3 ข้างต้นนี้ อาจแยกเป็น 2 ด้านหลัก ๆ ดังนี้ ด้านแรกมีข้อสมมติฐานว่า ตลาดโลกคงไม่สามารถดูดซับการส่งออกสินค้าทั้งหมดได้ หากประเทศกำลังพัฒนาโดยรวมหันมาใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการส่งออกในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านที่สองมีข้อสมมติฐานว่า ถึงแม้ว่าตลาดโลกจะยังสามารถซื้อสินค้าส่งออกจาประเทศกำลังพัฒนาได้ แต่กระแสการกีดกันทางการค้าจะเป็นอุปสรรคการส่งออกมากกว่า ซึ่งความห่วงใยในด้านที่สองนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินนโยบายของประเทศกำลังพัฒนา ที่มุ่งเน้นกลยุทธ์การส่งเสริมการส่งออกสำหรับความน่าเป็นห่วงในด้านแรกนั้นยังไม่เป็นปัญหาในระยะสั้นและระยะกลาง

Bhagwati (1988: 30-31) ได้อาศัยงานของนักเศรษฐศาสตร์จำนวนมาก ทำการพิสูจน์ว่าประเทศกำลังพัฒนาที่ทำการส่งเสริมการส่งออกยังไม่ต้องเป็นห่วงถึงความสามารถในการดูดซับ (Absorptive Capacity) ของสินค้าส่งออกอุตสาหกรรมเนื่องจากสัดส่วนสินค้าดังกล่าวในประเทศอุตสาหกรรม โดยรวมแล้วยังถือว่ามีส่วนน้อยมาก¹ นอกจากนี้ยังมีเหตุผลอื่นๆ ที่น่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวทางการค้าที่ต้องนำมาพิจารณา เช่น การผลิตตามความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะภายในอุตสาหกรรม (Intra-industry Specialization) ซึ่งจะทำให้เกิดการขยายตัวกันทางการค้าระหว่างกันและกันไม่ว่าจะเป็นภายในยุโรป เอเชียหรือทวีปอเมริกาเหนือ โอกาสการขยายตัวการค้าขายระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน ตลอดจนความเป็นไปได้ในการเปิดภาคเศรษฐกิจใหม่ ๆ เช่น ทางด้านเกษตรกรรมและบริการให้เสริมยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้โอกาสส่งออกโดยรวมมีมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อพิจารณาจากสภาพการขยายตัวทางการค้าของโลกในอนาคต และผลที่มีต่อการส่งออกของไทย สามารถตั้งข้อสังเกต และข้อสรุปที่สำคัญ ได้ดังนี้ โอกาสในการส่งออกสินค้าของไทยยังมีอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรกรรมหรือสินค้าอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่ไทยได้ทำการพัฒนาขึ้นมาในระยะหลังนี้ สัดส่วนส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดโลกคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.6 ของการส่งออกโลกรวมซึ่งนับว่ายังต่ำอยู่ ในความหมายนี้ก็คือ ตลาดโลกยังสามารถดูดซับสินค้าไทยได้อีกมาก นอกจากนี้ส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดหลักเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าอุตสาหกรรมที่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ส่งออกนั้นยังต่ำกว่าอยู่มาก (Dapice D. และ Flatters

¹ สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนา เมื่อเทียบกับการบริโภคสินค้าอุตสาหกรรมรวมในประเทศพัฒนาแล้ว คิดเป็นร้อยละ 2-3 เท่านั้น

F. (1989) ¹ โอกาสของไทยในการส่งออกควรจะได้รับการวิเคราะห์ได้ถี่ถ้วน (ชวนชัย (2533) : 2-9) ² (ดูตารางที่ 3.2)

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่ไทยประสบอยู่ในขณะนี้กับสถานการณ์การค้าที่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ประสบในทศวรรษที่ 1960 และ 1970 แตกต่างกัน ประเทศไทยอาจไม่ได้เปรียบเท่าใด เพราะแนวโน้มที่ผ่านมาในทศวรรษที่ 1980 และแนวโน้มที่จะเป็นไปในทศวรรษที่ 1990 แสดงหลักฐานให้เห็นชัดว่าตลาดดั้งเดิมเช่นสหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และญี่ปุ่น มีแนวโน้มปิดมากกว่าเปิด อุตสาหกรรมและเกษตรกรรมของไทยเผชิญกับนโยบายปิดตลาด และนโยบายอุดหนุนมากกว่าในอดีต แต่ในอีกด้านหนึ่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองโลกในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 ต่อเนื่องมาในทศวรรษที่ 1990 สามารถเอื้ออำนวยต่อการส่งออกของไทยได้ในอนาคต โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุโรปตะวันออก และประเทศต่าง ๆ ในอินโดจีน เฉพาะยุโรปตะวันออกนั้นเป็นตลาดที่มีศักยภาพใหญ่มาก³ และประกอบกับสินค้าที่ไทยผลิตได้ในขณะนี้ล้วนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเหล่านี้มาก ส่วนตลาดอินโดจีนก็นับเป็นตลาดใหม่ และประเทศเพื่อนบ้านที่โอกาสสินค้าที่ผลิตในประเทศสามารถไปจำหน่ายได้มากในปัจจุบัน

3.2. ความสามารถในการแข่งขันทางการส่งออกของไทย

สำหรับความสามารถในการแข่งขันการส่งออกสินค้าของไทยนั้น สามารถพิจารณาได้โดยใช้การวิเคราะห์แบบ Constant-Market-Share

ทั้งนี้การวิเคราะห์โดย CMS เพื่อพิจารณาการขยายตัวของการส่งออก แยกออกเป็นเกิดจากการเพิ่มของการค้าโลก การขยายของสินค้าในอุตสาหกรรมนั้น ความสามารถในการแข่งขันโดยการเพิ่มส่วนแบ่งตลาด การวิเคราะห์ทำ 2 ระดับ คือ ระดับหนึ่งหลักของ SITC (One-digit Level) และสามหลักของ SITC โดยถูกแบ่งออกเป็นสองช่วงคือ 2525-2528 และ 2528-2530

¹ Thailand : Propects and Perils in the Global Economy, TDRI, 1989

² ทิศทางการค้าและอุตสาหกรรมของประเทศไทย "ตีพิมพ์ใน ทิศทางการปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า" คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 23-24 มกราคม 2533 หน้า 2-1 ถึงหน้า 2-22

³ มีประชากรรวม 400 ล้านคน เปรียบเทียบกับจำนวน 340 ล้านคนในประชาคมยุโรป 240 ล้านคนในสหรัฐอเมริกา และ 120 ล้านคนในญี่ปุ่น

ผลการศึกษาในระดับหนึ่งหลักพบว่าการขยายตัวของการส่งออกในช่วง 2525-2528 ส่วนใหญ่มาจากการขยายตัวของการค้าโลก (ร้อยละ 120.60) ส่วนประเภทของสินค้ามีผลในทางลบ เนื่องจากสินค้าขั้นปฐมและแร่ธาตุมีการขยายตัวช้า ส่วนแบ่งของตลาดไทยโดยรวมลดลง กลุ่มสินค้าที่มีการขยายตัวในการส่งออกสูงคือ กลุ่มเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ขนส่ง และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด (ตารางที่ 3.3)

ในช่วง 2528-2530 การส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นกว่า 7 เท่าของในช่วงเวลาข้างต้น ส่วนสำคัญเป็นเพราะการขยายตัวของตลาดโลก (ร้อยละ 50) ความสามารถในการแข่งขัน (ร้อยละ 35.16) การขยายตัวกลุ่มสินค้า (ร้อยละ 15) กลุ่มสินค้าขั้นปฐมยังมีการขยายตัวช้า แม้ว่ากลุ่มอาหารจะขยายตัวสูงก็มาจากอาหารทะเลกระป๋องและแช่แข็ง กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง (ตารางที่ 3.4)

พิจารณาในระดับสามหลักแรกของ SITC จะให้รายละเอียดว่า ในช่วงเวลา 2525-2528 สินค้าที่มีอัตราการเพิ่มสูงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ชิ้นส่วนเครื่องจักรกล เครื่องจักรที่ไม่ใช่ไฟฟ้า เครื่องนุ่งห่ม วงจรไฟฟ้าและเครื่องประดับ สินค้าพวกนี้จะมีส่วนแบ่งของตลาดเพิ่มแสดงถึงความสามารถของการแข่งขัน สินค้าภาคเกษตรที่มีอัตราการเพิ่มสูงคือ น้ำยาง ข้าว และแร่โลหะ แต่ว่าทั้งสามประเภทมีการขยายตัวของสินค้าชนิดนี้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก (ตารางที่ 3.5)

ในช่วงเวลา 2528-2530 พบว่า โครงสร้างของสินค้าส่งออกที่สำคัญเปลี่ยนไป โดยการขยายตัวของสินค้าอุตสาหกรรมมีสูงและมีการกระจายมากขึ้น ในขณะที่สินค้าเกษตรมีเพียงน้ำยางที่อยู่ใน 15 อันดับแรก อุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงและมีความสามารถในการแข่งขันในช่วงนี้ เป็นอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ แปรรูปอาหาร เครื่องประดับ ชิ้นส่วนเครื่องจักรกล เครื่องนุ่งห่ม เพอร์นิเจอร์ และรองเท้า อุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก (ตารางที่ 3.6)

3.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรปัจจัยการผลิตที่เป็นแรงงานและทุนและความได้เปรียบเปรียบเทียบทางการค้าของไทย¹

¹ โดยอาศัยผลงานปริญาเอกของ Senasu, Kalayane (1990), Change in Factor Endowments and Comparative Advantage of Thailand : 1975-1985, Ph.D. Dissertation, University of Illinois at Chicago และเอกสารที่ผู้เขียนเสนอการประชุมประจำปี ความรู้รักเศรษฐกิจไทย ปี 2533 เรื่องการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรและความได้เปรียบสัมพัทธ์ทางการค้าของไทย : 2518-2528, 9-10 พฤศจิกายน 2533 ณ โรงแรมอิมพีเรียล กรุงเทพมหานคร

โดยเปรียบเทียบกับประชาคมโลกแล้ว ไทยเป็นสังคมที่มีแรงงานความชำนาญระดับต่ำอย่างเหลือเฟือ อย่างไรก็ตามในช่วงปี 2518-2528 นั้น ไทยมีการขยายตัวแรงงานที่มีความชำนาญระดับสูงและระดับกลางในอัตราร้อยละ 8 และร้อยละ 10 ตามลำดับ ในขณะที่อัตราการขยายตัวของแรงงานทั้ง 2 ประเภทของโลก มีค่าการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3 เมื่อเป็นเช่นนี้จึงพบว่าโครงสร้างการค้าของไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรแรงงานและทุนด้วยการใช้แรงงานความชำนาญระดับต่ำมาเป็นการใช้แรงงานความชำนาญสูงขึ้นเป็นลำดับ ในระยะหลังนี้

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรแรงงานและทุน และผลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการค้าของไทยในช่วงปี 2518-2528 พบว่าประเทศไทยมีแรงงานความชำนาญระดับสูง ระดับกลาง และทุน เพิ่มขึ้นรวดเร็วกว่าแรงงานความชำนาญระดับต่ำ โดยอัตราการเจริญเติบโตในช่วงปี 2518-2528 ของ แรงงานที่มีความชำนาญระดับสูง ระดับกลาง ทุน และแรงงานที่มีความชำนาญระดับต่ำ เท่ากับร้อยละ 8 ร้อยละ 10 ร้อยละ 3.9 และร้อยละ 1.25 ตามลำดับ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่คาดกันว่าราคาของปัจจัยทั้ง 3 ข้างต้นจะลดลงเมื่อเทียบกับราคาของแรงงานความชำนาญต่ำ ซึ่งจะมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในความเข้มข้นของปัจจัยที่ใช้ในกระบวนการผลิตต่างๆ มุ่งไปทางด้านการหันมาใช้แรงงานความชำนาญระดับสูง ระดับกลางและทุนมากขึ้น

นอกจากนี้เมื่อทำการเปรียบเทียบกับระดับโลกแล้ว จะพบว่าอัตราการขยายตัวต่อปีของทุนต่อแรงงานความชำนาญระดับต่ำของไทย และของโลกมีอัตราเท่าๆ กัน (ประมาณร้อยละ 2) ในขณะที่อัตราการขยายตัวต่อปีของทุนต่อแรงงานความชำนาญระดับสูงและระดับกลางของไทย (ประมาณร้อยละ 6-7) เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าของโลก (ประมาณร้อยละ 3-4) ดังนั้นราคาของสินค้าที่ใช้แรงงานความชำนาญระดับสูงและระดับกลางของไทย จึงน่าจะได้เปรียบราคาของสินค้าประเภทเดียวกับของโลก ซึ่งในที่สุดน่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนประกอบของการส่งออกของไทย ซึ่งมุ่งไปสู่การมีสินค้าที่เน้นการใช้แรงงานความชำนาญระดับสูงและระดับกลางมากขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าวที่ว่าการที่ปริมาณปัจจัยในการส่งออกสุทธิของไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นไปในทิศทางที่ใช้แรงงานความชำนาญระดับสูงและระดับกลางมากขึ้น ดังนั้นการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในทศวรรษหน้า จึงคาดว่าจะเน้นการใช้แรงงานความชำนาญของไทย (โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการใช้แรงงานความชำนาญระดับกลาง) โดยจะทำการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ในการที่จะทดแทนอุตสาหกรรมของประเทศที่พัฒนาก้าวหน้าขึ้นไป

3.4. บทบาทของรัฐบาลในการสนับสนุนการส่งออกของไทย

รัฐบาลถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการส่งออกของไทย และพยายามสร้างกรอบและแนวทางสนับสนุนการส่งออกของไทย จนเป็นภาพที่ชัดเจนขึ้นในปัจจุบัน ตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 3 รัฐบาลได้เริ่มเล็งเห็นประโยชน์ทางกลยุทธ์การส่งเสริมการส่งออกเพื่อการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรม จึงได้เริ่มสนับสนุนอุตสาหกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่งออก จนในแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 และ ฉบับที่ 6 จึงได้เห็นการส่งออกเป็นกลยุทธ์หลักด้านหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ได้ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะระบบสิ่งจูงใจ ได้แก่ การใช้มาตรการทางการเงินและการคลังมาเอื้ออำนวยการส่งออกอย่างจริงจัง ผลการพัฒนาอุตสาหกรรมในทศวรรษที่ผ่านมา จึงพบว่าแต่ละอุตสาหกรรมมีส่วนของการส่งออกสูงขึ้น และอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูง ก็คืออุตสาหกรรมส่งออกทั้งหลาย รวมทั้งแต่อุตสาหกรรมส่งออกดั้งเดิมที่เกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าที่ป้อน จนถึงอุตสาหกรรมส่งออกชนิดใหม่ๆ ที่ใช้แรงงานมากหรือใช้เทคโนโลยีในการผลิตสูงขึ้น

การคืนภาษีอากรนำเข้าวัตถุดิบและการชดเชยภาษีอากร

เมื่อมาพิจารณารายละเอียดแล้ว อาจพบว่าสิ่งจูงใจที่รัฐบาลให้การสนับสนุนนั้น เป็นผลเนื่องมาจาก ระบบการค้าไทยถูกกำหนดโดยเงื่อนไขการเก็บอากรขาเข้าสูงและการใช้โควตาเพื่อบริการการนำเข้า¹ ในสถานการณ์เช่นนี้ โครงสร้างภาษีนำเข้าเป็นสิ่งที่ปรับได้ยาก เพราะต้องประสพกับการบริหารทางแผ่นดิน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบหลายฝ่าย ทั้งข้าราชการประจำและนักการเมือง ดังนั้นที่ผ่านมารัฐบาลจึงไม่ได้ใช้การปรับโครงสร้างภาษีการนำเข้ารวม แต่ได้ปรับใช้วิธีชดเชยภาษีอากรและการคืนอากรนำเข้าวัตถุดิบตามมาตรา 19 ทวิ ตาม พ.ร.บ. ศุลกากร มาตรการทั้งสองช่วยลดค่าใช้จ่ายลงไปได้บ้าง

สำหรับการคืนอากรขาเข้าวัตถุดิบนั้น กิจกรรมส่งออกทุกประเภทสามารถเรียกร้องขอคืนอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบได้ โดยในหลักการผู้ส่งออกจะได้รับคืนภาษีหลังจากส่งออกแล้ว 1 ปี แม้ว่าการรับคืนจะยังล่าช้า แต่ก็มีจำนวนรายที่มาขอคืนเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 24 ต่อปีในช่วงปี 2526-2532 และมูลค่าภาษีที่ขอคืนเพิ่มขึ้นในอัตราประมาณร้อยละ 30 ต่อปี โดยสัดส่วนมูลค่าการขอคืนภาษีต่อมูลค่าการส่งออก เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.84 ในปี 2526 เป็นร้อยละ 1.28 ในปี 2531 อุตสาหกรรมที่มีการขอคืนมากที่สุดตามลำดับได้แก่ สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์เหล็ก ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก และอื่นๆ

¹ ทำให้มีผลทางอ้อมต่อการแข่งขันทางด้านการส่งออกสินค้าไทย ประเทศไทยจึงได้ใช้มาตรการต่างๆ ในการลด Anti-export Bias นี้

สำหรับการชดเชยภาษีอากรนั้น กิจกรรมส่งออกโดยทั่วไปสามารถที่จะขอชดเชยการชำระภาษีประเภทต่างๆ คือภาษีศุลกากร ภาษีการค้า ภาษีเทศบาล และภาษีสรรพสามิต จากกรมศุลกากร หลังจากที่ยื่นออกไปแล้ว 3 เดือน จำนวนรายของผู้ขอชดเชยภาษีเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 25 ต่อปี ในช่วงปี 2529 ถึง 2532 โดยมีมูลค่าการชดเชยเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 33 ต่อปี จากมูลค่าการชดเชยต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมร้อยละ 0.36 ในปี 2526 เป็นร้อยละ 1.09 ในปี 2531 อุตสาหกรรมที่ได้รับการชดเชยมากที่สุดได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์ไม้และเฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์เหล็กและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์¹

สิทธิพิเศษจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บี โอ ไอ)

ที่ผ่านมา พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุนของไทยมุ่งไปสู่การลด/ยกเว้นภาษี แก่อุตสาหกรรมที่ต้องการให้การส่งเสริม พ.ร.บ.ดังกล่าวให้อำนาจแก่คณะกรรมการบริหารในการกำหนดการลด/ยกเว้นภาษี หลายประการที่สำคัญได้แก่ ออกรักษาเข้าและภาษีการค้า สำหรับเครื่องจักร วัตถุดิบและส่วนประกอบ และการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 8 ปี ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โครงการที่ได้รับสิทธิพิเศษส่งเสริมจากบีโอไอ จากในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราสูงโดยโครงสร้างจำนวนโครงการที่ผลิตหรือส่งออกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37 ของโครงการทั้งหมดในปี 2526 มาเป็นร้อยละ 73 ในปี 2531 อุตสาหกรรมส่งออกที่ได้รับการส่งเสริมมากในอันดับที่สำคัญได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ชิ้นส่วนอุปกรณ์รถยนต์และเครื่องจักร ผลิตภัณฑ์ยาง ของเด็กเล่น อัญมณี รองเท้า และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ. ดังกล่าวได้ทำให้เกิดการวิจารณ์ว่า ถึงแม้จะทำให้การส่งออกของไทยเป็นไปได้ดีขึ้นในตลาดโลก แต่ก็ทำให้ลดการแข่งขันจากทั้งภายในและภายนอก การลดการแข่งขันจากภายนอกคือการปกป้องอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าด้วยการตั้งกำแพงภาษีสำหรับสินค้าที่ส่งเสริมอยู่ การลดการแข่งขันภายในก็คือการกำหนดจำนวนผู้ส่งเสริมให้เหลือน้อยรายในหลายๆ อุตสาหกรรม สิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดข้อคิดว่า บีโอไอ น่าจะมีการทบทวนบทบาทใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน

มาตรการทางการเงิน โดยเฉพาะการรับช่วงซื้อลดตัวสัญญาใช้เงิน

ที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามดำเนินมาตรการทางการเงินที่จะสามารถทำให้ผู้ประกอบการโดยทั่วไปสามารถประกอบธุรกิจของตนได้โดยไม่มีอุปสรรค และช่วยส่งเสริมในเวลาเดียวกัน

¹ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพบว่า การบริการการคืนอากรขาเข้าวัตถุดิบและการชดเชยภาษีอากรในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ยังประสบปัญหาในการบริหารอยู่จนถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้ประกอบการในภูมิภาคที่ทำการส่งออกมีความรู้สึกเสียเปรียบผู้ประกอบการที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ

ด้วย มาตรการทางการเงินมีด้วยกันหลายด้าน แต่ด้านที่สำคัญที่มีผลต่อการส่งออกของไทยก็คือ นโยบายการให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก (Packing Credit) โดยธนาคารแห่งประเทศไทย จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการปรับปรุงระเบียบการเกี่ยวกับการให้สินเชื่อเพื่อการส่งออกมีการปรับปรุงครั้งใหญ่ 4 ครั้งด้วยกัน โดยการปรับปรุงใน 3 ครั้งแรกนั้น สาระสำคัญจะเป็นการปรับปรุงทางด้านอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดจากการรับซื้อลดตั๋วจากธนาคารพาณิชย์ และอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์คิดอัตราซื้อลดตั๋วจากผู้ส่งออก ส่วนสาระสำคัญนั้นจะเป็นการปรับปรุงระเบียบการในครั้งที่ 4 โดยยกเลิกระเบียบ พ.ศ. 2529 และใช้ระเบียบ พ.ศ. 2531 แทนในเดือนตุลาคม 2531 ซึ่งตามวิธีการเดิมที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่ผู้ส่งออกผ่านธนาคารพาณิชย์ สรุปโดยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกโดยผู้ส่งออกผ่านธนาคารพาณิชย์ในอัตราร้อยละ 50 ของจำนวนเงินในตั๋ว โดยที่จำนวนเงินที่เหลืออีกร้อยละ 50 เป็นเงินที่ธนาคารพาณิชย์ต้องร่วมปล่อยสินเชื่อด้วย โดยการกำหนดอัตราดอกเบี้ยดังนี้คือ

- อัตราดอกเบี้ย สำหรับผู้ส่งออกรายย่อย และผู้ส่งออกรายใหญ่สินค้าพืชผลการรวมทั้งสินค้าผลิตภัณฑ์กันสำหรับหลัง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะคิดดอกเบี้ยจากธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 4 ต่อปีของจำนวนเงินที่รับซื้อ (50%) และกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์คิดดอกเบี้ยจากผู้ส่งออกไม่เกิน 10% ต่อปีของจำนวนเงินในตั๋วสัญญาใช้เงิน (100%)

- อัตราดอกเบี้ย สำหรับผู้ส่งออกรายใหญ่ที่ส่งออกสินค้าอื่นๆ ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดดอกเบี้ยจากธนาคารพาณิชย์ 5% ต่อปีของจำนวนเงินที่รับซื้อ (50%) และให้ธนาคารพาณิชย์คิดดอกเบี้ยจากผู้ส่งออกรายใหญ่อีกกล่าวไม่เกิน 10% ต่อปีของจำนวนเงินในตั๋วสัญญาใช้เงิน (100%)

จากผลของการปรับปรุงระเบียบในแต่ละครั้ง โดยเฉพาะในครั้งที่ 4 มูลค่าของตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดลดจากผู้ส่งออกโดยผ่านธนาคารพาณิชย์เป็นไปตามมูลค่าที่ปรากฏในตารางที่ 3.7 พบว่า หลังจากการใช้ระเบียบใหม่นั้น มูลค่าของตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นลดลง ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าตัวๆ นี้เป็นเพียงร้อยละ 50 ของมูลค่าตัวทั้งหมดที่มีการกู้เพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยรับซื้อไว้ (50%) จากธนาคารพาณิชย์ ส่วนที่เหลือร้อยละ 50 เป็นภาระของธนาคารพาณิชย์ที่รับไว้มิได้นำมูลค่ามารวมไว้ ณ ที่นี้

ผลจากการดำเนินนโยบายการให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก จากตารางที่ 3.7 จะเห็นได้ว่าการช่วยเหลือเพื่อการส่งออกมีมากขึ้น โดยระยะแรกการช่วยเหลือแก่ผลผลิตการเกษตรมีมาก เนื่องจากการค้าผลผลิตเกษตรในระยะแรกมีบทบาทมาก แต่ตอนหลังผลผลิตอุตสาหกรรมเริ่มมีความสำคัญมากขึ้น โดยประเทศไทยสามารถผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศได้ เนื่องจากความสามารถในการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรมบางสินค้าได้เปรียบอยู่

บทบาทการให้เงินช่วยเหลือในภาคอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกจึงเพิ่มขึ้น เช่น ในระยะ 3-4 ปีที่ผ่านมา โดยศึกษาจากอัตราการขยายตัวของประเภทอุตสาหกรรมที่ได้รับการช่วยเหลือมีมากขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องหนัง และอัญมณี เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบแล้ว พบว่าอัตราการขยายตัวของสินค้าเกษตรกรรมได้ลดลง แต่ถึงแม้ไม่ใช่หมายถึงบทบาทการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมจะลดลงไป เพียงแต่โครงสร้างการส่งออกในระยะที่ผ่านมา ภาคอุตสาหกรรมมูลค่าการส่งออกขยายตัวเร็วกว่าภาคเกษตรกรรม และเนื่องจากโครงสร้างสินค้าส่งออกทางเกษตรกรรมเป็นสินค้าพื้นฐาน ผลผลิตเกษตรกรรมจึงเป็นผลผลิตหลักที่สำคัญ

จากการดำเนินการปรับปรุงระเบียบที่ผ่านมา ในการให้สินเชื่อเพื่อการส่งออกนั้น มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีนั้นจะเป็นการช่วยเพิ่มวงเงินในการปล่อยสินเชื่อให้มากขึ้นกว่าเดิม ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถกระจายเงินกู้ออกไปสู่ผู้ส่งออกได้มากยิ่งขึ้น เป็นการช่วยเหลือการส่งออกของผู้ส่งออกรายย่อยและรายใหม่เพิ่มขึ้น ส่วนทางด้านผลเสียนั้น เมื่อมีการดำเนินการดังกล่าวแล้ว ผู้ส่งออกย่อมจะต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้สูงขึ้นกว่าเดิมโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้นทุนของสินค้าส่งออกจึงต้องสูงขึ้นตามมา ผู้ส่งออกต้องเพิ่มราคาขายขึ้น ผู้ซื้อในต่างประเทศก็ต้องหันไปซื้อสินค้าจากประเทศที่ขายในราคาที่ถูกลงกว่า ผลที่ตามมาก็คือ การส่งออกนั้นต้องลดลงด้วย

มาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับเลตเตอร์ออฟเครดิตภายในประเทศ

สำหรับเลตเตอร์ออฟเครดิตภายในประเทศ (Domestic Letter of Credit) หรือเรียกย่อๆ ว่า DL/C เป็นการให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมให้ผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกได้รับเงินช่วยเหลือเช่นเดียวกับผู้ส่งออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตของสินค้าที่ส่งออกให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ สินเชื่อตามลักษณะของการขอเปิด DL/C จึงเป็นเอกสารประกอบตัวอีกประเภทหนึ่ง โดยเริ่มกำหนดใช้กับการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของบริษัทการค้าระหว่างประเทศตั้งแต่เดือนเมษายน 2530 เป็นต้นมา กล่าวโดยสรุป โดยส่วนใหญ่ DL/C มักจะพบในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ส่วนผลิตภัณฑ์อื่นๆ นั้นพบว่ามูลค่า DL/C อยู่เล็กน้อย ส่วนผลผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมก็ยังไม่ปรากฏการใช้ DL/C เลย ผลจึงสรุปได้ตามตารางที่ 3.8 โดยการจำแนกผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้ตัว DL/C อยู่ที่มีการใช้มากในส่วนของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยจำแนกเป็นอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้าก็มีการใช้ DL/C มากเป็นอันดับหนึ่ง และรองลงมาได้แก่อุปกรณ์และเครื่องใช้ไฟฟ้า และอาหารกระป๋อง ตามลำดับ แต่ปรากฏว่าอัตราการขยายตัวของการใช้ DL/C มีการพัฒนาในแต่ละปี โดยที่อัตราการขยายตัวที่สูงเป็นอันดับหนึ่งในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนธันวาคมของปี 2531 เมื่อเทียบกับปี 2530

ในช่วงเดียวกันได้แก่ อุตสาหกรรมเชื้อกระดูกและผลิตภัณฑ์ และในช่วงเดือนเดียวกันในปี 2532 เมื่อเทียบกับปี 2531 กลับเป็นอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง โดยอัตราขยายตัวสูงถึงร้อยละ 42.72 ส่วนผลิตภัณฑ์อื่นๆ พบว่ามีการใช้ DL/C ในช่วง 2 ปีแรก ในหมวดของสินค้า เบ็ดเตล็ดเท่านั้น เนื่องจากการจัดหมวดการใช้ DL/C ในปี 2532 ต่างกับปี 2531 และ 2530 มูลค่าการใช้ตัว DL/C มีเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากหมวดอื่นๆ ในหมวดผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นจนเห็นได้ชัด อัตราการขยายตัวของหมวดผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยรวมในปี 2532 เป็นร้อยละ 47.50 โดยจะเพิ่มในหมวดอื่น ๆ ที่เพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่

การตั้งสถาบันประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก

เนื่องจากในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 มูลค่าการค้าและการส่งออกของไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก โดยในช่วงปี 2530-2532 มูลค่าส่งออกของสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ต่อปี การเพิ่มขึ้นของการส่งออกดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากความพยายามแก้ไขปัญหาด้านการส่งออกต่างๆ ของภาครัฐบาลและเอกชนตลอดมา แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีปัญหาด้านการส่งออกที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น

1. ปัญหาการรับภาระความเสี่ยงของผู้ส่งออก ได้แก่

- ความเสี่ยงทางการค้า (Buyer Risk) เกิดจากผู้นำเข้าไม่สามารถชำระเงินตามสัญญาแก่ผู้ส่งออกได้เนื่องจากล้มละลาย หรือทวงหนี้ยากการชำระเงิน
- ความเสี่ยงทางการเมือง (Political Risk) เกิดจากปัญหาการเมืองในประเทศของผู้นำเข้า เช่น เกิดสงคราม
- ความเสี่ยงจากการโอนเงินตราออกนอกประเทศ (Transfer Risk) เกิดจากปัญหาการไม่สามารถส่งเงินของผู้นำเข้าให้ผู้ส่งออกได้เนื่องจากการขาดแคลนเงินตราสกุลที่ได้มีการทำสัญญาหรือรัฐบาลในประเทศผู้นำเข้าออกข้อบังคับห้ามโอน ชำระเงินในสกุลเงินที่ทำสัญญาไว้

2. การที่ผู้ส่งออกขาดหลักประกัน เพื่อทำการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ ทำให้ผู้ส่งออกไม่สามารถหาเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในการส่งออกได้เพิ่มขึ้น

3. ผู้ส่งออกรายใหม่ที่จะทำการค้าขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศมักขาดข้อมูลซึ่งแสดงฐานะการเงินของผู้นำเข้าหรือข้อมูลอื่นๆ ในต่างประเทศซึ่งจำเป็นสำหรับผู้ส่งออกรายใหม่

การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว มีผลต่อการขยายตัวด้านการส่งออกของไทยในอนาคต ดังนั้นการจัดตั้งสถาบันประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก จึงน่าจะเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ปัญหาเนื่องจากสถาบันประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกจะทำหน้าที่ลดความเสี่ยงต่างๆ ที่ทั้งผู้ส่งออก

รายใหญ่และผู้ส่งออกรายเล็กประสบอยู่ ช่วยในด้านการให้ข่าวสารแก่ผู้ส่งออก ทำหน้าที่ค้าประกันสินเชื่อให้ผู้ส่งออกต่อธนาคารพาณิชย์ทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถกระจายสินเชื่อให้ผู้ส่งออกได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเชื่อถือให้ผู้ส่งออกไทยในตลาดส่งออกอีกด้วย ในประเทศไทย การดำเนินงานเพื่อจัดตั้งสถาบันประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกได้ เริ่มมีมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีอุปสรรคบางประการ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการขยายตัวให้ด้านการส่งออกในอนาคต การจัดตั้งสถาบันประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน

3.5 โครงสร้างการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ

นอกจากภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของไทยได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วแล้วยังปรากฏว่าโครงสร้างการผลิตของภาคเศรษฐกิจต่างๆ ยังมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วด้วยเมื่อมาพิจารณาสัดส่วนของอุปสงค์และอุปทานของแต่ละประเภทอุตสาหกรรมตามหมวด I-0 58 ประเภทจะพบว่า (ตารางที่ 3.9) ภาคการเกษตรโดยรวมมีมูลค่าการนำเข้าต่อมูลค่าผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 4.7 ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมโดยรวมมีมูลค่าการนำเข้าต่อมูลค่าผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 25.6 ในขณะที่ภาคบริการมีสัดส่วนเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 2.9 สัดส่วนแสดงให้เห็นระดับการพึ่งพาการนำเข้าของภาคอุตสาหกรรมจะสูงกว่าภาคอื่นๆ ทั้งหมด และการนำเข้าสิ่งเหล่านี้จะถือเป็นความจำเป็นของภาคอุตสาหกรรมที่ต้องมีการใช้วัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง สินค้าทุน และอื่นๆ

ในภาคอุตสาหกรรมนั้นจะพบว่า ประเภทอุตสาหกรรมที่มีการนำเข้าต่อมูลค่าผลผลิตคิดเป็นกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ เคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 85.6) การผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช (ร้อยละ 81.8) การผลิตอุปกรณ์ขนส่งอื่นๆ (ร้อยละ 68.7) การผลิตเครื่องจักรอุตสาหกรรม (ร้อยละ 66.6) น้ำมันดิบและถ่านหิน (ร้อยละ 61.1) การผลิตเครื่องจักร เครื่องมือและเครื่องมือใช้ (ร้อยละ 51.6) อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า (ร้อยละ 50.7) หากพิจารณาตามนี้แล้วคงจะเป็นการยากที่ไทยจะลดระดับการพึ่งพาการนำเข้าในอุตสาหกรรมเหล่านี้เนื่องจากไทยไม่มีวัตถุดิบและยังต้องพึ่งพาการนำเข้าต่อไปโดยรวม นอกจากไทยจะได้เลือกผลิตอุตสาหกรรมต้นน้ำ (Up-stream) มากขึ้น เช่น ผลิตวัตถุดิบเคมีภัณฑ์ ผลิตวัตถุดิบปิโตรเคมีกำลังดำเนินการอยู่ในเขตอุตสาหกรรมชายฝั่งตะวันออก เป็นต้น

เมื่อมาพิจารณาสัดส่วนของการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเปรียบเทียบกับสัดส่วนการใช้วัตถุดิบทั้งหมดของประเทศแล้ว จะพบว่า (ตารางที่ 3.10) ภาคการเกษตรเช่นกันมีการใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 4.8 ของการใช้วัตถุดิบรวมของประเทศ ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการใช้วัตถุดิบคิดเป็นร้อยละ 16.7 ส่วนภาคบริการมีสัดส่วนการใช้วัตถุดิบคิดเป็นร้อยละ 6.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเภทอุตสาหกรรมแล้ว จะพบว่าอุตสาหกรรมที่มีระดับ

การพึ่งพาวัตถุดิบนำเข้าสูงจะเป็นอุตสาหกรรมที่ไทยยังไม่ได้มีอุตสาหกรรมประเภทต้นน้ำรองรับได้ เพียงพอจึงจำเป็นต้องนำเข้า เพื่อรับการขยายตัวการผลิตของประเภทอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น

โครงสร้างตลาดภายในประเทศจะมีการเกินดุลหรือขาดดุลได้จากการที่ประเทศต้องทำการผลิต ขณะเดียวกันก็จะมีกิจกรรมส่งออกและกิจกรรมนำเข้าตามไปด้วย¹ ประเภทอุตสาหกรรมที่มีโครงสร้างตลาดเกินดุล ถือได้ว่าการส่งออกมากกว่าการนำเข้า ในขณะที่ประเภทอุตสาหกรรมที่มีโครงสร้างตลาดขาดดุล แสดงว่ามีการพึ่งพาการนำเข้ามากกว่าความสามารถในการส่งออก

หากพิจารณาจาก Specialization Index ที่ได้รับจากการศึกษาอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในปี 2528 แล้ว (จากตารางที่ 3.11)

ภาคการเกษตรจะเป็นภาคที่ไม่พึ่งพากิจกรรมส่งออกและการนำเข้าโดยส่วนใหญ่ ยกเว้นการทำไร่ถั่วซึ่งมีการเกินดุลมากและการปาล์มและการเพาะปลูกอื่นๆ ซึ่งมีการขาดดุลพอควร

ภาคอุตสาหกรรมโดยรวมจะเป็นภาคที่มีระดับการขาดดุลและระดับการเกินดุลประกอบกัน ไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าประเภทอุตสาหกรรมนั้นเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออก หรือสนองความต้องการในประเทศโดยการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ภาคที่มีการขาดดุลได้แก่ การผลิตเคมีภัณฑ์ การผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช การผลิตอุปกรณ์ขนส่งอื่นๆ การผลิตเครื่องจักรทางอุตสาหกรรม น้ำมันดิบและถ่านหิน เป็นต้น ในขณะที่ภาคที่มีการเกินดุลได้แก่การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง การผลิตผลิตภัณฑ์หนัง โรงสีข้าวและการแปรรูปอื่นๆ โรงงานทำน้ำตาล การแปรรูปและถนอมอาหาร การผลิตสินค้าสิ่งทอ ฯลฯ ซึ่งดัชนีที่เป็นผลจากการศึกษาครั้งนี้ให้เห็นถึงระดับการเปิดและปิดของภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ได้ในเวลาเดียวกัน

สำหรับภาคบริการอื่น ภาวะเกินดุลและการขาดดุลของประเภทอุตสาหกรรมบริการที่ปรากฏไม่ชัดเจนนักแสดงให้เห็นว่าภาคบริการเหล่านี้ไม่ได้มีขนาดการนำเข้าและการส่งออกสำคัญมากเมื่อเทียบกับอุปสงค์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในประเทศ

3.6 โครงสร้างภายในและการค้าระหว่างประเทศ

ระบบภาษีอากรที่มีผลกระทบต่อการผลิตสินค้าออกของไทยมากคือ ภาษีอากรขาเข้า แต่อดีตมาภาษีอากรขาเข้าจะกำหนดไว้ว่าเป็นรายได้สำคัญของรัฐบาล ลักษณะการจัดเก็บจึงมุ่งเน้นในการสร้างอัตราภาษีสูงเพราะคาดว่าจะทำให้รายได้รวมเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันจะเป็นเครื่องมือผลักดันให้การลดการนำเข้าสินค้าที่ไม่จำเป็นสำหรับประเทศ ต่อมาเมื่อไทยทำการส่งเสริมการ

¹ ซึ่งทำการวัดได้ด้วย specialization Index กล่าวคือ $D=Q+X/D-M/D=1+x-m$
สมมติให้ Q = ปริมาณการผลิต D = อุปสงค์รวม X = การส่งออก M = การนำเข้า

ส่งสินค้าออกเพิ่มขึ้น รัฐบาลได้เล็งเห็นว่าระบบภาษีอากรนำเข้าเป็นอุปสรรคต่อการส่งสินค้าออกหลายชนิด จึงได้หาทางปรับปรุงระบบดังกล่าว การปรับโครงสร้างภาษีอากรนำเข้าเพื่อส่งเสริมการส่งออกหลัก ๆ ที่ใช้จะเป็นการใช้ระบบการคืนอากรและการชดเชยภาษีอากรตามมาตราที่ 19 ทวิ และจะเป็นการปรับใช้เฉพาะอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเท่านั้นที่มีสิทธิในการขอลดอัตราภาษีอากรสำหรับสินค้าที่นำเข้า

วิธีการในการปรับโครงสร้างภาษีอากรนำเข้าที่ผ่านมาเพื่อส่งเสริมการส่งสินค้าออกถือได้ว่าเป็นวิธีการหาทางออกให้เฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่รัฐบาลต้องการมุ่งให้ส่งเสริมการส่งออกเป็นสำคัญ¹ ในขณะที่อุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องยังได้รับการปกป้องอยู่ด้วยเหตุนี้จากการคำนวณอัตราภาษีอากรนำเข้า² พบว่าอัตราภาษีอากรนำเข้าของอุตสาหกรรมโดยทั่วไปเพิ่มขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1980 ซึ่งแสดงว่าการคุ้มครองของอุตสาหกรรมการนำเข้ายังมีอยู่และในหลาย ๆ กรณีที่การคุ้มครองดังกล่าวมีผลต่ออุตสาหกรรมส่งออกที่จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบจากอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าเหล่านี้โดยไม่สามารถนำเข้าโดยตรงจากต่างประเทศได้ เพราะถูกเก็บภาษีอากรนำเข้าในอัตราสูง นอกจากนี้ยังมีหลาย ๆ สินค้าอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นมาใหม่เนื่องมาจากการคุ้มครองในลักษณะดังกล่าว

ข้อเท็จจริงที่ถกเถียงได้ยากก็คือ ตั้งแต่ปี 1960 และต่อเนื่องในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ภาคการผลิตไม่ว่าจะเป็นรายการอุตสาหกรรมและบริการของไทย จะต้องมีการปรับตัวโดยรวมเพื่อรับกับภาวะการแข่งขันทั้งภายในและภายนอกประเทศ และในการปรับตัวดังกล่าว แนวนโยบายที่เห็นเด่นชัดคือ ภาคการผลิตเหล่านี้จะต้องปรับตัวให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลก ดังนั้นลักษณะการคุ้มครองภาคการผลิตที่เป็นมาในอดีตนั้นถึงเวลาแล้วที่จะต้องลดลงมาเป็นลำดับ โดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีอากรนำเข้าถือว่าเป็นป้อมปราการหนึ่งที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

¹ ที่มักเรียกว่า Bus-lane Policy

² โดยวิธี Nominal Rate of Protection (NRP) และ Effective Rate of Protection (ERP) ดูในงานของ Paitoon Wiboonchutikula, Rachain Chintayarangsan, Nattapong Thongpakde, Trade in Manufactured Goods and Mineral Products, Background Paper No.4, Presented at the 1989 TDRI Year-End Conference on "Thailand in the International Economic Community." December 16-17, 1989. Ambassador City Jomtien, Chon Buri.

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงอัตราอากรขาเข้าเฉลี่ยของไทย¹ พบว่าในปี 2524 อัตราอากรขาเข้าเฉลี่ยของไทยคิดเป็นร้อยละ 31.3 เปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ 36.2 ในปี 2527 และร้อยละ 39.2 ในปี 2530 และล่าสุดจากการประชุมประเทศต่าง ๆ ของกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก พบว่าอัตราอากรขาเข้าเฉลี่ยของไทยคิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 35.7 ในปี 2532 (ตารางที่ 3.12) ทั้งนี้เป็นผลทำให้ไทยต้องมีการทำ Schedule รายการสินค้าต่าง ๆ เป็นพันธบัตรที่พร้อมที่จะลดอากรขาเข้าในการเจรจาทางการค้ารอบอุรุกวัย

สำหรับรายได้จากอากรขาเข้าของไทยนั้น ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เป็นต้นมาจะอยู่ในระดับร้อยละ 10-12 โดยส่วนใหญ่ (ตารางที่ 3.13) สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเมื่อเร็ว ๆ นี้ก็คือปริมาณอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรในหมวด 84 และ 85 ซึ่งได้ลดอัตราอากรขาเข้าลงมาเหลือร้อยละ 5 เท่านั้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีต้นทุนการผลิตต่ำลง และสามารถแข่งขันทางด้านราคากับต่างประเทศได้ ประกอบกับสามารถปรับปรุงเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตต่อไปด้วย

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีโครงสร้างอากรขาเข้าที่ปกป้องคุ้มครองบางอย่างหนาแน่นโดยตลอด ทำให้มาตรการส่งเสริมการส่งออกต้องปรับตัวตามไปเพื่อลดภาวะ Anti-export Bias ลงไปให้ได้ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการปรับตัวทางด้านโครงสร้างอากรขาเข้านั้นคงจะเป็นการลดอากรขาเข้าโดยทั่วไป โดยเฉพาะอัตราอากรขาเข้าในหมวดสินค้าที่เชื่อมโยงกับการผลิต และในหมวดสินค้าที่จะมีการเจรจาลดอากรขาเข้าในการเจรจาทางการค้าพหุภาคีด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ สมรรถภาพของอุตสาหกรรมไทยจะต้องขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขัน ความสามารถในการจัดการให้มีต้นทุนต่ำ และมีสินค้าที่ได้คุณภาพเป็นสำคัญ

3.7 ระบบการค้าระหว่างประเทศและผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย

ในเมื่อประเทศไทยมีส่วนผูกพันกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้นเป็นลำดับ การเปลี่ยนแปลงในเศรษฐกิจโลกย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ระบบการค้าระหว่างประเทศนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยที่พ่วงมาและจะทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต กล่าวคือ ระบบการค้าระหว่างประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนมาเน้นการจัดการ

¹ Paitoon Wiboonchutikula, Rachain Chintayarangsan and Nattapong Thongpakde, Trade in Manufactured Goods and Mineral Products, Background Paper No.4, Presented at the 1989 TDRI Year-End Conference on "Thailand in the International Economic Community." December 16-17, 1989. Ambassador City Jomtien, Chon Buri, p. 98.

ทางการค้าเพิ่มขึ้นในทศวรรษที่ 1980 และต่อเนื่องมาในทศวรรษที่ 1990 ระบบการค้าโลกได้เปลี่ยนแปลงจากการเน้นเฉพาะระบบการค้าเสรี (Free-trade System) เท่าที่เห็น มาเป็นการให้ความสำคัญกับระบบการค้าแบบถูกจัดการ (Managed-trade System) มากขึ้น¹

เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นภาพรวมชัดเจนขึ้นในกรณีประเทศไทย จากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อประเมินการค้าที่ถูกจัดการของประเทศไทยในปี 1988 (ดูตารางที่ 3.14) พบว่าสินค้าส่งออกที่ถูกจัดการของประเทศไทยไปยังคู่ค้าที่สำคัญ 3 ราย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และญี่ปุ่น คิดเป็น 1 ใน 3 ของการค้าระหว่างประเทศของไทยโดยรวม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสินค้าส่งออกของไทยร้อยละ 18.1 อยู่ภายใต้การค้าที่ถูกจัดการ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ค้าของไทยแล้ว มูลค่าการค้าที่ไทยถูกจัดการกับทางประชาคมยุโรปคิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 24.6) และญี่ปุ่น (ร้อยละ 13.6) ดังนั้นแหล่งนี้สมควรที่จะมีการพิจารณาอย่างลึกซึ้งต่อไป สำหรับผู้สนใจศึกษาการค้าที่ถูกจัดการของไทย

โดยรวมแล้ว สินค้าขั้นปฐมจะได้รับผลกระทบจากการค้าที่ถูกจัดการมากกว่าสินค้าอุตสาหกรรมเล็กน้อย สัดส่วนมูลค่าสินค้าขั้นปฐมที่ได้รับผลกระทบคิดเป็นมูลค่าร้อยละ 23.2 ของการส่งออกรวม (หรือคิดเป็นมูลค่าร้อยละ 44.2 ในตลาดที่สำคัญทั้งสาม) เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบคิดเป็นมูลค่าร้อยละ 17.1 ของการส่งออกรวม (หรือคิดเป็นมูลค่าร้อยละ 28.7 ในตลาดที่สำคัญทั้งสาม) ประชาคมยุโรปนับเป็นกลุ่มประเทศที่ใช้การจัดการทางการค้ากับสินค้าส่งออกของไทยสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 76.2 สำหรับสินค้าขั้นปฐม และร้อยละ 45.0 สำหรับสินค้าอุตสาหกรรม สหรัฐอเมริกาได้รับการจัดอันดับเป็นที่สอง โดยมีการจัดการทางการค้ากับสินค้าส่งออกไทย คิดเป็นร้อยละ 26.9 สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมและร้อยละ 15.7 สำหรับสินค้าเกษตรกรรม สำหรับญี่ปุ่นมีสัดส่วนการจัดการทางการค้ากับสินค้าส่งออกไทยน้อยสุด เมื่อเปรียบเทียบกับประชาคมยุโรปและสหรัฐอเมริกา โดยส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าขั้นปฐม (ร้อยละ 26.2) ส่วนสินค้าอุตสาหกรรมนั้นแทบจะไม่มีเลย (ร้อยละ 0.6)

การศึกษาได้พบว่าสัดส่วนการค้าที่ถูกจัดการนั้นส่วนใหญ่เกิดจากมาตรการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ โควตา การตอบโต้การอุดหนุน การต่อต้านการทุ่มตลาด ยกเว้นญี่ปุ่นที่การกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรวัดแบบการค้าที่ถูกจัดการจะปรากฏในรูปกฎระเบียบสุขภาพและค่าฉันทกันพืชซึ่งเป็นปัญหาต่อการส่งออกไทยและไม่ได้นำมาวัดในการศึกษานี้ สินค้าไทยที่ถูกรบกวนจากการค้าที่ถูกจัดการประกอบด้วยรายการที่สำคัญดังต่อไปนี้ สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป

¹ Krugman, Paul R (ed.) Strategic Trade Policy and the New International Economics, The MIT Press, London, 1986 Bhagwati, J., Protectionism, The MIT Press, London, 1989 (Second Printing)

มันสำปะหลัง เหล็ก ตลับลูกปืน ผลไม้กระป๋อง อาหารทะเลกระป๋อง น้ำตาลดิบ ข้าว กาแฟ อาหารทะเลแช่แข็ง ไก่แช่แข็ง ผงชูรส และอื่น ๆ และเป็นไปได้ที่จะมีรายการอื่น ๆ อีกมากมาย เพิ่มขึ้นไปกว่านี้ในทศวรรษที่ 1980 ซึ่งจะมีการค้าส่วนหนึ่งที่ถูกจัดการมากขึ้นทั้งในแง่ปริมาณสินค้า และมาตรการที่นำมาใช้

สิ่งที่พบประการสำคัญจากการศึกษาคือ มาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรจะมี ปรับใช้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเทศและประเภทสินค้า จากการศึกษาประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย พบว่า สัดส่วนสินค้าออกของไทยที่ถูกจัดการจากประชาคมยุโรปสูงนั้น เป็นผลเนื่องมาจากประชาคมยุโรปมีข้อผูกพันกับประเทศหรือกลุ่มประเทศอื่น ๆ ค่อนข้างมากเช่นกับกลุ่ม EFTA (European Free Trade Association) กลุ่มยุโรปตะวันออก กลุ่ม ACP (African, Caribbean and Pacific Countries) นอกจากนี้ยังมีนโยบายเฉพาะของประชาคมยุโรปในบางเรื่องเช่น นโยบายเกษตรร่วม (Common Agricultural Policy : CAP) เป็นต้น สำหรับการค้าของไทยที่ถูกจัดการจากทางสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่นั้นเป็นสินค้าอุตสาหกรรมมากกว่าสินค้าเกษตรกรรม โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่สหรัฐอเมริกาต้องแข่งขันกับต่างประเทศและมักจะขาดดุลกับต่างประเทศในสินค้าเหล่านี้มากเช่น สิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เหล็ก อัญมณี เป็นต้น สำหรับในการนี้ของญี่ปุ่นนั้น สินค้าไทยที่ถูกจัดการมักจะเป็นสินค้าขั้นปฐมเกือบทั้งหมด ข้อสังเกตประการสำคัญคือประเทศคู่ค้าที่สำคัญทั้งสามของประเทศไทยยังคงมีการนำมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรมาปรับใช้สำหรับสินค้าส่งออกหลายชนิด และเป็นที่คาดหมายได้ว่าขนาดความรุนแรงของการค้าที่ถูกจัดการ (Magnitude of the Managed Trade) ของไทยจากประเทศคู่ค้าเหล่านี้ยังรุนแรงอยู่ การต่อต้านการกีดกันและการปกป้องการอุตสาหกรรมนั้น จะเป็นมาตรการที่ไทยได้รับผลกระทบจากมาตรการเหล่านี้ ทั้งนี้รวมไปถึงมาตรการการส่งเสริมการลงทุนในบางมาตรการที่เชื่อมโยงกับการค้าเสรีโดยการส่งเสริมการลงทุนในปัจจุบัน เช่น การคืนและชดเชยภาษีแพกกิ้งเครดิตสำหรับการส่งออก เป็นต้น (ดูตารางที่ 3.15 และ 3.16)

สำหรับการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) ของประเทศไทยนั้นได้มีการขยายตัวการใช้อย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 14.68 ของการส่งออกในปี 1985 มาเป็นร้อยละ 21.91 ของการส่งออกในปี 1989 (ตารางที่ 3.17) สินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่ศึกษาจะใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรมากกว่าสินค้าเกษตรกรรม ถ้านับเป็นรายประเทศแล้วสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญที่สุด ในขณะที่ประชาคมยุโรปโดยรวมเป็นกลุ่มประเทศที่นำเข้ามีมูลค่าสูงสุดประเทศที่มีการนำเข้าสินค้าที่ใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากไทย รองลงไปได้แก่ ญี่ปุ่น เยอรมันตะวันตก อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม สวิตเซอร์แลนด์ ถ้ามีการติดตามภาคเศรษฐกิจจะพบว่าสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจากไทยมากที่สุด ประชาคมยุโรปถึงแม้ว่าจะมีการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมมากกว่าสัดส่วน

ของสหรัฐอเมริกา แต่สินค้าอุตสาหกรรมก็มีความสำคัญด้วย เพราะมีสัดส่วนสูงกว่าครึ่งหนึ่งของการนำเข้าสินค้าที่ใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร และสำหรับแทบทุกประเทศที่ศึกษา สัดส่วนสินค้าเกษตรกรรมที่ใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจะลดลง ในขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมมีแนวโน้มการใช้สูงขึ้น

โดยรวมแล้ว การศึกษาข้อมูลการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรควรกระทำด้วยความระมัดระวัง ถ้าไม่เช่นนั้นความเข้าใจในเรื่องนี้อาจคลาดเคลื่อนไปได้โดยง่าย เพราะในหลาย ๆ กรณีที่การส่งออกของไทยที่ปรารถนาจะใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรกลับไม่ได้สิทธิดังกล่าวเพราะไม่เข้ากับกฎเกณฑ์ของประเทศผู้นำเข้าที่ได้วางไว้ นอกจากนี้ถ้ามาพิจารณาถึงผลได้จากการประหยัดภาษีศุลกากร (Tariff Saving) แล้วในกรณีของสหรัฐอเมริการะหว่างปี 1985 ถึงปี 1987 พบว่าไทยสามารถประหยัดภาษีศุลกากรจากการได้สิทธิพิเศษทางภาษีที่คิดเป็นประมาณร้อยละ 7 ถึงร้อยละ 8 คิดเป็นมูลค่าประมาณ 27 ล้านเหรียญสหรัฐ ต่อปี (ดูตารางที่ 3.18) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงควรระวังหากจะเิน่ย้ำผลได้ของสินค้าที่ได้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับประเด็นอื่น ๆ ทางการค้า เช่น การค้าบริการ สิทธิและทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับการค้า นอกจากนี้ในระยะยาวแล้ว สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรยังเป็นสิ่งไม่แน่นอนและมีสิทธิ์ถูกตัดได้ ดังนั้นประเทศไทยในขณะนี้ให้ความสำคัญกับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจะต้องไม่ละเลยประเด็นการเจรจาทางการค้าแบบพหุภาคีอื่น ๆ ที่สำคัญด้วย

สำหรับการศึกษาผลกระทบจากการรวมตัวเป็นตลาดเดียวของประชาคมยุโรปปี 1992 นั้น ได้ใช้สินค้าออกของไทย 31 ชนิดคิดเป็นมูลค่าร้อยละ 60 ของสินค้าส่งออกรวมไปยังประชาคมยุโรป การศึกษาได้เน้นย้ำการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์การนำเข้าจากภายในประชาคมซึ่งส่งผลกระทบต่ออุปสงค์การนำเข้าจากภายนอกประชาคมโดยเฉพาะไทย ผลปรากฏว่าผลจากการรวมตัวเป็นตลาดเดียวจะทำให้การส่งออกของไทยลดลงประมาณร้อยละ 1.5 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.6 สำหรับสินค้าเกษตรกรรม และร้อยละ 1.4 สำหรับสินค้าอุตสาหกรรม (ตารางที่ 3.19) อย่างไรก็ตามหากมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ ภายในประชาคมยุโรปก็จะสามารถ ทำให้การส่งออกโดยไม่ได้รับผลกระทบ จากการศึกษาของ Rolf J. Langhammer¹ พบว่าหากประชาคมยุโรปมีการขยายตัวทางผลผลิตประชาชาติสุทธิรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มีการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศกำลังพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 5 ทั้งนี้หมายความว่าหากโปรแกรม 1992 ได้รับผลสำเร็จ

¹ "Europe 1992 and the Developing Countries : Fuelling A New Engine of Growth or Seperating Europe from Non-Europe", เอกสารเสนอต่อที่ประชุมผู้เชี่ยวชาญที่จัดโดย Netherland's Economic Institute, Den Haag ระหว่างวันที่ 6-7 ตุลาคม 1989

ทางด้านการเพิ่มผลผลิตประชาชาติตามที่ประเทศสมาชิกได้ร่วมกันวางไว้ ประเทศภายนอกกลุ่มซึ่งรวมถึงประเทศไทยก็ย่อมได้รับประโยชน์ไปด้วย อย่างไรก็ตาม การประเมินผลกระทบของการรวมตัวเป็นตลาดเดียวในปี 1992 นั้นจะต้องนำประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมพิจารณาด้วยที่สำคัญได้แก่ การเจรจาที่จะสิ้นสุดในรอบอุรุกวัย การเปลี่ยนแปลงในยุโรปตะวันออก การปฏิรูปการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรหลังจากปี 1990 กฎเกณฑ์การค้าสิ่งทอหลังจากที่ข้อตกลงสิ่งทอฉบับที่ 4 (MFA IV) จะสิ้นสุดลงในปี 1991 สมพันธ์โลเมใหม่ (New Lome' Convention) ในปี 1990 เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้มีส่วนทำให้การค้าของประชาคมยุโรปกับประเทศภายนอกเปลี่ยนแปลงไปได้มากในอนาคต

ตารางที่ 3.1 อัตราการขยายตัวของผลผลิตและการส่งออกโลก

หน่วย : ร้อยละ

พ.ศ.	ผลผลิตโลก 1/	การส่งออกโลก
2503-2506 (1960-1963)	4.3	6.1
2506-2516 (1963-1973)	5.0	14.7
2516-2526 (1973-1983)	2.5	13.1
2526-2530 (1983-1987)	3.8	8.8

หมายเหตุ : 1/ ๗ ราคาคงที่

ที่มา : International Monetary Fund. 1989.
International Financial Statistics
Yearbook 1989. Washington, D.C.

ตารางที่ 3.2 การส่งออกของประเทศไทยเทียบกับกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ทั้ง 4

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	กลุ่มเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมใหม่ (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	การส่งออกของไทย (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	การส่งออกสินค้า อุตสาหกรรมของไทย (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	(3)/(1)	(2)/(1)
2512	5397	702	69	0.01	0.13
2522	60502	5297	1402	0.02	0.09
2531	214900	16000	10600	0.05	0.07

ที่มา : International Monetary Fund, 1989.

International Financial Statistics Yearbook, 1989, Washington, D.C.

ANNEX 3.3 Constant Market Share Analysis of Export Performance (2525-2528)

หน่วย : ร้อยละ

SITC	Description	World Growth Effect	Commodity Effect	Competitiveness Effect	Total export Growth
0	Food and live animals chiefly for food	61.36	-48.07	-63.86	-50.58
1	Beverages and tobacco	1.92	-0.91	-8.20	-7.18
2	Crude materials, inedible, except fuel	13.89	-9.03	16.24	21.10
3	Mineral fuel, lubricants and related materials	0.04	-0.10	9.55	9.50
4	Animal and vegetable oil, fat and wax	0.22	-0.24	1.94	1.92
5	Chemicals and related products, n.e.s.	1.77	1.37	0.36	3.50
6	Manufactured goods classified chiefly by material	22.23	4.20	-25.47	0.96
7	Machinery and transport equipment	7.16	14.42	30.54	52.13
8	Miscellaneous manufactured articles	11.04	14.41	44.40	69.85
9	Commodities and transactions not classified elsewhere	0.97	0.95	-3.11	-1.19
	Total	120.60	-22.99	2.39	100.00

Source : UNCTAD Commodity Trade Statistic 2525-2528

3.4 Constant Market Share Analysis of Export Performance (2528-2530)

หน่วย : ร้อยละ

SITC	Description	World Growth Effect	Commodity Effect	Competitiveness Effect	Total export Growth
0	Food and live animals chiefly for food	20.94	3.55	8.94	26.37
1	Beverages and tobacco	0.41	0.08	-0.54	0.24
2	Crude materials, inedible, except fuel	6.18	-1.22	0.89	5.13
3	Mineral fuel, lubricants and related materials	0.44	-0.78	1.31	0.37
4	Animal and vegetable oil, fat and wax	0.17	-0.23	-0.42	-0.21
5	Chemicals and related products, n.e.s.	0.82	0.41	-2.22	1.39
6	Manufactured goods classified chiefly by material	8.44	3.53	4.07	13.62
7	Machinery and transport equipment	5.01	2.85	29.53	22.23
8	Miscellaneous manufactured articles	7.25	6.76	34.25	30.10
9	Commodities and transactions not classified elsewhere	0.31	-0.06	1.00	0.76
	Total	49.96	14.89	76.71	100.00

ที่มา : รายงานการค้าสินค้า Commodity Trade Statistic 2528-2530

SITC	Description	World Growth Effect	Commodity Effect	Competitiveness Effect	Total export Growth
037	Fish, crustaceans and molluscs, prepared or preserved, n.e.s.	16733.95	8417.67	141439.38	166591.00
232	Natural rubber latex; natural rubber and similar natural gums	47816.24	-27160.27	55305.02	75961.00
042	Rice	38251.45	-113632.51	150999.06	75618.00
759	Parts, n.e.s. of and accessories (other than covers, carrying cases and the like) suitable for use solely or principally with machines of a kind falling within heading 751 or 752	227.32	1525.68	73699.99	75453.00
749	Non-electric parts and accessories of machinery, n.e.s.	443.74	-390.09	65639.35	65693.00
261	Silk	3.68	-5.18	54362.50	54361.00
843	Other garments, women's, girls' and infants', of textile fabrics (other than knitted or crocheted goods)	11618.44	21319.28	20779.28	53717.00
334	Petroleum products, refined	10.28	5.23	51457.49	51473.00
776	Thermionic, cold cathode and photo-cathode valves and tubes (including vapour or gas filled valves and tubes, cathode-ray tubes, television camera tubes and mercury arc rectifying valves and tubes); photocells; mounted piezo-electric crystals; diodes, transistors and similar semiconductor devices; electronic microcircuits; and parts thereof, n.e.s.	33730.62	82462.27	-66884.90	49308.00
844	Under garments of textile fabrics (other than knitted or crocheted goods)	1932.24	3869.38	34386.38	40188.00
897	Jewellery, goldsmiths' and silversmiths' wares, and other articles of precious or semi-precious materials, n.e.s.	6508.37	13731.46	17394.16	37634.00
845	Outer garments and other articles, knitted or crocheted, not elastic nor rubberized	7058.54	16933.72	13074.74	37067.00
842	Outer garments, men's and boys'. of textile fabrics (other than knitted or crocheted goods)	4593.77	2457.30	28272.93	35324.00
287	Ores and concentrates of base metal, n.e.s.	6210.14	-10527.25	36748.11	32431.00
058	Fruit, preserved, and fruit preparations	15695.02	5570.61	11115.37	32381.00

ปี	รายการสินค้า	World Growth Effect	Commodity Effect	Competitiveness Effect	Total export Growth
776	Therionic, cold cathode and photo-cathode valves and tubes (including vapour or gas filled valves and tubes, cathode-ray tubes, television camera tubes and mercury arc rectifying valves and tubes); photocells; coupled piezo-electric crystals; diodes, transistors and similar semi-conductor devices; electronic microcircuits; and parts thereof, n.e.s.	104596.45	59406.53	252124.02	116127.00
835	Crustaceans and molluscs, whether in shell or not, (fresh (live or dead), chilled, frozen, salted, in brine or dried; crustaceans in shell, simply boiled in water	31279.34	281932.61	95168.55	267191.00
897	Jewellery, goldsmiths' and silversmiths' wares, and other articles of precious or semi-precious materials, n.e.s.	29511.11	14578.73	217185.12	261427.00
937	Fish, crustaceans and molluscs, prepared or preserved, n.e.s.	99953.86	81891.15	33987.99	214936.00
954	Vegetables, fresh, chilled, frozen or simply preserved (including dried leguminous vegetables); roots, tubers and other edible vegetable products, n.e.s., fresh or dried	222557.11	150776.53	-162068.64	211265.00
752	Parts, n.e.s. of and accessories (other than covers, carrying cases and the like) suitable for use solely or principally with machines of a kind falling within heading 751 or 752	25632.37	31018.59	159264.01	205915.00
667	Pearls, precious and semi-precious stones, unworked or worked	69156.43	36303.27	75234.29	181594.00
232	Natural rubber latex; natural rubber and similar (natural	150236.71	-55919.32	83838.58	178176.00
545	Outer garments and other articles, knitted or crocheted, not elastic nor rubberized	30764.15	16743.38	19545.46	157053.00
011	Meat and edible meat offals, fresh, chilled or frozen (except meat offals unfit or unsuitable for human consumption)	20713.45	10502.97	39111.87	120688.00
643	Other garments, women's, girls' and infants', of textile fabrics (other than knitted or crocheted goods)	17217.15	35718.06	29591.75	112820.00
821	Furniture and parts thereof	10639.11	33298.39	44532.50	26821.00
846	Under garments, knitted or crocheted	31058.82	5211.09	41235.09	81505.00
251	Starch	17147.11	1084.62	53915.10	78076.00
061	Sugar and honey	41923.87	75127.18	57798.21	74651.00

ตารางที่ 3.7 การซื้อสินค้าและบริการใช้เงินสำหรับการส่งออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย จากภาคการผลิต

(หน่วย: ล้านบาท)

ภาคการผลิต	2522	2523	2524	2529	2530	2531	2532
1. ผลผลิตเกษตรกรรม	12,551.6	13,801.3	14,385.8	25,859.3	19,748.1	34,071.3	21,928.00
		9.96	4.24		-23.63	72.53	-35.64
2. ผลผลิตอุตสาหกรรม	22,000.2	26,168.8	35,690.7	50,018.5	49,817.4	72,523.3	43,407.80
		18.95	36.39		-0.40	45.58	-40.15
2.1 น้ำตาล	7,515.9	3,328.9	9,927.4	5,851.0	5,181.3	4,508.3	3207.80
		-55.71	198.22		-11.45	-12.99	-28.85
2.2 ผลิตภัณฑ์ยาง	0.0	0.0	0.0	651.3	557.7	1,708.3	448.40
					-14.37	206.31	-73.75
2.3 ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	6,383.2	10,046.3	9,570.4	12,276.2	13,481.2	15,604.8	7437.20
		57.39	-4.74		9.82	15.75	-52.34
2.4 ผลิตภัณฑ์อ้อย ขมิ้น และ ป่าน	405.2	686.4	602.3	461.0	435.4	743.5	711.80
		69.40	-12.25		-5.55	70.76	-4.26
2.5 ยางล้อ	1,018.4	901.7	1,289.1	954.7	830.1	792.8	634.50
		-11.46	42.96		-13.05	-4.49	-19.97
2.6 ผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้า	2,600.3	3,437.0	4,979.4	8,996.8	8,056.2	10,902.2	6,276.70
		32.18	44.88		-10.45	35.33	-42.43
2.7 ถากน้ำตาล	340.4	372.9	424.3	350.0	183.6	124.0	60.50
		9.55	13.78		-47.54	-32.46	-51.21
2.8 ถูมือ	0.0	70.7	54.3	306.8	864.2	207.1	129.30
			-23.20		181.68	-76.04	-37.57
2.9 อาหารกระป๋องและเนื้อสัตว์แช่แข็ง	1,767.1	2,838.7	4,007.9	12,284.4	12,810.3	21,904.6	9,883.10
		60.64	41.19		4.28	70.99	-54.88
2.10 อุปกรณ์ไฟฟ้า	83.4	270.9	442.7	787.5	779.6	4,275.2	2,713.10
		224.82	63.42		-1.00	448.38	-36.54
2.11 อาหารสัตว์	59.6	421.8	608.5	477.5	369.5	428.7	232.10
		607.72	44.26		-22.62	16.02	-45.86

ตารางที่ 3.7 การเปลี่ยนแปลงฐานะเงินสำหรับการส่งออกภาคธนาคารแห่งประเทศไทย จำแนกตามภาคการผลิต

(หน่วย: ล้านบาท)

ภาคการผลิต	2522	2523	2524	2529	2530	2531	2532
2.12 กระดาษ	62.2	171.9	25.5	110.9	62.7	90.2	33.10
		176.37	-85.17		-43.46	43.86	-63.30
2.13 ผลิตภัณฑ์จากไม้	532.6	922.8	797.9	1,149.5	1,506.9	2,179.1	1,319.80
		73.26	-13.53		31.09	44.61	-39.43
2.14 ผลิตภัณฑ์โลหะสามัญ	675.90	1213.40	736.10	2270.60	2180.20	4584.50	1,386.00
		79.52	-39.34		-3.98	110.28	-69.77
2.15 อัญมณี	217.0	695.8	954.6	1,582.9	1,643.0	2,444.4	1,331.30
		220.65	37.19		3.80	48.78	-45.54
2.16 กระเบื้อง และ เครื่องสังกะสี		207.2	194.1	132.0	221.9	266.0	295.30
			-6.32		68.11	19.87	11.02
2.17 หนังสั้ว และ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง		190.0	427.3	1,086.7	587.1	1,376.1	515.90
			124.89		-45.97	134.39	-62.51
2.18 วัสดุเครื่องจักร		109.7	382.6	228.5	38.0	313.5	202.40
			248.77		-83.37	725.00	-35.44
2.19 อื่นๆ	339.0	282.7	272.3	60.1	28.5	70.0	6,589.40
		-16.61	-3.68		-52.58	145.61	9313.43
3. อื่น	2,242.7	2881.60	3643.80	13771.60	13523.30	21964.50	1906.80
		28.49	26.45		-1.80	62.42	-91.32
รวม	36,794.5	42,851.7	53,720.3	89,649.4	83,088.8	128559.10	67242.60
		16.46	25.36	66.88	-7.32	54.72	-47.70

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.8 มูลค่าการใช้ D L/C และอัตราการขายตัว เฉพาะภาคการผลิตกับการใช้ตัว D L/C

(หน่วย: ล้านบาท)

ภาคการผลิต	2530			2531			2532		
	เม.ย.-ธ.ค.	ม.ค.-ธ.ค.	เม.ย.-ธ.ค.	อัตราการขายตัว (ร้อยละ)	ม.ค.-ธ.ค.	เม.ย.-ธ.ค.	อัตราการขายตัว (ร้อยละ)	ม.ค.-ธ.ค.	อัตราการขายตัว (ร้อยละ)
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	2043.6	2977.7	2718.5	33.02	3944.4	4187.3	54.03	5794.3	46.90
เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์	10.8	12.1	-	-100	-	-	-	-	-
อาหารกระป๋อง	223.5	289.6	302	35.12	382.1	62.9	-79.17	94.6	-75.24
อาหารสัตว์	5.3	7.4	1.8	-66	1.8	-	-100	-	-100.00
อุปกรณ์และเครื่องใช้ไฟฟ้า	292.6	528	1078.6	268.63	1342.5	482.1	-55.3	492.1	-63.34
ผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้า	1411.2	1988.2	1263.1	-10.49	2125.9	224.5	-82.23	353.8	-83.36
ถั่วงอก	41.9	47.9	35.2	-15.99	46.9	-	-100	-	-100.00
เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์	0.9	5.1	4.3	37.78	4.3	-	-100	0.1	-97.67
ผลิตภัณฑ์ไม้	40.6	77.5	18.5	-54.43	23.1	9.3	-49.73	11.4	-50.65
ผลิตภัณฑ์โลหะสามัญ	-	0.3	-	-	-	6.7	-	12.6	-
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	16.8	20.5	10.3	-38.69	13.1	14.7	42.72	15.7	19.85
กระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ	-	1.1	-	-	-	0.1	-	0.1	-
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	-	-	4.7	-	4.7	-	-100	-	-100.00
อื่นๆ	-	-	-	-	-	3362.6	-	4813.9	-
ผลิตภัณฑ์อื่นๆ	225.6	323.1	567.8	105.58	567.8	-	-	-	-100.00
เบ็ดเตล็ด	225.6	323.1	567.8	105.58	567.8	-	-	-	-100.00

หมายเหตุ : 1/ อัตราการขายตัวในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนธันวาคมของปี 2531 เมื่อเทียบกับปี 2530 ในช่วงเดือนเดียวกัน
2/ อัตราการขายตัวในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนธันวาคมของปี 2532 เมื่อเทียบกับปี 2531 ในช่วงเดือนเดียวกัน
3/ อัตราการขายตัวของปี 2532 เมื่อเทียบกับปี 2531

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.9 มูลค่าของอุปสงค์และอุปทานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พ.ศ. 2528

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทอุตสาหกรรม	อุปสงค์ขั้นกลาง	อุปสงค์ภายในประเทศ	การส่งออก	รวมอุปสงค์ทั้งหมด	การนำเข้า	มูลค่าผลผลิต	รวมอุปทานทั้งหมด
ภาคการเกษตร	73.69	23.19	3.11	100.00	4.70	95.30	100.00
1 การทำนา	100.46	-0.47	0.01	100.00	0.00	100.00	100.00
2 การทำไร่ข้าวโพด	97.67	2.33	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
3 การทำไร่มันสำปะหลัง	96.73	3.25	0.02	100.00	0.00	100.00	100.00
4 การทำไร่ถั่ว	50.17	8.83	41.00	100.00	1.34	98.66	100.00
5 การทำไร่ผักและสวนผลไม้	20.20	76.84	2.95	100.00	2.00	98.00	100.00
6 การทำไร่อ้อย	99.87	0.13	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
7 การทำสวนยางพารา	75.26	24.74	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
8 การเพาะปลูกพืชอื่น ๆ	83.77	7.78	8.44	100.00	20.97	79.03	100.00
9 การเลี้ยงปศุสัตว์	81.46	17.68	0.86	100.00	0.77	99.23	100.00
10 การป่าไม้	63.39	33.03	3.58	100.00	23.73	76.27	100.00
11 การประมง	44.10	55.64	0.25	100.00	0.04	99.96	100.00
ภาคอุตสาหกรรม	49.25	35.75	15.00	100.00	25.58	74.42	100.00
12 น้ำมันดิบและถ่านหิน	90.01	6.82	3.18	100.00	61.06	38.94	100.00
13 การทำเหมืองแร่โลหะ	83.00	8.55	8.45	100.00	2.11	97.89	100.00
14 การทำเหมืองแร่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่โลหะ	82.23	10.24	7.53	100.00	18.10	81.90	100.00
15 การทำเหล็ก	34.95	63.28	1.77	100.00	0.61	99.39	100.00
16 การแปรรูปและการถนอมอาหาร	13.26	42.70	44.04	100.00	15.31	84.69	100.00
17 โรงสีข้าวและการแปรรูปอื่น ๆ	22.22	36.10	41.68	100.00	0.56	99.44	100.00
18 โรงงานทำน้ำตาล	26.04	37.50	36.47	100.00	0.56	99.44	100.00
19 การผลิตอาหารอื่น ๆ	24.32	67.48	8.20	100.00	7.30	92.70	100.00
20 การผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูป	78.22	9.12	12.66	100.00	3.63	96.37	100.00
21 อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา	34.27	64.15	1.58	100.00	5.25	94.75	100.00
22 การปั่นผ้าและการผลิตผลิตภัณฑ์ใยสังเคราะห์	15.03	76.61	8.36	100.00	12.71	87.29	100.00
23 การขึ้นค่า การทอผ้า และการย้อมผ้า	82.92	3.10	13.98	100.00	9.43	90.57	100.00
24 การผลิตสินค้าสิ่งทอ	15.60	62.40	22.01	100.00	2.65	97.35	100.00
25 การผลิตกระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ	82.76	11.17	6.07	100.00	39.49	60.51	100.00
26 การพิมพ์ การพิมพ์โฆษณา	45.11	49.28	5.61	100.00	11.28	88.72	100.00
27 การผลิตเคมีภัณฑ์	91.82	5.40	2.78	100.00	85.63	14.37	100.00

ตารางที่ 3.9 ส่วนรองอุปสงค์และอุปทานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พ.ศ. 2528

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทอุตสาหกรรม	อุปสงค์ในกลาง	อุปสงค์ภายในประเทศ	การส่งออก	รวมอุปสงค์ทั้งหมด	การนำเข้า	มูลค่าผลิต	รวมอุปทานทั้งหมด
28 การผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช	92.48	6.73	0.79	100.00	81.78	18.22	100.00
29 การผลิตผลิตภัณฑ์เคมีอื่น ๆ	37.83	57.37	4.80	100.00	44.17	55.83	100.00
30 โรงงานกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	87.03	12.39	0.58	100.00	32.77	67.23	100.00
31 การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	37.35	4.76	57.89	100.00	7.36	92.64	100.00
32 การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก	53.19	31.75	15.06	100.00	18.93	81.07	100.00
33 ผลิตภัณฑ์เส้นด้ายและผลิตภัณฑ์ทอ	94.43	5.11	0.46	100.00	0.35	99.65	100.00
34 การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ	77.62	14.38	8.00	100.00	16.92	83.08	100.00
35 อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า	92.41	3.00	4.60	100.00	50.65	49.35	100.00
36 ผลิตภัณฑ์โลหะ	57.36	2.33	40.30	100.00	32.37	67.63	100.00
37 การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ	45.96	41.68	12.36	100.00	41.53	58.47	100.00
38 การผลิตเครื่องจักรทางอุตสาหกรรม	30.40	67.05	2.55	100.00	66.62	33.38	100.00
39 การผลิตเครื่องจักร และเครื่องมือเครื่องใช้	26.49	53.07	20.45	100.00	51.57	48.43	100.00
40 การผลิตยานยนต์ และการซ่อมยานพาหนะ	42.64	56.71	0.65	100.00	26.12	73.88	100.00
41 การผลิตอุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ	29.04	70.28	0.69	100.00	68.73	31.27	100.00
42 การผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	24.74	49.75	25.51	100.00	4.25	95.75	100.00
43 โรงเลื่อย และการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้	50.54	36.79	12.67	100.00	5.76	94.24	100.00
44 การผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่น ๆ	23.25	43.48	33.28	100.00	27.46	72.54	100.00
ภาคการบริการ	26.11	67.46	6.42	100.00	2.85	97.15	100.00
45 การไฟฟ้า และการผลิตก๊าซ	79.28	19.35	1.37	100.00	1.66	98.34	100.00
46 การประปา	52.33	47.50	0.17	100.00	0.06	99.94	100.00
47 การก่อสร้างอาคาร	4.73	95.27	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
48 การก่อสร้าง งานบริการสาธารณะและการก่อสร้างอื่น ๆ	0.96	99.04	0.00	100.00	0.00	100.00	100.00
49 การค้า	35.66	55.70	8.64	100.00	0.00	100.00	100.00
50 กิจการและโรงแรม	12.66	81.01	6.33	100.00	1.51	98.49	100.00
51 การขนส่ง	31.04	53.30	15.66	100.00	4.54	95.46	100.00
52 การคมนาคม	52.97	34.11	12.92	100.00	4.54	95.46	100.00
53 การธนาคารและการประกันภัย	73.21	24.58	2.21	100.00	4.75	95.25	100.00
54 บริการด้านสิ่งพิมพ์	3.76	89.86	6.38	100.00	3.65	96.35	100.00
55 บริการทางด้านการบริการ	85.43	7.51	7.06	100.00	17.06	82.94	100.00

ตารางที่ 3.9 สัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลต่อประเทศ พ.ศ. 2528

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทสาขากรรม	งบลงทุนกลาง	งบลงทุนภายในประเทศ	การส่งออก	รวมงบลงทุนทั้งหมด	การนำเข้า	ผลกำไรสุทธิ	รวมอุปทานทั้งหมด
56 การบริหารราชการ การบริการสาธารณะ	0.63	98.07	1.29	100.00	0.34	99.66	100.00
57 การบริการอื่น ๆ	29.54	64.99	5.26	100.00	2.90	97.10	100.00
58 บริการที่ไม่ได้จัดไว้ก่อน ๆ	8.64	89.24	2.13	100.00	49.68	50.32	100.00
รวม	42.04	47.60	10.36	100.00	14.28	85.72	100.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา

ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทยปี 1985

ประเภทอุตสาหกรรม	การใช้วัตถุดิบ จากภายใน ประเทศ (พันบาท)	การนำเข้าวัตถุดิบ จากต่างประเทศ (พันบาท)	รวมมูลค่าของ การใช้วัตถุดิบ ทั้งหมด (พันบาท)	สัดส่วนของการใช้ วัตถุดิบจากภายใน ประเทศ (ร้อยละ)	สัดส่วนของการนำเข้า วัตถุดิบ จากต่างประเทศ (ร้อยละ)	รวมสัดส่วนของ การใช้วัตถุดิบ ทั้งหมด (ร้อยละ)
ภาคการเกษตร	198575684	9995792	208571476	95.21	4.79	100.00
1 การทำนา	47636328	2573242	50209570	94.87	5.13	100.00
2 การทำไร่ข้าวโพด	7297582	274411	7571993	96.38	3.62	100.00
3 การทำไร่มันสำปะหลัง	8623643	383892	9007535	95.74	4.26	100.00
4 การทำไร่ถั่ว	5943249	192670	6135919	96.86	3.14	100.00
5 การทำไร่ผักและสวนผลไม้	27713147	2084604	29797751	93.00	7.00	100.00
6 การทำไร่พืช	5351634	417619	5769253	92.76	7.24	100.00
7 การทำสวนยางพารา	10452597	612308	11064905	94.47	5.53	100.00
8 การเพาะปลูกพืชอื่น ๆ	23045375	877900	23923275	96.33	3.67	100.00
9 การเลี้ยงปศุสัตว์	34953305	841419	35794724	97.65	2.35	100.00
10 การป่าไม้	9380095	130956	9511051	98.62	1.38	100.00
11 การประมง	18178729	1606771	19785500	91.88	8.12	100.00
ภาคอุตสาหกรรม	738942994	148322232	887265226	83.28	16.72	100.00
12 น้ำมันดิบและถ่านหิน	22778390	1786657	24565047	92.73	7.27	100.00
13 การทำเหมืองแร่โลหะ	5678820	538627	6217447	91.34	8.66	100.00
14 การทำเหมืองแร่อื่น ๆ สังกัดโลหะ	7878866	140176	8019042	98.25	1.75	100.00
15 การทำเหล็ก	43165084	23322	43188406	99.95	0.05	100.00
16 การขุดแร่และการถลุงแร่	42148408	2705446	44853854	93.97	6.03	100.00
17 โรงไฟฟ้าและการแปรรูปอื่น ๆ	95425748	645892	96071640	99.33	0.67	100.00
18 โรงงานทำน้ำตาล	17498535	118895	17617430	99.33	0.67	100.00
19 การผลิตอาหารอื่น ๆ	15315976	905716	16221692	94.42	5.58	100.00
20 การผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูป	11765221	1102658	12867879	91.43	8.57	100.00
21 อุตสาหกรรมเครื่องจักร	30823037	2302431	33125468	93.05	6.95	100.00
22 การขุดแร่และการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่	16325011	1979666	18304677	89.18	10.82	100.00
23 การขึ้นค้ำ การหล่อ และการเชื่อมเหล็ก	52213144	14418401	66631545	78.36	21.64	100.00
24 การผลิตสินค้าสิ่งทอ	83443640	5896971	89340611	93.40	6.60	100.00
25 การผลิตกระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ	6032328	3372101	9404429	64.14	35.86	100.00
26 การพิมพ์ การพิมพ์โฆษณา	6476121	3672618	10148739	63.81	36.19	100.00

ประเภทอุตสาหกรรม	การใช้วัตถุดิบ	การนำเข้าวัตถุดิบ	รวมมูลค่าของ	สัดส่วนของการใช้	สัดส่วนของการนำเข้า	รวมสัดส่วนของ
	จากภายใน	จากต่างประเทศ	การใช้วัตถุดิบ	วัตถุดิบจากภายใน	วัตถุดิบ	การใช้วัตถุดิบ
	ประเทศ		ทั้งหมด	ประเทศ	จากต่างประเทศ	ทั้งหมด
	(พันบาท)	(พันบาท)	(พันบาท)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
27 การผลิตเคมีภัณฑ์	2532571	1015502	3548073	71.38	28.62	100.00
28 การผลิตปุ๋ยและสารปราบศัตรูพืช	22613558	7364998	29978556	75.43	24.57	100.00
29 การผลิตผลิตภัณฑ์เคมีอื่น ๆ	14418374	5318192	19736566	73.05	26.95	100.00
30 โรงงานกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	32893073	37217493	70110566	46.92	53.08	100.00
31 การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	17716663	1300934	19017597	93.16	6.84	100.00
32 การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก	4967522	2648997	7616519	65.22	34.78	100.00
33 ผลิตภัณฑ์เส้นใยและผลิตภัณฑ์คอนกรีต	23052803	467935	23520738	98.01	1.99	100.00
34 การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ	9372357	1168516	10540873	88.91	11.09	100.00
35 อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า	15173777	6416324	21590101	70.28	29.72	100.00
36 ผลิตภัณฑ์โลหะ	8292573	1202855	9495428	87.33	12.67	100.00
37 การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ	10074113	4419420	14493533	69.51	30.49	100.00
38 การผลิตเครื่องจักรทางอุตสาหกรรม	10606762	3957353	14564115	72.83	27.17	100.00
39 การผลิตเครื่องจักร และเครื่องมือเครื่องใช้	23768374	6988438	30756812	77.28	22.72	100.00
40 การผลิตยานยนต์ และการซ่อมยานพาหนะ	30627502	18156218	48783720	62.78	37.22	100.00
41 การผลิตอุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ	3626308	1161689	4787997	75.74	24.26	100.00
42 การผลิตผลิตภัณฑ์มีนังสัตว์	10206484	1214938	11421422	89.36	10.64	100.00
43 โรงเลื่อย และการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้	19652804	3878809	23531613	83.52	16.48	100.00
44 การผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่น ๆ	22379047	4814044	27193091	82.30	17.70	100.00
ภาคการบริการ	872869857	57286750	930156607	93.84	6.16	100.00
45 การไฟฟ้า และการผลิตก๊าซ	48948303	547107	49495410	98.89	1.11	100.00
46 การประปา	5154033	440117	5594150	92.13	7.87	100.00
47 การก่อสร้างอาคาร	90615502	9509176	100124678	90.50	9.50	100.00
48 การก่อสร้าง งานบริการสาธารณะและการก่อสร้างอื่นๆ	33670514	6195803	39866317	84.46	15.54	100.00
49 การค้า	196408673	1300812	197709485	99.34	0.66	100.00
50 กิจการสาธารณะและโรงแรม	98670293	2177110	100847403	97.84	2.16	100.00
51 การขนส่ง	133760914	31452387	165213301	80.96	19.04	100.00
52 การคมนาคม	10372838	188189	10561027	98.22	1.78	100.00
53 การธนาคารและการประกันภัย	44249954	1203150	45453104	97.35	2.65	100.00

3.10 การหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากค่าจ้างประเภทของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ของไทย พ.ศ. 2528

ประเภทอุตสาหกรรม	การหักภาษีเงินได้	การหักภาษีเงินได้	รวมมูลค่าของ	สัดส่วนของการหัก	สัดส่วนของการหัก	รวมสัดส่วนของ
	จากภาษีเงินได้	จากค่าจ้างประเภท	การหักภาษีเงินได้	หักจากภาษีเงินได้	หักจากค่าจ้างประเภท	การหักภาษีเงินได้
	ประเทศ	ประเทศ	ทั้งหมด	ประเทศ	ประเทศ	ทั้งหมด
	(พันบาท)	(พันบาท)	(พันบาท)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
54 บริการด้านอสังหาริมทรัพย์	49999462	206748	50206210	99.59	0.41	100.00
55 บริการทางด้านการบริการ	11538267	177500	11715767	98.48	1.52	100.00
56 การบริหารราชการ การบริหารสาธารณะ	116845772	2119435	118965207	98.22	1.78	100.00
57 การบริการอื่น ๆ	24253588	1209577	25463165	95.25	4.75	100.00
58 บริการที่มีลักษณะเฉพาะอื่น ๆ	8381744	559639	8941383	93.74	6.26	100.00
รวม	1810388535	215604774	2025993309	89.36	10.64	100.00

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี

การวิจัยการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยปี 1985

ตารางที่ 3.11 Specialisation Index ของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พ.ศ. 2528

ประเภทอุตสาหกรรม	การส่งออกต่อ	การนำเข้าต่อ	Specialisation
	อุปสงค์ทั้งหมด	อุปสงค์ทั้งหมด	Index
	x	m	d = 1+x-m
ประเภทอุตสาหกรรม			
ภาคการเกษตร	0.03	0.05	0.98
1 การทำนา	0.00	0.00	1.00
2 การทำไร่ข้าวโพด	0.00	0.00	1.00
3 การทำไร่นาสวนผสม	0.00	0.00	1.00
4 การทำไร่ถั่ว	0.41	0.01	1.40
5 การทำไร่ผักและสวนผลไม้	0.03	0.02	1.01
6 การทำไร่อ้อย	0.00	0.00	1.00
7 การทำสวนยางพารา	0.00	0.00	1.00
8 การเพาะปลูกพืชอื่น ๆ	0.08	0.21	0.87
9 การเลี้ยงปศุสัตว์	0.01	0.01	1.00
10 การป่าไม้	0.04	0.24	0.80
11 การประมง	0.00	0.00	1.00
ภาคอุตสาหกรรม	0.15	0.26	0.89
12 น้ำมันดิบและถ่านหิน	0.03	0.61	0.42
13 การทำเหมืองแร่โลหะ	0.08	0.02	1.06
14 การทำเหมืองแร่อื่น ๆ ที่มีแร่โลหะ	0.08	0.18	0.89
15 การทำเหล็ก	0.02	0.01	1.01
16 การแปรรูปและการถนอมอาหาร	0.44	0.15	1.29
17 โรงสีข้าวและการขนปิ้งอื่น ๆ	0.42	0.01	1.41
18 โรงงานทำน้ำตาล	0.36	0.01	1.36
19 การผลิตอาหารอื่น ๆ	0.08	0.07	1.01
20 การผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูป	0.13	0.04	1.09
21 อุตสาหกรรมเครื่องจักร	0.02	0.05	0.96
22 การขนถ่ายและการผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม	0.08	0.13	0.96
23 การปั่นด้าย การทอผ้า และการย้อมผ้า	0.14	0.09	1.05
24 การผลิตสินค้าสิ่งทอ	0.22	0.03	1.19
25 การผลิตกระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ	0.06	0.39	0.67
26 การพิมพ์ การพิมพ์โฆษณา	0.06	0.11	0.94

ตารางที่ 3.11 Specialisation Index ของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พ.ศ. 2528

ประเภทอุตสาหกรรม	การส่งออกต่อ	การนำเข้าต่อ	Specialisation
	อุปสงค์ทั้งหมด	อุปสงค์ทั้งหมด	Index
	x	m	d = 1+x-m
27 การผลิตเคมีภัณฑ์	0.03	0.86	0.17
28 การผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช	0.01	0.82	0.19
29 การผลิตผลิตภัณฑ์เคมีอื่น ๆ	0.05	0.44	0.61
30 โรงงานกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	0.01	0.33	0.68
31 การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	0.58	0.07	1.51
32 การผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก	0.15	0.19	0.96
33 ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์และผลิตภัณฑ์คอนกรีต	0.00	0.00	1.00
34 การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ	0.08	0.17	0.91
35 อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า	0.05	0.51	0.54
36 ผลิตภัณฑ์โลหะ	0.40	0.32	1.08
37 การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ	0.12	0.42	0.71
38 การผลิตเครื่องจักรทางอุตสาหกรรม	0.03	0.67	0.36
39 การผลิตเครื่องจักร และเครื่องมือเครื่องใช้	0.20	0.52	0.69
40 การผลิตยานยนต์ และการซ่อมยานพาหนะ	0.01	0.26	0.75
41 การผลิตอุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ	0.01	0.69	0.32
42 การผลิตผลิตภัณฑ์หัตถ์	0.26	0.04	1.21
43 โรงเลื่อย และการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้	0.13	0.06	1.07
44 การผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอื่น ๆ	0.33	0.27	1.06
ภาคบริการ	0.06	0.03	1.04
45 การไฟฟ้า และการผลิตก๊าซ	0.01	0.02	1.00
46 การประปา	0.00	0.00	1.00
47 การก่อสร้างอาคาร	0.00	0.00	1.00
48 การก่อสร้าง งานบริการสาธารณะ และการก่อสร้างอื่นๆ	0.00	0.00	1.00
49 การค้า	0.09	0.00	1.09
50 ที่พักแรมและโรงแรม	0.06	0.02	1.05
51 การขนส่ง	0.16	0.05	1.11
52 การคมนาคม	0.13	0.05	1.08
53 การธนาคารและการประกันภัย	0.02	0.05	0.97

ตารางที่ 3.11 Specialisation Index ของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พ.ศ. 2528

ประเภทอุตสาหกรรม	การส่งออกต่อ อุปสงค์ทั้งหมด	การนำเข้าต่อ อุปสงค์ทั้งหมด	Specialisation Index
	x	m	$d = 1+x-m$
54 บริการด้านอสังหาริมทรัพย์	0.06	0.04	1.03
55 บริการทางด้านธุรกิจ	0.07	0.17	0.90
56 การบริหารราชการ การบริการสาธารณะ	0.01	0.00	1.01
57 การบริการอื่น ๆ	0.05	0.03	1.02
58 บริการที่มิได้จัดไว้ก่อน ๆ	0.02	0.50	0.52
รวม	0.10	0.14	0.96

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี

ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทย 1985

ตารางที่ 3.12 อัตราภาษีนำเข้าเฉลี่ยของไทย

หน่วย : ร้อยละ

พ.ศ.	อัตราภาษีนำเข้าเฉลี่ย
2524	31.3 (1)
2527	36.2 (1)
2530	39.2 (1)
2532	35.7 (2)

- ที่มา : (1) Paitoon Wiboonchutikula,
Rachain Chintayarangsan,
and Nattapong Thongpakde,
1989. Trade in Manufacture
Goods and mineral Products,
Background Paper NO.4, Paper
Present at the 1989 TDRI
Year-End conference on
"Thailand in the international
Economic community". December
16-17, 1989. Ambassador City
Jomtein, Chon Buri.P.100
- (2) Bangkok Post.1990
September 28,1990,P.17

ตารางที่ 3.13 รายได้จากภาษีสินค้าเข้า และอัตราภาษีนำเข้าเฉลี่ยของไทย พ.ศ. 2504 - 2532

พ.ศ.		รายได้จากภาษีสินค้าเข้า	มูลค่านำเข้า	รายได้จากภาษีสินค้าเข้าต่อ
		(ล้านบาท)	(ล้านบาท)	มูลค่านำเข้า
				(ร้อยละ)
แผนพัฒนาฉบับที่ 3	2515	5610	30875	18.17
	2516	6905	42184	16.37
	2517	8365	64044	13.06
	2518	8527	66835	12.76
	2519	9439	72877	13.03
	เฉลี่ย 2515-2519	7781	55363	14.05
แผนพัฒนาฉบับที่ 4	2520	12458	94177	13.23
	2521	14683	108899	13.48
	2522	17286	146161	11.83
	2523	19463	188686	10.32
	2524	21896	216746	10.10
	เฉลี่ย 2520-2524	17157	150934	11.37
แผนพัฒนาฉบับที่ 5	2525	20183	196616	10.27
	2526	28014	236609	11.84
	2527	29692	245155	12.11
	2528	30742	251169	12.24
	2529	31106	241358	12.89
	เฉลี่ย 2525-2529	27947	234181	11.93
แผนพัฒนาฉบับที่ 6	2530	40002	334209	11.97
	2531	58664	513114	11.43
	2532	71173	656428	10.84
	เฉลี่ย 2530-2532	56613	501250	11.29

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, พลาจฉบับ

ตารางที่ 3.14 การส่งออกของไทยภายใต้การจัดการทางการค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

หน่วย: ร้อยละ

	(1)	(2)	(3)
	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยไปยังประเทศคู่ค้า	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยไปประเทศคู่ค้าทั้งหมด (สหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่น, ประเทศในยุโรป)	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยทั้งหมด

ระดับที่ 1 (โควตา, ภาษีต่อต้านการทุ่มตลาดและภาษีตอบโต้การอุดหนุนการส่งออก)

สหรัฐอเมริกา	24.54	8.66	4.91
สินค้าขั้นปฐม	14.76	1.57	0.82
สินค้าอุตสาหกรรม	26.92	12.27	7.31
ประเทศในยุโรป	49.27	18.03	10.23
สินค้าขั้นปฐม	69.16	26.79	13.97
สินค้าอุตสาหกรรม	42.91	15.59	9.29
ญี่ปุ่น	5.87	1.65	0.94
สินค้าขั้นปฐม	11.02	5.57	2.91
สินค้าอุตสาหกรรม	0.58	0.11	0.06
รวม	-	28.34	16.08
สินค้าขั้นปฐม	-	33.93	17.70
สินค้าอุตสาหกรรม	-	27.97	16.66

ระดับที่ 2 (รวมทั้งการอุดหนุนการส่งออก มาตรฐานสุขอนามัยและด้านกักกันพืช)

สหรัฐอเมริกา	24.54	8.66	4.91
สินค้าขั้นปฐม	14.76	1.57	0.82
สินค้าอุตสาหกรรม	26.92	12.27	7.31
ประเทศในยุโรป	52.70	19.28	10.94
สินค้าขั้นปฐม	76.05	29.46	15.36
สินค้าอุตสาหกรรม	44.97	16.33	9.73

ตารางที่ 3.14 การส่งออกของไทยภายใต้การจัดการทางการค้าของประเทศไทยที่สำคัญ

หน่วย: ร้อยละ

	(1)	(2)	(3)
	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยไปยังประเทศคู่ค้า	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยไปยังประเทศคู่ค้าทั้งหมด (สหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่น, ประชาคมยุโรป)	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยทั้งหมด
ระดับที่ 1 (โควตา, ภาษีต่อต้านการทุ่มตลาดและภาษีตอบโต้การอุดหนุนการส่งออก)			
สหรัฐอเมริกา	24.54	8.66	4.91
สินค้าขั้นปฐม	14.76	1.57	0.82
สินค้าอุตสาหกรรม	26.92	12.27	7.31
ประชาคมยุโรป	49.27	18.03	10.23
สินค้าขั้นปฐม	69.16	26.79	13.97
สินค้าอุตสาหกรรม	42.91	15.59	9.29
ญี่ปุ่น	5.87	1.65	0.94
สินค้าขั้นปฐม	11.02	5.57	2.91
สินค้าอุตสาหกรรม	0.58	0.11	0.06
รวม	-	28.34	16.08
สินค้าขั้นปฐม	-	33.93	17.70
สินค้าอุตสาหกรรม	-	27.97	16.66
ระดับที่ 2 (รวมทั้งการอุดหนุนการส่งออก มาตรฐานสุขอนามัยและด้านกักกันพืช)			
สหรัฐอเมริกา	24.54	8.66	4.91
สินค้าขั้นปฐม	14.76	1.57	0.82
สินค้าอุตสาหกรรม	26.92	12.27	7.31
ประชาคมยุโรป	52.70	19.28	10.94
สินค้าขั้นปฐม	76.05	29.46	15.36
สินค้าอุตสาหกรรม	44.97	16.33	9.73

ตารางที่ 3.14 การส่งออกของไทยภายใต้การจัดการทางการค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

หน่วย: ร้อยละ

	(1)	(2)	(3)
	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยไปยังประเทศคู่ค้า	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยไปยังประเทศคู่ค้าทั้งหมด (สหรัฐอเมริกา, ญี่ปุ่น, ประชาคมยุโรป)	สัดส่วนต่อมูลค่าการส่งออก ของไทยทั้งหมด
ญี่ปุ่น	13.57	3.81	2.16
สินค้าขั้นปฐม	26.11	13.21	6.89
สินค้าอุตสาหกรรม	0.58	0.11	0.06
รวม	-	31.75	18.01
สินค้าขั้นปฐม	-	44.24	23.07
สินค้าอุตสาหกรรม	-	28.71	17.10
ระดับที่ 3 (รวมทั้งหมดการอื่น ๆ เช่น ข้อตกลงของสินค้า)			
สหรัฐอเมริกา	24.62	8.69	4.93
สินค้าขั้นปฐม	15.71	1.67	0.87
สินค้าอุตสาหกรรม	26.92	12.27	7.31
ประชาคมยุโรป	52.74	19.30	10.95
สินค้าขั้นปฐม	76.20	29.52	15.39
สินค้าอุตสาหกรรม	44.97	16.33	9.73
ญี่ปุ่น	13.61	3.82	2.17
สินค้าขั้นปฐม	26.19	13.25	6.91
สินค้าอุตสาหกรรม	0.58	0.11	0.06
รวม	-	31.81	18.05
สินค้าขั้นปฐม	-	44.44	23.17
สินค้าอุตสาหกรรม	-	28.71	17.10

หน้า: ๖๖๖

มาตรการความช่วยเหลือและการอุดหนุน	สินค้า					
	คลังสินค้า	ข้อต่อ	ท่อเหล็ก	สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	กระดาษ	ข้าว
สหรัฐอเมริกา ประเทศในยุโรป						
1. การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลเป็นเวลา 3-8 ปี ตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน มาตรา 31 (Corporate Income Tax Exemption)	4.17					
2. การยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักร ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน มาตรา 28 (Exemption from Payment of Import Duties and Business Taxes on Machinery and Equipment)	15.21 1/	6/	0.85			
3. การหักค่าใช้จ่ายสองเท่าของที่ใช้ในการโฆษณาหรือการออกไปหาตลาดในต่างประเทศ ตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 40/2521 (สำหรับบริษัทการค้าระหว่างประเทศ) (Double Deduction of Foreign Marketing Expenses)				0.01	0.31	
4. การซื้อลดค่าสินค้าใช้เงินที่เกิดจากการส่งออก (Export Packing Credits)	1.42		0.06	0.69	0.43	0.70 5/
5. การซื้อลดค่าสินค้าใช้เงินที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรม (Rediscount of Industrial Bills)				0.01		
6. การชดเชยภาษีสำหรับสินค้าส่งออก (Tax Certificates for Exports)	0.49	6/	1.37	1.79	0.44	0.26
7. การลดค่ากระแสไฟฟ้า (Electricity discounts)	0.25	6/	0.66	0.08		
8. โครงการรักษาเสถียรภาพของราคาข้าว (Price support and Stabilization Program)						
- องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร						0.004
- ขบวนการสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย						0.09
9. โครงการจำนำข้าวเปลือก (Paddy Rice Mortgage Program)						0.02
10. มาตรการเสริมความยืดหยุ่นของรัฐบาล โดยไม่พึ่งพิงข้าวในอัตราพิเศษเพื่อข้าวเปลือกจากชาวนา						0.01
รวม	21.54	6/	2.94	1.79 2/	1.23 4/	1.00 0.824 3/

หมายเหตุ : 1/ อัตรารับรวมมาตรการยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีการค้าสำหรับการนำเข้า
หรือวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน มาตรา 36(1) ด้วย
2/ และ 3/ ภาษีอยู่ในระหว่างทบทวน (review) เพื่อประเมินอัตราใหม่
4/ ไม่รณานัดขึ้น เนื่องจากได้ทำ Suspension Agreement กับสหรัฐฯ
5/ อัตรารับรวมมาตรการการให้สิทธิเสรีการค้าเสรีการค้ากับความสัมพันธ์
(Stock redits)
6/ ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการสอบสวน

ตารางที่ 3.16 อัตราภาษีต่อต้านการทุ่มตลาดที่ประเทศคู่ค้าเรียกเก็บจากประเทศไทย (Anti Dumping Duty-AD)

หน่วย : ร้อยละ

สินค้าจากประเทศที่ผูกเรียกเก็บ AD				
ประเทศที่ผูกเรียกเก็บ AD	ชื่อเหล็ก	ข้อต่อท่อเหล็ก	คลิปลูปบิน	หน้าต่าง
สหรัฐอเมริกา	15.60 1/	1.70	20.40	
ประเทศเยอรมนี			2/	3/
นิวซีแลนด์			60 คลาสส์สตีล	

หมายเหตุ : 1/ ชะนะนี้สหรัฐอเมริกาขอทบทวน (review) เพื่อประเมินอัตราใหม่

2/ ชะนะนีอัตราภาษีอากรผลการตัดสิน

3/ ชะนะนีอัตราภาษีอากรผลการตัดสิน

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ.กระทรวงพาณิชย์

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

พ.ศ.	สินค้าเกษตรกรรม	%	สินค้าอุตสาหกรรม	%	มูลค่าส่งออกของไทยภายใต้ สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร	มูลค่าส่งออก ทั้งหมดของไทย	%
	(1)	(2)=(1)/(5)	(3)	(4)=(3)/(5)	(5)	(6)	(7) = (5)/(6)
2523	209.98	27.83	544.48	72.17	754.46	6513.31	11.58
2524	340.40	38.80	536.95	61.20	877.35	7018.38	12.50
2525	354.51	36.27	622.93	63.73	977.44	6950.75	14.06
2526	289.41	31.34	634.13	68.66	923.54	6373.88	14.49
2527	285.12	29.69	675.17	70.31	960.29	7422.17	12.94
2528	305.79	29.23	740.21	70.77	1046.00	7127.37	14.68
2529	448.48	27.49	1182.95	72.51	1631.43	8876.20	18.38
2530	541.03	21.55	1969.18	78.45	2510.21	11662.90	21.52
2531	676.38	19.91	2721.51	80.09	3397.89	15970.31	21.28
2532	714.03	16.22	3687.4	83.78	4401.43	20089.88	21.91

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 3.18 มูลค่าการส่งออกที่ประเทศได้จากการส่งออกสินค้าของไทยไปสหรัฐอเมริกา
 สัดส่วนพิเศษทางภาษีศุลกากรที่มีมูลค่าส่งออกมากกว่า 100000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

หน่วย: พันดอลลาร์สหรัฐ

อัตราภาษีที่ได้รับความอนุเคราะห์ (Most-Favoured Nations)	2527	2528	2529	2530 (ม.ร.-ค.ร.)
ร้อยละ 0.01-5.00	1146.30 (9.91)	1415.40 (8.84)	2755.20 (10.31)	4638.60 (13.81)
ร้อยละ 5.01-10.00	5296.50 (45.80)	7302.20 (43.60)	14168.60 (53.04)	18527.30 (55.14)
ร้อยละ 10.01-15.00	1643.50 (14.21)	2719.60 (16.98)	2645.00 (9.90)	2457.40 (7.31)
ร้อยละ 15.01-20.00	1005.70 (8.70)	994.90 (6.21)	1409.30 (5.28)	1497.60 (4.46)
มากกว่าร้อยละ 20.00	2473.60 (21.39)	3581.90 (22.37)	5733.30 (21.46)	6477.40 (19.28)
การประหยัภาษีทั้งหมด	1565.50 (100.00)	16014.00 (100.00)	26711.40 (100.00)	33598.30 (100.00)
มูลค่าส่งออกสินค้าไทยไปยังสหรัฐอเมริกา ที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	182.90	227.50	342.70	436.80
การประหยัภาษีทั้งหมด	6.33	7.04	7.79	7.69
มูลค่าส่งออกสินค้าไทยไปยังสหรัฐอเมริกา ที่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (ร้อยละ)				

หมายเหตุ: ค่าเลขในวงเล็บหมายถึงค่าร้อยละ

ที่มา: Chirathivat, S. and S. Tambunlertchai, Effects of the GSP on the Thai Economy,
 Paper prepared for UNCTAD, 1988 (mimeograph).

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	มูลค่าส่งออก ทั้งหมดของไทย ไปประเทศยุโรป	มูลค่าส่งออก ทั้งหมดของไทย ไปประเทศยุโรป (31 รายการ)	%	การเปลี่ยนแปลงของ มูลค่าส่งออก ทั้งหมดของไทย ไปประเทศยุโรป	%
	(1)	(2)		(4)	(5)=(4)/(2)
รวม	66636.3	38633.9	58.0	-571.1	-1.5
สินค้าเกษตรกรรม(63 รายการ)	25288.7	19547.5 2/	77.3	-295.7 2/	-1.5
-สินค้าเกษตร(ไม่รวมมันสำปะหลังอัดเม็ด)	7154.7	1413.5	19.8	-12.3	-0.9
-มันสำปะหลังอัดเม็ด	18134.0	18134.0	100.0	-283.4	-1.6
สินค้าอุตสาหกรรม	41347.7	19086.4 3/	46.2	-231.2 3/	-1.2
แร่ (16 รายการ)	903.1	612.7 4/	67.8	-44.2 4/	-7.2

หมายเหตุ : 1/ ดูรายละเอียดการค้าในภาคผนวกที่ 2 ถึง 10 ของ Suthiphand Chirathivat, Chumphorn Pachusanond and Tanasak Wahawisan, The Management Systems of the World Economy and the Response of Thailand's External Sector, Background Paper No.2, Presented at the 1989 TDRI Year-End Conference on "Thailand in the International Economic Community", December 16-17, 1989 Ambassador City Jomtein, Chon Buri.

2/ สินค้าเกษตร 3 รายการ

3/ สินค้าอุตสาหกรรม 27 รายการ

4/ สินค้าแร่ 1 รายการ

ที่มา: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์.กระทรวงพาณิชย์

บทที่ 4

เป้าหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวกับ การค้าสินค้าระหว่างประเทศ

ในการพิจารณาเป้าหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวกับการค้าสินค้าระหว่างประเทศนั้น การศึกษาจะนำเสนอเป้าหมายสินค้าส่งออกของไทยเพื่อให้ทราบถึงหมวดสินค้าสำคัญที่เป็นโอกาสสำหรับไทยในช่วงแผนฯ 7 (4.1) จากนั้นจะได้พิจารณาถึงแนวโน้มของสินค้าส่งออกที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในช่วงแผนฯ ดังกล่าวจากการพิจารณาภาพรวมการส่งสินค้าออกที่ผ่านมา (4.2)

เมื่อพิจารณาระบบการค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยในปัจจุบันจะพบว่าตกอยู่ภายใต้ระบบผสม กล่าวคือจะประกอบด้วยระบบการค้าแบบเสรีและระบบการค้าแบบกีดกัน ระบบการค้าแบบเสรีหมายความว่า การค้าสินค้าระหว่างของไทยกับต่างประเทศส่วนหนึ่งเป็นไปตามความต้องการของตลาดโดยไม่มีอุปสรรคมากีดขวางทำให้เกิดปัญหาทางการค้าสินค้านี้ได้ ส่วนระบบการค้าแบบกีดกันหมายความว่า การค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยกับต่างประเทศเป็นไปได้ลำบาก เพราะประสบกับปัญหาการกีดกันในตลาดสินค้าที่ไทยส่งไป ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรกรรมหรือสินค้าอุตสาหกรรม เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ เป้าหมายและแนวนโยบายที่รองรับการค้าสินค้าระหว่างประเทศดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมุ่งวางนโยบายและมาตรการรวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้สอดคล้องกับสถานะการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย การศึกษาจะได้พิจารณาการพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออก (4.3) สำหรับปัญหาที่เกิดจากระบบการกีดกันทางการค้าขึ้น การศึกษาจะนำเสนอการพัฒนาขีดความสามารถในการขยายและรักษาลดประโยชน์ทางการค้าด้วย (4.4) การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านการค้าระหว่างประเทศ (4.5) ตลอดจนการสนับสนุนภาคเอกชนเพื่อพัฒนาการค้า (4.6) เพื่อเป็นแนวทางในการวางนโยบายและมาตรการในเรื่องดังกล่าวต่อไป

4.1 เป้าหมายสินค้าส่งออก

การประมาณการแนวโน้มการส่งออกในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พบว่ามีอัตราการขยายตัวของมูลค่าส่งออกประมาณร้อยละ 15 ต่อปีซึ่งสินค้าเป้าหมายโดยภาพรวมแล้วสินค้าเป้าหมายมีความสำคัญในการส่งออกเพิ่มขึ้น กล่าวคือในช่วง พ.ศ. 2529-2532 อัตราการขยายตัวในการส่งออกของไทยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 30.7 ซึ่งสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการขยายตัวในช่วง พ.ศ. 2528-2529 ซึ่งมีเพียงร้อยละ 20 สำหรับสินค้าเกษตรกรรม (63 รายการ) มีอัตราการขยายตัวในการส่งออกโดยเฉลี่ยใน พ.ศ. 2529-2532 เท่ากับร้อยละ 16.0 ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรม (170 รายการ) มีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 38.9 โดยเฉลี่ยใน พ.ศ. 2529-2532 และมีสัดส่วนในการส่งออกสูงกว่าสินค้าเกษตรกรรมนับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา ส่วนสินค้าแร่และเชื้อเพลิง (16

รายการ) มีอัตราการขยายตัวในการส่งออกเท่ากับร้อยละ 11.7 ในช่วง พ.ศ. 2529-2532

การพิจารณากลุ่มสินค้าและตัวสินค้าที่เป็นเป้าหมาย (ตารางที่ 4.1) ที่ค้าขายในต่างประเทศพบว่า

สินค้าเกษตรกรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นสินค้าเป้าหมาย ที่ยังมีความสำคัญในการส่งออกอยู่ แม้ว่าจะมีสัดส่วนและอัตราการขยายตัวในการส่งออกลดลง แต่สามารถรักษาสัดส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศได้ เช่น ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพด ใบยาสูบ ถั่วเขียว เป็นต้น

สินค้าเกษตรกรรมใหม่ที่เป็นสินค้าเป้าหมาย โดยมีสัดส่วนในการส่งออกสูงและแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดจนส่วนแบ่งตลาดในตลาดต่างประเทศยังสูงอยู่ ได้แก่ สินค้าปศุสัตว์และประมง คือ ไก่สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง และปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง

สินค้าอุตสาหกรรมประเภท อาหาร ที่มีสัดส่วนในการส่งออกสูงและมีอัตราการขยายตัวในการส่งออกสูงตลอดจนส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศสูง ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง น้ำตาล

สินค้าอุตสาหกรรมประเภทมิใช่อาหาร ซึ่งมีสัดส่วนในการส่งออก และอัตราการขยายตัวในการส่งออกสูง รวมทั้งมีส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศพอสมควร ได้แก่ เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน และผลิตภัณฑ์ยาง ส่วนรองเท้ายังมีส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศน้อยอยู่

สินค้าอุตสาหกรรมประเภท Material-based ที่มีสัดส่วนในการส่งออกสูงและมีส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศเพิ่มขึ้นแม้ว่ายังมีส่วนแบ่งตลาดน้อยอยู่ ได้แก่ อัญมณี ไข่มุกและเครื่องประดับ สิ่งทอ เช่น ผ้าผืน เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์เหล็กและแร่อื่นๆ เช่น หลอดหรือท่อเหล็กและส่วนประกอบ ตลับลูกปืนและส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์พลาสติก

สินค้าอุตสาหกรรมประเภทเครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีสัดส่วนในการส่งออกสูง และส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศยังน้อย แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ เครื่องมือ เช่น เครื่องประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้สำหรับเครื่องพิมพ์ดีด เครื่องประมวลผล และเครื่องจักรสำนักงานอื่นๆ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน เช่น แผงไอซีและส่วนประกอบ เครื่องยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน

สินค้าอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ ที่มีสัดส่วนในการส่งออกน้อย แต่มีอัตราการขยายตัวสูง และมีส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศน้อย แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ ของเด็กเล่น นาฬิกา และส่วนประกอบ เครื่องใช้สำหรับเดินทาง ดอกไม้ประดิษฐ์ กีฬาธรรมชาติ เป็นต้น ยกเว้นแรยิบัม และแร่ดีบุกมีส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศสูง

สำหรับสินค้าที่อยู่นอกเป้าหมายซึ่งมีสัดส่วนในการส่งออกน้อย แต่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นและมีอัตราการขยายตัวสูงต่อไปอีกแม้ว่าจะมีส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศน้อย เช่น

สินค้าเกษตรกรรม

- ต้นกล้วยไม้
- เมล็ดพันธุ์ พันธุ์ไม้
- ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋องอื่นๆ นอกจากอาหารกระป๋อง สับปะรดกระป๋อง

สินค้าอุตสาหกรรม

- ขอบปรุงแต่งชนิดที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์
- ผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือนนอกจากเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน
- สิ่งทอ นอกจากผ้าผืน และเสื้อผ้าสำเร็จรูป
- ผลิตภัณฑ์เหล็กและแร่อื่นๆ นอกจาก หลอดหรือท่อเหล็กและส่วนประกอบ และตั้บลูกปืนและส่วนประกอบ
- เครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคมและข้อมูล
- เครื่องกีฬา
- การพิมพ์

4.2 แนวโน้มของสินค้าส่งออก

เพื่อที่จะสามารถนำมาสู่ข้อสรุปทางนโยบายที่เกี่ยวกับสินค้าส่งออกได้ การศึกษาในที่นี้ใช้เกณฑ์การแบ่งสินค้าส่งออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่¹

1. สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน (Non-durable Consumer Goods)
2. สินค้าบริโภคประเภทคงทน (Durable Consumer Goods)
3. สินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง (Labor intensive Intermediate Goods)
4. สินค้าขั้นกลางประเภทใช้ทุนสูง (Capital intensive Intermediate Goods)
5. สินค้าทุน (Capital Goods)
6. สินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน (Natural Resource-based Goods)

จากการประมวลข้อมูลโดยละเอียดในตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นแนวโน้มของสินค้าส่งออกที่ผ่านมาและที่กำลังเป็นไปในอนาคตเป็นดังนี้

1. สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกสูง แต่อัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยลดลงได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทนคือ ข้าว และสินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงคือ ยางพารา ดังนั้นเป็นไปได้ว่าไทยจะประสบกับปัญหาการแข่งขันจากประเทศที่มีค่าแรงงานต่ำกว่าต่อไปซึ่งอาจมีผลทำให้ความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกของไทยลดลง

¹ Fu-chen Lo, Yoichi Nakamura and Byung-Nak Song, "Multipolar World Economy and the Asian-Pacific Interdependency in 1990's," Paper Presented at the Bangkok Conference on the Future of Asia-Pacific Economies (FAPE III), 8-10 November 1989, Bangkok (mimeograph)

2. สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกสูงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดจนอัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นแม้ไม่สม่ำเสมอ แต่ยังมีศักยภาพในการส่งออกต่อไป ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น ไก่สดแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋องพวกอาหารทะเลกระป๋อง และผลไม้กระป๋อง โดยสินค้านี้เป็นสินค้าที่มีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลัง กล่าวคือ มีการใช้วัตถุดิบจากอุตสาหกรรมอื่นมาก และเป็นวัตถุดิบให้แก่อุตสาหกรรมอื่นด้วย นอกจากนี้ยังเป็นสินค้าที่มีสัดส่วนในมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมสูง ดังนั้นไทยน่าจะเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทดังกล่าวทั้งในแง่ปริมาณความหลากหลายคุณภาพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ

3. สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกและอัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทคงทน และสินค้าใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานคือ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน สินค้าทุนคือ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของรถยนต์ แม้สินค้านี้จะมีสัดส่วนในมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมลดลง (ยกเว้นผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง) แต่มีความเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลังสูง ไทยน่าจะพยายามรักษาความสามารถในการส่งออกในตลาดโลกต่อไปได้

4. สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งของการส่งออกในตลาดโลกต่ำ และเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอแต่อัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยยังเพิ่มขึ้น และมีดัชนีความได้เปรียบสัมพัทธ์ในตลาดโลกสูงอยู่ ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทนคือ สับปะรดแช่แข็ง และปลา สินค้าขั้นกลางคือ ใบยาสูบ

5. สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกต่ำแต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและอัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอ ได้แก่ สินค้าบริโภคไม่คงทน เช่น ดอกไม้และดอกกล้วยไม้สด ต้นกล้วยไม้ ผัก กาแฟ ปลาหมึกแห้งและสดแช่เย็น ปูสดแช่เย็น กุ้งสดแช่เย็น เป็นต้น สินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูง เช่น นวดด้าย ทังดิบและทังเบอร์ดิบ ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ เป็นต้น สินค้าขั้นกลางประเภทใช้ทุนสูง เช่น เคมีภัณฑ์ ฯลฯ สินค้าทุนได้แก่ ลูกสูบและแหวนลูกสูบและก้านลูกสูบของเครื่องยนต์ และสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานได้แก่ ปลาหมึกแห้งและสดแช่เย็น ปูสดแช่เย็น กุ้งสดแช่เย็น และผลิตภัณฑ์ยาง ดังนั้น การส่งออกสินค้าบริโภคไม่คงทนคงจะขยายตัวต่อไปได้ตามศักยภาพและความได้เปรียบเทียบทรัพยากรที่ยังมีอยู่ นอกจากนี้สินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงนี้ ไทยน่าจะใช้ความได้เปรียบที่มีอยู่เพิ่มขีดความสามารถทางการส่งออกต่อไปได้

6. สินค้าที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกในตลาดโลกต่ำ และเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอตลอดจนอัตราขยายตัวในการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นไม่สม่ำเสมอ ได้แก่ สินค้าบริโภคประเภทไม่คงทน เช่น สิ่งทอ (แหวน ของอื่นที่จัดทำแล้วรวมถึงแบบสำหรับตัดเสื้อ ร่ม ฯลฯ) ดอกไม้ประดิษฐ์ การพิมพ์ เครื่องใช้สำหรับเดินทาง สินค้าบริโภคประเภทคงทน เช่น รองเท้า อัญมณี เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน ของเด็กเล่น เครื่องกีฬา นาฬิกาและส่วนประกอบ สินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงเช่น ผ้าผืน ของปรุงแต่งชนิดที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และ

ชิ้นส่วน เครื่องประตูปิโคมไฟและส่วนประกอบ สินค้าขั้นกลางประเภทใช้ทุนสูง เช่น ผลิตภัณฑ์เหล็ก หัวน้ำมันหอม สินค้าทุน เช่น เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ เครื่องยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้สำหรับ เครื่องพิมพ์ดีดเพื่อประมวลผล และเครื่องจักรสำนักงานอื่นๆ เป็นต้น สินค้าบริโภคนประเภทไม่คงทนและสินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงเหล่านี้ นับเป็นส่วนสำคัญการสร้างศักยภาพ การส่งออกของไทยในช่วงแผนฯ 7 ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญในการพิจารณาการสร้างขีดความสามารถต่อไป

โดยสรุปในภาพรวมแล้วสินค้าส่งออกของไทยในตลาดโลกส่วนใหญ่มีความเคลื่อนไหวขึ้นลงมากเพราะเนื่องจากการกำลังซื้อของตลาดโลกเป็นสำคัญ ช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำนั้น สินค้าส่งออกของไทยหลายตัวลดลงหรือไม่มีการขยายตัว และเริ่มฟื้นตัวตามการขยายตัวเศรษฐกิจโลก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยทางด้านอุปสงค์หรือความสามารถในการซื้อของตลาดโลกนับเป็นปัจจัยหนึ่งต่อการส่งออกของไทยนอกจากปัจจัยทางด้านอุปทานที่ไทยมีความได้เปรียบในเรื่องค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า ทำให้ต้นทุนการผลิตของไทยโดยเปรียบเทียบต่ำกว่าบางประเทศที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศอุตสาหกรรมใหม่

สำหรับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงแนวโน้มของสินค้าส่งออกนั้นประเทศไทยในอดีตส่งสินค้าออกดั้งเดิมได้แก่ สินค้าบริโภคนประเภทไม่คงทน เช่น ข้าว และนวลสินค้าที่ใช้ทรัพยากรเป็นฐาน เช่น อาหารแปรรูป ต่อมา เริ่มส่งออกสินค้าขั้นกลางประเภทใช้แรงงานสูงได้แก่ สิ่งทอ เครื่องแก้ว ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ ในที่สุดก็มาส่งออกสินค้าบริโภคนประเภทคงทน เช่น เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน รองเท้า อัญมณี เครื่องใช้ไฟฟ้า และชิ้นส่วน ของเด็กเล่น เครื่องกีฬา นาฬิกาและส่วนประกอบ และก็มาเริ่มส่งออกสินค้าขั้นกลางที่ใช้ทุนสูง เช่น ผลิตภัณฑ์เหล็ก จนกระทั่งมาส่งออกสินค้าทุน ได้แก่ เครื่องจักรเครื่องมือในสำนักงานและส่วนประกอบ เครื่องยนต์และอุปกรณ์การขนส่ง นับว่าประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าหลากหลายขึ้นและกระจายตลาดมากขึ้น

อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียแล้วพบว่า สินค้าส่งออกที่ไทยเริ่มพัฒนามาเป็นสินค้าออกในทศวรรษที่ 1980 และมีความหลากหลายเพิ่มขึ้นนั้น ได้เกิดจากการย้ายฐานการผลิตของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย และญี่ปุ่น ด้วยอันเนื่องมาจากการแสวงหาต้นทุนการผลิตที่ต่ำในไทย อันได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องใช้ไฟฟ้า นาฬิกา เครื่องหนัง รองเท้า เฟอร์นิเจอร์ ของเด็กเล่น เครื่องกีฬา ซึ่งสินค้าเหล่านี้กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียเคยส่งออกในทศวรรษที่ 1970 ลักษณะสินค้าที่กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้เปลี่ยนแปลงการผลิตคือ จากสินค้าบริโภคนประเภทไม่คงทน เช่น สิ่งทอ รองเท้า เป็นต้น มาเป็นสินค้าขั้นกลางที่ใช้แรงงานสูง เช่น ผลิตภัณฑ์แก้วและผลิตภัณฑ์ไม้ และมาเป็นการผลิตสินค้าบริโภคนประเภทคงทน จนกระทั่งมาเริ่มผลิตสินค้าขั้นกลางที่ใช้ทุนสูง เช่น ผลิตภัณฑ์เคมี เหล็กแท่ง เป็นต้น และในที่สุดก็เริ่มผลิตสินค้าทุน เช่น เครื่องจักรโรงงาน เครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น และสำหรับกรณีของเกาหลีใต้ และได้ยืนยันว่ามีขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าที่ใช้

เทคโนโลยีสูง และเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าบริโภคประเภทคงทนและไม่คงทน ตลอดจนสินค้าขึ้นกลางและสินค้าทุน โดยเกาหลีใต้และไต้หวันได้ประสบผลสำเร็จในการส่งออกสินค้าบริโภคไม่คงทนและสินค้าขึ้นกลางที่ใช้แรงงานสูง ตลอดจนสินค้าบริโภคประเภทคงทนในทศวรรษที่ 1970 จนสามารถพัฒนาไปเป็นสินค้าทุนและสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูงในทศวรรษที่ 1980¹

สำหรับสินค้าส่งออกของไทยมีแนวโน้มจะเป็นสินค้าขึ้นกลางที่ใช้แรงงานสูง และสินค้าบริโภคประเภทคงทน ทั้งนี้เนื่องจากไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกอยู่ อีกทั้งสินค้าขึ้นกลางที่ใช้แรงงานสูงซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศสูงแล้วยังมีผลต่ออุตสาหกรรมอื่นๆ ด้วยเช่น สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์พลาสติก และผลิตภัณฑ์เซรามิค ซึ่งมีความเชื่อมโยงไปข้างหน้า และข้างหลังแก่อุตสาหกรรมอื่น อีกทั้งยังก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงด้วย ผลิตภัณฑ์ยางซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมโยงไปข้างหลังแก่อุตสาหกรรมอื่น และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มด้วย และพวกสินค้าบริโภคประเภทคงทน เช่น เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน รองเท้า อัญมณี ยังมีความเชื่อมโยงไปข้างหลังและข้างหน้าทั้งก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มตลอดจนมีการจ้างงานสูง ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงไปข้างหน้าและมีการจ้างงานสูง และในอนาคตคาดว่าประเทศไทยจะพัฒนาในการส่งออกสินค้าขึ้นกลางที่ใช้ทุนสูงและพวกสินค้าทุนซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาและการเรียนรู้เทคโนโลยีที่จะมาจากต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นการก้าวขึ้นไปจากการที่ไทยเคยส่งสินค้าส่งออกที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานสูงจะเปลี่ยนแปลงไปในทศวรรษ 7 โดยไทยจะมีต้นทุนแรงงานสูงขึ้นและลักษณะการส่งออกเฉพาะสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะลดลงทำให้ไทยต้องเพิ่มขีดความสามารถการส่งออกสินค้าหลายประเภทที่ไทยมีศักยภาพและความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบดังที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้เป็นไปได้ที่ไทยจะมีคู่แข่งขึ้นทางการส่งออกจากประเทศที่มีแรงงานต่ำกว่า เช่น ในกลุ่มประเทศจีนไต้หวัน และกลุ่มประเทศในเอเชียใต้ในหลายๆ ผลิตภัณฑ์ส่งออก นอกเหนือไปจากการที่ไทยเริ่มที่จะมีการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตและการสร้างฐานทางทรัพยากรปัจจัยการผลิตในประเทศเหล่านี้

นอกจากการแบ่งโครงสร้างสินค้าออกเป็น 6 ประเภทดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาอาจแบ่งโครงสร้างสินค้าออกในลักษณะที่ใช้กันทั่วไป คือ แบ่งเป็นประเภทของสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม และแร่ ดูรายละเอียดได้ดังภาคผนวกที่ 1

¹ Fu-chen Lo, Yoichi Nakamura and Byung-Nak Song, "Multipolar World Economy and the Asian-Pacific Interdependency in 1990's," Paper Presented at the Bangkok Conference on the Future of Asia-Pacific Economies (FAPE III), 8-10 November 1989, Bangkok (mimeograph)

ในเมื่อการส่งออกสินค้าของไทยจะขยายตัวเพิ่มขึ้นมากต่อไปในช่วงแผนฯ 7 ทำให้ไทยยังต้องมีการนำเข้าสินค้าทุน สินค้าขั้นกลางและวัตถุดิบในปริมาณมากและยังมีสัดส่วนสูงอยู่ในหลายๆ อุตสาหกรรม เช่น สิ่งทอ อัญมณี เครื่องจักร เป็นต้น ในกรณีนี้เพื่อที่จะให้ไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก รัฐบาลจำเป็นต้องพิจารณาระบบโครงสร้างภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าเข้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตส่งออกดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่อาจประสบกับปัญหาการผลิตที่ต้องนำสินค้าบางส่วนเข้ามาและยังต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงการจัดระบบโครงสร้างภาษีสินค้านำเข้าที่ใช้ในการผลิตส่งออก นับว่าจะเป็นส่วนสำคัญในการที่ทำให้ไทยมีความสามารถทางการแข่งขันในตลาดโลกได้ดีขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องริเริ่มพร้อมกับภาคเอกชนในการสนับสนุนการทำแหล่งวัตถุดิบ(Raw Materials Sourcing) ใหม่ โดยอาจใช้วิธีการทางด้านการค้าหรือการลงทุนร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ที่ไทยต้องเข้าไปร่วมมือด้วย เช่น กลุ่มประเทศอินโดจีน กลุ่มประเทศในเอเชียใต้ ได้แก่ ศรีลังกา อินเดีย ปากีสถาน เป็นต้น

4.3 การพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออก

ที่ผ่านมาในการพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกนั้น รัฐบาลได้มีส่วนอย่างมากในการสนับสนุนภาคเอกชนให้สามารถก้าวไปสู่การส่งสินค้าออกของประเทศได้

ทางด้านการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมนั้นรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอุตสาหกรรมเกษตรหลายชนิด เช่น มันสำปะหลัง ยาง กาแฟ และน้ำตาล จนเป็นสินค้าส่งออกหลักของประเทศ นอกจากนี้ก็มีสินค้าเกษตรกรรมใหม่ที่รัฐให้การสนับสนุน เช่น ผักและผลไม้หลายชนิด จนเริ่มมีการส่งออกสูงขึ้น อย่างไรก็ตามทางด้านการผลิตนั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะเป็นหน่วยงานที่วางแผนนโยบายที่สำคัญ ในการที่หน่วยงานอื่นๆ ที่จะให้การสนับสนุนหรือควบคุมเช่นหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงพาณิชย์

โดยรวมแล้ว ในเมื่อประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะมีต้นทุนการผลิตสูงขึ้น สินค้าเกษตรกรรมส่งออกที่เคยมีมูลค่าสูงนั้นจะลดลงมาก ดังนั้นการวางแผนทางด้านการแข่งขันในระหว่างประเทศสำหรับสินค้าเกษตรกรรมส่งออกจึงเป็นเรื่องสำคัญ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในภาครัฐบาลและภาคเอกชน จะต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นในการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การดำเนินนโยบายทางด้านการตลาดมากขึ้น นอกเหนือไปจากการผลิต การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเกษตรกรรมที่ทำการส่งออก สำหรับแนวทางในการวางระบบข้อมูลให้เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาดที่ถูกต้องรวดเร็วและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ เพื่อเชื่อมโยงกับการส่งออกนั้นยังไม่มีเป็นระบบ เนื่องจากการส่งออกสินค้าเกษตรจะมีตัวกลางรับซื้อเป็นทอดมาอยู่แล้ว

ทางด้านการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมนั้น อาจกล่าวได้ว่าแนวโน้มนโยบายในการพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกของประเทศ มีรูปแบบที่ชัดเจนขึ้นมาเป็นลำดับภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐบาลและภาคเอกชน

ทางด้านการผลิตส่งออกนั้น การให้การสนับสนุนของรัฐบาล โดยเฉพาะคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนนั้น นับได้ว่ามีส่วนอย่างมากในการทำให้อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมมา มุ่งเน้นในการส่งออกสินค้าออกเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามการปรับโครงสร้างภาษีนำเข้า และสิ่งจูงใจ อื่นๆ ที่ผ่านมาและจะเป็นไปในอนาคต ย่อมมีผลกระทบต่อสิทธิพิเศษต่างๆ ซึ่งเป็นจุดสนใจของ นักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ดังนั้นคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจึงจำเป็นต้องสร้าง จุดเด่นในด้านอื่นๆ ของหน่วยงานของตน การช่วยส่งเสริมโครงการลงทุนอุตสาหกรรมเพื่อนัดมา การส่งออกสินค้าของประเทศไทยต่อไป

สำหรับกระทรวงอุตสาหกรรมนั้นก็นับว่าเป็นหน่วยงานที่เอื้ออำนวยความสะดวกตลอด จนควบคุมการดำเนินงานทางด้านการผลิตของอุตสาหกรรมต่างๆ รวมถึงอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้า อุตสาหกรรมส่งออกด้วย โดยหลักๆ แล้ว มาตรการสินค้าอุตสาหกรรมนับเป็นประเด็นที่สำคัญมาก สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทยที่ทำการส่งออกในอนาคต ซึ่งไม่ว่าประเทศไทยจะถูกกีดกัน หรือ ไม่ก็ตาม ความจำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม ของไทยเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง¹ ทั้งนี้ ใหม้กฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า ทั้งในเรื่องสุขอนามัย การบรรจุหีบห่อ และฉลากที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดโลก

ทางด้านการค้าสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งออกนั้น กระทรวงพาณิชย์นับว่ามีบทบาทสำคัญที่ สุดในการวางแผนและแนวนโยบายการนำเข้าและการส่งเสริมการส่งออก เพื่อให้ภาคเอกชน สามารถดำเนินการต่อไปได้ในทางปฏิบัติ

ในด้านประโยชน์ที่จะได้กับประเทศจากการมีระบบการค้าแบบเสรีนั้น กรมส่งเสริม การส่งออกนับว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดในการวางแผนทางด้านสินค้าตลาด และการตลาด สำหรับ สินค้าอุตสาหกรรมที่ทำการส่งออกของประเทศไทย นอกจากนี้นักยังเอื้ออำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ แก่ผู้ ส่งออกไม่ว่าจะเป็นบริการต่างๆ ที่จัดทำขึ้นและข้อมูลข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ส่งออกสินค้า อุตสาหกรรมของไทย

ทางด้านสินค้าเป้าหมายส่งออกของประเทศไทยนั้น กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์นับเป็น หน่วยงานสำคัญของกระทรวงพาณิชย์ โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบอื่นๆ ของภาครัฐบาลและ ภาคเอกชนทำงานภายใต้กรอบคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาในเรื่องนี้ โดยในปีงบประมาณ 2533 ได้กำหนดเป้าหมาย แบ่งเป็น 79 รายการ โดยได้มีการกำหนดเป้าหมายการส่งออกและ ประเมิน รวมทั้งการทบทวนข้อมูลจริงกับเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นประจำทุก 3 เดือน นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการส่งออกได้มีการวางแผนเพื่อทำการส่งเสริมการส่งออกสินค้าจำนวน 11 กลุ่ม อีกด้วย

¹ ในกรณีนี้จะมีสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุขเข้ามาช่วยพิจารณา ด้วยในสินค้าส่งออกหลายชนิด

อย่างไรก็ตาม การเสนอกลุ่มสินค้าเป้าหมายได้กระทำในลักษณะ Ad Hoc ตามปีงบประมาณ ซึ่งยังไม่สามารถกำหนดเป้าหมายในระยะหลายปีได้ ทั้งนี้เพราะโครงสร้างการส่งออกสินค้าของไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในระยะหลังๆ นี้ และการจัดทำกลุ่มสินค้าเป้าหมายของกรมส่งเสริมการส่งออกที่ร่วมกับภาคเอกชน จะมุ่งไปสู่การปฏิบัติการเป็นสำคัญมากกว่าจะเป็นการสร้างแผนสำหรับสินค้าเป้าหมายในระยะหลายๆ ปี แผนสินค้าเป้าหมายที่จัดทำขึ้นดังกล่าวจึงเป็นลักษณะของแผนปฏิบัติการจริง มีการพิจารณาการส่งออกสินค้าประสานไปกับตลาด

เมื่อเป็นเช่นนี้ การวางแผนและแนวนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มสินค้าเป้าหมายในระยะกลางและระยะยาวของไทย หากจะมีขึ้นควรจะได้ริเริ่มจากการขยายขอบเขตของงานที่มีแล้วในหน่วยงานดังกล่าว โดยต้องกำหนดบทบาทและกลไกการประสานงานที่ชัดเจนของหน่วยงานที่รับผิดชอบของภาครัฐบาลและภาคเอกชน ทั้งนี้การวางแผน ดังกล่าวน่าจะมีประโยชน์ในการขึ้นากลุ่มสินค้าที่เป็นศักยภาพและโอกาสของไทยในระยะกลางและระยะยาวได้ เพราะความสำคัญของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมดังกล่าว มาถึงจุดที่ไทยต้องให้ความสำคัญมากขึ้นในการวางแผนในเรื่องดังกล่าว หน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่แล้วก็ควรเป็นหน่วยงานของกระทรวงพาณิชย์ร่วมกับสถาบันการศึกษาร่วมกันประมาณการ โดยภาคเอกชนก็ประกอบด้วยตัวแทนวิชาชีพและสมาคมต่างๆ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในการส่งออกสินค้าของไทย

งานสำคัญของกรมส่งเสริมการส่งออกที่รับผิดชอบอยู่และได้รับความสำเร็จอย่างมากในการสนับสนุนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยก็คือ กิจกรรมพัฒนาการส่งออกและกิจกรรมส่งเสริมการส่งออก ซึ่งได้จัดจำแนกตามสินค้าเป้าหมายและตามตลาด¹ กิจกรรมพัฒนาการส่งออกได้แก่ สัรจวจุภัณฑ์ สัรจวจตลาด ผักอบรม/สัมมนา พัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วนกิจกรรมส่งเสริมการส่งออกได้แก่ งานแสดงสินค้าในต่างประเทศ งานแสดงสินค้าเฉพาะกิจ Salon Show, Joint Promotion คณะผู้แทนการค้าจากต่างประเทศ คณะผู้แทนการค้าไปต่างประเทศ เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้กรมส่งเสริมการส่งออกยังได้พัฒนาแนวคิดที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการจำหน่ายสินค้าการเจาะตลาดมาปรับใช้ในอนาคต เช่น Design Center, Distribution Center ในยุโรป เพื่อเป็นคลังสินค้าไทยแจกจ่ายแก่ผู้ซื้อขนาดกลาง ขนาดเล็ก สำหรับสินค้าเป้าหมายที่กรมส่งเสริมการส่งออกมีแผนการตลาดอยู่แล้ว เช่น สิ่งทอ อาหาร เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน อิฐมวลเบาและเครื่องประดับ รองเท้า ผักและผลไม้ วัสดุก่อสร้าง ของใช้และเครื่องตกแต่งในบ้าน เครื่องเรือนและชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและเครื่องเดินทาง ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง และของเล่น เป็นต้น ซึ่งเป็นสินค้าที่ควรมีแผนการตลาดต่อไป ส่วนสินค้าอื่นๆ ใน 79 รายการที่กรมส่งเสริมการส่งออกไม่ได้มีแผนการตลาดเช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ยางพารา กาแฟดิบ นริกไทย ใบยาสูบ ถั่วเขียว

¹ จากร่างแผนปฏิบัติงานพัฒนาและส่งเสริมการส่งออกปีงบประมาณ 2534 กองแผนงาน กรมส่งเสริมการส่งออก สิงหาคม 2533

แร่และเชื้อเพลิง ผลิตภัณฑ์ปอ เส้นไหม์ก้วยเตี่ยว แป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว เป็นต้น

สำหรับการประมาณการส่งออกสินค้าในปี 2534 นั้น ทางกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ซึ่งได้ร่วมกับหน่วยราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงรายการของสินค้าเป้าหมายส่งออก จากเดิม 79 รายการ เป็น 148 รายการ โดยได้ตัดรายการสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญในการ ส่งออกน้อยออกไป 8 รายการ ได้แก่ ข้าวฟ่าง ปุ๋ยหมัก เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ปลาป่น และแร่บาง รายการ เป็นต้น และได้เพิ่มรายการสินค้าส่งออกที่มีศักยภาพในการส่งออกสูงอีก 77 รายการ ส่วนใหญ่สินค้าส่งออกที่เพิ่มรายการเข้ามาอยู่ในสินค้าเป้าหมาย 148 รายการ จะเป็นกลุ่มสินค้า เดิมในที่อยู่ในสินค้าเป้าหมาย 79 รายการ เพียงแต่มีการแตกรายละเอียดของรายการตัวสินค้า มากขึ้น ทำให้สินค้าเป้าหมายกลายเป็น 148 รายการ เช่น กลุ่มสินค้าผลไม้กระป๋องและแปรรูป เดิมในสินค้าเป้าหมาย 79 รายการมีเพียงตัวสินค้าสับปะรดกระป๋อง และน้ำสับปะรดกระป๋อง ก็ เพิ่มรายการผลไม้กระป๋องอื่นๆ และผลไม้อบแห้งและแช่อิ่มเข้าไป กลุ่มผักกระป๋องและแปรรูป เดิมในสินค้าเป้าหมาย 79 รายการ มีเพียงข้าวโพดฝักอ่อนกระป๋องรายการเดียว ก็เพิ่มรายการ หน่อไม้กระป๋อง ผักกระป๋องอื่นๆ และพืชผักดองด้วยน้ำส้มเข้าไป กลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับเดิม ในสินค้าเป้าหมาย 79 รายการ มีพวกเพชร พลอย และไข่มุก เครื่องประดับ ตลอดจนเครื่อง ประดับอัญมณีเทียมก็ได้เพิ่มรายการอัญมณีสังเคราะห์เข้าไปอีก 1 รายการ และกลุ่มผลิตภัณฑ์หนัง- พอกและหนังอัดเดิม ในสินค้าเป้าหมาย 79 รายการมีเพียงรายการถุงมือหนังรายการเดียว ก็ได้ เพิ่มรายการของเล่นสำหรับสัตว์เลี้ยง และผลิตภัณฑ์หนังอื่นๆ เข้าไป เป็นต้น ส่วนสินค้าส่งออก รายการใหม่ๆ ที่เพิ่มขึ้นจากสินค้าเป้าหมายเดิม 79 รายการมาอยู่ในสินค้าเป้าหมาย 148 ราย- การ ได้แก่ กระดุกสัตว์และขนสัตว์ปีก ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูปอื่นๆ น้ำปลาและสิ่ง ประปรุงรสอาหาร เครื่องวิดีโอ อุปกรณ์เครื่องเสียงและส่วนประกอบ ลำโพงขยายเสียง ชุดไฟฟ้า ประดับชั้นคริสตมาส มอเตอร์และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า อุปกรณ์สื่อสารพวกเครื่องโทรพิมพ์และโทร- สาร เครื่องรับโทรทัศน์และอุปกรณ์ เครื่องรับส่งวิทยุและโทรเลข รถจักรยานยนต์ กล้องถ่ายรูป และชิ้นส่วน เป็นต้น นอกจากนี้ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์และหน่วยราชการอื่นตลอดจนเอกชนที่ เกี่ยวข้องได้วางแผนทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการส่งออกสินค้าเป้าหมายต่างๆ ตลอดจน การค้าบริการพร้อมทั้งระดมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ในเรื่องบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาการส่งออก (พกอ.) ซึ่งชุดแรกแต่งตั้งโดย มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2520 ซึ่งหน้าที่พิจารณาและสั่งการเพื่อจัดปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ ของการส่งออกโดยมอบหมายให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการ องค์ประกอบ ของพกอ. ในปัจจุบันประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และมีกฎหมายรองรับเพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการส่งออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง และประกอบด้วยคณะกรรมการต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน โดย มีการส่งเสริมการส่งออกเป็นสำนักงานเลขาธิการ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของ พกอ. มีปัญหา ในเรื่องการทำงานไม่ต่อเนื่อง มีการประชุมกันอยู่ครั้ง การขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ

ต้องอาศัยระยะเวลา และการร้องเรียนของเอกชนบางครั้งก็เป็นเรื่องร้องเรียนเรื่องเดียวกันแต่เอกชนได้ร้องเรียนไปหลายหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ถ้าต้องการให้ ปกอ. ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องเพิ่มบุคลากรให้มากขึ้นสำหรับแนวทางที่ ปกอ. ได้ให้ความเห็นชอบ ในเรื่องการพัฒนาและส่งเสริมการส่งออกปี 2534 ของกรมส่งเสริมการส่งออกมี 3 ประการ คือ ¹

1. ดำเนินนโยบายการค้าเชิงรุกต่อเนื่อง

- เน้นการกระจายการส่งออกไปยังตลาดใหม่ ได้แก่ ยุโรปตะวันออก อินเดีย ตะวันออกกลาง และแอฟริกา
- เพื่อหาแหล่งวัตถุดิบ เพื่อการส่งออก
- ขยายการส่งออกสินค้าปัจจัยพื้นฐาน

2. เสริมสร้างการจัดระบบข้อมูลการค้าที่ทันสมัย

- เพื่อให้มีการถ่ายทอดข้อมูลอย่างทันต่อเหตุการณ์
- เพื่อปรับนโยบาย และมาตรการของประเทศไทยในการสนับสนุนการส่งออก

3. สร้างภาพพจน์ของประเทศไทย ให้เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งผลิตที่มีคุณภาพที่สำคัญ

ของโลก

สำหรับตัวแทนทางภาคราชการที่อยู่ต่างประเทศนั้น สำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์² ซึ่งขึ้นอยู่กับสำนักงานร่วมมือทางการค้า กระทรวงพาณิชย์ และศูนย์พาณิชย์กรรมซึ่งขึ้นอยู่กับกรมส่งเสริมการส่งออก นับว่ามีบทบาทสำคัญในการรู้ความเป็นไปในตลาดต่างประเทศ ในประเด็นรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของบทบาทและกิจกรรมของหน่วยงานดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานแล้วในปัจจุบันทั้งในแง่ขอบเขตและวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานเหล่านี้ อยู่แล้ว ตลอดจนได้พิจารณาการเปิดตลาดใหม่ๆ ในหลายส่วนของโลก เช่น กลุ่มประเทศยุโรป ตะวันออก กลุ่มประเทศอินเดีย เป็นต้น ตัวอย่างเช่น งานที่ปรึกษาการพาณิชย์ ประกอบด้วย กิจกรรมที่สำคัญครอบคลุมถึงการติดตามและรายงานภาวะเศรษฐกิจการค้า การจัดงานต้อนรับ คณะผู้แทนการค้า การประชุมเจรจา การค้าแบบทวิภาคีและพหุภาคี การพบปะบุคคลสำคัญทางเศรษฐกิจการค้าทั้งภาครัฐบาลและเอกชน และการประสานข้อมูลกับหน่วยงานราชการและเอกชน ในประเทศไทย นอกจากนี้หน่วยงานดังกล่าวกำลังปรับปรุงเพิ่มขีดความสามารถในการเจาะตลาด ติดตามภาวะเศรษฐกิจ การค้าและผู้แข่งขันที่สำคัญ ตลอดจนการวางแผนสินค้าเป้าหมายที่ประเทศไทยน่าจะมีศักยภาพจากการศึกษาภาวะตลาดของประเทศที่ตนประจำอยู่ บทบาทและกิจกรรมของหน่วยงานเหล่านี้คาดว่าจะโดดเด่นขึ้นอย่างเห็นได้ชัดต่อไปในอนาคต และเห็นสมควรให้การสนับสนุน

¹ กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ การพัฒนาและส่งเสริมการส่งออกของกรมส่งเสริมการส่งออกปี 2534 ธันวาคม 2533

² ในปี 2534 จะมีสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์รวมเป็น 43 แห่งซึ่งรวมกับศูนย์พาณิชย์กรรมอีก 30 กว่าแห่ง รวมทั้งสิ้นจะมีหน่วยงานรองรับในตลาดต่างประเทศกว่า 70 แห่ง

สนับสนุนด้วยดีทั้งจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน

สำหรับข้อมูลทางด้านตลาดและสินค้าที่ดำเนินอยู่นั้น ปัจจุบันการค้าต่างประเทศจะมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ส่งสินค้าออกเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวสินค้าส่งออก ตลาดส่งออกและคู่แข่งชั้น โดยเป็นข้อมูลที่รายงานมาจากสำนักตัวแทนฯ ในต่างประเทศ ข้อมูลจากตลาดสำคัญ เช่น ตลาดญี่ปุ่นร่วมมือกับ Jetro ข้อมูลของประชาคมยุโรปจากบรัสเซล ข้อมูลทางการค้าจาก ITC เป็นต้น ตลอดจนข้อมูลลูกค้าต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยเฉพาะที่อยู่ในภูมิภาคและทำการส่งออกยังไม่ได้ใช้ข้อมูลที่มีอยู่ดังกล่าวให้เป็นประโยชน์ในการประกอบกิจการของตน ทั้งนี้ยังขาดกลไกในการเผยแพร่ข้อมูลทั้งในระดับประเทศและภูมิภาคอยู่ หากจะมีการส่งเสริมการส่งออกในภูมิภาคมากขึ้นก็จำเป็นต้องมีการพัฒนาทางด้านข้อมูลข่าวสารด้านการค้าควบคู่ไปด้วย¹ โดยภาครัฐบาลควรร่วมกับภาคเอกชนในการพัฒนาเครือข่ายข้อมูลข่าวสารให้สอดคล้องกับความต้องการที่เกิดขึ้น

สำหรับการพัฒนาการส่งออกจากภูมิภาคนี้ ผู้ประกอบการจำนวนมากส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจในควรควรทางด้านการผลิตที่ตนต้องการทำหรือที่ทำอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามความเข้าใจในเรื่องตลาด การตลาด และระบบส่งออกนำเข้ายังมีน้อยจึงมักพึ่งพิงกลไกและการค้าจากส่วนกลางหรือมาจากต่างประเทศมากำหนดให้ ผู้ประกอบการปรารถนาที่จะให้มีการโอนความรับผิดชอบของทางราชการส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น เช่น ในเรื่องการคืนอากรและลดหย่อนภาษี การตรวจมาตรฐานสินค้าส่งออก การกำหนดเขตส่งออก ซึ่งการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกกับสิ่งจูงใจต่างๆ ทำให้ผู้ประกอบการในหลายๆ กิจกรรมพบว่า การส่งออกจากภูมิภาคยังมีความเสียเปรียบกับการส่งออกจากส่วนกลางอยู่

4.4 การพัฒนาขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า

ในเมื่อระบบการค้าโลกโดยรวมมีลักษณะที่ถูกจัดการจากประเทศต่างๆ ในลักษณะภูมิภาค ทวิภาคี และเอกภาคีมากขึ้น การส่งออกสินค้าต่างๆ ของไทยก็ถูกจัดการมากขึ้นด้วยทั้งในปริมาณมูลค่าและประเภทของสินค้า สัดส่วนการส่งออกของสินค้าที่ถูกจัดการเฉพาะประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและประชาคมยุโรป คิดเป็นถึงหนึ่งในสามของการส่งออกของไทย เมื่อพิจารณาถึงการแข่งขันทางตลาดโลกในโลกยังรุนแรงอยู่ ในขณะที่ศักยภาพของไทยในการส่งออกในตลาดโลกยังมีมาก ดังนั้นประเทศคู่ค้าของไทยจึงมีโอกาที่จะใช้ระบบการค้าแบบจัดการส่งผลกระทบต่อการใช้ขยายตัวการส่งออกของไทยได้

¹ โดยเฉพาะจากการสำรวจในภูมิภาคพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความต้องการข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับกิจการของตนมาก แต่ในขณะที่ตัวกลไกการค้าและสมาคมอุตสาหกรรมในระดับภูมิภาคยังไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์

ดังนั้นเป้าหมายและแนวนโยบายของไทยในการพัฒนาขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้าก็คือ การทำให้ผู้ประกอบการส่งออกเข้าใจถึงการปรับปรุงกฎระเบียบที่จัดกับแนวทางปฏิบัติที่ประเทศต่างๆ ดำเนินการอยู่ในระดับพหุภาคีรวมทั้งรัฐบาลจะช่วยเหลือจากทางการค้าในเวทีต่างๆ ในกรณีที่มีประสบการณ์ปัญหาการกีดกันทางการค้า

โดยรวมแล้ว ไทยจะต้องดำเนินการทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค ทวิภาคี และเอกภาคี โดยจุดเน้นที่สุดจะเป็นระดับพหุภาคีและเอกภาคี ระดับพหุภาคีก็คือการที่ไทยจะเน้นย้ำในหลักของแกตต์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในบรรดาประเทศต่างๆ ที่เป็นภาคีของแกตต์ ระดับเอกภาคีจะเป็นการที่ไทยดำเนินการปรับปรุงนโยบายและมาตรการภายในประเทศ การดำเนินการในระดับต่างๆ ควรตั้งเป้าหมายและแนวนโยบายดังนี้¹

ระดับพหุภาคี เป็นเป้าหมายและแนวนโยบายที่สำคัญของไทย ในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า ในฐานะที่ไทยไม่จัดอยู่ว่าสามารถต่อรองกับประเทศใหญ่ได้เต็มที่ เวทีแกตต์ซึ่งเน้นระบบการค้าพหุภาคีจะเป็นประโยชน์สำหรับไทย ดังนั้น ไทยจึงควรมุ่งมั่นให้ประเทศต่างๆ ช่วยกันสร้างความแข็งแกร่งให้แก่แกตต์ต่อไป การเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจเพื่อทำให้ประเทศผู้ใช้การอุดหนุนสินค้าเกษตรกรรมต่างๆ ลดการอุดหนุนลงมานับว่าเป็นประโยชน์ การเข้าร่วมกับอาเซียนเพื่อเจรจาประเด็นต่างๆ ในการเจรจาทางการค้ารอบอุรุกวัยนับว่าเป็นประโยชน์ในการทำผลการเจรจาเป็นไป เพื่อผลประโยชน์ทั้งประเทศกำลังพัฒนาด้วย

ระดับภูมิภาค อาเซียนจัดว่าเป็นองค์การที่ไทยได้ประโยชน์ในการเป็นสมาชิกเพื่อการเจรจาในระดับพหุภาคี และทวิภาคีขององค์การดังกล่าวกับประเทศ/กลุ่มประเทศและองค์การอื่นๆ ในเมื่อเครื่องมือเพื่อสนับสนุนการค้าและอุตสาหกรรมภายในอาเซียนยังไม่ประสบผลเท่าไรนัก ไทยควรตั้งเป้าหมายใช้เวทีของอาเซียนในการขยายการค้านอกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของภูมิภาคนิยม และข้อตกลงทวิภาคี ทำให้ไทยต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับข้อตกลงทางการค้าและเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนและประเทศคู่ค้าที่สำคัญอื่นๆ เช่น ASEAN-US Initiative, ASEAN-EC Economic Cooperation Agreement เป็นต้น นอกจากนี้อาเซียนก็มีการจัดการเจรจาการค้า (Dialogue Partners) เป็นประจำ รวมไปถึงความร่วมมือของอาเซียนในการเจรจาในเวทีการค้าและเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก

สำหรับความร่วมมือในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกนั้น ได้ริเริ่มขึ้นมาใหม่ภายใต้การนำของออสเตรเลีย และมีการประชุมในระดับผู้นำรัฐบาลไปแล้วสองครั้ง ซึ่งโดยรวมแล้วประเทศที่เข้าร่วมจนถึงปัจจุบัน 12 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และอาเซียน การริเริ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจครั้งใหม่ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

¹ Narongchai Akrasanee, Thailand in the International Economic Community, หน้า 74-78.

(Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC) จัดเป็นความร่วมมือระดับภูมิภาคที่ไทยสามารถใช้เป็นเวทีในการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องประเทศต่างๆ ให้ความเป็นธรรมและจัดดำเนินการนโยบายการค้าเสรี

ระดับทวิภาคี ถึงแม้ว่าไทยได้หันมาเน้นการค้าด้านพหุภาคีมากขึ้น แต่ก่อนหน้าทีไทยจะมาเป็นภาคีของแกตต์ได้ ไทยได้ประโยชน์จากการเจรจาในระดับทวิภาคีมาก และในขณะเดียวกันก็ได้มีการทำสัญญาข้อตกลงทางเศรษฐกิจและการค้าลดลงเมื่อเทียบกับแต่ก่อน แต่การเจรจาทางการค้าในระดับทวิภาคีก็มีความสำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาทางการค้าที่เกิดขึ้น ดังเช่นการเจรจาระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเพื่อแก้ไขปัญหาดุลการค้าของไทยกับประเทศนั้น การเจรจาทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ในกรณีที่สหรัฐฯมีเจตนาที่จะกีดกันสินค้าไทย และปรับใช้มาตรการทางการค้ารุนแรง จนเป็นผลกระทบต่อประเทศได้ ดังเช่นการอ้างความไม่เป็นธรรมในการปฏิบัติทางการค้ากับการปรับใช้มาตรการการ 301 ของกฎหมายการค้าสำหรับปี 1988 เป็นต้น การทำสัญญาข้อตกลงเศรษฐกิจและการค้า โดยใช้การเจรจาทางการค้าน่าจะเป็นกรอบสำคัญ ในการนำไปสู่การยุติข้อโต้แย้งทางการค้าและสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยได้

ระดับเอกราช ในกระบวนการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศคู่ค้านั้น โดยปกติการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะสามารถเริ่มได้จากประเทศของตนก่อนถ้าทำได้ เพราะง่ายกว่าที่จะดำเนินการเอง อย่างไรก็ตามการเริ่มดำเนินการจากตนก่อน ไม่ถูกต้องหรือทำยากก็ต้องมีแนวทางในการเจรจากับประเทศคู่ค้าด้วยแนวทางที่ชัดเจนแน่นอน และสามารถนำผลประโยชน์ของชาติมาพิจารณาให้ดีที่สุด

สำหรับแนวทางและเป้าหมายทางนโยบายในการปรับปรุง ถ้าเริ่มจากประเทศของตนที่สำคัญจะครอบคลุมด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

- การลดอากรขาเข้าเป็นการทั่วไปเพื่อทำให้เกิดการค้าเสรียิ่งขึ้น (Trade Liberalization) และเป็นการส่งเสริมการแข่งขันสำหรับสินค้าที่ผลิตทดแทนการนำเข้า ตลอดจนสินค้าที่ผลิตส่งออกไปแข่งขันกับต่างประเทศ

- การปรับปรุงกฎหมายทางการค้าของไทยและรายละเอียด ในด้านต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ พ.ร.บ.การนำเข้าและส่งออก ได้แก่ สินค้าที่มีการควบคุมต้องขออนุญาตนำเข้า กฎหมายเกี่ยวกับการประเมินภาษีศุลกากร และการตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก รวมทั้งวิธีการทางศุลกากร กฎหมายและข้อมูลที่ให้อำนาจในการนำเข้า แต่เพียงผู้เดียวในภาครัฐบาลและเอกชน และสินค้าที่อยู่ภายใต้การนำเข้าต่างๆ การเก็บภาษีในอัตราที่แตกต่างกันระหว่างสินค้าที่ผลิตในประเทศและสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ เป็นต้น กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนของต่างประเทศในประเทศไทย การควบคุมการปริวรรตเงินตรา และมาตรการเปิดเสรี กฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า ทั้งในเรื่องสุขอนามัย การบรรจุหีบห่อและฉลาก เป็นต้น

- การปรับปรุงสิทธิพิเศษทางการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการปรับใช้มาตรการการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น ถูกเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน (CVD) และการต่อต้านการทุ่มตลาด (AD)
- การส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการให้องค์กรและกลไกการทำงานในการดำเนินงานเจรจาทางการค้า ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อให้เกิดผลในการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศอย่างถาวรและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- การพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบและการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบหลังการประชุมแอดดี ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายการค้าของไทย เช่น มาตรการการลงทุนที่เชื่อมโยงกับการค้า ซึ่งหลายประเทศเจรจาในเขตต์มุ่งที่จะยกเลิกการใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนได้แก่ สัดส่วนการใช้วัตถุดิบในประเทศ (Local Content Requirement) และการกำหนดให้ส่งออกผลผลิต (Export Requirement) ทริพส์เส้นทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้าการค้าบริการ เป็นต้น

การจัดองค์กรประสานเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น

สำนักงานตัวแทนการค้าของสหรัฐอเมริกา

(Office of the United States Trade Representative)

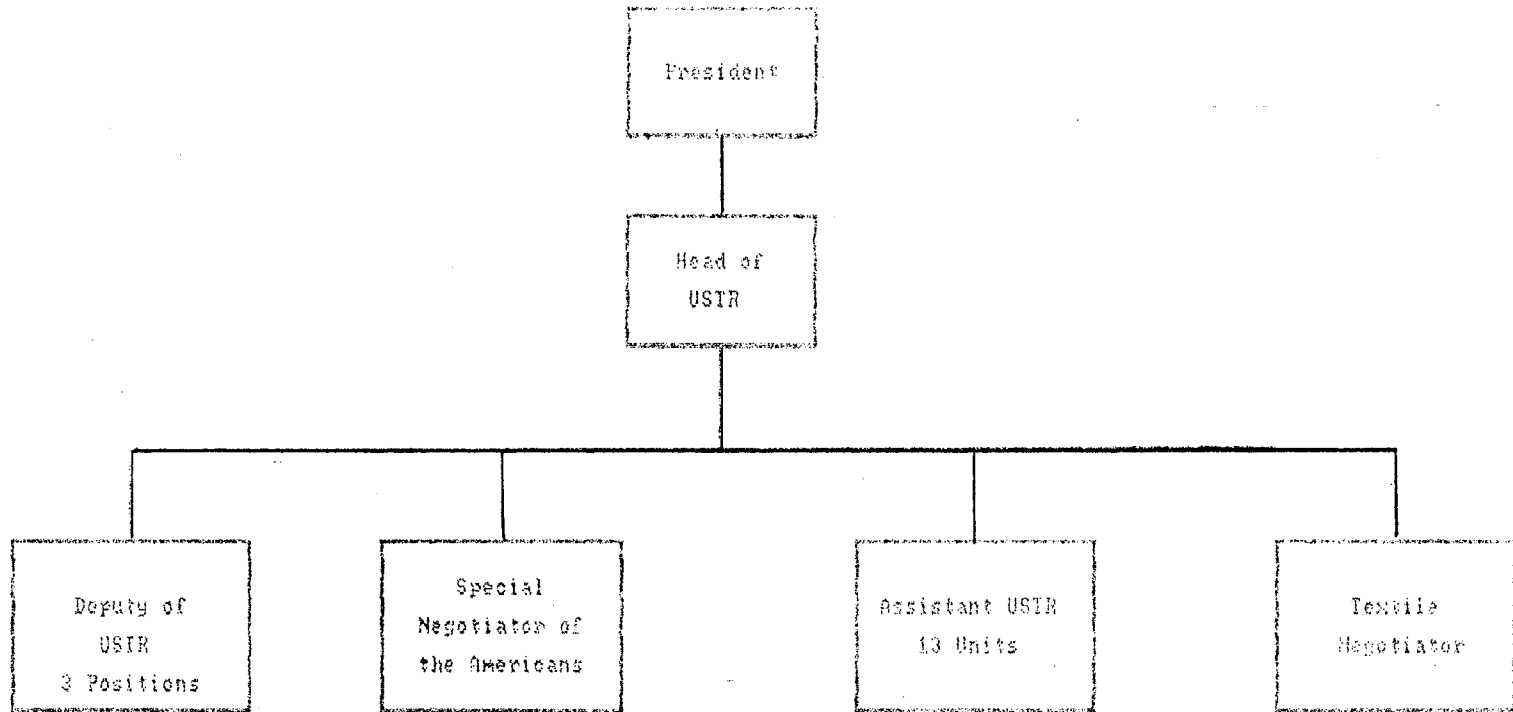
สำนักงานตัวแทนการค้าของสหรัฐอเมริกา (USTR) ก่อตั้งขึ้นมาจากคำสั่งพิเศษ (Executive Order) ที่ T 1075 of January 15, 1963 ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของ Trade Act 1974 (19 U.S.C.2171) การจัดตั้งสำนักงานตัวแทนฯ ถือเป็นหน่วยงานพิเศษของประธานาธิบดีเพื่อที่จะบริหารในการบริหารงานเกี่ยวกับความตกลงทางการค้าที่อยู่ภายใต้ Tariff Act 1930 (19 U.S.C.1654). Trade Expansion Act 1962 (19 U.S.C.1801) และ Trade Act 1974 (19 U.S.C.2101) นอกจากนั้นสำนักงานตัวแทนฯ นี้ยังมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานเกี่ยวกับนโยบายการค้าซึ่งอำนาจนี้ถูกกำหนดโดย Trade Act 1974 และโดยประธานาธิบดี ซึ่งจะใช้คำสั่งพิเศษที่ T 1846 of March 27, 1975 (U.S. Government Manual)

แผนการจัดองค์กรฉบับใหม่ หมายเลข 3 ในปี 1979 (5.U.S.C. Apr) ซึ่งได้รับการปรับใช้โดยคำสั่งพิเศษจากประธานาธิบดีที่ 12188 of January 4. 1980 ให้สำนักงานตัวแทนฯ มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดตั้งและบริหารงานทางการค้าทั้งหมด USTR มีหน้าที่เป็นตัวแทนที่สำคัญของสหรัฐฯ ในเรื่องต่างๆ คือ

- ดำเนินเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมทั้งหมดของ GATT
- กระทำความตกลงและการเจรจาในการประชุมของ OECD
- กระทำความตกลงและการเจรจาในการประชุมของ UNCTAD

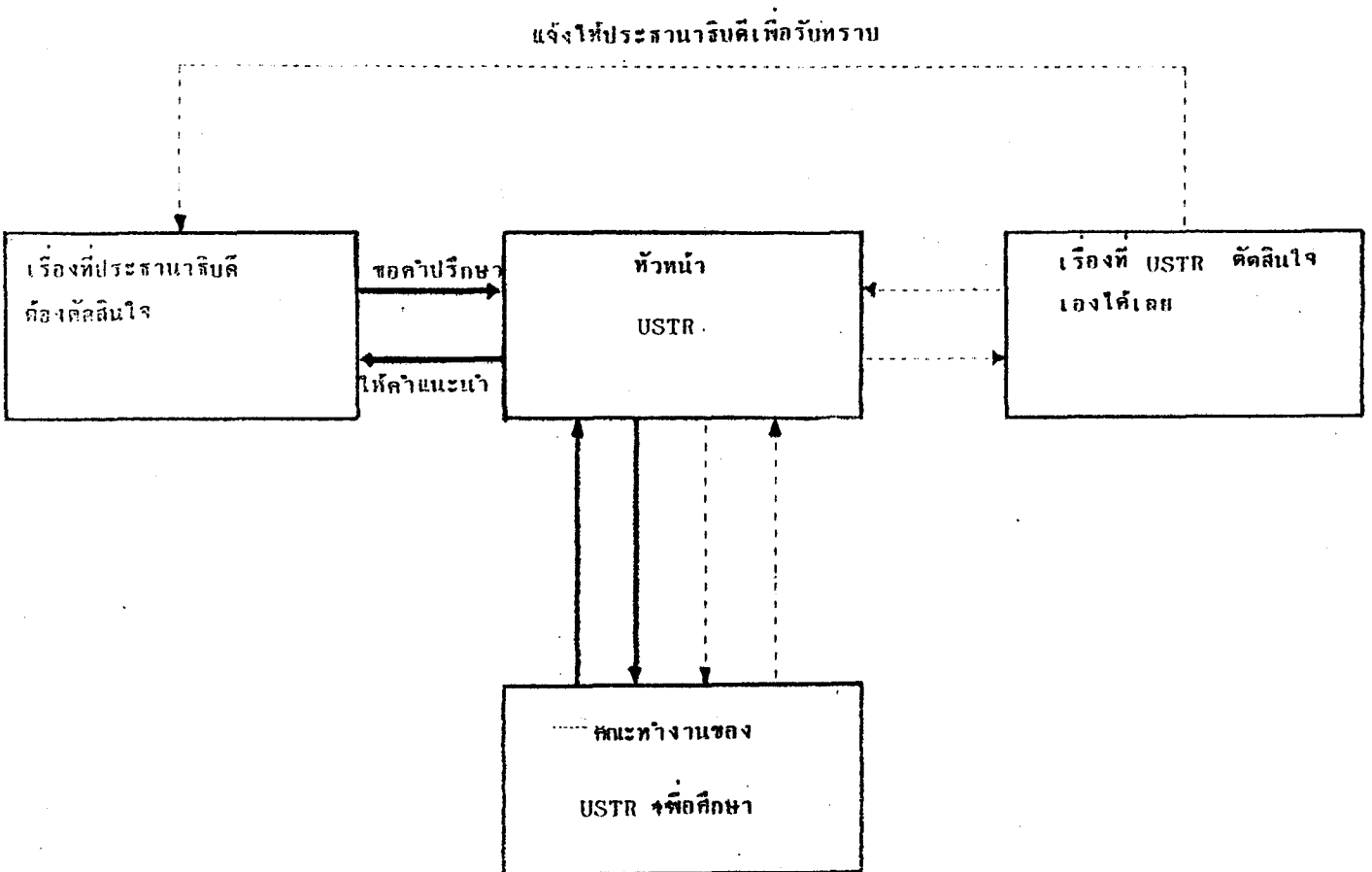
รูปทํานี้ 4.1

Structure of United State Trade Representative (USTR)

รูปภาพที่ 4.2

กระบวนการตัดสินใจในการปฏิบัติงานของ USTR

- การเจรจาทางการค้าอื่นๆ ทั้งรูปแบบทวิภาคี และพหุภาคี
- ทำการเจรจาภายใต้ Section 704 และ 734 ของ Tariff Act 1930 (19 U.S.C. 1671c และ 1673c)
- ทำการเจรจาและตกลงในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงหรือการยกเว้น

การจัดองค์การของ USTR จะประกอบด้วยหัวหน้าของ USTR จะมาดำรงตำแหน่งในฐานะทูตซึ่งขึ้นตรงกับประธานาธิบดี และมีรองหัวหน้า USTR มี 3 ตำแหน่งซึ่งอยู่ในฐานะทูต นอกจากนี้ยังมีหัวหน้าผู้เจรจาสิ่งทอและผู้เชี่ยวชาญในการเจรจาของสหรัฐอเมริกา ทั้งสองตำแหน่งนี้จะอยู่ในฐานะทูตเช่นกัน นอกนั้นก็จะเป็นคณะผู้ช่วยซึ่งจะแบ่งกลุ่มของงานในการรับผิดชอบเป็นกลุ่มๆ ไป

ในส่วนการดำเนินงานของ USTR นั้น จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นส่วนที่ทางประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาขอคำปรึกษาเพื่อประกอบการตัดสินใจจาก USTR และส่วนที่สองเป็นส่วนที่ USTR สามารถดำเนินการและตัดสินใจได้เลย แล้วค่อยแจ้งต่อประธานาธิบดีเพื่อทราบ ซึ่งเรื่องต่างๆ ในส่วนนี้จะเป็นเรื่องที่คณะทำงานของ USTR ดำเนินการศึกษาเองหรืออาจเป็นการได้รับแจ้งจากผู้ประกอบการแล้วตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของ USTR โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการออกกฎระเบียบเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ทางการค้าแก่การค้าหรือการผลิตในอุตสาหกรรมของประเทศและการคุ้มครองทางการค้าและผู้ผลิตภายในหากเกิดการการค้าที่ไม่ยุติธรรม (Unfair Trade) ต่อสหรัฐฯ ตลอดจนจนถึงการเป็นผู้นำในการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งผู้แทนนี้สามารถมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ระหว่างการเจรจาได้

กระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น

(Ministry of International Trade and Industry : MITI)

กระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรม (MITI) ของญี่ปุ่นเกิดจากการรวมกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงอุตสาหกรรมเข้าด้วยกัน มาตั้งแต่ปี ค.ศ.1949 วัตถุประสงค์ในการดำเนินนโยบายของ MITI ได้ครอบคลุมเรื่องต่างๆ คือ (MITI, Handbook 1988)

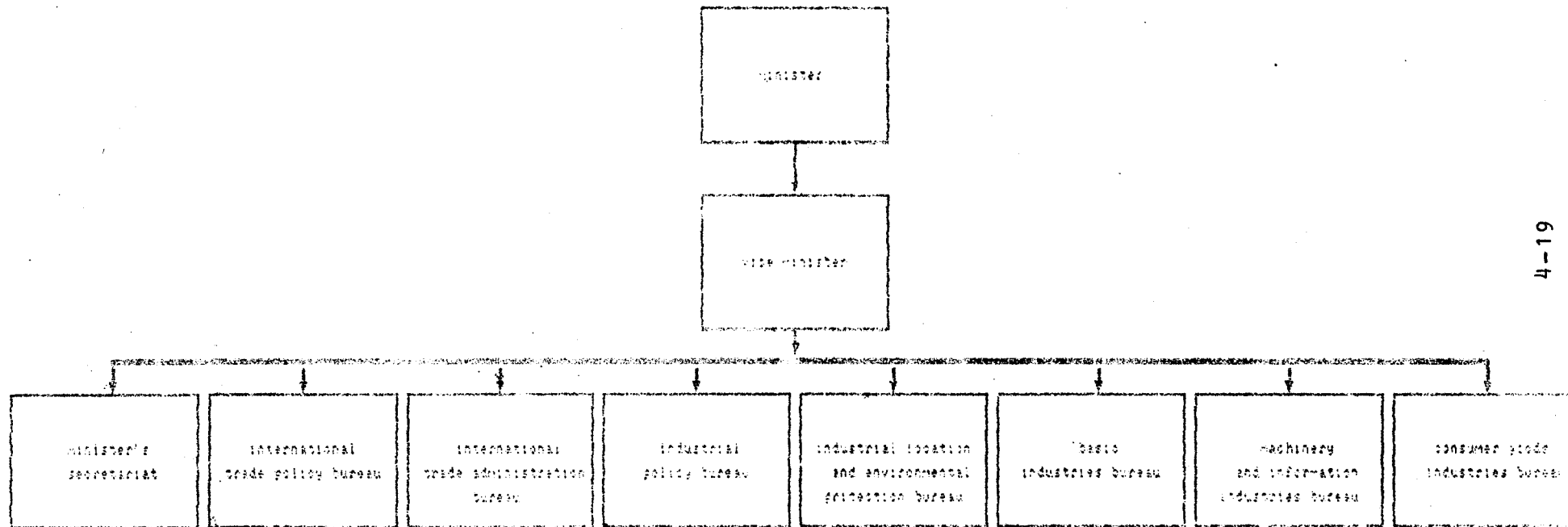
- การค้า
- อุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมในท้องถิ่น
- การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
- การบริหารนโยบายพลังงาน

MITI มีหน่วยงานในลักษณะกรมรับผิดชอบโดยตรงทั้งหมด 8 กรม และ 1 ใน 8 กรมนี้ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเจรจาและวางนโยบายทางการค้าต่างประเทศ คือ สำนักนโยบายการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Policy Bureau) โดยสำนักนโยบายฯ นี้มีขอบเขตอำนาจหน้าที่คือ (MITI Handbook, 1988)

- เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและสนับสนุนการค้าระบบเสรี

រូបភាព 4.3

Structure of the MITI

- รับผิดชอบเรื่องภาษีศุลกากร
- วางแผนนโยบายด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- รับผิดชอบเรื่องของนโยบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการค้าและเรื่องภาษีศุลกากรตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศ
- ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการค้าระหว่างประเทศ
- เป็นผู้จัดทำ White Paper ทางการค้าระหว่างประเทศและสถานการณ์และปัญหาทางเศรษฐกิจ

สำนักนโยบายฯ นี้ประกอบไปด้วย 2 Departments 9 Divisions และ 7 Offices ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะเรื่องต่างกันไป (ดูโครงสร้างของ MITI)

ลักษณะของการดำเนินงานของ MITI ในการสนับสนุนการค้าและอุตสาหกรรมนั้น MITI จะเข้าไปแทรกแซงในตลาด โดย MITI จะเลือกภาคอุตสาหกรรม กล่าวคืออุตสาหกรรมที่กำลังเริ่มต้นและมีความต้องการ (Demand) น้อยแต่ MITI เห็นว่าสำคัญในอนาคต MITI จะเข้าไปแทรกแซงในระดับสูงมากเพื่อให้ธุรกิจเดินต่อไปได้และเมื่อธุรกิจเริ่มเข้มแข็งก็จะเริ่มถอยออกมา สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในที่สำคัญก็มี Industrial Targeting, Infant Industry Protection, Controls over Foreign Direct Investment, Close Government-Business Collaboration, Access to Cheap Capital, Encouragement of Excessive Competition, R&D Subsidies, Buy Japanese Programs, Dumping and Predatory Pricing in Overseas Markets.

นอกจากนั้น MITI ยังมีกฎหมายที่คอยควบคุมหน่วยธุรกิจที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบด้วย กฎหมายนั้นคือ Foreign Exchange Control Law และ Foreign Trade Control Law แต่อย่างไรก็ตาม MITI ไม่เคยไม่ใช้กฎหมายทั้งสองนี้ หากแต่วิธีการที่ MITI กระทำอยู่บ่อยครั้งก็คือ การให้คำแนะนำทางด้านบริการ (Administrative Guidance)

จากการดำเนินงานของ MITI นั้น พบว่ามีข้อดีคือ (1) การรวมการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรมเข้าอยู่ในกระทรวงเดียวกันทำให้สามารถวางแผนโดยรวมได้ดีกว่าการแยกออกเป็นกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงอุตสาหกรรม เพราะต้องมองว่าอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นนั้นว่าเป็นอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าส่งออกขายต่างประเทศ การรวมกระทรวงเข้าด้วยกันนี้ช่วยทำให้ทราบความสามารถและศักยภาพของอุตสาหกรรมภายในประเทศ จึงทำให้สามารถวางแผนส่งออกได้เป็นอย่างดี (หน่วยงานของไทยนั้นกระจัดกระจายทำให้ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่อง Industrial Policy โดยตรง) (2) ใน MITI มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องต่างๆ อย่างเป็นระบบคือองค์กรที่วางแผนรวมทั้งหมด (Policy Planning) องค์กรที่นำแผนรวมไปปฏิบัติแยกตามอุตสาหกรรมต่างๆ และองค์กรที่ดูแลทางด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (GATT) และกฎหมายเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าสำคัญด้วย มีองค์กรทำหน้าที่ทางข้อมูลข่าวสารในต่างประเทศอยู่ทุกมุมโลก (JETRO)

สำหรับข้อเสียของ MITI นั้นจะเป็นไปในลักษณะของการวางแผนหรือการประเมินที่ผิดพลาดของ MITI ซึ่ง MITI เคยทำให้ธุรกิจหรืออุตสาหกรรมบางประเภทประสบปัญหามาแล้ว ตัวอย่างเช่น กรณีบริษัท Sony ในสมัยเริ่มก่อตั้งแรกๆ ต้องการซื้อสิทธิบัตรของ Transistor ของบริษัทในอเมริกา MITI ไม่อนุญาตให้ Sony ซื้อ โดยอ้างว่าเงินตราต่างประเทศมีน้อย ซึ่งผลก็ได้แก่ Sony ไม่สามารถซื้อเงินดอลลาร์เพื่อส่งไปชำระสิทธิบัตรได้ หรืออีกกรณีหนึ่งคือบริษัท Honda ซึ่งถูก MITI เสนอให้เลิกกิจการผลิตรถยนต์นั่งเพราะมีผู้ผลิตมากรายแล้ว เป็นต้น

กระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมของประเทศมาเลเซีย

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปของมาเลเซียในเดือนตุลาคม 2533 แล้ว รัฐบาลของประเทศมาเลเซียได้ดำเนินการจัดความรับผิดชอบของกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมใหม่ โดยให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องต่อไปนี้

- ในการส่งเสริมการลงทุนทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศ เพื่อให้การผลิตด้านอุตสาหกรรม การลงทุน สอดคล้องประสานงานกับตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

- พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง ให้เจริญก้าวหน้า ให้ความคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรม

- ส่งเสริมการส่งออกของประเทศให้เพิ่มมากขึ้น โดยการกระจายการส่งออกสินค้าหลายๆ ชนิด และกระจายตลาดส่งออก

- รับผิดชอบในเรื่องของการเจรจาการค้าทั้งที่เป็นการเจรจาแบบทวิภาคี และพหุภาคี รวมทั้งการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาค

จะเห็นได้ว่าจากนโยบายข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นชัดว่าประเทศมาเลเซียมีความประสงค์ที่จะขยายการค้าระหว่างประเทศให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมความรับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายอุตสาหกรรมและนโยบายการค้าระหว่างประเทศเข้าด้วยกัน ย่อมแสดงถึงความเชื่อมโยงของการผลิตสู่ภาคการค้า อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ในรูปแบบองค์กรดังกล่าวนี้มาเลเซียได้ใช้รูปแบบเดียวกันกับ MITI ของญี่ปุ่น

การจัดองค์กรประสานเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของไทย

ในปัจจุบัน เป้าหมายและแนวนโยบายที่ปฏิบัติกันอยู่นั้น จะยังขาดความชัดเจนในภาพรวม ทั้งนี้เพราะแนวทางปฏิบัติส่วนใหญ่จะสามารถกระทำได้ภายในกรอบงานที่กำหนดในระดับกระทรวงเป็นหลัก ข้าราชการประจำ ในกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นกระทรวงหลักในการดำเนินการทางปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการได้หลายเรื่อง เพราะไม่มี directives ในระดับการเมืองแน่ชัด ทั้งนี้ไม่เฉพาะการเจรจาต่อรองรุกๆ เท่านั้น แต่รวมไปถึงเรื่องอื่นๆ ด้วย ผู้นำทางการเมืองโดยส่วนใหญ่จะไม่เข้าใจสถานการณ์แท้จริงทำให้ความ

ความสนใจลดน้อยลงไปและกลายเป็นการตัดสินใจทางการเมือง จึงไม่เกิดขึ้นหรือเป็นไปได้
ลำบาก ด้วยเหตุนี้ เรื่องการเจรจาบางเรื่องซึ่งเป็นประเด็นอ่อนไหว (Sensitive) ทำได้ยาก
ขึ้นจากการที่มีรัฐบาลผสม ดังนั้น ผู้ปฏิบัติซึ่งได้แก่ข้าราชการระดับสูงซึ่งทำหน้าที่เจรจา เป็นต้น
ทำหน้าที่ได้ลำบากเพราะขาด Mandate จากรัฐบาลเอง

สำหรับการปฏิบัติในระดับกระทรวงฯ นั้น ยังประสบกับปัญหางานประจำซึ่งมีมากขึ้น
ตามประเด็น (Issues) ที่ไทยต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเทศต่างๆ ในโลก ในขณะที่เจ้าหน้าที่
ที่ปฏิบัติงานยังขาดบุคลากรทั้งที่ทำงานประจำ ทั้งที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และทั้งที่มีความส่า-
มารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ การขาดแคลนดังกล่าวมีผลต่อประสิทธิภาพในการวิเคราะห์
และจัดเตรียมข้อมูลเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง
และมีผลดีต่อประเทศชาติในทางปฏิบัติต่อไป การปรับปรุงการบริหารงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ
สำคัญ เช่น กรมการค้าต่างประเทศ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจ กรมอาเซียน
 เป็นต้น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงอื่นๆ เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม
 กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 ตลอดจนหน่วยงานของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพราะสภาพระบบการค้า
ระหว่างประเทศของไทยเปลี่ยนไปมากและต้องมีการเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาผลประโยชน์และความ
สามารถในการขยาย และรักษาผลประโยชน์ทางการค้ามากขึ้นกว่าเดิม บทบาทและโครง-
สร้างที่เคยเป็นมาแต่ก่อนของหน่วยงานที่รับผิดชอบดังกล่าวจึงควรที่จะมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับ
ภาวะการณ์ด้วย เป็นต้นว่า การกำหนดนโยบายหรือการเจรจาต่อรองทางการค้าแต่ละเรื่องนั้น
ยังขาดระบบการรองรับการมีส่วนร่วมของกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การรับฟังความเห็น
สาธารณะ การหารือร่วมกัน การไต่สวนสาธารณะ เป็นต้น การให้กลุ่มผลประโยชน์หรือประชาชน
ได้มีส่วนร่วมรู้เห็นในกระบวนการการตัดสินใจจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการเพราะทำให้สามารถ
ได้ทราบทัศนคติได้รับความร่วมมือหรือการยินยอมปฏิบัติตามในเรื่องต่างๆ ได้

สำหรับเป้าหมายและแนวนโยบายในการกำหนดการบริหารกลไกของรัฐ ด้านการ
เจรจาทางการค้านั้น นอกจากจะแก้ไขระดับปฏิบัติการแล้ว จะต้องมีการแก้ไขกลไกองค์กรบริหาร
ที่มีลักษณะเป็นสายตรงมากขึ้น เพราะการบริหารองค์กร โดยใช้คณะกรรมการนโยบายความสัม-
พันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ยังประสบปัญหามาก เพราะหลายพรรคการเมือง
ขาด Commitment และความร่วมมือในระดับบุคคล ทำให้การดำเนินการของคณะกรรมการฯ ดัง
กล่าวไม่ประสบผลและมีหลายเรื่องที่มีการเจรจาทางการค้าเป็นเรื่องเร่งด่วน และจำเป็นต้องมี
ความเชี่ยวชาญและความเข้าใจเป็นพิเศษในการเข้าช่วยตัดสินใจ ด้วยเหตุนี้ การบริหารกลไก
ของรัฐทางด้านการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ จึงต้องมีการปรับปรุงโดยมีลักษณะ Ad Hoc
ในเรื่องสำคัญ ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้คนมากเกินไป แต่ใช้คนที่มีความเชี่ยวชาญและความเข้าใจใน
เรื่องนั้นๆ สูงและสามารถส่งผ่านเรื่องราวที่สำคัญเหล่านั้นสู่นายกฯ หรือผู้รับผิดชอบโดยตรงสูง

สุด เพื่อทราบการตัดสินใจของประเทศ เป็นการแน่นอน ดังนั้นสำนักนายกรัฐมนตรีน่าจะเป็นองค์กรที่บริหารกลไกของรัฐทางด้านภาระจากการค้าระหว่างประเทศได้ดี โดยสร้างกระบวนการตัดสินใจร่วมกับการทรวงเศรษฐกิจที่รับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ เป็นสำคัญ

สำหรับเป้าหมายและแนวนโยบายในระดับหน่วยงานเจรจา โดยเฉพาะในระดับกระทรวงฯ นั้น จะต้องมีการประสานงานกันในระดับกระทรวงฯ กันมากขึ้น โดยการจัดตั้งหน่วยงานประสานให้แน่ชัด เพราะงานเจรจาทางเศรษฐกิจการค้าเป็นเรื่องที่จะมีการดำเนินงานกันอย่างต่อเนื่อง กระทรวงพาณิชย์น่าจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงกับหน่วยงานโดยมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น การจัดทำแผนการเจรจาจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวเจรจาที่ดี มีข้อมูลและข่าวสารที่เป็นระบบและสามารถเรียกใช้ได้ ในกรณีที่เจรจาอยู่ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนจะต้องประสานกันอย่างดีและมีข้อมูลเตือนภัยเป็นระบบ นอกจากนี้การใช้บุคคลากรและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลนับเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว หน่วยงานที่รับผิดชอบการเจรจาเศรษฐกิจและการค้าจะต้องสร้างความเชี่ยวชาญให้เกิดขึ้นในเรื่องนั้น โดยใช้บุคคลากรที่มีศักยภาพเข้ามารับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวได้ การสามารถกำหนดท่าทีของประเทศไทยที่มีต่อประเทศคู่ค้าเมื่อมีการเจรจารวมทั้งการตอบโต้ทางการค้า ซึ่งมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของไทย ตลอดจนการได้เสียที่ไทยยังต้องการเตรียมการต่างๆ นี้ จะเป็นเรื่องที่หน่วยงานรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษด้วย ถึงแม้การเจรจาของภาคีจะบรรลุผลในหลายๆ ด้าน แต่การจะนำไปสู่การค้าเสรีนั้น ไม่ใช่จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้หน้าที่และบทบาทของผู้เจรจาทางการค้าและหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องสร้างความพร้อม โดยมีการเตรียมการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และควรจะมีทำที่ชัดเจนในระดับนโยบายด้วย

ส่วนการจัดองค์กรของไทยจากการศึกษารูปแบบขององค์กรต่างประเทศในข้างต้นนั้น เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าเศรษฐกิจของไทยเป็นเศรษฐกิจที่กำลังมีการขยายตัว และเป็นประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้นหากจะพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศและการค้านั้น บางครั้งอาจต้องได้รับการสนับสนุนและการชี้แนะจากรัฐบาลบ้าง ด้วยเหตุที่ว่าหน่วยธุรกิจของภาคอุตสาหกรรมบางภาคยังไม่มีความพร้อมทั้งในเรื่องของการผลิตและการค้า จากเหตุการณ์ดังกล่าวไทยจึงควรมีการจัดองค์กรที่รับผิดชอบ ตั้งแต่ต้นนโยบายหลักของภาคอุตสาหกรรมตลอดจนถึงนโยบายทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งรูปแบบขององค์กรดังกล่าวมันคล้ายคลึงกับ MITI ของญี่ปุ่น และกระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรมของมาเลเซีย หากเปรียบเทียบสถานการณ์ดังกล่าวกับ USTR ของสหรัฐอเมริกาแล้ว ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมจึงสามารถดำเนินไปด้วยตนเอง จึงหันมาสนใจในเรื่องของการค้าระหว่างประเทศได้อย่างเต็มที่

4.5 การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านการค้าระหว่างประเทศ

ระบบข้อมูลข่าวสารด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยนั้น มีการดำเนินการทั้งในภาคราชการและภาคเอกชน ภาครัฐบาลจะทำการเก็บรวบรวม ติดตาม วิเคราะห์ เผยแพร่ข้อมูลทางด้านการผลิตและการค้าในระดับประเทศเป็นสำคัญ ภาคเอกชนจะเป็นผู้ใช้ข้อมูลนำไปสู่การปฏิบัติในหน่วยงานของตนและใช้ข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจทางธุรกิจได้

ที่ผ่านมาั้น ภาครัฐบาลซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานราชการสำคัญที่ดูแลทางด้านการผลิต และการค้าของประเทศ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยกันรวบรวมข้อมูลนั้นฐานไว้ เช่น กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง มีการรวบรวมข้อมูลตัวเลขการส่งออกของสินค้าประเภทต่างๆ เป็นสำคัญ โดยมีหน่วยงานที่ช่วยรวบรวม วิเคราะห์ เผยแพร่ที่สำคัญมาร่วมด้วย ได้แก่ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการจัดเก็บ วิเคราะห์ข้อมูลทางด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรกรรม โดยมีหน่วยงานอื่นๆ เช่น กรมการค้าภายใน กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ร่วมใช้ข้อมูลปรับใช้ในหน่วยงานของตน กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม มีการรวบรวมสถิติข้อมูลของสถานประกอบการในระดับโรงงาน โดยมีหน่วยงานอื่นๆ มาร่วมใช้ข้อมูลจำนวนมาก กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีการบันทึกรายชื่อบริษัทและสถานประกอบการที่จดทะเบียนทางธุรกิจ โดยมีผู้มาขอใช้จำนวนมาก กรมแรงงาน มีการรวบรวมข้อมูลทางด้านแรงงานของไทย เป็นต้น

ส่วนทางภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้มีความต้องการใช้ข้อมูลนั้น ก็จะต้องติดต่อหาทางรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่ตรงกับความต้องการของตนให้ได้ โดยข้อมูลในระดับอุตสาหกรรมและการค้าในระดับทั่วไปนั้น จะมีการดำเนินการโดยตัวแทนที่สำคัญ ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งมีหน่วยงานภายในรับผิดชอบรวบรวมข้อมูลทางด้านการผลิต และการค้าไว้บริการสมาชิกของตน และสามารถให้บริการกับหอการค้า และอุตสาหกรรมในระดับจังหวัดได้ นอกจากนี้ยังมีสมาคมเฉพาะสาขาอาชีพจำนวนมาก ซึ่งก็มีการจัดเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิกของตนด้วย สำหรับภาคเอกชนซึ่งเป็นบริษัทขนาดใหญ่ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงินหรือไม่ก็ตาม ก็มักจะมีการสร้างระบบข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นใช้เฉพาะในการบริการให้กับหน่วยงานของตน ตลอดจนลูกค้าที่มีความจำเป็นต้องใช้บริการด้วย

โดยรวมแล้วจนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้ว่าทางราชการจะได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับระบบข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านการผลิตและการค้าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ผ่านๆ มาแล้ว แต่ในทางปฏิบัติภาครัฐบาลยังไม่ได้มีการจัดระบบข้อมูลข่าวสารให้คืบหน้า ปัญหาประการสำคัญเกี่ยวกับระบบข้อมูลข่าวสารทางการค้าจนจำแนกได้เป็นดังนี้

1. ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ยังกระจัดกระจายตามหน่วยงานต่างๆ ขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ใช้ต้องตามหาข้อมูลข่าวสารในหลายๆ แหล่งเพื่อที่จะได้ข้อมูลดังกล่าว

เจาะจงไปมากขึ้น เป็นต้นว่า ความต้องการตลาดต่างประเทศของสินค้าชนิดหนึ่งนั้น จะต้องมีการวิเคราะห์และสำรวจที่สามารถระบุเจาะจงได้ว่า สินค้าขายดีในตลาดหนึ่งๆ เป็นเพราะเหตุใด รูปแบบลักษณะของสินค้า ราคาและคุณภาพเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งชั้นลักษณะโครงสร้างตลาดต่างประเทศและโอกาสในการขายสินค้าประเภทรูปแบบและวิธีการกีดกันทางการค้า ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ในภาครัฐบาลได้ดำเนินการแล้วในระดับหน่วยงานการค้ากับต่างประเทศ ได้แก่ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งรับผิดชอบด้านข้อมูลการค้าของสินค้าเป็นสำคัญ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมการค้าต่างประเทศ และสำนักงานปลัดกระทรวงฯ ซึ่งรับผิดชอบด้านข้อมูลข่าวสารทางนโยบายการค้าระหว่างประเทศของไทยเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ในระดับหน่วยงานราชการที่สำคัญอีก 2 หน่วยงาน คือ ศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศในตลาดที่สำคัญ ซึ่งประสานงานทางด้านข้อมูลข่าวสารทางการตลาดกับกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศเป็นสำคัญ และสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์จำนวนกว่า 40 แห่ง¹ ประสานงานกับสำนักงานร่วมมือทางการค้าและขึ้นอยู่กับสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นสำคัญ ในระยะหลังนี้ได้มีการให้ความสำคัญกับบทบาทของศูนย์พาณิชย์กรรมและสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์มากขึ้น เพราะถือว่าเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับตลาดต่างประเทศที่ตนปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งนอกจากจะต้องติดตามข้อมูลและรายงานภาวะเศรษฐกิจการค้าในประเทศที่ประจำอยู่แล้วปัจจุบันสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์จะต้องมีการศึกษาเพื่อวางเป้าหมายสินค้าที่จะมีสู่ทางการส่งออก สำหรับประเทศไทยในตลาดนั้นๆ ด้วย สำหรับในประเทศที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรปหรืออื่นๆ ก็มีหน้าที่พิเศษที่ต้องคอยติดตามรายงานความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง ที่จะมามีผลกระทบทางด้านการกีดกันการนำเข้าจากประเทศไทยด้วย และสำหรับในประเทศที่สำคัญอื่นๆ เช่น สวิตเซอร์แลนด์ นั้นก็จะต้องมีการทำหน้าที่เฉพาะการเจรจาทางการค้าในระดับหน้าที่สำคัญ เช่น แกดต์ ข้อมูลข่าวสารทางด้านตลาดและสภาพเศรษฐกิจการเมืองของต่างประเทศนั้นได้มีการแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องบ้าง ตลอดจนหน่วยงานของภาคเอกชน เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น ในอนาคตหากประเทศเป็นฐานการผลิตที่สำคัญมากขึ้นทางราชการควรจะได้นำพิจารณาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมาในเรื่องข้อมูลข่าวสารทางด้านแหล่งวัตถุดิบทางด้านนำเข้า (Raw Materials Sourcing) ทางด้านเทคโนโลยีที่ปรับใช้ในการอุตสาหกรรม ทางด้านข้อมูลการผลิตที่เชื่อมโยงกับการค้า เป็นต้น ปัจจุบันการประมวลข้อมูลเหล่านี้ เช่น ทางการค้าการผลิต เทคโนโลยียังไม่เป็นระบบ และมีการเชื่อมโยงเพียงพอ และยังขาดความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ในภาคเอกชน ทำให้ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ไม่ได้รับการใช้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างการริเริ่มทางคณะกรรมการความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน 3 สถาบัน คือ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

¹ จะมีสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์ในปี 2534 คิดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 43 แห่ง

สมาคมธนาคารไทย เพื่อจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางธุรกิจ¹ จะสามารถเปิดบริการข้อมูลบางส่วนได้ในขณะนี้ แต่ส่วนใหญ่ยังคงเริ่มได้เฉพาะระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นพื้นฐานส่วนใหญ่² (ดูตัวอย่างข้อมูลที่ภาคเอกชนต้องการ) ส่วนระบบข้อมูลข่าวสารในระดับทันเหตุการณ์ยังไม่สามารถจัดทำได้ในปัจจุบัน

3. ข้อมูลข่าวสารแบบเจาะลึก (Intelligent Information) ข้อมูลประเภทนี้ จะสามารถใช้อำนวยความสะดวกให้ผู้บริหารระดับสูง ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชนสามารถดำเนินการตัดสินใจทางนโยบายในเรื่องที่สำคัญได้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นข้อมูลเจาะลึกทางด้านตลาด (Market Intelligence) เพื่อทราบถึงความต้องการของตลาดต่างประเทศที่แน่นอน ซึ่งอาจเป็นการระบุถึงผู้ซื้อต้องการทำอะไร สินค้าประเภทไหน คุณภาพอย่างไร ราคาเท่าไร คู่แข่งขันคือใคร เป็นต้น หรือข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นข้อมูลเจาะลึกทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง (Economic and Political Intelligence) ซึ่งต้องการทราบว่ารัฐบาลประเทศนั้นจะออกกฎหมายใดมาทำการกีดกันทางการค้า และไทยน่าจะหาทางออกและทางเลือกทางนโยบายได้อย่างไร เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการวางแผนเชิงนโยบายมาก เป็นต้นว่า การแข่งขันในธุรกิจสิ่งทอมีมาก และทราบมาว่าอีก 3-4 ปีข้างหน้า สิ่งทอของไทยที่ส่งออกจะต้องมีการปรับตัวอย่างมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ไทยจำเป็นต้องมีระบบข้อมูลข่าวสารแบบเจาะลึกมาเตือนภัยอย่างเป็นระบบ (Warning System) เพื่อให้ไทยจะสามารถดำเนินนโยบายที่ดีที่สุดถูกต้องได้ ความยากลำบากของข้อมูลดังกล่าว คือจะต้องมีการเชื่อมโยงอย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอเพื่อนำมาปรับใช้ได้ทันการณ์ นอกจากนี้การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะต้องสามารถทำได้กว้างขวาง มีการคาดการณ์ มีความพยายามในการปรับปรุงต่อเนื่อง เป็นต้นว่า หากมีการใช้สำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์แล้ว ในการหยิบยื่นข้อมูลประเภทนี้ให้ แต่ในทางปฏิบัติก็คือ ประสิทธิภาพของแต่ละสำนักงานไม่เท่าเทียมกัน³ ทำให้การวิเคราะห์เจาะลึกแตกต่างกัน การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวในหน่วยงานของภาครัฐบาลมักจะเป็นไปในระดับสูง และใช้เฉพาะการตัดสินใจในระยะสั้นเฉพาะหน้าเท่านั้น การวางแผนระบบข้อมูลข่าวสารในระยะยาวนั้นยังไม่ได้มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางด้านการผลิต การค้า และเทคโนโลยี เป็นต้น สำหรับภาคเอกชนที่จัดทำนั้นจะเป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่อยู่ในฐานะที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกข้อมูลดังกล่าวได้ ส่วนบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น ส่วนใหญ่ยังไม่อยู่ในฐานะที่จะจัดทำหรือใช้ข้อมูลวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าวได้สม่ำเสมอ นอกจากในเวลาที่ตนต้องมีความจำเป็นในการใช้ข้อมูลดังกล่าวมา

¹ ปัจจุบันศูนย์ดังกล่าวตั้งอยู่ในอาคารของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

² ได้แก่ กฎระเบียบและข้อจำกัดทางการค้า บัญชีรายละเอียดบริษัท (Company Profile) สิ่งจูงใจทางการลงทุน (Investment Incentives) การผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร และสินค้าอุตสาหกรรม เป็นต้น

³ ในทางปฏิบัติจึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมตามมาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันด้วย

2. ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ขาดการนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้
ใช้ไม่ทราบแหล่งหรือขาดการปรับใช้ตามความต้องการของผู้ใช้ หรือในบางครั้งการเผยแพร่ข้อมูล
ล่าช้าออกไปเกินความต้องการ หรือในบางครั้งข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ขาดการพิจารณาแยกแยะระดับ
เปิดเผย ทำให้ผู้ปฏิบัติการของหน่วยงานราชการแทนที่จะนำมาเผยแพร่ ได้กลับนำข้อมูลข่าวสารดัง
กล่าวเก็บสะสมไว้

3. ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การเปลี่ยนแปลงหลัก
เกณฑ์หรือผู้จัดเก็บ ทำให้ฐานข้อมูลเปลี่ยนแปลงไป การขาดผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการมาพัฒนา
ระบบอย่างต่อเนื่อง การขาดการวางแผนระบบข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและสำคัญ การขาดการให้
ความสำคัญของข้อมูลการผลิตและการค้าเชิงกลยุทธ์และลึก (Intelligence Information)
การจัดทำข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันของหน่วยงานต่างๆ ทำให้ข้อมูลที่เป็นอยู่มีมาตรฐาน
ระยะเวลาและความหมายที่แตกต่างกัน และในบางครั้งทำให้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

4. ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ขาดการแลกเปลี่ยนอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานต่างๆ
เท่าที่ควร เช่น ระหว่างหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ
การจัดระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ไม่ก้าวหน้าในลักษณะนี้ นับเป็นปัญหาอุปสรรคสำหรับการ
ประกอบการธุรกิจของภาคเอกชนในประเทศไทย โดยเฉพาะในระดับผู้ประกอบการขนาดกลาง
และขนาดเล็ก ซึ่งไม่สามารถติดตามข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการตัดสินใจของตนได้

หากจะทำการแยกข้อมูลข่าวสารออกเป็น 3 ประเภทที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการ
ค้าแล้ว อาจกล่าวสรุปข้อคิดที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. ข้อมูลข่าวสารพื้นฐาน (Basic Information) ข้อมูลประเภทนี้ถือว่าเป็นข้อมูล
ข่าวสารพื้นฐานสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ เช่น ตัวเลขสถิติการส่งออกสินค้า ข้อมูลทางด้านปริมาณ
ผลิต ปัญหาที่สำคัญในระดับต่อไปสำหรับข้อมูลประเภทนี้ ก็คือควรจะมีการรวบรวมอย่างเป็นระบบ
เชื่อมโยงกันได้ และอาจมีหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบรวบรวมเพื่อการใช้โดยเฉพาะ ทั้งนี้โดยต้อง
ใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน นอกจากนี้ ปัญหาที่จะต้องแก้ไขให้ได้ต่อไปก็
คือการออกข้อมูลให้ทันการณ์ ต่อเนื่อง มีมาตรฐาน หลักเกณฑ์ เวลาที่ประสานกันเป็นระบบ เป็น
ต้นว่า ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบการนั้น สามารถสร้างให้เชื่อมโยงได้ในหลายๆ หน่วยงานของ
รัฐบาล เช่น กรมทะเบียนการค้า กรมโรงงาน กรมศุลกากร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะหน่วยงานที่รับผิดชอบเหล่านี้ถือเป็นต้นตอของข้อมูลที่
สำคัญ ทำให้ทราบถึงลักษณะและประเภทของข้อมูลทางธุรกิจได้ เมื่อรัฐบาลสามารถเชื่อมโยง
ระบบข้อมูลได้ก็สามารถประสานกันกับภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้ใช้เฉพาะได้โดยอาจเห็นตัวแทนสถาบัน
เอกชน เช่น สมาหอการค้าแห่งประเทศไทยและหอการค้าไทย สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
หรือ สถาบันเอกชนอื่นๆ ที่มีความสนใจทำหน้าที่เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลในลักษณะดังกล่าว

2. ข้อมูลข่าวสารทันเหตุการณ์ (Current Information) ข้อมูลประเภทนี้จะมี
ลักษณะแตกต่างไปจากข้อมูลพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว กล่าวคือ จะเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะ

ช่วยในการตัดสินใจเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ภาครัฐบาลควรสนับสนุนภาคเอกชนตั้ง Joint Unit สำหรับข้อมูลด้านต่างๆ ที่มีความต้องการใช้ในขณะที่ Textiles Intelligence Unit ได้จัดทำขึ้นมา

4.6 การสนับสนุนภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาการค้า

แต่เดิมนั้น การดำเนินธุรกิจการค้าเป็นเป็นเรื่องของภาคเอกชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้กำหนดกฎเกณฑ์เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติทางการค้า บทบาทรัฐบาลจึงจำกัดอยู่ในเรื่องการดูแลควบคุมให้เป็นไปตามทิศทางทางนโยบายที่ปรารถนาและทางด้านการค้าระหว่างประเทศนั้นรัฐบาลก็มักใช้นโยบายภาษี เพื่อหารายได้และคุ้มครองอุตสาหกรรมเกิดใหม่เมื่อใช้นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบทดแทนการนำเข้า

การมุ่งค้าขายกับต่างประเทศเพื่อหารายได้มากขึ้นได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลโดยเน้นการส่งเสริมการส่งออกมากขึ้นเป็นลำดับ และในการดำเนินนโยบายเช่นนี้ รัฐบาลได้เน้นให้ความสำคัญของภาคเอกชนเป็นตัวนำในการประกอบธุรกิจ โดยรัฐบาลได้เพิ่มเครื่องมือเครื่องมือทางนโยบายมาส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาษี การตลาด การผลิต เทคโนโลยี ฯลฯ การปรับเปลี่ยนบทบาทของภาคเอกชนเห็นเด่นชัดเพิ่มขึ้นไปอีกเมื่อไทยได้รับกระแสการลงทุนขนาดใหญ่ จากญี่ปุ่นและกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียในระยะสองสามปีที่ผ่านมา บทบาทของภาคเอกชนทางด้านการค้ากับต่างประเทศไม่ใช่จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด แต่ได้แผ่ขยายไปยังผู้ประกอบการภาคเอกชนโดยรวม เนื่องจากต้องร่วมมือกับต่างประเทศในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพื่อพัฒนาตลาดค้าขายกับต่างประเทศ ซึ่งส่งผลต่อสภาพการประกอบการธุรกิจโดยรวมของประเทศ

เมื่อพิจารณาบทบาทของรัฐบาลในการสนับสนุนภาคเอกชนหรือพัฒนาการค้าแล้ว จะพบว่ามิได้เพิ่มสูงขึ้น โดยความแตกต่างจะขึ้นอยู่กับหน่วยงาน และแนวนโยบายที่กำหนดไว้ บางหน่วยงานของรัฐเน้นทำงานทางด้านควบคุมดูแลเฉพาะ บางหน่วยงานเน้นทำหน้าที่ส่งเสริมโดยเฉพาะ บางหน่วยงานก็มีลักษณะสองอย่างคือ ทำหน้าที่ควบคุมดูแลและส่งเสริมในเวลาเดียวกัน สำหรับภาคเอกชนเองก็ได้สร้างกลไกต่างๆ ขึ้นมารองรับและประสานงานเพื่อรักษาประโยชน์ และสร้างโอกาสทางการค้าโดยอาจผ่านหน่วยงานกลางเช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย เป็นต้น หรือผ่านสมาคมอาชีพสาขาต่างๆ นอกจากนี้ ภาครัฐบาลยังได้ร่วมกับภาคเอกชนเป็นพิเศษ ในการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาล และเอกชน โดยในปัจจุบันได้ขยายจนถึงการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับจังหวัดและท้องถิ่น (กรอ. จังหวัด) การดำเนินการระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนถึงแม้จะมีอุปสรรคหลายอย่างในระยะที่ผ่านมา แต่ก็ถือได้ว่าการพบปะระหว่างตัวแทนทั้งสองกลุ่มเพื่อร่วมพัฒนาการค้าได้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น นับเป็นการลดช่องว่างระหว่างความแตกต่างของภาคทั้งสองและเสริม

ความเข้าใจซึ่งกันและกันอันจะนำมาสู่การปฏิบัติงานและการประสานงานร่วมกันมากขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามปัญหาทางการเมืองก็นับว่าเป็นเรื่องสำคัญกล่าวคือ ความสำเร็จของความร่วมมือย่อมจะขึ้นอยู่กับบทบาทที่ผู้นำรัฐบาลจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย

อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนภาคเอกชนหรือพัฒนาการค้าในระยะต่อไปจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อภาคเอกชนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ภาคเอกชนจะต้องเปิดภาพพจน์การมองของตนเองให้กว้างขึ้นในระดับระหว่างประเทศ (International Mind) ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการพัฒนาทางการค้า การตลาด การวิจัยและพัฒนา การปรับใช้เทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาความมีโอกาสทางธุรกิจของตนเพิ่มสูงขึ้น ทางภาครัฐบาลก็จะเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้ร่วมกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเจรจาทางการค้าที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน การศึกษา และเจาะตลาดต่างประเทศ การใช้ศักยภาพของหน่วยงานที่มีอยู่ในการปฏิบัติหน้าที่ทางการค้า การร่วมมือกับต่างประเทศในระดับสมาคมการค้า สมาคมการค้า รัฐบาล และองค์กรต่างๆ ตลอดจน การสนับสนุนการเพิ่มบทบาทของธุรกิจ การค้า ขนาดกลาง และขนาดเล็กให้มีความสำเร็จในการพัฒนาทางการค้าให้มากขึ้น โดยสรุปแล้ว การสร้างเครือข่าย และแผนงานความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาล และภาคเอกชนอย่างเป็นระบบเป็นประเด็นที่ควรจะได้พิจารณาอย่างต่อเนื่องในทางปฏิบัติในช่วงแผนฯ 7

ประเภท	รายการ	สินค้าเป้าหมาย (ร้อยละ)		สินค้านอกเป้าหมาย (ร้อยละ)		
		อัตราการขยายตัว	สัดส่วนในการ	รายการ	อัตราการขยายตัว	
		ในการส่งออก	ส่งออก	ในการส่งออก	ส่งออก	
		2529-2532	2532		2529-2532	2532
กลุ่มสินค้ากรรม						
1. สินค้าและอัตราการขยายตัวในการส่งออกลดลงแต่สามารถรักษาสัดส่วนช่วงเวลาต่างประเทศไทย	ข้าว	30.80	8.81			
	ผลิตภัณฑ์ยางพารา	7.82	4.64			
	ยางพารา	20.48	5.12			
	ข้าวโพด	-23.63	0.79			
	ใบชาสด	-2.15	0.27			
	ถั่วเขียว	-7.89	0.22			
2. สัดส่วนในการส่งออกของสินค้าอัตราขยายตัวในการส่งออกเพิ่มขึ้นและมีสัดส่วนในตลาดต่างประเทศน้อย	พืชผักสดแช่เย็น	55.53	0.10	สินค้าภายในประเทศ	59.81	0.06
				เมล็ดพันธุ์ พืชไร่	90.90	0.06
กลุ่มสินค้าปศุสัตว์และประมง						
1. สัดส่วนในการส่งออกและแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดจนส่วนแบ่งตลาดในประเทศยังน้อย	ไก่สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	23.63	1.14			
	กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	54.07	3.11			
	ปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	11.68	0.02			
2. สัดส่วนในการส่งออกของผลไม้ร้อยละ 1 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด และมีสัดส่วนในตลาดต่างประเทศน้อยและมีอัตราขยายตัวในการส่งออกโดยเฉลี่ยสูง	แอปเปิลสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง	52.43	0.40			

ตารางที่ 4.1 โครงสร้างสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศไทย

ประเภท	รายการ	สินค้าเป้าหมาย (ร้อยละ)		สินค้านอกเป้าหมาย (ร้อยละ)	
		อัตราการขยายตัว ในการส่งออก	สัดส่วนในการ ส่งออก	อัตราการขยายตัว ในการส่งออก	สัดส่วนในการ ส่งออก
		2529-2532	2532	2529-2532	2532
กลุ่มสินค้าอาหาร					
1. สัดส่วนในการส่งออกสูง และมีอัตราการขยายตัวสูง ตลอดจนมีส่วนแบ่งตลาดในหลายต่างประเทศสูง	ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง				
	-อาหารทะเลกระป๋อง	23.72	4.01		
	-สับปะรดกระป๋อง	11.39	0.85		
	ผลิตภัณฑ์จากพืช				
	-น้ำตาล	38.32	3.73		
2. สัดส่วนในการส่งออกน้อยแต่มีส่วนเพิ่มขึ้น และมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น				ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง	
				-เงาะลอยแก้วสอดไส้สับปะรด	30.87 0.02
				-มะม่วงกระป๋อง	46.54 0.01
				-ผลไม้กระป๋องอื่น ๆ	24.01 0.06
				ผลิตภัณฑ์จากพืช	
				-ของปรุงแต่งชนิดที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์	204.18 0.62
กลุ่มสินค้าพืชอาหาร					
1. สัดส่วนในการส่งออกสูง และมีอัตราการขยายตัวสูง ตลอดจนมีส่วนแบ่งตลาดในหลายต่างประเทศสูง	ของให้	61.93	2.62		
	ผลิตภัณฑ์ไม้และ เครื่องเรือน				
	-เฟอร์นิเจอร์ไม้ชิ้นส่วน	52.46	1.28		
	ผลิตภัณฑ์ยาง	44.88	1.07		
2. สัดส่วนในการส่งออกน้อยแต่มีอัตราการขยายตัวสูง และมีส่วนแบ่งตลาดในหลายต่างประเทศเพิ่มขึ้น				ผลิตภัณฑ์ไม้และ เครื่องเรือน	
				-ไม้สัก	63.43 0.04
				-กรอบไม้สำหรับรูปภาพ กระจก กระจกเงา	77.69 0.13

ประเภท	รายการ	งบดำเนินงาน (ร้อยละ)		งบดำเนินงาน (ร้อยละ)	
		อัตราการจัดสรร	สัดส่วนในการ	อัตราการจัดสรร	สัดส่วนในการ
		งบดำเนินงาน	งบดำเนินงาน	งบดำเนินงาน	งบดำเนินงาน
		2539-2532	2532	2539-2532	2532
กลุ่มเงินอุดหนุน Material - based					
1. สัดส่วนในการจัดสรรเงินอุดหนุนที่มีส่วนแบ่งตาม					
ในภาคการเกษตร และในภาคการบริการ					
งบดำเนินงาน	งบดำเนินงาน	29.17	5.51		
	- ค่าจ้าง	13.12	2.23		
	- ค่าจ้างรายวัน	41.17	11.01		
	งบดำเนินงาน				
	- ค่าจ้างรายวัน	18.88	0.63		
	- ค่าจ้างรายวัน	64.76	0.79		
	งบดำเนินงาน	42.29	1.48		
2. สัดส่วนในการจัดสรรเงินอุดหนุนที่มีส่วนแบ่งตาม					
ในภาคการเกษตร และในภาคการบริการ					
งบดำเนินงาน	งบดำเนินงาน	56.53	0.24		
	- ค่าจ้าง	126.46	0.51		
	- ค่าจ้างรายวัน	39.57	0.15		
	- ค่าจ้างรายวัน	46.60	0.24		
	งบดำเนินงาน				
	- ค่าจ้างรายวัน	95.42	0.26		
	งบดำเนินงาน	68.40	0.08		
	- ค่าจ้าง				
	- ค่าจ้างรายวัน				
	- ค่าจ้างรายวัน				
	- ค่าจ้างรายวัน				
	- ค่าจ้างรายวัน				
	- ค่าจ้างรายวัน				
	- ค่าจ้างรายวัน				
	- ค่าจ้างรายวัน				

ประเภท	รายการ	สินค้าเข้าภายใน (ร้อยละ)		สินค้านอกเข้าภายใน (ร้อยละ)	
		อัตราการจัดซื้อ	สัดส่วนในการ	อัตราการจัดซื้อ	สัดส่วนในการ
		ในการส่งออก	ส่งออก	ในการส่งออก	ส่งออก
		2529-2532	2532	2529-2532	2532
กลุ่มสินค้าเครื่องจักรเครื่องมือไฟฟ้าหรืออิเล็กทรอนิกส์					
1. สัดส่วนในการส่งออกของสินค้าที่มีมูลค่า	เครื่องจักร				
ในเวลาที่ต่างกัน เช่น เครื่องมือ เครื่องมือ	- เครื่องมือและเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์	363.36	2.22		
รถเข็น รถจักรยาน และส่วนประกอบที่มีมูลค่า	- ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบสำหรับเครื่องพิมพ์ดีด	122.11	3.00		
เวลาที่ยาวนานที่สุด	เครื่องประกอบและส่วนประกอบ และ เครื่องจักรสำนักงานอื่น ๆ				
	ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และอื่น ๆ				
	- รถจักรยานและส่วนประกอบ	14.41	3.57		
2. สัดส่วนในการส่งออกของสินค้าที่มีมูลค่า					
ในเวลาที่ต่างกัน เช่น เครื่องมือ เครื่องมือ	เครื่องจักรและส่วนประกอบ				
ในเวลาที่ต่างกัน เช่น เครื่องมือ เครื่องมือ	- ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของรถยนต์	31.17	0.15		
	รถจักรยาน และส่วนประกอบ			87.13	0.41
	รถจักรยาน และส่วนประกอบ			178.41	0.32
	รถจักรยาน และส่วนประกอบ	515.09	0.26	49.10	0.05
	เครื่องจักรไฟฟ้าและอื่น ๆ			603.17	0.45
	- รถจักรยาน และส่วนประกอบ	116.93	0.34		
	- เครื่องจักรไฟฟ้า และส่วนประกอบ	472.75	0.63		
	- เครื่องจักรไฟฟ้า และส่วนประกอบ	222.50	0.55		
	- เครื่องจักรไฟฟ้า และส่วนประกอบ	69.94	0.16	33.38	0.02
	- รถจักรยาน และส่วนประกอบ	65.62	0.69	2906.45	0.24
	เครื่องจักรไฟฟ้าและอื่น ๆ				
	- รถจักรยาน และส่วนประกอบ			181.14	0.11
	- รถจักรยาน และส่วนประกอบ			154.38	0.20
	- ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องจักรไฟฟ้าและอื่น ๆ			1169.52	0.72
	- เครื่องจักรไฟฟ้า และส่วนประกอบ			347.28	0.56
	เครื่องจักรไฟฟ้าและอื่น ๆ				
	- เครื่องจักรไฟฟ้าและอื่น ๆ			253.87	0.15

ประเภท	รายละเอียด	เงินค่าตอบแทน (ร้อยละ)		เงินค่าตอบแทน (ร้อยละ)	
		อัตราค่าตอบแทน	จำนวนคน	อัตราค่าตอบแทน	จำนวนคน
		ในการส่งออก	ส่งออก	ในการส่งออก	ส่งออก
		2029-2030	2030	2029-2030	2030
กลุ่มคนต่าง ๆ					
1. เงินค่าตอบแทนของหน่วยงานราชการ	งบฯ. เงิน	86.54	0.82	เงินเดือน	
และเงินค่าตอบแทนของหน่วยงานราชการ	งบฯ. เงิน			- เงินค่าตอบแทน	46.61
งบฯ. เงิน	งบฯ. เงิน	42.14	0.46	- เงินค่าตอบแทน	680.09
งบฯ. เงิน	งบฯ. เงิน	27.63	0.94	- เงินค่าตอบแทน	104.60
งบฯ. เงิน	งบฯ. เงิน			การอื่น	
งบฯ. เงิน	งบฯ. เงิน	35.36	0.56	- เงินค่าตอบแทน	25.05
งบฯ. เงิน	งบฯ. เงิน			- เงินค่าตอบแทน	65.89
งบฯ. เงิน	งบฯ. เงิน	51.38	0.23	- เงินค่าตอบแทน	41.19
งบฯ. เงิน	งบฯ. เงิน	1.01	0.49	งบฯ. เงิน	
งบฯ. เงิน	งบฯ. เงิน	10.98	0.23	- เงินค่าตอบแทน	
				- เงินค่าตอบแทน	38.47
				- เงินค่าตอบแทน	99.51
				- เงินค่าตอบแทน	
				- เงินค่าตอบแทน	143.08
				- เงินค่าตอบแทน	126.41

ตารางที่ 4.2 โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย

	สินค้าบริโภค ประเภทในท้องถิ่น	สินค้าบริโภค ประเภทนอก	สินค้าชั้นกลาง ประเภทใช้แรงงานสูง	สินค้าชั้นกลาง ประเภทใช้ทุนสูง	สินค้าทุน	สินค้าที่ใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นฐาน
1. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออก ของไทยในโลกสูง แค่อคราชขาย ตัวในการส่งออกของไทยลดลง	ข้าว		ยางพารา			
2. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออก ของไทยในโลกสูง และมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้น และอคราชขายตัวในการ ส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นไม่มี แนวโน้ม	เนื้อและส่วนต่าง ของสัตว์ปีกแช่แข็ง และ ไข่สดแช่เย็น จนแข็ง					
	ผลิตภัณฑ์อาหาร กระป๋อง					
	อาหารทะเล กระป๋อง					
	ผลไม้กระป๋อง					
3. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออก ของไทยค่อนข้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และอคราชขายตัวในการส่งออก ของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น		เฟอร์นิเจอร์และ ชิ้นส่วน			ส่วนประกอบและ อุปกรณ์ประกอบ ของรถยนต์	เฟอร์นิเจอร์และ ชิ้นส่วน
4. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออก ของไทยในโลกลดลง และไม่มีแนวโน้ม แค่อคราชขายตัวในการส่งออกของ ไทยเพิ่มขึ้น	สัตว์ประหลาดแช่แข็ง ปลา		ใยสังเคราะห์			สัตว์ประหลาดแช่แข็ง

ตารางที่ 4.2 โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย

	สินค้าบริโภค ประเภทบริโภค	สินค้าบริโภค ประเภทลงทุน	สินค้าขั้นกลาง ประเภทใช้แรงงานสูง	สินค้าขั้นกลาง ประเภทใช้ทุนสูง	สินค้าทุน	สินค้าใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นฐาน
5. ส่วนแบ่งตลาดในการส่งออก ของไทยในตลาดที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และอัตราการขยายตัวในการส่งออกของ ไทยเพิ่มขึ้น แม้ในสภาวะ ตกต่ำและ การขยายตัว การขยายตัว	คอนกรีตและคอนกรีต กล้ายไม้สักและ ค้ำยล้าไม้		ค้ำยไม้และค้ำย เส้นใยประดิษฐ์ รวมทั้งค้ำยเย็บ			
	ผัก					
	กระดาษข่อยและ กระดาษพรมบอน					
	กาแฟ		หนังดิบและหนัง เพื่อรีด	เหล็กหรือเหล็กกล้า ที่ทำเป็นรูปทรง และทำเครื่องใช้ต่าง ๆ เครื่องใช้	ลูกสูบ แหวนลูกสูบ และก้านลูกสูบของ เครื่องยนต์	
	ปลาหมึกแห้งและ สดแช่เย็น แช่แข็ง แช่เย็น แช่แข็ง แช่แข็ง		ผลิตภัณฑ์ยาง			ปลาหมึกแห้งและสด แช่เย็น แช่แข็ง แช่แข็ง แช่แข็ง แช่แข็ง
			ลวดเกลียว เคเบิล เคมีภัณฑ์ สิ่งอื่น หัวค้ำยเหล็กกล้า			ผลิตภัณฑ์ยาง
	สับและสับยาใจเทียม และโซปริงแข็ง		ตะปู ตะปูต่าง สลึงเกลียว			
			ผลิตภัณฑ์พลาสติก			
			ผลิตภัณฑ์เซรามิกส์			

ตารางที่ 4.2 โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย

	สินค้าบริโภค ประเภทไม่คงทน	สินค้าบริโภค ประเภทคงทน	สินค้าขั้นกลาง ประเภทใช้แรงงานสูง	สินค้าขั้นกลาง ประเภทใช้ทุนสูง	สินค้าทุน	สินค้าที่ใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นฐาน
			สิ่งทอ			
			ผ้าขน	ผลิตภัณฑ์เหล็ก และแร่ถ่าน		
6. ส่วนแบ่งตลาดการส่งออก ของไทยในโลกต่ำ และเพิ่มขึ้นแค่ ไม่สม่ำเสมอ ส่วนอัตราขยายตัว ในการส่งออกของไทยเพิ่มขึ้น แต่ไม่สม่ำเสมอ	สิ่งทอ	รองเท้า	ของปรุงแต่งชนิด ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์			
	พหุ อวน	ผลิตภัณฑ์ไม้และ เครื่องเรือน		หลอดหรือท่อเหล็ก และส่วนประกอบ		ผลิตภัณฑ์ไม้และ เครื่องเรือน
	ของอเนก กระจกหน้าต่าง บานพับแบบสำหรับ คัตเตอร์	ผลิตภัณฑ์ไม้ (ยกเว้นเฟอร์นิเจอร์ และชิ้นส่วน)	สิ่งทอ	คัลบลูกปืนและ ส่วนประกอบ		ผลิตภัณฑ์ไม้ (ยกเว้นเฟอร์นิเจอร์ และชิ้นส่วน)
			หลอดที่ใช้บรรจุยาสีพื้น หรือที่คล้ายกันหัดด้วย อลูมิเนียม			
	ร่ม	อัญมณี		เคื่องจักรและแม่ สคาร์ช้อน		
	ผลิตภัณฑ์โลหะสิ่งทอ	รูปหล่อขนาดเล็กและ เครื่องประดับหัตถ์ด้วย โลหะสำริด		น้ำมัน		

ตารางที่ 4.2 โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย

สินค้าบริโภค ประเภทคงทน	สินค้าบริโภค ประเภทคงทน	สินค้ากึ่งกลาง ประเภทใช้แรงงานสูง	สินค้ากึ่งกลาง ประเภทใช้ทุนสูง	สินค้าทุน	สินค้าใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นฐาน
นำเข้ากับแข่งขันได้					
ห้องน้ำและห้องครัว					
คอนกรีต	เครื่องแก้วใช้ในชีวิตประจำวัน	เครื่องแก้วใช้ในชีวิตประจำวัน			
	อาหาร ในครัว ในห้อง	อาหาร ในครัว ในห้อง			
	ในสำนักงาน	ในสำนักงาน			
การพิมพ์	เครื่องใช้ไฟฟ้าและชิ้นส่วน				
รูปสกรีนและ	ฟิล์ม			เครื่องกำเนิดไฟฟ้า	
ไมโครคอมพิวเตอร์				และส่วนประกอบ	
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	เครื่องรับโทรทัศน์			หลอดไฟบ้านแบบไส้	
กระดาษ	วิทยุและส่วนประกอบ			หรือแบบอิเล็กทรอนิกส์	
สิ่งพิมพ์หนังสือ	เครื่องทำน้ำร้อนและ			ส่วนประกอบในทาง	
ภาพยนตร์และภาพถ่าย	เครื่องใช้ไฟฟ้า			ไฟฟ้าของเครื่องจักร	
	ความเรียบร้อยของผ้า			หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	
				ไวไฟ	
ถุงมือ	ลาภิงขยาสีฟัน				
เครื่องใช้สำหรับ	เครื่องปรับอากาศ			เครื่องประมวลผล	
เคื่องทาง	ตู้เย็นและอุปกรณ์			ข้อมูลคอมพิวเตอร์	
	ส่วนประกอบและอุปกรณ์			ส่วนประกอบและ	
	ประกอบของเครื่องเล่น			อุปกรณ์ประกอบ	
	แผ่นเสียงและวีซีดี			ใช้สำหรับเครื่อง	
				พิมพ์หรือประกอบ	

ตารางที่ 4.2 โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย

(ต่อ)

สินค้าบริโภค ประเภทในดงทณ	สินค้าบริโภค ประเภทดงทณ	สินค้าชั้นกลาง ประเภทใช้แรงงานสูง	สินค้าชั้นกลาง ประเภทใช้ทุนสูง	สินค้าทุน	สินค้าที่ใช้ทรัพยากร ธรรมชาติเป็นฐาน
				ผลและเครื่องจักร สำนักงาน	
	ของเล่น	ของเล่น			
	เครื่องกีฬา	เครื่องประทับคัมไฟ และส่วนประกอบ		เครื่องยนต์และอุปกรณ์ การขนส่ง	
	นาฬิกาและส่วนประกอบ	ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ และชิ้นส่วน		สายไฟฟ้า สายเคเบิล หม้อแปลงและตัวนำ ไฟฟ้าอื่น ๆ	
		การพิมพ์			

ที่มา : (1) The United Nations, International Trade Statistics Yearbook 1987.
New York.

(2) The United Nations, Import Analysis, 1983-1987. (Microfilm).

(3) ศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. "โครงสร้างสินค้าออกของประเทศไทย 249 รายการ ปี 2528-2532". (อัคราเน)

5.1 สรุป

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพิจารณาการพัฒนากลยุทธ์ทางการค้าที่เหมาะสมของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่องดังกล่าว จึงได้ทำการจัดแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนที่สำคัญได้แก่ ภาพรวมโครงสร้างการค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทย (5.1.1) การค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยในบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชียและระบบการค้าระหว่างประเทศ (5.1.2) ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย (5.1.3) และเป้าหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวกับการค้าสินค้าระหว่างประเทศ (5.1.4) ดังนั้นผลสรุปการศึกษาแต่ละส่วนเป็นดังนี้

5.1.1 ภาพรวมโครงสร้างการค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทย

โครงสร้างการค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติได้มีการเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 32 ในปี 2504 มาเป็นร้อยละ 65 ในปี 2532 โดยโครงสร้างสินค้าที่ขายมีความหลากหลายจำหน่ายกว้างขวางในตลาดต่างประเทศเป็นลำดับ การปรับค่าเงินเยนและเงินสกุลอื่นๆ เป็นผลให้เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวโดยรวมเพิ่มขึ้นมากและการส่งออกสินค้าเพิ่มขึ้นรวดเร็วนับตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา โดยในช่วงปี 2529-2532 นั้น การส่งออกของไทยได้ขยายตัวในอัตราสูงเฉลี่ยประมาณร้อยละ 30 ต่อปี อย่างไรก็ตามการส่งออกได้ชะลอลงไปบ้างนับตั้งแต่กลางปี 2533 เป็นต้นมา ทำให้การส่งออกโดยรวมขึ้นต้นคิดเป็นมูลค่าประมาณ 5.9 แสนล้านบาทในปี 2533 เทียบกับการนำเข้ารวมขึ้นต้นคิดเป็นมูลค่าประมาณ 8.4 แสนล้านบาท ทำให้การขาดดุลการค้ารวมคิดเป็นมูลค่าประมาณ 2.5 แสนล้านบาท

ทางด้านโครงสร้างสินค้าส่งออกและตลาดส่งออกนั้น พบว่าโครงสร้างดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก

สินค้าเกษตรกรรมดั้งเดิมลดความสำคัญน้อยลงเป็นลำดับ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา ถั่วเขียว ในยาสูบ เป็นต้น หมวดสินค้าในภาคปศุสัตว์และประมงบางส่วนยังคงรักษาสัดส่วนหรือขยายการส่งออกไปต่างประเทศได้ หมวดสินค้าเหล่านี้ได้แก่ ไก่สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง ปลาหมึกสดแช่เย็นหรือแช่แข็ง เป็นต้น กลุ่มสินค้าเกษตรอื่นๆ ที่มีแนวโน้มการขยายตัวที่น่าสนใจ ได้แก่ พืชผักสดแช่เย็น ผลไม้สดแช่เย็นหรือแช่แข็ง เมล็ดพันธุ์ ไม้พันธุ์ไม้ เป็นต้น

สินค้าอุตสาหกรรมโดยรวมมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นกว่าร้อยละ 65 ของการส่งออก รวม โดยการส่งออกถึงแม้จะมีสินค้าสำคัญเพียงไม่กี่ชนิดที่มีสัดส่วนการส่งออกที่ถือได้ว่าสำคัญ ได้แก่ สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณีและเครื่องประดับ ชิ้นส่วนและส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป รองเท้า ของเล่น ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามการส่งออกของไทย ได้ทวีความหลากหลายในสินค้าหลายๆ หมวดเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอาหาร ทางด้านเกษตร แปรรูป ทางด้าน Material-based ทางด้านเครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนทางด้านสินค้าเป้าหมายอื่นๆ

สำหรับสินค้าในหมวดแร่ส่งออกของไทย 16 รายการนั้น มีการส่งออกน้อยลงมาเป็นลำดับคิดเป็นร้อยละ 1.3 ของการส่งออกรวมในปี 2532 กลุ่มสินค้าที่สำคัญได้แก่ แร่ดีบุก ก๊าซธรรมชาติ แร่ใยหิน

โครงสร้างตลาดส่งออกของไทยมีส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวในตลาดดั้งเดิมที่เป็นหลัก สามตลาดได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และญี่ปุ่น คิดรวมกันเป็นร้อยละ 60 ของการส่งออกรวมของไทยและเมื่อรวมตลาดดั้งเดิมนี้เป็นหลักอีกสองตลาดได้แก่ กลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมแบบใหม่ในเอเชียแล้วตัวเลขการส่งออกรวมจะคิดเป็นประมาณร้อยละ 80 ของการส่งออกรวมของไทย สำหรับตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดรอง เช่น กลุ่มประเทศอาหรับ กลุ่มประเทศยุโรปตอนเหนือ กลุ่มประเทศเอเชียใต้ กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เป็นต้น และตลาดใหม่ เช่นกลุ่มประเทศอินโดจีน และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก เป็นต้น ไทยยังมีสัดส่วนการส่งออกไปตลาดเหล่านั้นน้อยอยู่ในปัจจุบัน

ทางด้านโครงสร้างสินค้าเข้าและตลาดนำเข้านั้น พบว่าเป็นการสะท้อนการพัฒนา เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของไทย กล่าวคือ ระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นพร้อมกับการนำเข้าสินค้าเชื้อเพลิง สินค้าทุน สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป สินค้ายานพาหนะ และอุปกรณ์ การขนส่ง ตลอดจนสินค้าอื่นๆ เช่นสินค้าอุปโภคบริโภคที่เคยมีความสำคัญในการนำเข้าของไทย เมื่อเริ่มนำการวางแผนพัฒนาฯ สำหรับตลาดนำเข้านั้นไทยมีระดับพียงพากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.3 ในปี 2532 รองลงมาได้แก่ประชาคมยุโรป (ร้อยละ 14.0) และสหรัฐอเมริกา (ร้อยละ 11.3) โดยรวมแล้วโครงสร้างตลาดทั้งสามนี้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สำหรับตลาดนำเข้าที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วที่สุดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้แก่ ตลาดนำเข้าจากกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย โดยคิดเป็นกว่าร้อยละ 20.0 ของการนำเข้ารวมในปี 2532

ในการค้าระหว่างประเทศของไทยกับตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดหลักคือ สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป ญี่ปุ่น อาเซียน และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เป็นต้น ซึ่งในระยะที่ผ่านมา ไทยประสบกับปัญหามาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากรจากประเทศสหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และ

ญี่ปุ่น มากขึ้น ส่วนอาเซียนไทยไม่มีปัญหาการค้ากับอาเซียน และไทยได้มีส่วนช่วยสนับสนุนการขยายความร่วมมือทางการค้าภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง สำหรับในตลาดกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่มีการขยายฐานการผลิตมาในไทยมีส่วนทำให้ไทยต้องขาดดุลการค้ากับกลุ่มนี้มากขึ้น ซึ่งไทยควรต้องเพิ่มศักยภาพในการส่งออกสินค้าไปกลุ่มนี้อย่างเต็มที่ ส่วนในอนาคตไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับแผนการรวมตัวกันเป็นตลาดเดียวของประชาคมยุโรปในปี 1992 โดยไทยอาจได้รับผลกระทบจากแผนนี้บ้าง

โครงสร้างการส่งออกของไทยไปกลุ่มยุโรปตะวันออก และกลุ่มอินโดจีน ปรากฏว่าสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังแต่ละกลุ่มฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2528-2532 กล่าวคือ ในปี 2532 สัดส่วนของมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกและกลุ่มอินโดจีนเท่ากับ ร้อยละ 59.1 และ 56.4 ตามลำดับ สินค้าที่ส่งออกในกลุ่มยุโรปตะวันออกได้แก่ น้ำตาล เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า อาหารทะเลกระป๋อง เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ เป็นต้น สินค้าที่ส่งออกไปอินโดจีนได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปอ รถจักรยานยนต์ เคมีภัณฑ์ ปูนซีเมนต์ เมล็ดและครีม เป็นต้น สินค้าเกษตรกรรมในหมวดกลีกรวมมีสัดส่วนในการส่งออกสูงถึงร้อยละ 40.1 และ 17.9 ของมูลค่าการส่งออกในกลุ่มยุโรปตะวันออกและกลุ่มอินโดจีนในปี 2532 สินค้าที่ส่งออกไปยังทั้งสองกลุ่มนี้ ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์เส้นใยปอหลัง ยางพารา ยางวัน กาแฟดิบเป็นสินค้าที่ส่งไปยุโรปตะวันออก ส่วนสินค้าหมวดอื่นในเกษตรกรรมรวมทั้งสินค้าแร่ไม่มีความสำคัญในการส่งออกมากนัก

ทางด้านโครงสร้างนำเข้าจากกลุ่มยุโรปตะวันออก สินค้านำเข้าที่สำคัญเป็นสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปได้แก่ เหล็กและเหล็กกล้า สินแร่โลหะอื่นและเศษโลหะ เคมีภัณฑ์ เครื่องเพชรพลอยอัญมณี เงินแท่งและทองคำ สินค้านำเข้าได้แก่ ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช เครื่องจักรใช้ในอุตสาหกรรม สินค้าอุปโภคบริโภค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม เครื่องใช้ไฟฟ้า โครงสร้างนำเข้าจากกลุ่มอินโดจีน สินค้านำเข้าที่สำคัญเป็นสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูปเช่นเดียวกับยุโรปตะวันออก แต่สินค้าที่นำเข้าได้แก่ เชื้อทำกระดาษและไม้ต่างๆ สินแร่และโลหะอื่นๆ และเศษโลหะ เหล็กและเหล็กกล้า สัตว์และพืช

ประเทศไทยมีแนวโน้มของดุลการค้าที่แสดงการขาดดุลมาโดยตลอด ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต้องอาศัยสินค้าเข้าพวกสินค้าทุน สินค้าเชื้อเพลิง และสินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป แม้ประเทศไทยจะมีการส่งออกสินค้ามากมายหลายชนิด แต่ขณะเดียวกันก็มีการนำเข้าด้วย เช่น สินค้าส่งออกบางรายการของไทยมีทั้งมูลค่าส่งออกสูงและมูลค่านำเข้าก็สูงเช่นกันได้แก่ หนังสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ ใบยาสูบ ฝักผลไม้และของปรุงแต่ง ที่ทำจากฝักผลไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง อัญมณี หลอมและท่อ เครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า และแร่ เป็นต้น

เมื่อทำการเปรียบเทียบการค้าของไทย กับประเทศคู่ค้าต่างๆ พบว่าการค้าของไทย กับญี่ปุ่นมีการขาดดุลสูงที่สุด เช่นในปี 2532 ไทยขาดดุลกับญี่ปุ่น 113,013 ล้านบาท ส่วนการค้า ของไทยกับสหรัฐอเมริกาในระยะปัจจุบันเริ่มมีการเกินดุลตั้งแต่ พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา และการ ค้าของไทยกับประชาคมยุโรปส่วนใหญ่มีการเกินดุล สำหรับการค้าของไทยกับอาเซียนในอดีตมีการ เกินดุล ต่อมาในปัจจุบันการค้าไทยกับอาเซียนเริ่มขาดดุลบ้างโดยในปี 2532 การค้าไทยกับ อาเซียนมีการขาดดุลเท่ากับ 22,987 ล้านบาท นอกจากนี้การค้าของไทยกับกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม ใหม่ มักขาดดุลการค้าเป็นส่วนใหญ่เช่นเดียวกับการค้าของไทยกับแคนาดา และการค้า ของไทยกับกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก สำหรับการค้าของไทยกับกลุ่มประเทศออสเตรเลียมีการ ขาดดุลมาโดยตลอด ส่วนการค้าของไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนเริ่มเกินดุลใน พ.ศ. 2532

5.1.2 การค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยในบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชียและระบบ การค้าระหว่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงของการค้าระหว่างประเทศของไทย จำเป็นต้องพิจารณาในบริบท การเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชียที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้นเป็นลำดับ ตัวอย่างที่เห็น เด่นชัดก็คือ การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตของญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียมาทำ การผลิตเพื่อการส่งออกในไทยมากขึ้น

ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียชั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงการผลิตจาก สินค้าบริโภคไม่คงทนถาวร เช่นผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และรองเท้า เป็นต้น มาสู่สินค้าขั้นกลางที่ใช้แรง- งานสูง เช่น ผลิตภัณฑ์แก้วและผลิตภัณฑ์ไม้ เป็นต้น และในที่สุดมาสู่การผลิตสินค้าบริโภคคงทนถาวร สินค้าขั้นกลางที่ใช้ทุนสูง เช่น ผลิตภัณฑ์เคมี เหล็กแท่ง เป็นต้น ไปจนถึงสินค้าทุน เช่น เครื่อง-จักรโรงงาน เครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น ในกรณีได้หวั่นและเกาหลีใต้เห็น พบว่าประเทศเหล่านี้ ประสบความสำเร็จในการส่งออกสินค้าบริโภคไม่คงทนถาวร และสินค้าขั้นกลางที่ใช้แรงงานสูง ตลอดจนสินค้าบริโภคคงทนถาวรในช่วงทศวรรษที่ 1970 จนในที่สุดทำให้มีการขยายความพร้อมไป ยังการส่งออกสินค้าทุน และสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูงในทศวรรษที่ 1980 อย่างไรก็ตาม ประเทศ เหล่านี้ยังมีการขาดดุลการค้าสูงในผลิตภัณฑ์ที่ใช้เหล่านี้

การที่ไทยผูกพันกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลัก เลี้ยง ไม่ได้ ระบบการค้าระหว่างประเทศนับเป็น เรื่องสำคัญที่ไทยจะต้องให้ความสำคัญในอนาคต เพิ่มขึ้น การปรับเปลี่ยนมาเน้นการจัดการทางการค้าเพิ่มขึ้นในทศวรรษที่ 1980 และต่อเนื่องมา ในทศวรรษที่ 1990 เห็นได้จากรูปแบบการกีดกันทางการค้าที่เกิดขึ้นหลากหลายไม่ว่าจะเป็น โควต้า การเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน การเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาด การกีดกันการส่งออก โดยสมัครใจ สินค้าที่ได้รับผลกระทบก็มีมากมายไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรกรรม และสินค้าอุตสาหกรรม ตลาดที่มีการขยายการใช้วิธีการกีดกันทางการค้าส่วนใหญ่เป็นประเทศพัฒนาแล้ว การ

ขยายการใช้มาตรการกีดกันทางการค้ามีความแตกต่างกันทั้งในระดับประเทศและในระดับภาค เศรษฐกิจที่สำคัญ ประชาคมยุโรปมีการปรับใช้การกีดกันทางการค้าสูงสุดโดยเฉพาะหมวดสินค้าเกษตรกรรม โดยการปรับใช้นโยบายเกษตรร่วม (Common Agricultural Policy หรือที่เรียกย่อว่า CAP) ส่วนสหรัฐอเมริกาเน้นประสบปัญหาการขาดดุลการค้ารุนแรงและการปรับตัวของอุตสาหกรรมภายในประเทศหลายๆ อุตสาหกรรมทำให้สหรัฐฯ ทำการกีดกันทางการค้าในหมวดสินค้าสำคัญ ส่วนญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะทำการกีดกันทางการค้าโดยอาศัยลักษณะพิเศษภายในประเทศของตน โดยเฉพาะทางด้านสินค้าเกษตรกรรมที่ต้องเผชิญกับนโยบายเกษตรภายในประเทศ

ในภาพรวมแล้ว การเจรจาทางการค้าพหุภาคีของแอดด์ประสบความสำเร็จในการลดระดับภาษีศุลกากรลง โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้วทำให้มีการขยายตัวทางการค้าของโลก อย่างไรก็ตามในระยะหลังๆ นี้ประเทศพัฒนาแล้วได้นำมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรมาใช้เพิ่มขึ้น ทำให้ขัดกับกฎเกณฑ์ทางการค้าที่แอดด์ได้วางไว้ ด้วยเหตุนี้จึงกลายเป็นที่มาของข้อคิดที่สำคัญว่าปัจจุบันกฎเกณฑ์พหุภาคีของแอดด์ต้องประชันกับกฎเกณฑ์รูปแบบอื่นๆ ได้แก่ กฎเกณฑ์เอกภาคี (Unilateral) ทวิภาคี (Bilateral) และภูมิภาค (Regional) เป็นต้น ที่นำมาปรับใช้มากขึ้น การเจรจาทางการค้าของแอดด์ในรอบอุรุกวัยนี้บ่งชี้ที่จะกำหนดหลักและกฎเกณฑ์ การค้าระหว่างประเทศแบบพหุภาคีให้มีความแข็งแกร่งเพื่อลดแรงกดดันของกฎเกณฑ์รูปแบบอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

ในขณะที่การเจรจาทางการค้าพหุภาคีในรอบอุรุกวัย ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าจะยุติและกำหนดแนวทางไปในทิศทางใดสำหรับระบบการค้าระหว่างประเทศแบบพหุภาคีในอนาคต การสร้างกลุ่มทางการค้ารูปแบบต่างๆ ก็มีการกำหนดขึ้นตามสภาพภูมิศาสตร์ที่สำคัญ 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มสหรัฐฯ และบางประเทศที่สหรัฐฯ ทำความตกลงทางการค้าแบบทวิภาคี ได้แก่ เขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-อิสราเอล (The U.S.-Israel FTA) เขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-แคนาดา (The U.S.-Canada FTA) ข้อตกลงการค้าสหรัฐอเมริกาและเม็กซิโก (The U.S.-Mexico Framework Agreement) การริเริ่มบริเวณแคริบเบียน (The Caribbean Basin Initiative) กลุ่มประชาคมยุโรปและประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรปที่สำคัญคือ การรวมตัวเป็นตลาดเดียวด้วยมาตรการต่างๆ (Directives) รวม 279 มาตรการ ภายในปี 1992 และจากนั้นต่อไป กลุ่มประชาคมเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งน่าจะมีประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้นำสำคัญโดยมีประเทศอื่นๆ ในแปซิฟิกตะวันตกเข้ามาร่วมกันไปว่าจะเป็นกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย หรือกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีการสร้างภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกขึ้นมาในบริบทสภาพแวดล้อมปัจจุบันแล้วที่สำคัญได้แก่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก (The Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC)

ดังนั้นระบบการจัดการทางการค้าแบบพหุภาคี ภูมิภาค ทวิภาคี และเอกภาคี ล้วนมี การเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและประเทศต่างๆ ก็ได้ให้ความสำคัญต่อระบบการจัดการเหล่านี้โดยรวม จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยต้องให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการจัดการของการ ค้าระหว่างประเทศนี้ด้วย

5.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยนั้น การศึกษานี้พบข้อสรุปที่ สำคัญดังนี้

เมื่อคำนึงถึงความสามารถในการซื้อสินค้าของตลาดโลกแล้ว ปรากฏว่าสัดส่วนการ ค้าของไทยไปตลาดโลกเมื่อเทียบกับความสามารถในการซื้อสินค้าในตลาดโลกยังอยู่ในระดับที่ต่ำ มาก เมื่อเป็นเช่นนั้นโอกาสในการส่งออกสินค้าของไทยน่าจะยังมีอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นสินค้า เกษตรกรรมหรือสินค้าอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่ไทยได้ทำการพัฒนาขึ้นมาในระยะหลังนี้ สัดส่วนแบ่ง ตลาดการส่งออกของไทยในตลาดโลกคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.6 ของการส่งออกโลกรวม

จากการปรับใช้แบบจำลอง CMS พบว่า ความสามารถในการแข่งขันทางการส่งออก ของไทยในตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2525-2528 และช่วงปี 2528-2530 เมื่อนำมา เปรียบเทียบกัน กล่าวคือ ในช่วงปี 2525-2528 นั้น การขยายตัวการส่งออกของไทยส่วนใหญ่ เกิดจากการเพิ่มของการค้าโลกมากกว่า ในขณะที่ในช่วงปี 2528-2530 พบว่า การขยายตัวการ ส่งออกของไทยเกิดจากความสามารถทางการแข่งขันโดยการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในต่างประเทศ เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้โครงสร้างของสินค้าส่งออกที่สำคัญเปลี่ยนไปโดยการขยายตัวของสินค้า อุตสาหกรรมมีสูงและมีการกระจายมากขึ้น

ทางด้านการใช้ทรัพยากรปัจจัยการผลิตที่เป็นทุนและแรงงานนั้น พบว่าไทยมีการ ขยายตัวการใช้แรงงานที่มีความชำนาญระดับสูงและระดับกลางมากกว่าระดับเฉลี่ยของโลก การ เปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2518-2528 ยืนยันว่า กระบวนการผลิตเพื่อส่งออกมีแนวโน้มที่จะใช้ความ เข้มข้นของปัจจัยที่ใช้ ได้แก่ แรงงานความชำนาญระดับสูง ระดับกลาง และทุนมากขึ้น เมื่อเป็น เช่นนี้ การส่งออกสินค้าของไทยจะมุ่งไปสู่การมีสินค้าที่เน้นการใช้แรงงานความชำนาญระดับสูง และระดับกลางมากขึ้น

สำหรับบทบาทของรัฐบาลในการสนับสนุนการส่งออกนั้นแม้ว่ายังมีความสำคัญอย่าง มาก ไม่ว่าจะเป็น การคืนภาษีอากรนำเข้าวัตถุดิบและการชดเชยภาษีอากร สิทธิพิเศษจากคณะ กรรมการส่งเสริมการลงทุน มาตรการของการเงินโดยเฉพาะการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน มาตรการทางการเงินที่เกี่ยวกับ Letter of Credit ภายในประเทศ หรือมาตรการในการจัด ตั้งสถาบันประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออก ในการลดภาระความเสี่ยงด้านต่าง ๆ และช่วยในการค้า

ประกันสินค้า เพื่อให้ผู้ส่งออกซึ่งจะทำให้มูลค่าการส่งออกของไทยเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

โครงสร้างการผลิตของภาคเศรษฐกิจต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการพิจารณาสัดส่วนของอุปสงค์และอุปทานของแต่ละประเภทอุตสาหกรรมตามหมวด I-O 58 ประเภทพบว่า ภาคอุตสาหกรรมมีระดับการพึ่งพาการนำเข้าสูงกว่าภาคอื่นๆ ทั้งหมด โดยเฉพาะวัตถุดิบสินค้าขั้นกลาง สินค้าทุนและอื่นๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายอุตสาหกรรมแล้วพบว่า อุตสาหกรรมที่มีระดับการพึ่งพาวัตถุดิบนำเข้าสูง จะเป็นอุตสาหกรรมที่ไทยยังไม่ได้มีอุตสาหกรรมประเภทต้นน้ำรองรับได้เพียงพอ จึงจำเป็นต้องนำเข้าเพื่อรองรับการขยายตัวทางการผลิตของอุตสาหกรรม

วิธีการปรับโครงสร้างภาคการนำเข้าเพื่อส่งเสริมการส่งออกสินค้าออกถือเป็นวิธีการที่รัฐบาลหาทางออกให้เฉพาะอุตสาหกรรมที่ต้องการมุ่งเน้นส่งเสริมการส่งออก ทั้งนี้เพราะโครงสร้างการคุ้มครองรวมของอุตสาหกรรมไทยยังสูงอยู่และหากไม่ใช้วิธีการปรับดังกล่าวก็อาจทำให้สินค้าออกหลายชนิดส่งออกไม่ได้หรือไม่มีการส่งออก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแนวโน้มในระยะยาวแล้ว การปรับตัวของภาคการผลิตให้มีประสิทธิภาพดีที่สุดเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นลักษณะการคุ้มครองภาคการผลิตที่เป็นมาในอดีตจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยโครงสร้างภาคการนำเข้าโดยรวมจะมีแนวโน้มลดต่ำลง

การผูกพันกับระบบการค้าระหว่างประเทศทำให้ไทยได้รับผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ยาก การที่ระบบการค้าระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงจากการเน้นเฉพาะระบบการค้าเสรีมาเป็นทำให้ความสำคัญกับระบบการค้าแบบถูกจัดการ ทำให้สินค้าส่งออกของไทยได้รับผลกระทบถึง 1 ใน 3 ของการค้าระหว่างประเทศของไทยใน 3 ตลาดหลักได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และญี่ปุ่นในปี 2531 และพัฒนาการกลุ่มการค้าก็นับเป็นประเด็นสำคัญที่จะมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยในอนาคต

5.1.4 เป้าหมายและแนวนโยบายที่เกี่ยวกับการค้าสินค้าระหว่างประเทศ

ในเรื่องเป้าหมายสินค้าส่งออกที่ไทยค้าขายในต่างประเทศพบว่า สินค้าเกษตรกรรมดั้งเดิม เช่น ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น ยังมีความสำคัญต่อการส่งออกของไทยอยู่ สินค้าใหม่ เช่น สินค้าหมวดปศุสัตว์และประมงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อไป สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมที่มีการส่งออกต่อไปอีกเช่น ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง รองเท้า เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์ยาง อัญมณี สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์พลาสติก หลอดและท่อเหล็ก ตลับลูกปืนและส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์เซรามิค เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ ของเด็กเล่น ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น ส่วนสินค้านอกเป้าหมายที่ควรมีการส่งเสริมในการส่งออกได้แก่ ของปรุงแต่งชนิดที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ สินค้าหัตถกรรม เครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมและข้อมูล เครื่องกีฬาและการพิมพ์ เป็นต้น

แนวโน้มของสินค้าส่งออกของไทยจะเป็นสินค้าที่กลางที่ใช้แรงงานสูง และสินค้าบริโภคประเภทคงทนทั้งนี้เนื่องจากไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกอยู่ และสินค้าเหล่านี้ก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศ การเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลัง การมีมูลค่าเพิ่มสูงอีกด้วย และในอนาคตประเทศไทยจะพัฒนาในการส่งออกสินค้าที่กลางที่ใช้ทุนสูง และสินค้าทุน ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศ นอกจากนี้ การส่งออกของไทยจะขยายตัวต่อไปอีก ทำให้มีการนำเข้าสินค้าทุน สินค้าที่กลาง และสินค้าเชื้อเพลิงในสัดส่วนสูง ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องพิจารณาระบบโครงสร้างภาษีที่จัดเก็บจากสินค้านำเข้าที่นำมาใช้ผลิตเพื่อส่งออกด้วย และรัฐบาลต้องริเริ่มพร้อมกับภาคเอกชนในการแสวงหาแหล่งวัตถุดิบในต่างประเทศ โดยอาจใช้วิธีทางด้านการค้าหรือการลงทุนร่วมกับประเทศอื่นๆ

การพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกที่ผ่านมา รัฐบาลมีส่วนอย่างมากในการสนับสนุนภาคเอกชนในการส่งออก ในด้านการส่งออกสินค้าเกษตรนั้นรัฐบาลต้องร่วมมือกับเอกชน เพื่อทำให้เกิดความสำคัญต่อการแปรรูปซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การค้าเงินนโยบายทางด้านตลาดมากขึ้น การควบคุมมาตรฐานของสินค้าเกษตร การวางระบบข้อมูลให้เกษตรกร ส่วนทางด้านสินค้าอุตสาหกรรม อาจกล่าวได้ว่านโยบายการพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกมีรูปแบบที่ชัดเจนที่ภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะกระทรวงพาณิชย์ว่ามีบทบาทสำคัญในการวางเป้าหมายและนโยบายการพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกเพื่อให้เอกชนไปสานต่อ สำหรับทางด้านการผลิตเพื่อการส่งออก รัฐบาลมีส่วนสนับสนุนมากโดยเฉพาะคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ทำให้อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมมามุ่งเน้นในการส่งออกเป็นสำคัญ สำหรับกระทรวงอุตสาหกรรมที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุงและควบคุม ตลอดจนตรวจสอบมาตรฐานสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก ในด้านประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับจากการค้าแบบเสรีนั้น กรมส่งเสริมการส่งออกก็มีว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดในการวางแผนทางด้านสินค้าและการตลาด ส่วนทางด้านสินค้าเป้าหมาย กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์มีหน้าที่รับผิดชอบ การเสนอกลุ่มสินค้าเป้าหมายและการตั้งเป้าหมาย การส่งออกจะกระทำในลักษณะปีต่อปี ซึ่งยังไม่สามารถกำหนดเป้าหมายในระยะหลายปีได้ ดังนั้นการวางแผนสินค้าส่งออกจำเป็นต้องกำหนดบทบาทและกลไกที่ประสานงานกันระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน ส่วนสินค้าที่อยู่ในสินค้าเป้าหมาย 79 รายการที่กรมส่งเสริมการส่งออกมีแผนการตลาดอยู่แล้วก็ควรดำเนินการต่อไป และควรให้ความสนใจต่อสินค้าเป้าหมายที่มีเพิ่มเป็น 148 รายการด้วย

ในเรื่องคณะกรรมการพัฒนาการส่งออกซึ่งมีหน้าที่พิจารณาและสั่งการเพื่อจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของการส่งออก โดยมอบหมายให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ซึ่งปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่นการทำงานไม่ต่อเนื่อง มีการประชุมน้อยครั้ง การขอความร่วมมือ

จากหน่วยงานต่างๆ บางครั้งล่าช้าเพราะต้องอาศัยระยะเวลา และเรื่องที่เอกชนร้องเรียนบางครั้งเอกชนได้ร้องเรียนซ้ำกันในเรื่องเดียวกันไปหลายๆ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ถ้าต้องการให้คณะกรรมการพัฒนาการส่งออกมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติการส่งเสริมการส่งออกเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องมีการพิจารณาทบทวนในเรื่องการปฏิบัติงานขององค์กร และความรับผิดชอบตลอดจนกฎระเบียบที่รองรับ

สำหรับตัวแทนทางภาคราชการที่อยู่ต่างประเทศ เช่น สำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์ และศูนย์พาณิชย์กรรม เป็นต้น นับว่ามีบทบาทในการรู้ความเป็นไปของตลาดต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลและเอกชนเห็นสมควรให้การสนับสนุนต่อไปอีก

ในด้านข้อมูลทางด้านตลาดและสินค้าที่ค้าเงินอยู่นั้น ผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยเฉพาะในภูมิภาคยังไม่ได้ใช้ข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เพราะขาดกลไกในการเผยแพร่ข้อมูลจากส่วนกลางไปยังระดับภูมิภาค ดังนั้นรัฐควรร่วมกับภาคเอกชนพัฒนาเครือข่ายข้อมูลข่าวสารให้ถึงมือผู้ประกอบการอย่างทั่วถึงด้วย นอกจากนี้ในการพัฒนาการส่งออกจากภูมิภาคนั้น ผู้ประกอบการที่อยู่ในภูมิภาคต้องการที่จะให้มีการโอนความรับผิดชอบของทางราชการจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น เช่น การคืนอากรและลดหย่อนภาษี การตรวจมาตรฐานสินค้าส่งออก การกำหนดเขตส่งออก เป็นต้น

ในเมื่อระบบการค้าโลกโดยรวมมีลักษณะถูกจากจัดการจากประเทศต่างๆ ในลักษณะภูมิภาค ทวิภาคี และเอกภาคีมากขึ้น การส่งออกสินค้าต่างๆ ของไทยก็ถูกจัดการมากขึ้นด้วยทั้งในปริมาณมูลค่าและประเภทของสินค้า สัดส่วนการส่งออกของสินค้าที่ถูกจัดการ โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าที่สำคัญในขณะนี้ไทยยังมีศักยภาพการส่งออกในตลาดโลกมาก ทำให้ไทยต้องพัฒนาขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า โดยรวมแล้วไทยจะต้องดำเนินการเจรจาและรักษาผลประโยชน์ทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค ทวิภาคี และเอกภาคี โดยจุดเน้นที่สุดจะเป็นระดับพหุภาคี และเอกภาคี ระดับพหุภาคีก็คือการที่ไทยจะเน้นย้ำในหลักของแกตต์ ระดับเอกภาคีจะเป็นการที่ไทยต้องดำเนินการปรับปรุงนโยบายและมาตรการภายในประเทศ

เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องขององค์กรที่รับผิดชอบในเรื่องการเจรจาทางการค้า 3 องค์กรด้วยกันคือ USTR MITI และกระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมของมาเลเซียแล้ว พบว่าโครงสร้างและการดำเนินงานของ USTR นั้นจะแตกต่างไปจาก MITI และกระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรมของมาเลเซีย องค์กร 2 องค์กรหลังนั้นโครงสร้างโดยเปรียบเทียบใกล้เคียงกันกล่าวคือ ในลักษณะการดำเนินงานของ USTR นั้นเป็นในลักษณะช่วยเหลือคุ้มครองรวมทั้งออกกฎหมายและเจรจาต่อรองให้กับผู้ผลิตของสหรัฐอเมริกา เงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญของระบบก็คือภาคการผลิตของอเมริกานั้นมีความเข้มแข็งในการพัฒนาตนเองอยู่แล้ว เมื่อหันมาพิจารณาทางด้าน MITI และกระทรวงการค้าฯ ของมาเลเซีย

ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันนั่นคือมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการส่งออก และสร้างความแข็งแกร่งให้แก่อุตสาหกรรม ซึ่งญี่ปุ่นในก่อนเริ่มต้น MITI นั้น ภาคอุตสาหกรรมมีความไม่เข้มแข็งเท่าใดนัก ซึ่งก็เช่นเดียวกับมาเลเซียที่ขณะนั้นกำลังมีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก ดังนั้นนโยบายของกระทรวงทั้งสองจึงมุ่งที่จะสนับสนุนภาคการผลิตของอุตสาหกรรม โดยมีแผนอุตสาหกรรมหลักว่าจะพัฒนาส่งเสริมอะไรพร้อมกับการเชื่อมโยงแผนทางการค้าระหว่างประเทศที่คอยส่งเสริมและเป็นตัวแทนทางการค้าให้กับผู้ผลิตของตน

สำหรับการจัดองค์กรประสานเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของไทยนั้น ปัจจุบันยังไม่มีกรมมอบหมายสารงาน (Directives) ในระดับการเมืองที่แน่ชัดทำให้แนวทางปฏิบัติในการเจรจาเป็นไปได้ลำบาก ในระดับกระทรวงนั้นยังประสบกับปัญหางานประจำมากขึ้นตามประเด็นที่ไทยไปเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจโลก ในขณะที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานยังขาดอยู่ทั้งจำนวน ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ในระดับผู้นำทางการเมืองนั้น ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจสถานการณ์เรื่องที่แท้จริงทำให้ลดความสนใจลงไปและกระบวนการตัดสินใจเรื่องดังกล่าวจึงกลายเป็นเรื่องการเมือง ปัญหาที่ตามมาคือผู้ปฏิบัติซึ่งได้แก่ข้าราชการระดับสูงทำหน้าที่ได้ลำบากเพราะขาดการมอบอำนาจ Mandate จากรัฐบาล

ทางด้านเป้าหมายและแนวนโยบายในการกำหนดการบริหารกลไกของรัฐ ในการเจรจาทางการค้านั้น นอกจากจะแก้ไขในระดับปฏิบัติการแล้ว จะต้องมีการแก้ไของค์การบริหารที่มีลักษณะเป็นสายตรงมากขึ้น เพราะการบริหารองค์การโดยใช้คณะกรรมการนโยบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ยังประสบปัญหามาก เพราะหลายพรรคการเมืองขาดความมุ่งมั่นที่แท้จริง (Commitment) และความร่วมมือในระดับบุคคลทำให้การดำเนินการของคณะกรรมการฯ ดังกล่าวไม่ประสบผล

ทางด้านระบบข้อมูลข่าวสารด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยนั้น ยังกระจัดกระจายตามหน่วยงานต่างๆ ขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบและการนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้ใช้ไม่ทราบแหล่งหรือขาดการปรับใช้ตามความต้องการของผู้ใช้ หรือในบางครั้งการเผยแพร่ข้อมูลล่าช้าออกไปทันความต้องการ หรือในบางครั้งขาดการพิจารณาแยกแยะระดับเปิดเผย ทำให้ผู้ปฏิบัติการของหน่วยงานราชการแทนที่นำมาเผยแพร่ได้กลับนำข้อมูลข่าวสารดังกล่าวสะสมไว้ นอกจากนี้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้มาตรฐานระยะเวลาและความหมายแตกต่างกัน และในบางครั้งทำให้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้และท้ายที่สุดพบว่าข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ขาดการแลกเปลี่ยนอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานต่างๆ เท่าที่ควร เช่นระหว่างหน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชน ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ เป็นต้น

ทางด้านสนับสนุนภาคเอกชนหรือการพัฒนาการค้านี้ รัฐบาลได้เน้นให้ความสำคัญต่อภาคเอกชน ในการเป็นตัวนำใช้การประกอบธุรกิจกับต่างประเทศ โดยรัฐได้เพิ่มเครื่องมือและ

มาตรการทางนโยบายมาส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็น เรื่องภาษี การตลาด การผลิต เทคโนโลยี ฯลฯ การปรับเปลี่ยนบทบาทของภาคเอกชนเห็นเด่นชัดเพิ่มขึ้นไปอีกเมื่อไทยได้รับการลงทุนขนาดใหญ่จากญี่ปุ่นและกลุ่มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหญ่ในเอเชีย บทบาทของภาคเอกชนได้ขยายฐานไปยังผู้ประกอบการภาคเอกชนโดยรวม ส่งผลต่อการประกอบธุรกิจโดยรวมของประเทศ บทบาทของรัฐบาลในลักษณะนี้ยังทำหน้าที่ เริ่มควบคุมดูแลและส่งเสริมในเวลาเดียวกัน สำหรับภาคเอกชนนั้นได้สร้างโอกาสทางการค้าแล้วโดยผ่านหน่วยงานกลาง เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย เป็นต้น หรือผ่านสมาคมอาชีพสาขาต่างๆ โดยรวมแล้วการพบปะสองฝ่ายมากขึ้นนับเป็นการลดช่องว่างระหว่างความแตกต่างของภาคทั้งสองและเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้นำทางธุรกิจการค้าระหว่างประเทศจะต้องเปิดภาพพจน์การมองของตนเองให้กว้างขึ้นในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งในกรณีนี้ภาครัฐบาลก็จะสามารถสร้างความพร้อมของตนในการส่งเสริมภาคเอกชนทางด้านการค้าระหว่างประเทศได้ดี

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเพื่อการพัฒนากลยุทธ์ทางการค้าที่เหมาะสมของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 นั้น ทำให้สามารถนำมาสู่ข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ที่สำคัญรวม 6 ด้านได้แก่ สินค้าและตลาด (5.2.1) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง (5.2.2) การพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออก (5.2.3) ระบบข้อมูลข่าวสารด้านการค้า (5.2.4) การสนับสนุนภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาการค้า (5.2.5) และการพัฒนาขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า (5.2.6) ดังมีรายละเอียดข้อเสนอแนะในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

5.2.1 สินค้าและตลาด

1. โอกาสและศักยภาพของไทยในการส่งออกไปตลาดโลกยังมีอีกมากทั้งในแง่ของสินค้าส่งออก ไปจำหน่ายและตลาดสินค้าที่รองรับสินค้านี้ดังกล่าว ดังนั้นไทยควรให้ความสำคัญลำดับสูงกับการทำการค้าสินค้าในกลุ่ม/หมวดสินค้าที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและสามารถแข่งขันได้ดีในตลาดสินค้าทั้งที่เป็นตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดหลัก เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ประชาคมยุโรป อาเซียน และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เป็นต้น ตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดรอง เช่น กลุ่มประเทศอาหรับ กลุ่มประเทศยุโรปตอนเหนือ กลุ่มประเทศเอเชียใต้ กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เป็นต้น ตลอดจนตลาดใหม่เช่น กลุ่มประเทศอินโดจีน และกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก เป็นต้น

2. ที่ผ่านมานั้น ความสามารถในการส่งออกของไทยส่วนใหญ่เป็นผลเนื่องมาจากการขยายตัวความต้องการรวมของตลาดโลกมากกว่าอย่างอื่น มาในระยะหลังนี้ที่ไทยมีความสามารถทางการแข่งขันทางด้านส่วนแบ่งตลาดได้ดีขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ไทยพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันทางด้านส่วนแบ่งตลาดให้ดีขึ้น ไทยควรพัฒนาทั้งประเภทสินค้าและการขยายตลาดในเวลาเดียวกัน เช่น การเจาะตลาดสินค้าโดยใช้วิธีการตลาด การศึกษาถึงความต้องการของตลาดสินค้าและลูกค้าต่างประเทศเพื่อปรับปรุงสินค้าที่จำหน่าย การมีระบบบริการและการจัดการการส่งออกที่ดี เป็นต้น

3. ไทยมีสินค้าเป้าหมายหลายรายการที่มีความสามารถในการส่งออก แต่มีสินค้าที่อยู่นอกสินค้าเป้าหมาย 79 รายการบางตัวที่ไทยมีแนวโน้มในการส่งออกเพิ่มขึ้น แม้ยังมีสัดส่วนในการส่งออกน้อย เช่น ของปรุงแต่งชนิดที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ สินค้าหัตถกรรม เด็กชดเชยและแปรงสีฟันอื่นๆ เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าสำหรับตัดต่อป้องกันวงจร ไฟฟ้าและส่วนประกอบ ส่วนประกอบในทางไฟฟ้าของเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่มีได้ระบุไว้ในที่อื่น คอนเทนเนอร์ เครื่องประตูปิโคไมไฟ และส่วนประกอบ เครื่องกีฬา และการพิมพ์ เป็นต้น นอกจากนี้โดยส่วนใหญ่ไทยยังมีส่วนแบ่งตลาดของสินค้าดังกล่าวในตลาดต่างประเทศน้อย ซึ่งน่าจะหาทางขยายการส่งออกต่อไป ดังนั้นควรนำรายการสินค้าเหล่านี้ไว้ในสินค้าเป้าหมายส่งออกด้วย

4. ควรมีรายละเอียดกลยุทธ์การส่งออกทางด้านสินค้าและตลาดเป้าหมายส่งออกที่ชัดเจนภายใต้แผนงานระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยจะต้องสร้างความสามารถในการตรวจสอบความเชื่อถือในการวางแผนเป้าหมายดังกล่าวได้ เช่น การให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการคำนวณและวัดส่วนแบ่งตลาดออกมาให้ชัดเจน การวางแผนระยะกลางและระยะยาวพิจารณาโครงสร้างสินค้า และตลาดของไทยมีความเหมาะสมกับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของไทยอย่างไร การวางแผนในลักษณะดังกล่าวควรมีการกำหนดประเด็นที่สำคัญในด้านการผลิตสินค้าส่งออกที่มีความหลากหลายขึ้น ไปยังตลาดที่มีความต้องการอย่างแท้จริง การกระจายส่งออกไปยังตลาดใหม่ต่อไป การยกระดับมาตรฐานของคุณภาพสินค้าส่งออก การออกไปและแสวงหาแหล่งวัตถุดิบในต่างประเทศ และการเพิ่มกำลังคนทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อสนับสนุนการส่งออก เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ว่า การผลิตและการจำหน่ายสินค้าในตลาดโลกของไทยนั้นควรมุ่งที่สินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดโลกสูงและไทยมีศักยภาพและความสามารถในการผลิตและการจำหน่ายสินค้าดังกล่าว

5. การขยายตลาดต่างประเทศของไทย จำเป็นต้องคำนึงมาตรการอย่างต่อเนืองในตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดหลักของไทย หมายความว่าตลาดเหล่านี้ไทยมีส่วนแบ่งตลาดอยู่แล้วในปัจจุบัน สำหรับสินค้าหลายชนิดที่ไทยส่งออกในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาได้แยกเป็นตลาดหลักดังนี้

สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นตลาดที่ไทยยังมีโอกาสในการส่งออกต่อไป ซึ่งไทยจำเป็นต้อง

สร้างชื่อเสียงในเรื่องคุณภาพ มาตรฐานสินค้า รูปแบบและขยายฐานทั้งรายการและมูลค่าสินค้า

สำหรับประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มจะเปิดตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยเริ่มส่งออกไปญี่ปุ่น เช่น อัญมณี ไข่มุก และเครื่องประดับ สิ่งทอ ดอกไม้ประดิษฐ์ รองเท้า ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผักและผลไม้กระป๋อง เป็นต้น ไทยควรหาทางเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น โดยร่วมมือกับญี่ปุ่นในการพัฒนาสินค้าไทยให้ได้มาตรฐานสินค้าที่ญี่ปุ่นต้องการซื้ออาจแตกต่างไปจากตลาดอื่นๆ

สำหรับในตลาดประชาคมยุโรปซึ่งมีแผนการรวมตัวเป็นยุโรปเดียวในปี 1992 แม้จะไม่ใช่การกีดกันทางการค้า แต่ไทยก็ได้รับผลกระทบจากการที่ไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับประชาคมยุโรปในเรื่องมาตรฐานสินค้าของประชาคมยุโรปที่มีลักษณะเป็นมาตรฐานตามข้อกำหนดจากส่วนกลางมากขึ้น ไทยควรร่วมมือกับประชาคมยุโรปในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าให้เป็นที่ยอมรับของประชาคมยุโรปมากขึ้น ในขณะเดียวกันควรพัฒนารูปแบบสินค้าปรับตามความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ส่วนในตลาดอาเซียนนั้น ไทยควรสนับสนุนให้มีการขยายการค้าภายในภูมิภาคนี้ให้มากขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสินค้าส่งออกของไทยได้มีโอกาสขยายตัวไปยังไปอาเซียนมากขึ้น

สำหรับกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งมีการขยายฐานการผลิตมาอยู่ในไทยมากขึ้น ไทยควรเร่งหาทางให้สินค้าที่ขยายฐานการผลิตนี้ส่งออกไปสู่กลุ่มนี้หรือประเทศอื่น ๆ ด้วยทั้งนี้เพื่อเป็นการลดภาวะการขาดดุลการค้าของไทยลง

6. ไทยจะต้องสร้างความสำคัญในการส่งออกไปตลาดใหม่ หมายความว่าตลาดใหม่เหล่านี้ไทยมีศักยภาพการส่งออกเมื่อเทียบกับคู่แข่งกันของไทยในตลาดดังกล่าว ในขณะที่ไทยยังไม่ได้ใช้โอกาสดังกล่าวเพื่อเพิ่มการส่งออกสำหรับสินค้าหลายชนิดของไทย ตลาดใหม่เหล่านี้ ได้แก่ กลุ่มประเทศอินโดจีน กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก เป็นต้น นอกเหนือไปจากตลาดดั้งเดิมที่ไทยมีความสามารถทางการแข่งขันดีขึ้นแล้ว ทั้งนี้สภาพการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจการเมืองโลกที่รวดเร็วของตลาดใหม่ทำให้ไทยควรที่จะสร้างโอกาสจากศักยภาพของตลาดเหล่านี้โดยการมีวิธีการเจาะตลาดที่เหมาะสมและทันท่วงที โดยจะต้องพิจารณากลยุทธ์รวมให้คืบหน้าตั้งแต่การกำหนดราคา สินค้า คุณภาพสินค้าจำหน่าย ตลอดจนวิธีการจ่ายเงิน ซึ่งประเทศในกลุ่มสังคมนิยมจะขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ดังนั้นในธนาคารแห่งประเทศไทยควรหาทางช่วยเหลือแก่ผู้ส่งออกของไทย โดยการขยายสินเชื่อระยะยาวและการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ แต่ในกลุ่มประเทศอินโดจีน ซึ่งระบบธนาคารยังไม่ได้มีการพัฒนามากนัก ควรที่ไทยจะเข้าไปเปิดสาขาธนาคารพาณิชย์ เพื่อจะได้เอื้ออำนวยต่อนักธุรกิจไทยทางด้านเอกสารทางการค้า ซึ่งไทยจะสร้างความยืดหยุ่นปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในตลาดใหม่ได้ด้วย เพื่อที่จะสร้างประโยชน์ให้เต็มที่กับประเทศและสร้างตลาดใหม่ให้ เป็นพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการส่งออกของประเทศไทยในช่วงแผนฯ 7 นี้

7. ไทยจะต้องสร้างความสำคัญในการส่งออกไปยังตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดรองด้วย หมายความว่า ตลาดเหล่านี้ไทยได้ส่งออกสินค้าไปจำหน่ายเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ซึ่งไทยได้พยายามใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการขยายการส่งออกสินค้าหลายชนิดแต่สัดส่วนโดยรวมยังต่ำกว่าตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดหลัก ตลาดเหล่านี้ได้แก่ กลุ่มประเทศอาหรับ กลุ่มประเทศยุโรปตอนเหนือ กลุ่มประเทศเอเชียใต้ กลุ่มประเทศลาตินอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เป็นต้นซึ่งตลาดเหล่านี้จะมีศักยภาพในการซื้อสินค้าส่งออกของไทยได้มากขึ้น เนื่องจากสภาพและลักษณะการค้าสินค้าระหว่างประเทศของไทยได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่มีสินค้าส่งออกสอดคล้องกับความต้องการในตลาดเหล่านี้มากขึ้น กลุ่มประเทศอาหรับซึ่งประสบภัยจากสงครามในอ่าวเปอร์เซียจะมีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้น กลุ่มประเทศเอเชียใต้ซึ่งได้พัฒนาไปทำให้ชนชั้นกลางที่มีอำนาจซื้อขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก กลุ่มประเทศยุโรปตอนเหนือซึ่งไทยน่าจะมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับคู่แข่งที่เพิ่มขึ้นในการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพในตลาดเหล่านี้ กลุ่มประเทศลาตินอเมริกาซึ่งก็เป็นกลุ่มประเทศที่กำลังซื้อสินค้าประเภทต่างๆ ที่ไทยผลิตได้ถึงแม้จะอยู่ห่างไกลจากประเทศไทย แคนาดา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ซึ่งนับว่าเป็นประเทศที่ไทยมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าดีขึ้นมาเรื่อยๆ นี้ การพัฒนาตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดรองให้ดีขึ้นน่าจะเป็นหนทางในการกระจายตลาดสินค้าได้ดีจากการที่ไทยประสบปัญหาการกีดกันทางการค้าในตลาดดั้งเดิมที่เป็นตลาดสำคัญในอนาคตได้

5.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง

8. สินค้าส่งออกที่อาศัยความได้เปรียบในการใช้แรงงาน ชี้นำเป็นต้นทุนการผลิตจะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปทั้งนี้เพราะต้นทุนที่เป็นแรงงานในปัจจุบันการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ทำให้ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ลดลงไปและจะมีคู่แข่งที่ใช้นี้ต้นทุนแรงงานถูกกว่าเพิ่มมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ไทยจะต้องมีการปรับปรุงทางด้านความสามารถในการผลิตสินค้าโดยมุ่งเน้นในด้านคุณภาพสินค้า การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ความสามารถในการจัดการเข้ามาประกอบกันเพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้า ซึ่งจะต้องเปลี่ยนสภาพการแข่งขันไทยที่ได้เปรียบโดยเฉพาะด้านต้นทุนที่เป็นแรงงานเท่าทันในอดีตมาสู่การแข่งขันด้วยคุณภาพและมาตรฐานสำหรับสินค้าที่ส่งออกมากขึ้น นอกจากนี้ควรมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ทางการตลาดในด้านคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าตลอดจนการสร้างภาพพจน์ของสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นในตลาดต่างประเทศ

9. นวัตกรรมไปกับการปรับตัวให้ทันต่อการแข่งขันในการจำหน่ายสินค้าในต่างประเทศ รัฐบาลจะต้องส่งเสริมให้ภาคเศรษฐกิจต่างๆ ปรับตัวทางด้านการผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแข่งขันร่วมกับนานาประเทศ รัฐบาลจะต้องทำให้ผู้รับผิดชอบทั้งในหน่วย

งานทางราชการและภาคเอกชนทราบว่าไทยเปิดตัวกับต่างประเทศมากขึ้น และดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ โดยยึดหลักการค้าเสรีและมีเอกภาพ ดังนั้นทางการจะกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กร หน่วยงานปฏิบัติที่รองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้นำไปสู่การปฏิบัติทางนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. สำหรับสินค้าออก โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรที่จำเป็นต้องพึ่งวัตถุดิบ สินค้าขั้นกลางและเครื่องจักรอุปกรณ์นั้นจะต้องดำเนินนโยบายการนำเข้าเสรีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนการผลิตได้ พร้อมทั้งเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของไทยให้ดีขึ้น การกำหนดอัตราอากรขาเข้านั้นจะต้องอาศัยหลักการการลดหลั่นทางภาษีระหว่างวัตถุดิบ สินค้าขั้นกลาง สินค้าเครื่องจักรและชิ้นส่วนที่ใช้ในระหว่างอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกและอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ซึ่งโดยรวมจะมุ่งไปการเก็บภาษีในอัตราต่ำมากกว่าอัตราสูงและลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรลงด้วย เช่น การปรับปรุงกฎระเบียบทางด้านพิธีการทางศุลกากร เป็นต้น

11. อุตสาหกรรมไทยที่ส่งออกหลายอุตสาหกรรมที่ทำรายได้สูงยังขาดดุลเชิงส่งออกและนำเข้าสูง เพราะยังขาดสินค้าขั้นกลางในระบบการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นการสนับสนุนให้เกิดการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมขั้นกลางจะช่วยลดการขาดดุลการค้าได้ แต่ก็ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจและธุรกิจด้วย

12. ในเมื่อการส่งออกสินค้าของไทยต้องใช้สินค้าทุน สินค้าขั้นกลาง และวัตถุดิบมากขึ้น รัฐบาลจำเป็นต้องจัดระบบโครงสร้างภาษีสินค้านำเข้าที่ใช้ในการผลิตส่งออกให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันให้กับสินค้าของไทยในตลาดโลก โดยควรมุ่งเน้นกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กด้วย นอกจากนี้ รัฐบาลจะต้องริเริ่มร่วมกับภาคเอกชนในการใช้วิธีการทางการค้าและการลงทุนร่วมมือกับประเทศอื่นๆ เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมและสร้างศักยภาพให้กับไทยในระยะยาว เช่น การหาแหล่งวัตถุดิบใหม่ๆ การสร้างตลาดสินค้าในต่างประเทศ การร่วมมือทางการผลิตและการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศ เป็นต้น

13. สินค้าส่งออกของไทยมีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นสินค้าขั้นกลางที่ใช้แรงงานสูง และสินค้าบริโภคนิยมประเภทของเล่นมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีทักษะในการที่จะเรียนรู้และพัฒนาเทคนิคการผลิต การตลาด และการจัดการต่อไป เพื่อการก้าวไปสู่จุดเริ่มของการพัฒนาสินค้าออกประเภททุนในที่สุด

14. ภาครัฐและภาคเอกชน ควรแยกกลยุทธ์ทางการพัฒนาการส่งออกสินค้าเกษตรจากสินค้าอุตสาหกรรม โดยสินค้าเกษตรดั้งเดิมควรยึดหลักการค้าเสรีสมกับการรวมกลุ่มระหว่างประเทศตามความเหมาะสม โดยมีแนวทางหลักว่ากลุ่มขั้วศูนย์กลางจะเน้นไปทางการค้าเสรี ส่วนกลุ่มพืชน้ำมัน เช่น ยาง กาแฟ น่าจะเน้นการรวมกลุ่มระหว่างประเทศ เป็นต้น

15. ไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารการนำเข้าควบคุมไปกับการส่งเสริมสินค้าและตลาดส่งออกของประเทศ ทั้งนี้เพราะการขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดหากเกิดติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง จะนำมาซึ่งปัญหาความไม่มีเสถียรภาพของดุลยภาพภายนอกและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้ การบริหารการนำเข้านั้นจะต้องมีการวางแผนและเป้าหมายที่ดี มีเครื่องมือเพียงพอที่จะทำให้ทราบสาระสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขได้

5.2.3 การพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออก

16. ภาครัฐบาลควรสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาการส่งออกและกิจกรรมส่งเสริมการส่งออกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมค้าเงินการโดยกระทรวงพาณิชย์หรือกระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้องโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความตื่นตัว เตรียมพร้อม ตอบสนองความต้องการของภาคเอกชนและเป้าหมายของประเทศชาติด้วย นอกจากนี้ภาครัฐบาลควรพิจารณาการเพิ่มบทบาทของสำนักงานที่ปรึกษาการพาณิชย์และศูนย์พาณิชย์กรมซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสัมผัสความต้องการของตลาดต่างประเทศ สำหรับการส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาการส่งออก (พกอ.) ให้มากขึ้น การขาดกฎหมายรองรับทำให้การปฏิบัติงานและรูปแบบขององค์กรตลอดจนความรับผิดชอบไม่เด่นชัดและไม่สามารถดำเนินการให้เกิดผลอย่างจริงจัง ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้มีกฎหมายรองรับเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน หรือจะทำการปรับปรุงการบริหารและการดำเนินงานของหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเช่น กรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมการส่งออก กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ เป็นต้น เข้ามาด้วยกัน ทั้งนี้ทำให้การดำเนินการในการพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรประสานงานกับคณะกรรมการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานกฤษฎีกา และมีเงินกองทุนที่ใช้ในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการส่งออก ตลอดจนเพิ่มกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องการส่งออกให้มากขึ้น นอกจากนี้ความรับผิดชอบบางส่วนที่รัฐไม่สามารถดำเนินการได้ไหวก็อาจดึงภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการด้วย โดยรัฐทำการกำกับกับการดำเนินงานเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การมีกฎหมายมารองรับการทำงานของคณะกรรมการพัฒนาการส่งออก (พกอ.) ดังกล่าวพึงกระทำโดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบให้เพิ่มเติมชัด เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานที่มีอยู่แล้วหรือเป็นการสร้างปัญหาจากการใช้อำนาจขององค์กรดังกล่าวไปดำเนินการในเรื่องที่ไม่ถูกต้องต่อไปได้

17. การพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกที่ทางราชการร่วมกับภาคเอกชนนั้นควรมีการปรับปรุงรูปแบบและพัฒนาแนวคิดมาปรับใช้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งนี้รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางด้านตลาดและสินค้าระหว่างทางราชการและภาคเอกชน การพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกควรแผ่ขยายไประดับภูมิภาคมากขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการในระดับภูมิภาคได้เล็งเห็นความสำคัญและรับรู้ข่าวสารจำเป็นที่สามารถนำ

ปรับปรุงกิจกรรมในหน่วยงานของตน ทั้งนี้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กในภูมิภาคถึงแม้จะมีความสามารถทางด้านผลิตพอควร แต่มักขาดความรู้ความเข้าใจและข้อมูลทางด้านความต้องการของตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้ทางราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมุ่งพัฒนาโอกาสการพัฒนาและการส่งเสริมการส่งออกตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลที่ดีคาดว่าจะประโยชน์ต่อผู้ประกอบการเหล่านี้

18. เพื่อเป็นการพัฒนาการส่งออกจากภูมิภาคเพิ่มขึ้น ทางราชการมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการโอนความรับผิดชอบทางราชการส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เช่น การค้าและชดเชยภาษี การตรวจมาตรฐานสินค้าส่งออก การขนส่งสินค้า การกำหนดเขตส่งออก การให้สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานอื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อลดความเสียเปรียบที่ผู้ประกอบการในภูมิภาคประสบอยู่ในการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศ หลักการในการเพิ่มบทบาทของเอกชนแทนทางราชการนั้น ควรเป็นไปในเรื่องที่รัฐบาลไม่มีความพร้อม ไม่สมควรเข้าไปจัดการ ในขณะที่ภาคเอกชนด้วยกันสามารถดูแลกันเองได้

5.2.4 ระบบข้อมูลข่าวสารด้านการค้า

19. ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ในแหล่งต่างๆ นั้นไม่ว่าจะเป็นทางด้านการผลิต การค่านั้นจะต้องหาทางจัดทำให้เป็นระบบเชื่อมโยงกันได้ และเป็นระบบที่ข้อมูลประสานกันดีพอ และที่สำคัญระบบดังกล่าวจะต้องสามารถให้อำนาจข้อมูลให้แก่ผู้ใช้ได้ในแหล่งบริการแหล่งเดียว

20. ทางราชการควรจะต้องให้ความสำคัญต่อการจัดเก็บ การแยกแยะข้อมูลที่สามารถเปิดเผยให้ชัดเจน การพัฒนารูปแบบข้อมูล การติดตามการปฏิบัติงาน การทันต่อเหตุการณ์ ตลอดจนการฝึกอบรมผู้จัดทำข้อมูลเหล่านี้อย่างต่อเนื่องที่จะสร้างฐานข้อมูล และระบบที่ตามมาอย่างสมบูรณ์ขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ ทางราชการควรจะให้การสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กให้รู้จักการนำข้อมูลประเภทต่างๆ มาปรับใช้ในการประกอบกิจการของตน

21. ภาครัฐบาลและภาคเอกชนควรจะต้องให้ความสำคัญต่อการมีระบบข้อมูลข่าวสารที่สามารถนำมาสนับสนุนการวางแผนทางเลือกทางนโยบาย การสร้างระบบเตือนภัยทางการค้า การพยากรณ์ สัมภาษณ์ การตั้งเป้าหมายและโอกาสทางการค้า ตลอดจนการนิจนาแนวโน้มเศรษฐกิจการเมืองของประเทศชาติในอนาคต ทั้งนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่สำคัญทั้งที่มาจากภายนอกและภายใน จะมีผลต่อการค้าขายของไทยมากขึ้นในอนาคต

22. การสร้างระบบข้อมูลข่าวสารทางการค้านั้น ควรจะได้สร้างเครือข่ายการประสานงานทางข้อมูล เพื่อสนับสนุนทางการค้าในด้านการผลิต การค้า การตลาด เทคโนโลยีตามมาด้วย ทั้งสำหรับสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรม โดยการผลักดันจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวแล้วทั้งที่ปฏิบัติอยู่ในภาครัฐบาลและภาคเอกชน และอาจปรับปรุงองค์กร

ที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวให้มีการดำเนินการที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ด้วย

23. การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารทางด้านการค้านั้น เห็นสมควรจะต้องเริ่มจากข้อมูลพื้นฐาน(Basic Information) เป็นขั้นแรก จากนั้นเมื่อระบบข้อมูลข่าวสารพื้นฐานสมบูรณ์ขึ้นจะต้องขยายต่อไปยังระบบข้อมูลข่าวสารทันเหตุการณ์ (Current Information) และระบบข้อมูลข่าวสารแบบเจาะลึก (Intellegent Information)ต่อไป ในการพัฒนาระบบดังกล่าวข้างต้นนี้ ทางราชการควรจะต้องร่วมมือกับภาคเอกชนอย่างใกล้ชิดด้วยโดยมีความมุ่งมั่นอาศัยกรอบงานที่แนบมาพัฒนาระบบทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

5.2.5 การสนับสนุนภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาการค้า

24. ภาครัฐบาลควรจะต้องสนับสนุนให้ภาคเอกชนปรับปรุงตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการค้าของโลกที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้จะต้องมีการมองเหตุการณ์ด้วยสายตาที่กว้างและไกลออกไป เพื่อจะได้สามารถนำสิ่งเหล่านี้มาปรับใช้ในการดำเนินธุรกิจด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการผลิต การค้า การวิจัยและพัฒนา การปรับใช้เทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และจะต้องช่วยสนับสนุนสร้างประโยชน์ให้ประเทศชาติในการประกอบธุรกิจของตนควบคู่ไปด้วย

25. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนจะมีเพิ่มขึ้นไปมากจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมในเวทีเศรษฐกิจการค้าโลกเพิ่มขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ภาครัฐบาลควรจะต้องเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างพัฒนาทางการค้า โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและองค์กรภาคเอกชน การจัดทำเครือข่ายและแผนงานความร่วมมือจะต้องกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้เกิดผลในทางปฏิบัติและที่สำคัญก็คือภาครัฐบาลควรจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งยังมีความด้อยกว่าผู้ประกอบการขนาดใหญ่ในการดำเนินการธุรกิจกับต่างประเทศ

5.2.6 การพัฒนาขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้า

26. ไทยจะต้องให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงไปมากและไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นด้วย ภายใต้สภาพแวดล้อมดังกล่าวซึ่งเน้นการจัดการทางเศรษฐกิจการค้ามากขึ้น ไทยต้องสร้างความพร้อมในการเพิ่มขีดความสามารถในการขยายและรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของไทยในลักษณะการค้าเงินนโยบายหลายแนว (Multi-track Policy) ทั้งในระดับพหุภาคี ภูมิภาค ทวิภาคีและเอกภาคี โดยมีเป้าหมายเน้นในหลักพหุภาคีของแกตต์และหลักเอกภาคีก็คือ การปรับปรุงนโยบายมาตรการ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่าง

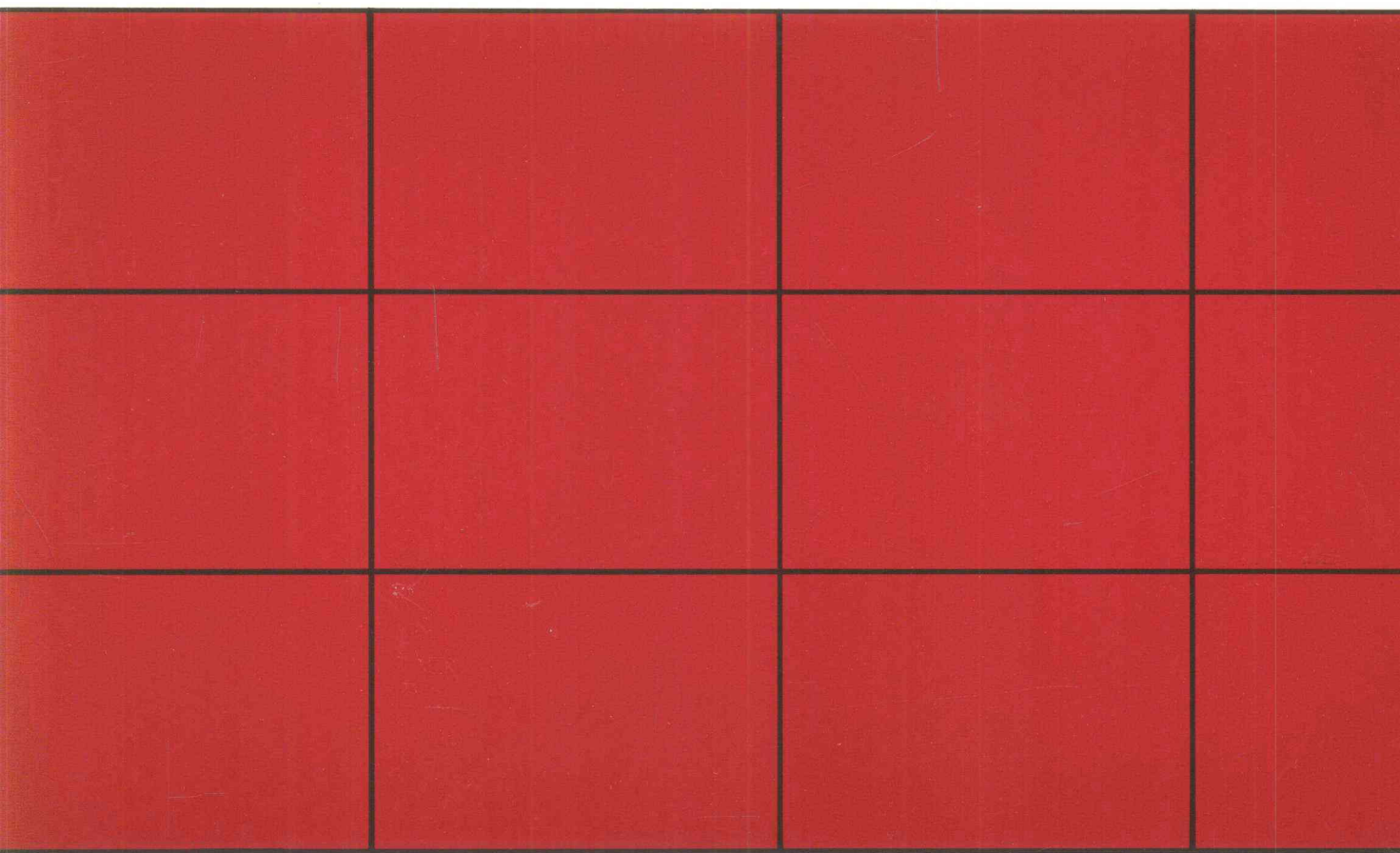
ประเทศ โดยยึดหลักการดำเนินนโยบายการค้าเสรี

27. ไทยควรมุ่งมั่นเจรจาการค้าในระดับพหุภาคีและระดับภูมิภาค เพื่อทราบหลักการและวิธีการต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในเวทีการค้าของโลกเพื่อที่จะสามารถนำสิ่งต่างๆ ที่ได้รับมาปรับในการเจรจาทางการค้าในระดับทวิภาคี เพราะเป็นที่คาดกันว่าตลาดสินค้าหลักที่ไทยส่งออกไปนั้นจะยังประสบปัญหาเศรษฐกิจภายในและยังใช้มาตรการกีดกันทางการค้าอยู่ ดังนั้นไทยจะต้องรู้จักใช้หลักการและวิธีการที่มีอยู่ในระดับพหุภาคี ระดับภูมิภาค และระดับทวิภาคีมาใช้ในการเจรจาต่อรองทางการค้าให้ดีที่สุด

28. ไทยควรมุ่งมั่นปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศและมีผลต่อการเจรจาในระดับพหุภาคีและทวิภาคี ไม่ว่าจะเป็นการลดอากรขาเข้าและอุปสรรคอื่นๆ สิทธิพิเศษทางการเงินและการลงทุนที่เชื่อมโยงกับการค้า โดยมุ่งไปสู่หลักที่ว่า ไทยมีการดำเนินนโยบายการค้าเสรียิ่งขึ้นและมุ่งขจัดอุปสรรคการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนการกีดกันทางการค้าที่เกิดขึ้น ในขณะที่ควรให้ความสำคัญการเตรียมการใช้กฎระเบียบที่มีอยู่ในการตอบโต้ทางการค้าในขนาดมหึมที่มีความจำเป็น

29. ในการจัดองค์กรประสานงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของไทยนั้นควรที่จะได้นำลักษณะการจัดองค์กรของประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย เกาหลีใต้ เป็นต้น มาเป็นแบบอย่างได้และสามารถปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่องเมื่อมีการดำเนินการแล้ว ในกรณีการจัดองค์กรของญี่ปุ่นนั้น ไทยน่าจะได้มีการพิจารณาปรับปรุงแบบอย่างการจัดองค์กรประสานเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของไทยโดยอาศัยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการค้าเข้ามาด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อจะทำให้สามารถวิเคราะห์เจาะลึกถึงความเป็นไปของอุตสาหกรรมและเชื่อมโยงการค้าระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีการเจรจา ในกรณีการจัดองค์กรของสหรัฐฯ ไทยน่าจะพิจารณาถึงเรื่องของอำนาจที่ใช้ในการดำเนินการขององค์กรที่มีอิสระในการตัดสินใจ ซึ่งทำให้ในบางโอกาสสามารถรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติไว้ได้ ในกรณีที่เมื่อเรื่องเร่งด่วน ในกรณีของมาเลเซียและเกาหลีใต้ ซึ่งได้มีการเลียนแบบการจัดองค์กรของประเทศญี่ปุ่นนั้น ไทยน่าจะนำแบบอย่างของมาเลเซียและเกาหลีใต้มาปรับใช้ได้ เพราะสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศมีความใกล้เคียงกับประเทศมาเลเซียและประเทศเกาหลีใต้ ทั้งในแง่ของระดับการพัฒนาการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ

30. ควรมีการจัดทำแผนการเจรจาทางการค้าที่จำเป็นขึ้นมาโดยมีข้อมูลและข่าวสารที่เป็นระบบเชื่อถือได้และสามารถเรียกใช้ได้มารองรับ ทั้งนี้จะต้องมีการใช้และการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีศักยภาพมารับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะทำให้ไทยสามารถกำหนดท่าทีของประเทศที่มีต่อประเทศคู่ค้าเมื่อมีการเจรจารวมทั้งการตอบโต้ทางการค้า ซึ่งมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

อาคารรัชต์ภาคย์ 163 ซอยอโศก กรุงเทพฯ 10110

โทร. 258-9012-7 โทรสาร. (02) 258-9046 เทเล็กซ์-20666 Rajapak TH